

**Vergadering
gemeenteraad Den Haag
gehouden op
donderdag 28 november 2024
(Geopend te 10.00 uur)**

Voorzitter: de burgemeester, mr. J.H.C. van Zanen
Griffier: drs. C.G.C.M. Blankwaard-Rombouts

Agenda

Voor aanvang van de dinerpauze zal afscheid worden genomen van de gemeentelijke Jeugdbudsman mevrouw Nass

Herdenking van oud-raadslid de heer M. Santbergen

- A. Vaststelling agenda
 - B. Verslag van de commissie tot onderzoek van de geloofsbrieven nieuw benoemde fractievertegenwoordiger
 - C. Beëdiging van de nieuw benoemde fractievertegenwoordiger
 - D. Stad in de raad
 - E. Vaststelling van de wijze van afdoening van ingekomen stukken
 - F. Vaststelling van de besluitenlijst
 - F.1 Voorstel van het presidium inzake instelling van een werkgeverscommissie griffie Den Haag (RIS320426)
 - F.2 Voorstel van het presidium inzake wijziging van de Organisatieverordening van de raad van de gemeente Den Haag (RIS320427)
 - F.3 Voorstel van het presidium inzake vaststelling functieprofiel raadsrapporteur op het dossier Den Haag Zuidwest (RIS320428)
 - F.4 Voorstel van het presidium inzake eervol ontslag op eigen verzoek uit de functie van gemeentelijke Jeugdbudsman (RIS320458)
 - F.5 Voorstel van het college inzake opheffen geheimhouding Ontwikkelovereenkomst Grotiusplaats ivm Woo-verzoek (RIS320416)
 - F.6 Voorstel van het college inzake verhoging rentekortingsbudget voor grote Verenigingen van Eigenaars (RIS320292)
 - F.7 Voorstel van het college inzake Onttrekking openbaar verkeer tbv tijdelijke huisvesting Europol (RIS320411)
 - G. Datumbepaling initiatiefvoorstellen
 - G.1 Initiatiefvoorstel Hart voor Den Haag: Meer fonteinen (RIS320101)
 - G.2 Initiatiefvoorstel Hart voor Den Haag: Een positief en toekomstgericht openbaar vervoer (RIS320324)
 - G.3 Initiatiefvoorstel Hart voor Den Haag: Opheffen geheimhouding (RIS320635)
 - Mondelinge vragen (niet tijdig beantwoorde schriftelijke vragen)
- Beraadslaging over
- H. Voorstel van het college inzake Vaststelling bestemmingsplan Dreven 1 (RIS320058)
 - I. Voorstel van het college inzake Erfpacht: stelselwijziging (RIS317822)
 - J. Burgerinitiatief referendum uitbreiding betaald parkeren (RIS320604)
 - K. Voorstel van het college inzake Vaststelling voorontwerp Van Hogenhoucklaan (RIS319454)
 - L. Voorstel van het college inzake Voorontwerp INTHR lijn 6B (Schilderswijk) (RIS319991)
 - M. Voorstel van het college inzake Verzoek om bindend advies voor tijdelijke omgevingsvergunning Permanente Winter Opvang Sportlaan 600 (RIS320169)

Agendapunten N en O worden gezamenlijk besproken

- N. Voorstel van het college inzake Visie Museumkwartier 2033 – Oude Meesters en Nieuwe Helden in de Haagse Binnenstad (RIS320071)
- O. Gewijzigd voorstel van het college inzake Formalisering voorbereidings- en uitwerkingskrediet transformatie Lange Voorhout 102 naar het Nieuwe Eschermuseum (RIS318437)
- P. Voorstel van het college inzake Vaststelling bestemmingsplan Plesmanweg 1-6 (RIS319781)
- Q. Voorstel van het college inzake Nachtvisie Den Haag (RIS319421)
- R. Voorstel van het college inzake Actieplan Maatschappelijk en Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen Den Haag (RIS319227)
- S. Gewijzigd initiatiefvoorstel Hart voor Den Haag: Dag van de ondernemer (RIS317135)
- T. Gewijzigd initiatiefvoorstel CU-SGP & PvdD: Er staat een paard in het portiek (RIS317746)
- U. Gewijzigd initiatiefvoorstel Hart voor Den Haag: Gemeente pak regie, nu een taskforce ouderenhuisvesting (RIS317560)
- V. Gewijzigd initiatiefvoorstel Hart voor Den Haag: Dodenmonument Bezuidenhout, herinnering en oproep (RIS315421)

Afronding debat commissie

- W. Raadsmededeling Stand van zaken opvanglocatie Sportlaan (RIS320290)
 - X. Beantwoording schriftelijke vragen inzake Verblijfstatus oudere Surinamers (RIS318630)
 - Y. Raadsmededeling Vaccinatiegraadcijfers stadsdeel- en wijkniveau / Haagse vaccinatiecampagne (RIS319890)
 - Z. Nieuwe eigenaar van 'penthouse' op boulevard failliet
 - AA. Beleidskader jaarwisseling 2024-2025 (RIS320134)
 - AB. Eindrapportage evaluatie beleidsnota Bewonersorganisaties en vervolgtraject (RIS320063)
- Stemmingen (incl. gestaakte stemmen raad 14 november)

De **voorzitter**. Ingevolge het Reglement van orde open ik de vergadering.

Presentielijst

Aanwezig zijn 44 leden: Ahraui (PvdA), Arp (SP), Assad (D66), Baboeram (GroenLinks), Van Basten Batenburg (VVD), Bingöl (Hart voor Den Haag), Bom (Hart voor Den Haag), Bos (GroenLinks), Van den Bos (PvdD), Butt (GroenLinks), De Vuyst (GroenLinks), Van Doorn (D66), Dubbelaar (Hart voor Den Haag), Dumoulin (VVD), Van Esch (D66), Etalle (FVD), Faïd (HSP), Gerritsen (PvdD), Van den Goorbergh (Groep Van den Goorbergh), Groenewold (D66), De Groot (CDA), Guernaoui (Hart voor Den Haag), Hofstra (VVD), Holman (PvdA), Klokkenburg-Reedeker (CU/SGP), Mahmood (DENK), Martinez van Andel (Hart voor Den Haag), Martini (Hart voor Den Haag), Meinesz (Hart voor Den Haag), Mekers (D66), De Mos (Hart voor Den Haag), Mostert (D66), Noorlander (D66), Partiman (CDA), Peeck (VVD), De Ridder (VVD), Sewtahal (Hart voor Den Haag), Sluijs (Hart voor Den Haag), Smit (PvdD), Thepass (GL), Uduba (VVD), Verdonk (HvdH), Verduin (D66) en Çelik (DENK).

Afwezig: Kaptheijns (PVV)

De **voorzitter**. Aangezien het vereiste aantal leden aanwezig is, kan de vergadering voortgang vinden.

Goedemorgen, allemaal. Voordat we straks echt beginnen met de vaststelling van de agenda, deel ik u het volgende mee. We hebben bericht ontvangen van het overlijden van de heer Michel Santbergen, oud-raadslid van onze gemeente. Ik verwelkom zijn familieleden die vandaag aanwezig zijn bij de herdenking. Namens ons allen condoleer ik hen met het verlies. Het was vandaag ook nog

de verjaardag van meneer Santbergen. Ik verzoek u om te gaan staan, voor zover u daartoe in staat bent. Dan zal ik een korte herdenking uitspreken.

Geachte leden van de raad, echtgenote Fenna, kinderen van Michel Santbergen. Zondag 27 oktober overleed Michel Santbergen. Hij werd 77 jaar. Michel maakte namens het CDA zestien jaar deel uit van onze gemeenteraad: van 1986 tot 1998 en van 2006 tot 2010. In die tweede periode was hij enige tijd fractievoorzitter. Tussendoor, van 2003 tot 2007, was hij lid van de Provinciale Staten van Zuid-Holland.

Als raadslid lag zijn interesse met name bij ruimtelijke ontwikkeling en verkeer. Dat is niet vreemd, omdat hij het raadswerk combineerde met zijn werk als raadgevend ingenieur en deskundige op het gebied van akoestiek en geluidsmetingen. Enkele dossiers die zijn aandacht hadden gedurende zijn eerste raadsperiode, waren stadsvernieuwing, de Vaillantlaan, het bestemmingsplan Binnenhof, het bestemmingsplan Binckhorst en veiligheid van de Scheveningse haven. Dat is inmiddels allemaal opgelost. Tussen 2006 en 2010 hield hij zich onder meer bezig met de Avenue Culinaire, het Verkeerscirculatieplan en duurzaam bouwen. Zo pleitte hij voor de inzet van infraroodmetingen als controle-instrument bij duurzaam bouwen. Hij maakte zich ook sterk voor een betere doorstroming op de Haagse woningmarkt om meer woonruimte te creëren, zowel voor lage inkomens als voor middeninkomens en hogere inkomens. Maar bovenal stond hij aan de wieg van de Sportcampus Zuiderpark. In de zomer van 2006 diende hij het initiatiefvoorstel Internationaal Sport- en Cultuurpark Zuiderpark in. Een topsporthal maakte een wezenlijk deel uit van zijn voorstel voor een sportcomplex op de voormalige ADO-locatie.

Michel was tevens nauw betrokken bij de oprichting van de Vereniging Oud-Gemeenteraadsleden Den Haag in 1997. Vanaf september 2001 was hij er enige tijd voorzitter van. Na zijn vertrek uit de raad was hij jarenlang actief binnen de voetbalvereniging ADO Den Haag. Hij bekleedde daar verschillende functies.

Eenieder die Michel in de raad meemaakte, noemt hem 'een bevlogen techneut'; volgens mij mocht ik dat zeggen. Toch had hij naast een duidelijke voorkeur voor wat wij in het beleidsjargon 'stenen' noemen ook oog voor zachtere materie, namelijk voor vlaggen. Voor eenieder die weleens langs zijn huis kwam, was dat goed te zien. Oud-fractiegenoot Karsten Klein, die regelmatig langs zijn woning fietste, wist wanneer hij thuis was. Ik citeer: 'Dan hing de Zeeuwse vlag uit bij het raam van zijn werkkamer.' Inderdaad, een Zeeuwse vlag, die van Sluis, zijn geboorteplaats. Een andere vlag die ons blijvend aan Michel herinnert, is de Haagse vlag hier op ons stadhuis. In 2007 pleitte hij ervoor om deze vlag uit te hangen. Ik citeer uit schriftelijke vragen van hem: 'Het Haagse stadhuis is een prachtig gebouw op een prima locatie. Alle Hagenaars mogen trots zijn op hun IJspaleis. Het CDA Den Haag mist echter een symbool van deze trots dat zichtbaar zou moeten zijn op het stadhuis, de Haagse vlag.'

Ik vraag u om een moment van stilte in acht te nemen ter nagedachtenis van Michel Santbergen.

(De aanwezigen nemen staande enige ogenblikken stilte in acht)

De **voorzitter**. Dank u wel. Ik schors de vergadering. Er is in de Foyer gelegenheid tot condoleren.

De vergadering wordt van 10.11 uur tot 10.20 uur geschorst.

De **voorzitter**. Geachte leden van de raad. Ik open of heropen uw vergadering van donderdag 28 november 2024. Welkom hier. Ook opnieuw welkom aan de mensen op de publieke tribune, de mensen thuis, kijkers of luisteraars.

Bericht van verhindering is ontvangen van het raadslid Kaptheijns in verband met ziekte. Ik weet niet of u kijkt; als u naar ons kijkt, wordt u daar wel beter van. Heel veel beterschap! U kunt er dan ook rustig de tijd voor nemen.

Ik vraag uw aandacht voor onze vergaderafspraken. We vergaderen via de voorzitter. Vandaag ben ik dat of is meneer Sluijs, Ralf Sluijs, dat. Ik verzoek u om eventuele overige gesprekken buiten

deze vergaderzaal te voeren, zodat we straks de insprekers en in het debat elkaar goed en geconcentreerd kunnen blijven volgen. Natuurlijk stevig op de inhoud, maar niet gericht op de persoon. Voor de insprekers gelden de afspraken die er zijn: u krijgt drie minuten. Na drie minuten is het echt over; dan zeg ik: 'Dank u wel, uw tijd is op.' Wilt u raads- of collegeleden niet bij hun voornaam aanspreken? Het is ook niet toegestaan om ambtenaren te noemen. We hebben ook afgesproken dat bliken van instemming of afkeuring vanaf de tribune niet zijn toegestaan.

Alle stemmingen zijn aan het einde van de vergadering - dat zal vanavond zijn - waarna er ook nog gelegenheid voor de raadsleden is om stemverklaringen af te leggen. Met de fractievoorzitters heb ik afgesproken om de vergadering uiterlijk om 0.00 uur af te sluiten, inclusief de stemmingen.

Aan de orde is:

A. Vaststelling agenda.

De **voorzitter**. Kunt u instemmen met de agenda?

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Voorzitter. Wij zouden graag een korte duiding willen van het college, dat sinds gisteren zijn meerderheid kwijt is, of van de coalitie, die haar meerderheid kwijt is, waardoor het college nu een minderheidscoalitie kent. Daar willen we graag een reactie op.

De **voorzitter**. Ik doe het volgende voorstel, want we wisten dat dit kwam. We hebben fractievoorzittersoverleg gehad. U heeft de vraag gesteld. Daar gaat het college op in. Mijn voorstel is dat we na Stad in de raad zo kort als het kan - dat is natuurlijk aan u, maar we hebben veel te doen - een agendapunt Actualiteit invoegen. Dan geef ik iedereen - dat wil zeggen: alle fracties, gewoon naar grootte - de gelegenheid om iets te zeggen naar aanleiding van de actualiteit. U heeft uw opmerking gemaakt. Als u straks nog wat extra's wil zeggen, kan dat. Is dat wat u betreft akkoord?

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Voorzitter. Ik zou eerst een reactie van het college willen op de ontstane situatie en wellicht daarna een reactie van de raadsfracties. Dat hoeft van ons helemaal niet lang te duren. Ik ben gewoon benieuwd hoe het college kijkt naar hoe het verdergaat en hoe het de nieuwe politieke situatie duidt.

De **voorzitter**. Ik ben ervan overtuigd dat er een collegereactie komt. Die zal wethouder Van Asten geven. Ik ben als was in uw handen - u kent me - maar we hebben vanochtend afgesproken dat we het gaan doen zoals ik net heb gezegd en ik stel voor om dat te blijven doen. U krijgt dus antwoord op uw vraag, maar de collega's zullen daar ook iets over zeggen.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Voorzitter. Ik hecht er ook aan om vast te houden aan de afspraak die we vanmorgen in het fractievoorzittersoverleg hebben gemaakt, namelijk dat iedereen de kans krijgt om ook nog een aanvullende vraag aan het college te stellen. Anders blijven we bezig met verschillende termijnen. Het lijkt mij prettig om dat in één keer te doen.

De **voorzitter**. Geen andere sprekers? Dan gaan we dat straks zo doen.

De agenda wordt aldus gewijzigd vastgesteld.

Aan de orde is:

B. Verslag van de commissie tot onderzoek van de geloofsbrieven nieuw benoemde fractievertegenwoordiger.

De **voorzitter**. De SP draagt de heer Bastiaan Meijer voor als fractievertegenwoordiger. Ik geef het woord aan de voorzitter van de commissie tot onderzoek van de geloofsbrieven voor een verslag van de bevindingen van de commissie.

Carlos Martinez van Andel (Hart voor Den Haag). De commissie tot onderzoek bescheiden fractievertegenwoordigers deelt de gemeenteraad mee dat, gebruikmakend van artikel 4 van de Verordening raadscommissies, als fractievertegenwoordiger is voorgedragen de heer B. Meijer van de SP. De commissie verklaart dat betrokkene aan de gestelde eisen voldoet en mitsdien op grond van artikel 4 van de Verordening raadscommissies kan worden toegelaten als fractievertegenwoordiger.

De **voorzitter**. Dank u wel. Gefeliciteerd, meneer Meijer. Ik nodig u uit om naar voren te komen.

Aan de orde is:

C. Beëdiging van de nieuw benoemde fractievertegenwoordiger.

De **voorzitter**. Wilt u allemaal gaan staan, als dat mogelijk is?

Meneer Meijer, ik zeg het maar aan de voorkant, zodat u zich misschien nog kunt bedenken: we gaan vlak voor de dinerpauze schorsen. Dat vindt u goed, hè? Dan krijgt u uw plant. We zullen er tot dat moment goed voor zorgen. Fijn dat u er bent en gefeliciteerd. Ik lees de verklaring en de belofte voor.

'Ik verklaar dat ik, om tot fractievertegenwoordiger benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als fractievertegenwoordiger naar eer en geweten zal vervullen.'

De heer **Meijer**. Dat verklaar en beloof ik.

De **voorzitter**. Van harte gefeliciteerd!

(Applaus)

Aan de orde is:

D. Stad in de raad.

De **voorzitter**. Er zijn 24 insprekers aangemeld. U heeft allemaal drie minuten. We beginnen met twee insprekers over de vaststelling van het bestemmingsplan Dreven 1.

De heer **Van Oorschot** (H). Goedemiddag. Ik breng graag onze punten in herinnering ten aanzien van het groen in deelplan 1. Deelplan 1 is geen eiland. Het maakt weliswaar geen deel uit van de stedelijke groene hoofdstructuur, maar sluit er wel op aan via de lange singelstructuur, die vanuit de nota van uitgangspunten zo beschreven wordt. Met name Dreven 1b sluit aan op de ecozone. Het groen draagt

bij aan het versterken van de stedelijke groene hoofdstructuur. Waarom stelt het college voor om de toelichting daarover te schrappen? Doe dit niet of breid haar juist uit, zou ik zeggen.

Ten tweede de BEA. In het bestemmingsplan Dreven 1 en in het plangebied Dreven fase 1, die samen het gebied zijn van de BEA, worden vele volwassen bomen gekapt. Volwassen bomen kun je niet zomaar vervangen door jonge. Dat gaat ten koste van het kroonoppervlak en is nadelig voor de groennorm, de 3-30-300-regel, waar het college terecht naar streeft. Waarom gaan bijvoorbeeld bomen met een kortere levensduur dan vijftien jaar om? Hanteer de richtlijn van de BEA en neem planaanpassing serieus; bij dezen graag.

Binnentuinen: we pleiten ervoor om de opening van de U-vormige gebouwen te richten op het groen en door te laten lopen tot op de binnentuinen, bijvoorbeeld gebouw 1C. Draai het om. Ook daarvoor graag planaanpassing.

Natuurinclusief bouwen: integreer natuur op en om hoogbouw. Sluit gebiedsontwikkeling met hoogbouw aan op het bestaande groene netwerk van de stad en maak er een aanvulling van op het stedelijk ecosysteem. En pas het puntenstelsel daarop aan, wat sowieso de bedoeling is.

Dit zijn onze hoofdpunten. Ik verwijs graag naar het eerdere stuk dat ik de raadscommissieleden heb doen toekomen. Kortom, laat de natuur de stad binnendringen, ook bij grote verdichting. Dat moet mogelijk zijn.

De heer **Drijver** (H). Goedemorgen. Op 28 december 2023 legde het college het ontwerpbestemmingsplan Dreven 1 ter inzage. Vanaf 8 februari 2024 konden zienswijzen worden ingediend. De wet kent dan een termijn van twaalf weken om een bestemmingsplan aan uw raad voor te leggen. Volgens de Wet op de ruimtelijke ordening hadden college en de dienst dus tot 2 mei de tijd om een aangepast voorstel aan u voor te leggen voor een bestemmingsplan waarvan de regels nu 24 bladzijden betreffen; 24! De wetgever heeft geen sanctie gekoppeld aan die termijnoverschrijding, maar de Hoge Raad heeft harde uitspraken gedaan over de 'dragende motivering' - om die term maar eens te gebruiken - voor de overschrijding van die termijnen.

We hebben u op 10 oktober een uitgebreide brief gestuurd over waarom het bestemmingsplan niet aan de wettelijke vormvereisten voldoet en in tegenspraak is met uw NvU's en uw beeldkwaliteitsdocumenten. Zo worden er bouwrechten gegeven voor uitkragende balkons die volgens uw beeldkwaliteitsplan niet zijn toegestaan. Reken maar dat die bouwrechten niet tegen te houden zijn. Die uitstekende balkons komen er dus gewoon. Noch van het college, noch van de dienst hebben we een inhoudelijke reactie mogen ontvangen. We zien dit als een schoffering van betrokken burgers.

Het beschermd stadsgezicht Dreven zou met de vaststelling van dit bestemmingsplan opgeheven zijn, maar dit gaat voorbij aan de lopende gerechtelijke beroepsprocedure van een handvol erfgoedinstanties tegen de inhoudelijk ongemotiveerde intrekking van dat beschermde stadsgezicht. Het gaat voorbij aan het raadsbesluit dat intrekking van de status alleen mogelijk is in twee achtereenvolgende raadsperiodes, hoewel die tweede raadsperiode dichterbij is dan u denkt.

De diensten maken bestemmingsplannen tegenwoordig niet om een goede ruimtelijke ordening in betreffende buurten en een afgewogen dispositie van bestemmingen, gebruik en bebouwing te borgen, om met de Omgevingswet te spreken. De dienst maakt bestemmingsplannen louter als juridisch vehikel om bouwplannen te legaliseren zonder dat de buurt een idee heeft wat waar komt, wanneer en tegen wiens kosten. De dienst steekt daarmee een middelvinger op naar de wetgever en de burgerij. Het college draait ervoor op om dit naar u uit te venten en doet dat.

Het college treuzelt zeven maanden met dit bestemmingsplan en zet u dan onder druk om te tekenen bij het kruisje omdat anders de sanering in Zuidwest stopt vanwege die eeuwig aangeroepen woningzoekenden. En dat terwijl het college u nooit inzicht heeft gegeven in een planning van droom tot daad, van structuurvisie tot nieuwe samenhangende buurten met een stedelijk voorzieningenniveau.

Met de ingediende zienswijzen van verschillende burgerorganisaties ligt er voldoende munitie om een voorlopige voorziening aan te vragen: termijnen, procedures, parkeren, vrijstellingsregelingen, strijdigheden met eerdere besluitvorming, evenwichtige samenhang én de waarde van de cultuurhistorie. See you in court.

De **voorzitter**. Er zijn vier insprekers over het voorstel inzake erfpachtstelselwijziging.

De heer **Van Boeckel** (I). Voorzitter. Inzake erfpacht spreek ik hier namens de bewoners van Appartementencomplex De Primeur aan de Escamplaan, naast het HagaZiekenhuis in stadsdeel Leyenburg. Wij gaan ervan uit dat de raad vandaag een positief besluit neemt over het erfpachtvoorstel, RIS317822, want er zijn bij ons onderhand veel bewoners die financieel moeite hebben met de huidige 4% canonrente. Dit positieve besluit zal bewerkstelligen dat onmiddellijk en met terugwerkende kracht de verlaging van de canonrente van 4% naar 1,9% en, naar wij hopen, snelle restituties zullen volgen. Wij vragen echter wel heel nadrukkelijk om in RIS317822 het voorbehoud op te nemen dat in het volledig nieuwe erfpachtstelsel dat het college op korte termijn voornemens is voor te stellen, niet alleen de kwesties rond de grondtaxaties maar ook de maximale canonrente wordt opgenomen. En wij pleiten er sterk voor om die maximale rente dan op 1,9% te stellen. Onze volgende termijn start al op 1 januari 2028. Mocht het nieuwe stelsel dan nog niet van kracht zijn, dan vragen wij met klem om onze naar 1,9% verlaagde vijfjaarstermijn te verlengen totdat het nieuwe stelsel met de 1,9% maximale canonrente in werking treedt. Vooruitlopend op het volledig nieuwe stelsel trekken we op deze manier de voortslepende erfpachtproblematiek vlot, althans voor wat betreft het rentedeel.

U kunt er natuurlijk altijd voor kiezen om de maximale canonrente van 1,9% nu al meteen in RIS317822 op te nemen. Dat is wel praktisch, maar zoals gezegd willen wij geen uitstel meer van de verlaging naar 1,9%. De allerbeste oplossing lijkt ons dus om nu ons voorbehoud in RIS317822 op te nemen. Indexering van de canonrente vinden wij een zeer slecht plan omdat gezien de zorgelijke geo-economische en politieke ontwikkelingen ook die methodiek ernstig uit de hand zou kunnen lopen. Ook zijn wij sterk tegen verruiming van een bandbreedte naar boven, omdat ook dat ons duur kan komen te staan.

Ten slotte moet ons nog van het hart dat het zeer onrechtvaardig zou zijn om de begroting van de gemeente sluitend te maken door erfpachters daar onevenredig voor op te laten draaien. Daar zijn de algemene gemeentelijke belastingen voor.

Wij rekenen op uw wijsheid en gevoel voor rechtvaardigheid.

De heer **Buurman** (I). Dank voor de gelegenheid om in te spreken namens de erfpachters in het Bezuidenhout. Ik ga op twee punten in: de canonrente en de hertaxaties die hebben plaatsgevonden in het Bezuidenhout. In maart '23 werden wij als bewoners overvallen door de enorme hoge aanbiedingen voor heruitgifte van erfpacht. De jaarlijkse canon ging 80 tot 100 keer over de kop, in mijn geval van € 40 per jaar naar € 4.000. De voorstellen van de gemeente voor meer schokbestendigheid bieden een vangnet en halen de grootste druk van de ketel, helaas alleen voor de korte termijn. Voor de eerste vijf jaar tot aan de volgende canonaanpassing is de canonrente ongeveer de helft. Dat is tot 2028. Daarna is onzekerheid troef. Als de rentes gelijk blijven of zelfs stijgen, zitten de Haagse erfpachters over vijf jaar alsnog met een fors canonbedrag in hun maag. Door elke vijf jaar de canonrente aan te passen, zijn de erfpachtkosten onvoorspelbaar. Dat leidt onder erfpachters tot grote onzekerheid en stress over de financiële toekomst. Wij pleiten daarom voor een maximum voor de canonrente of zelfs een vaste canonrente. Dan weten wij als erfpachters waar we rekening mee moeten houden.

Ten tweede de hertaxaties in het Bezuidenhout, uitgevoerd door een commissie van drie onafhankelijke taxatie-experts, geaccepteerd door zowel de gemeente als de erfpachters. De conclusies zijn helder: de taxaties van de commissie zijn significant lager dan de taxaties van begin 2023, tot wel 61% lager. In het commissiedebat erkende de wethouder de significante verschillen. Wij herinneren daarom nogmaals aan zijn toezegging die in diverse brieven is vastgelegd en die ook in een door de raad aangenomen motie terugkomt. Ik quote: 'Indien een grondwaarde van de deskundige taxatie significant lager ligt dan de oorspronkelijke grondwaarde, zal de gemeente onderzoeken welke aanpassingen nodig zijn om deze lagere grondwaarde te verwerken en in eerder uitgebrachte aanbiedingen aan de erfpachters in de projectmatige heruitgifte van het Bezuidenhout en wat het effect daarvan is op de toekomstige aanbiedingen.' Wij vertrouwen erop dat deze woorden geen loze beloften

zijn. Wij verwachten van de gemeente op korte termijn lagere, nieuwe aanbiedingen via hertaxaties, via een korting of op een andere manier.

Mevrouw **Vollering** (I). Voorzitter en beste raadsleden. De aandacht van het college ligt vast bij de interne transfermarkt, maar let alsjeblieft vandaag echt op bij de motie en het voorstel voor de stelselwijziging voor erfpacht. De eerste voorgestelde maatregel is: uitgaan van de tienjaarsgemiddelde rente in plaats van de jaarrente op het moment van verlenging. De tweede voorgestelde maatregel is: uitstel van betaling tot de verkoop van de woning. Iedereen ziet direct dat beide maatregelen op geen enkele manier de exorbitante hoogte van de erfpachtcanon tegengaan. In de laatste vijf jaar is deze 50 tot 90 keer zo hoog geworden; ik zag iemand net knikken. Dat is dus ongeveer van € 100 per jaar naar € 6.500 per jaar; dat is de mijne. Beide voorstellen gaan dus volledig voorbij aan de moties van Hart voor Den Haag, de VVD, het CDA, de Partij voor de Dieren en CU/SGP met titels als 'Stop de exorbitante erfpachtverhoging' en 'College, los dit op'. Daarin geven partijen aan dat zij deze stijging onacceptabel vinden en dat zij de erfpachtcanon willen maximeren of in zijn geheel willen afschaffen. Ook geven zij aan dat tegenover deze exorbitante stijging, de canonexplosie, niet of amper hogere kosten staan voor de gemeente: 1,9% of halvering worden genoemd als maximum. Dat heeft nog steeds een stevige impact op de woonlasten van bewoners vanwege de recente grondtaxaties. In deze moties wordt ook aangevoerd dat de gemeente een zorgplicht heeft en geen misbruik mag maken van haar machtspositie. De canonverhoging moet worden getoetst aan de maatstaven van redelijkheid en billijkheid. Het college wordt daarom in de moties verzocht om de canonherziening te heroverwegen, te onderzoeken of er een limiet kan worden gesteld en de raad hierover uiterlijk aan het eind van het jaar te informeren; dat was 2023.

Erfpacht is bedoeld als sturingsmechanisme om de functie van grond te kunnen beïnvloeden en om grondspeculatie tegen te gaan. Met de mogelijkheid tot afkoop van erfpacht toont de gemeente dat zij de erfpacht niet meer als sturingsmechanisme voor de grondfunctie wil benutten. Erfpacht kan dus worden afgeschaft. En waarom zou de gemeente een rendement hebben van duizenden procenten voor het verhuren van grond die de gemeente rond 1920 en 1950 in eigendom had? Erfpacht was toch bedoeld om speculatie tegen te gaan? Het aanbod tot afkoop tegen 4% korting voor de in 2019 getaxeerde grondwaarde van € 100.000 tot € 140.000 is grondspeculatie. Voor de erfpachters zijn niet alleen financiële voorspelbaarheid en transparante erfpachtvoorwaarden van belang, zoals in de motie wordt genoemd, want onder de streep staat dan nog steeds een erfpachtcanon die in de afgelopen vijf jaar duizenden euro's is gestegen. U kent de voorbeelden inmiddels; ze worden al twee jaar besproken.

Beste raadsleden, denk na. Middeling of uitgestelde betaling betekent nog steeds deze krankzinnige bedragen aan erfpacht, die op geen enkele manier redelijk of billijk zijn voor huidige of toekomstige bewoners van Den Haag. Het gaat om het verlagen van de erfpacht, niet om het behouden van deze bizar hoge bedragen. Stem daarom tegen dit RIS-voorstel of maak de aanpassingen zoals voorgesteld.

De **voorzitter**. Uw tijd is op. Neemt u me niet kwalijk; ik was net iets te laat.

De heer **Zandvliet** (I). Goedemorgen. Mijn naam is Fred Zandvliet. Ik woon in de Vogelwijk, aan de Kraaienlaan in Den Haag, en ik ben erfpachter.

Geachte voorzitter, wethouder, gemeenteraadsleden en andere betrokkenen. Op de agenda van de raad staat de bespreking van het erfpachtstelsel Den Haag. Daar ga ik wat betreft de canon en het canonpercentage nader op in. Ik geef als voorbeeld een concrete praktijksituatie en ik doe een suggestie voor stabilisering van de toekomstige financiële situatie van veel erfpachters.

Wat de praktijk betreft heb ik het over een twee-onder-een-kapwoning uit 1952 in de Vogelwijk. Jarenlang bedroeg de erfpachtnota € 132 per jaar. In 2018 werd het systeem herzien. Zo betaalde ik in 2022 € 1.900 erfpacht op jaarbasis. Maar het kan nog meer zijn. Vanaf medio 2023 is de nota € 4.900 per jaar geworden oftewel € 3.000 meer. Verklaring: in 2023 bleek er een uitzonderlijke stijging van het canonpercentage van 1,6% naar 4%, die ook nog voor een periode van vijf jaar geldt. Gelukkig acht ook de gemeente deze stijging van het canonpercentage in 2023 uitzonderlijk hoog en

kwam zij met een pakket aan maatregelen. Het is zeer te waarderen dat de gemeente, wethouder, raad, diensten en andere betrokkenen hieraan ruime aandacht geven. De gemeente heeft voor de korte termijn goede voorstellen gedaan met de introductie van een tienjaarsgemiddelde canonpercentage. Dan kom je voor 2023 volgens de gemeente uit op 1,9% in plaats van die in rekening gebrachte 4%. Dit is voor de betaalbaarheid van erfpacht in ieder geval een vooruitgang.

Voor de betaalbaarheid in de toekomst is het echter noodzakelijk om een rem op die canonrente te zetten. Zonder rem kan bij voortzetting van een zogenaamde stabiele rente van 4% al heel snel eenzelfde ellende ontstaan voor huidige en toekomstige erfpachters. Het risico is op te vangen door simpelweg als rem een maximale plafondgrens van 1,9% te stellen aan die gemiddelde canonrente. Dit haalt de grote onzekerheid bij de erfpachters over de toekomst weg, draagt bij aan de betaalbaarheid en bespaart de gemeente allerlei extra inspanningen om nadelige gevolgen van hogere rentes weer te moeten compenseren. Neem de onzekerheid over schokken op langere termijn weg.

Hartelijk dank aan uw adres, het bestuur en de ambtenaren.

De **voorzitter**. Er zijn een aantal insprekers over het burgerinitiatief referendum betaald parkeren.

Mevrouw **Smith (J)**. Voorzitter. Dank voor de gelegenheid om te spreken. Vandaag sta ik hier om enkele onjuistheden en miscommunicaties met betrekking tot het parkeerbeleid bij de Hofbadtoren en de rol van de gemeente te weerleggen. Tijdens de gemeenteraadsvergadering van 14 november jongstleden stelde wethouder Kapteijns dat de gemeente geen rol speelt in het parkeerprobleem bij de Hofbadtoren. Dit is feitelijk onjuist. In 2017 heeft de gemeente op verzoek van woningcorporatie Staedion onderzoek gedaan naar het verminderen van parkeerplekken op de binnenplaats om zo de bouw van circa 156 appartementen mogelijk te maken. De gemeente deed onderzoek en verlaagde de parkeernorm van 0,6 naar 0,4. In projectdocument Deelplan 20 staat als argument: 'Het invoeren van betaald parkeren is een voorwaarde bij het stellen van een lagere norm. Op deze wijze is het namelijk mogelijk om het gebruik van de garage door bewoners van de toren af te dwingen en wordt ook overlast voorkomen wanneer het autobezit onverhoopt hoger blijkt dan het verwachte gemiddelde van 0,4 auto per woning.'

Door deze besluiten heeft de gemeente actief bijgedragen aan de huidige parkeerproblematiek en draagt zij wel degelijk verantwoordelijkheid. De wethouder stelde dat geen van de Hofbadbewoners het straattarief hoefde te betalen en dat wij allemaal een plek op de binnenplaats of het zwembadterrein hebben. Ook dit is simpelweg onjuist. Door de onduidelijke communicatie van Staedion is ons noch mondeling, noch schriftelijk duidelijk gemaakt dat bij niet-deelname aan de loting onze rechten zouden vervallen, met als gevolg dat overige autobezitters geconfronteerd worden met het hoge straattarief.

De wethouder ontkende, maar bagatelliseerde toch echt het verschil in kosten tussen € 36 per maand voor een parkeerplek op eigen terrein en de € 7,50 per maand voor een bewonersparkeervergunning. Dit verschil van € 342 per jaar per huishouden is niet alleen fors, maar vooral oneerlijk. Bewoners van grondgebonden woningen betalen aanzienlijk minder, terwijl zij net als wij te maken hebben met een tekort aan parkeerplekken op eigen terrein wanneer ze over twee of meer auto's beschikken en terwijl de Hofstadbewoners merendeels over één auto beschikken. Er is geen rechtvaardiging voor het feit dat Hofbadbewoners zoveel meer moeten betalen voor dezelfde basisvoorziening en geen recht hebben op minimaal één bewonersparkeervergunning.

Tijdens de vergadering las fractievoorzitter Mahmood een tekst voor uit het coalitieakkoord 2018: 'Bij nieuwbouwprojecten moet een parkeeroplossing worden aangeboden en er worden geen parkeervergunningen op straat aangeboden.' Op de vraag of dit probleem door het coalitieakkoord 2018 is ontstaan, antwoordde wethouder Kapteijns ontwijkend dat dit beleid al twee à drie colleges het beleid was. Het huidige probleem is echter niet op te lossen met deze huidige regels. We hebben een structurele parkeeroplossing nodig die recht doet aan onze situatie en het is aan de gemeente om hierin verantwoordelijkheid te nemen.

Wij vragen de raad om te erkennen dat het parkeerbeleid rond de Hofbadtoren is gebaseerd op foute aannames en berekeningen, om de gemeente op te dragen samen met bewoners een constructieve oplossing te vinden ...

De **voorzitter**. Dank u wel, uw tijd is om. Ik geloof ook niet dat dit helemaal ... Het gaat vandaag over het burgerinitiatief referendum betaald parkeren. Maar goed, het had wel met betaald parkeren te maken.

Ik constateer dat de aangemelde spreker R.I. Garib niet of nog niet aanwezig is.

De heer **Jankie** (J). Goedemorgen, geachte leden van het college van burgemeester en wethouders. Met deze brief wil ik bezwaar maken tegen het voornemen om betaald parkeren in de wijk Ypenburg in te voeren. Deze maatregel is onnodig en oneerlijk en brengt veel meer nadelen dan voordelen met zich mee. Punt 1: er is geen structureel parkeerprobleem. Ypenburg is een relatief nieuwe woonwijk met voldoende parkeergelegenheid. De straten zijn ruim opgezet en er is doorgaans geen sprake van ernstige parkeerdruk. Het invoeren van betaald parkeren lijkt daarom overbodig en onterecht voor een wijk waar bewoners nu zonder problemen kunnen parkeren.

Betaald parkeren legt een extra financiële last op bewoners, die al te maken hebben met stijgende kosten voor energie, belastingen en levensonderhoud. Voor gezinnen en huishoudens met een beperkt budget is het een onnodige en oneerlijke belasting. Bovendien betalen bewoners al wegenbelasting, waardoor het dubbel lijkt om parkeerkosten op te leggen. Het heeft ook een negatieve impact op de sociale cohesie. De invoering van betaald parkeren ontmoedigt bezoek van familie en vrienden door de extra kosten en de administratieve rompslomp. Dit kan de sociale cohesie in de wijk schaden, terwijl sociale cohesie juist belangrijk is voor een gemeenschap als Ypenburg.

Ik verzoek u dan ook dringend om af te zien van de invoering van betaald parkeren in Ypenburg. Als bewoner voel ik me niet gehoord in dit proces. Ik roep u op eerst in overleg te gaan met de bewoners van de wijk om tot een breedgedragen oplossing te komen.

Marieke van Doorn (D66). Voorzitter, zou ik een ordepunt mogen maken? Ik denk dat ik de spreker gerust kan stellen, want er zijn helemaal geen plannen voor het invoeren van betaald parkeren in Ypenburg.

De **voorzitter**. Dit is geen punt van orde; dit is bijna een bijdrage aan het debat. Maar ik herinner iedereen eraan dat het gaat om het burgerinitiatief referendum betaald parkeren. Als u dit vindt, kunt u zeggen: daarom hebben we een referendum nodig, of niet. Dat is allemaal aan u. Hier heb ik ook kennis van genomen.

De heer **Van den Berg** (J). Goedemorgen. Ik ben blij dat iedereen oplet en niet op z'n telefoon zit. Ik sta hier als initiatiefnemer van het burgerinitiatief namens ten minste 15.000 medeburgers met diverse politieke achtergronden die iets willen zeggen over het voorgestelde parkeerbeleid, want wij zijn bang dat het parkeerbeleid vergaande gevolgen gaat hebben voor ondernemers, mensen met zorg, mensen met weinig sociale contacten in de buurt of mensen met een kleine beurs. Deze mensen hebben in veel gevallen de auto nodig, zeker omdat we zien dat het openbaar vervoer minder, slechter, duurder en onveiliger wordt. Ik had een heel verhaal opgeschreven over het feit dat het beleid vorig jaar vlak voor het kerstreces de raad in geslingerd werd en dat het nieuwe parkeerbeleid vlak na het reces snel werd ingevoerd, maar dat daar veel weerstand op kwam. Dan verwacht je dat de wethouder Parkeren dit komt toelichten, maar die liet dat wat makkelijk over aan een collega. Het beleid werd uitgesteld en we zouden inspraak krijgen. We hoorden echter dat het beleid gewoon zonder noemenswaardige inspraak later toch zou worden doorgezet. Dat was voor mij de reden om mijn democratische recht dan maar via een referendum op te gaan halen.

Zo gezegd, zo gedaan. We hadden 10.000 handtekeningen nodig, maar dat werden er 15.000. Dan zou je een duim omhoog verwachten van het college, maar niets is minder waar. Ik kreeg twee dagen te laat, bijna letterlijk te elfder ure, een kopie van een brief aan de raad waarin nota bene onze

burgervader een onafhankelijk juridisch advies had aangevraagd. Dit alles was wat mij betreft om u als raad een motivering te geven om tegen een referendum te kunnen stemmen. Alle verhalen links of rechts ten spijt, de burgemeester of de wethouder kan u straks gaan vertellen of verdedigen wat ze willen, maar het is een feit dat minimaal 15.000 Haagse stemmers - dat zijn bijna vier zetels in deze raad - vragen om hun democratisch recht te mogen gebruiken. Als u deze 15.000 stemmen naast u neerlegt en tegen een referendum stemt, bent u wat mij betreft geen volksvertegenwoordiger maar een partijpoliticus die enkel voor zichzelf of voor de eigen politieke partij in deze raad zit. Ik wens u dan ook veel wijsheid bij het stemmen, maar weet dat als u tegen het referendum stemt, dit u door minimaal 15.000 stemmers niet in dank wordt afgenomen. Succes!

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aangemelde sprekers I. Defretes en M. Nas niet of nog niet aanwezig zijn.

De heer **Coelman** (J). Goedendag, voorzitter. Dank dat ik hier mag spreken. Na talloze brieven aan de raadsleden via de griffie over de betaaldparkerensituatie bij de Hofbadtoren en uitnodigingen om zelf te komen kijken lijkt het erop dat er nog steeds geen rekening wordt gehouden met onze situatie. Als u de situatie ter plekke had gezien, had u anders geoordeeld. Het beleid dat wethouder Kapteijns voert, lijkt los te staan van de werkelijkheid en legt een onrealistische oplossing op, waarbij de focus lijkt te liggen op het binnenhalen van extra parkeergeld, nota bene van bewoners van een sociale huurflat. Wij begrijpen niet waarom de wethouder ons van een parkeerplaats bij de Hofbadtoren heeft verdreven naar het zwembadterrein. Dit zou zogenaamd een goede regeling zijn, maar hoe is dat redelijk als er € 36 per maand wordt gevraagd tegenover € 7,50 per maand voor een parkeervergunning? Dit beleid is niet alleen onbegrijpelijk, maar ook onrechtvaardig.

Wij zijn niet tegen betaald parkeren. Wij vragen een eerlijke oplossing. Geef ons een eerste parkeervergunning, net als de rest van de wijkbewoners. Het openbaar terrein voor de flat staat grotendeels leeg, zelfs bij een evenement. Waarom kunnen wij daar niet gewoon parkeren?

De wethouder geeft geen heldere onderbouwing voor zijn keuze. Toen raadslid Meinesz voorstelde om scanauto's de situatie te laten bekijken, stelde de wethouder simpelweg dat dit niet nodig was, omdat er geen parkeerdruk is. Dit sluit aan bij onze ervaring: er is geen parkeerprobleem. Maar toch wordt ons een onnodig en kostbaar beleid opgelegd.

De rest van de wijk heeft toegang tot een parkeervergunning, terwijl de bewoners van de Hofbadtoren worden uitgesloten. Dit verschil in behandeling is niet alleen onredelijk, maar voelt ook als discriminatie. Voor bewoners is deze extra financiële last moeilijk te dragen. Wij vragen u dringend om de financiële rust terug te brengen bij onze bewoners en om de gelijkheid in de wijk te herstellen door ons toegang te geven tot een reguliere parkeervergunning. Een eerlijke en betaalbare parkeeroplossing is alles wat wij vragen.

Ik heb hier foto's waarop te zien is dat de parkeerterreinen gewoon leegstaan.

De **voorzitter**. Ik vrees dat hier hetzelfde is gebeurd als bij mevrouw Smith. Maar goed, ik heb het ook bij mevrouw Smith toegestaan. We moeten het er maar weer een keer over hebben hoe we dit kunnen voorkomen. Het is ook een beetje vervelend voor de mensen.

Ik constateer dat de aangemelde sprekers W. Krijgsman en M.M. Tjang A Tjon niet of nog niet aanwezig zijn. Zijn R.I. Garib, I. Defretes of M. Nas inmiddels aanwezig? Dat is niet het geval.

Er zijn drie sprekers over het voorstel Visie Museumkwartier en het gewijzigd voorstel inzake Formalisering voorbereidings- en uitwerkingskrediet transformatie Lange Voorhout 102.

De heer **Rahman** (O). Geachte voorzitter, leden van de gemeenteraad. Mijn naam is Jessie Rahman en ik ben kunstenaar, bestuurder en bewoner van deze prachtige stad. Als kunstenaar ben ik meer dan 30 jaar actief in het Haagse culturele veld. Sommigen van u kennen mij wellicht als maker of organisator. Ik ben opgegroeid in de stad die mij de ruimte gaf om mezelf te ontwikkelen en om mijn initiatieven vorm te geven. Daarvoor ben ik ontzettend dankbaar. Tegelijkertijd is het leven als kunstenaar niet altijd eenvoudig. Kunstenaars staan vaak niet centraal bij belangrijke besluitvorming, terwijl zij de ziel

van vele projecten vormen. Het verbaast me daarom dat er nog geen concrete afspraken zijn gemaakt over de rechten van de naam Eschermuseum, terwijl u nu al moet stemmen over een investeringskrediet. Bij een project van deze schaal zou het logisch zijn als zulke zaken vooraf goed geregeld worden. Toen ik las dat dit pas later in een risicoanalyse zou worden meegenomen, moest ik even slikken, net als mijn collega-kunstenaars. Een vriend merkte op: 'Als Escher zo belangrijk is voor de gemeente, waarom ontwerpen ze dan niet een nieuw museum dat qua architectuur perfect op hem aansluit?' Dit idee is trouwens ook door een raadslid geopperd.

Begrijp me niet verkeerd: ik ben niet tegen een Eschermuseum; integendeel. Ik ben een groot fan van Escher en zijn leermeester, Samuel Jessurun de Mesquita. Ik verzamel zelfs hun werk, maar als kunstenaar geloof ik dat dit soort besluiten zorgvuldigheid vragen, waarbij afspraken met betrokkenen, zoals erfgenamen, een vanzelfsprekende plek krijgen. Als lid van de raad van toezicht bij Stichting West weet ik dat het Emmapaleis al in 2019 door de gemeente zelf is voorgesteld als mogelijke huisvesting voor West Den Haag. De afdeling Cultuur beschouwde dit destijds als een reële optie en bevestigde in 2023 dat er geen no-go's waren. Onze propositie en de plannen voor de komende beleidsperiode zijn bovendien positief ontvangen. Het verbaast mij daarom dat er nog steeds geen vervolgesprekken zijn gevoerd over het voorstel, terwijl het krediet voor een ander museum nu wel ter stemming ligt. Ik vraag u de positie van West te concretiseren en mee te nemen in uw besluitvorming.

Als bewoner van Den Haag wil ik benadrukken dat deze stad een plek moet blijven waar jong en oud, Hagenaar en Hagenees, elkaar ontmoeten, van elkaar leren en samen een toekomst bouwen, en waar inclusie, diversiteit en vernieuwing centraal staan. Het is onze verantwoordelijkheid om ook naar de jonge generatie te luisteren. Zij zijn degenen die de stad en zijn toekomst vorm zullen geven. Het is aan ons om hun dezelfde kansen te bieden die wij zelf ooit kregen.

Mevrouw **Kok** (O). Geachte voorzitter, geachte leden van de gemeenteraad. Mijn naam is Lizzy Kok. Ik ben lid van de interim-directie van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten hier in Den Haag, de KBK. Met interesse heb ik de debatten over de ontwikkeling van het Museumkwartier gevolgd en de stukken Cultuurvisie 2033 en Museumvisie 2023 gelezen. Beide onderstrepen de waarde en het belang van de KBK voor de Haagse kunstwereld, die ik onderschrijf. Als academie streven we ernaar onze studenten meer zichtbaarheid te geven en hen actiever te betrekken bij de stad en zijn bewoners. Daarom was ik verheugd toen West ons benaderde om een uitgebreid samenwerkingsconvenant te ontwikkelen. Dit omvat onder andere het organiseren van gezamenlijke presentaties, discussies en workshops bij West in het Museumkwartier, het oprichten van een platform waar jonge makers hun werk kunnen presenteren, thematische samenwerkingen tussen onze docenten en de curatoren van West en een uitwisseling tussen de KBK en de Nola Hatterman Art Academy in Paramaribo. Op wekelijkse basis werken West en de KBK samen aan verschillende projecten. Deze week is dat bijvoorbeeld de presentatie TILO van de Nederlandse kunstenaar Lotte Geeven, die dinsdag uitgebreid in de NRC werd besproken. Onze studenten gaan in gesprek met de kunstenaar en leren over de kunstwereld en over samenwerken. Daarnaast presenteren op dit moment dertien studenten van het masterprogramma Artistic Research hun werk bij Paradise, een platform dat we eerder dit jaar met West hebben gelanceerd. Het is inspirerend om te zien hoe enthousiast de studenten zijn over deze samenwerking. Ze zijn trots om bij een internationaal erkende instelling als West te exposeren, waar ze als volwaardige makers worden behandeld en in een directe dialoog treden met internationale kunstenaars. West speelt hierin een cruciale rol als zowel platform als inspiratiebron. Dat maakt de stad relevant en aantrekkelijk voor deze jonge kunstenaars.

Volgens mij heeft de gemeente met zowel het paleis als de voormalige Amerikaanse ambassade voldoende ruimte om een Museumkwartier te realiseren waarin oude meesters én jonge helden elkaar echt versterken. Mijn oproep aan u is om beide aspecten evenveel prioriteit te geven. Ik sluit me aan bij de oproep van Joop Daalmeijer in zijn brief: geef zowel West als Escher een volwaardige plek in het Museumkwartier. Voor onze studenten is West een onmisbare partner. Het biedt hun niet alleen een podium, maar geeft hun ook een stem, een stem die in de stad Den Haag moet blijven klinken.

De heer **Helmling** (O). Beste burgemeester, college- en raadsleden. Gisteren ontving u een brief van Joop Daalmeijer, een autoriteit in het culturele veld en voormalig voorzitter van de Raad van Cultuur, het belangrijkste adviesorgaan voor cultuur, media en erfgoed in Nederland. Net als andere insprekers benadrukt hij de urgentie om West Den Haag mee te nemen in de ontwikkeling van het Museumkwartier. Vandaag vraag ik uw aandacht voor het publieke belang van een transparante en rechtvaardige aanpak van het schaars beschikbare gemeentelijke culturele erfgoed. Veel bewoners maken zich zorgen over de toekomst van het Museumkwartier, specifiek over het Emmapaleis. In plaats van het definitief uitsluiten van verkoop van het Emmapaleis wordt het als wisselgeld voor het nieuwe Eschermuseum geparkeerd. Dit sluit andere musea, zoals West, voorbarig uit. Dit is opmerkelijk, aangezien de afdeling Cultuur West al in 2019 heeft voorgedragen als een mogelijke kandidaat voor het Emmapaleis. Het is onduidelijk waarom het gewijzigde voorstel vasthoudt aan slechts één scenario. West is een museale BIS-instelling met een solide basis om het Emmapaleis langdurig te huren. Ik vraag u niet om geld of om een voorkeursbehandeling, maar slechts om een transparante aanpak waarin verschillende scenario's worden onderzocht. Dit hoeft niet méér tijd te kosten en creëert een gelijk speelveld. Daarom roep ik u op om het amendement van de HSP en de SP te steunen. Dat amendement vraagt om een transparant proces waarin het Emmapaleis wordt meegenomen en om een eerlijk speelveld voor alle Haagse culturele partijen.

Bij West werkt al acht jaar lang een jong, divers en gemotiveerd team aan een breed en inclusief Museumkwartier waar iedereen zich welkom voelt. Zij, de mensen die hier op de tribune en buiten zitten, vragen mij steeds vaker: 'Wordt onze jarenlange inzet gezien? Wordt ons verhaal gehoord?' Namens hen, onze bezoekers, participanten, studenten en leerlingen vraag ik u: geef hun hoop en perspectief, geef ruimte aan nieuwe stemmen en verhalen, niet alleen om het verleden te eren maar ook om samen een inclusieve toekomst te bouwen.

Afgelopen week werd tijdens de Nacht van de Vrijdenkers in het Museumkwartier benadrukt dat inzichten ontstaan wanneer verschillende waarheden samenkomen. Dat is een gedachte uit Spinoza's Ethica. Hij herinnert ons eraan dat vrijheid ontstaat wanneer iedereen zich kan ontplooiën.

De **voorzitter**. Dank u wel, uw tijd is voorbij. Er is één inspreker inzake het bestemmingsplan Plesmanweg.

De heer **Van Kretschmar** (P). Geachte voorzitter en geachte leden van de gemeenteraad. Ik spreek namens het bestuur van de wijkvereniging Duttendel Wittebrug over het project Plesmanduin. Ik spreek namens de wijkbewoners.

In uw raadsvergadering van donderdag 14 november heb ik de zorgen verwoord van bewoners en omwonenden van het Plesmanduin met betrekking tot de in het bestemmingsplan aangegeven horeca, categorie middelzwaar, en de daarbij behorende openingstijden tot 02.30 uur in de ochtend. Tevens heb ik u aangegeven dat de totstandkoming van de functiewijziging van een deel van het oude KLM-gebouw, resulterend in een wijziging van de horecacategorie van licht naar middelzwaar, door de wijkvereniging juridisch wordt betwist. Nog gedurende de raadsvergadering van 14 november hebben projectontwikkelaar en wijkvereniging overeenstemming bereikt om de openingstijd tot 0.00 uur te beperken en daarbij geen georganiseerde evenementen met kaartverkoop toe te staan. Dit tussen projectontwikkelaar en bewonersorganisatie bereikte akkoord geeft blijk van begrip voor elkaars belangen en is hét voorbeeld van effectieve participatie bij de totstandkoming van een bestemmingsplan. Ik roep u dan ook op dit akkoord middels een amendement te steunen, waarmee de beperking van de openingstijden en het verbod op evenementen met kaartverkoop aan de gebruiksregels bij de bestemmingsplanbepalingen zullen worden toegevoegd.

De **voorzitter**. Er zijn drie insprekers over de Nachtvisie Den Haag.

Mevrouw **Zandkuijl** (Q). Geachte gemeenteraad. Met grote schrik en bezorgdheid hebben wij kennisgenomen van de Nachtvisie van het college. Sinds de vroege jaren tachtig woon ik nabij de

Grote Markt en tegenover het Paard. We betrokken een verkrotte woning die jaren had leeggestaan in een verpauperde en verwaarloosde buurt. Dankzij inspanningen van gemeente, corporaties, stadsherstel en particulieren, waaronder wijzelf, is er sinds die tijd flink geïnvesteerd in nieuwe huisvesting, vooral in de sociale sector en in een leefbare woonomgeving. Goed beleid, zou je zeggen, ware het niet dat al langer dan twintig jaar het dagelijks maar vooral het nachtelijk leven wordt verstoord door de steeds uitdijende horeca.

Het college presenteert nu een plan dat volledig uit de koker van de horecalobby lijkt te komen en erop gericht is bewoners de buurt uit te jagen. Ik citeer: 'alle horecazaken 24 uur per dag open', 'de horeca alle ruimte', 'de horecafunctie dominant ten opzichte van de woonfunctie', 'Den Haag 365 nachten per jaar aantrekkelijk', 'een aantrekkelijke nachtprogrammering van de pleinen', 'mogelijkheden voor avond- en nachthoreca worden vergroot', 'Prinsegracht 14 geschikt voor het ontwikkelen van nieuwe nachtcultuur' en 'landelijk vastgestelde geluidsnormen: de Omgevingswet biedt de gemeenten de mogelijkheid om zelf geluidsnormen vast te stellen voor uitgaanskernen.'

U praat hier over een woongebied waar tal van mensen wonen, velen al heel wat jaren. Dat zijn mensen die overdag gewoon werken, studeren of naar school gaan, gezinnen met kinderen, veel ouderen, mensen die in de nacht willen slapen. Het is naïef om te doen alsof het nachtleven zich alleen binnen het gemarkeerde gebiedje Grote Markt afspeelt, alsof dáár geen mensen wonen, te doen alsof studerende jongeren 's nachts niet slapen en te negeren dat in de woonstraten rond de Grote Markt de gevolgen van de nachthoreca ondervonden worden: geluidsoverlast door muziek uit de horeca, gelal en geschreeuw, groepjes die luid praten en eten voor je deur tot vroeg in de ochtend bij hun geparkeerde, vaak stationair draaiende auto, afval, etensresten, kots en menselijke uitwerpselen, de openbare straat steeds vaker onbegaanbaar door uitdijende terrassen.

Ook zegt u zich actief te willen inzetten voor de ontwikkeling van Prinsegracht 14, naast het Paard op 12 en het Paardcafé op 10, als nachtclub en muziekpodium. Sinds het begin van het millennium is gebleken dat exploitatie van Prinsegracht 14 als nachtclub een onbeheersbare toename betekent van geluidsoverlast en mensenmassa op straat. Pannonica, One Four, Club Seven, een bron van nachtelijke ellende en slapeloze nachten. Livebands, elektronische muziek, uitgaand publiek, de open deur in een oud pand en het naar elkaar wijzen van Prinsegracht 14 en Prinsegracht 10 als er klachten waren. Het einde van het nachtclubgebeuren was een opluchting voor omwonenden.

Onlangs is een vergunning verleend voor twee nieuwe terrassen op de Lange Beestenmarkt bij Prinsegracht 14 in een woonstraat waar nooit eerder een terras was. Steeds verder ruikt de horeca op in de bewoonde omgeving. Er zijn geen grenzen; voor de horeca is het nooit genoeg.

De **voorzitter**. Dank u wel, de drie minuten zijn voorbij.

De heer **Nie** (Q). Voorzitter en raadsleden. Ik sluit aan op het verhaal van Marijke, mijn buurvrouw. Ik neem u even mee naar Hyde Park in Londen. In 2012 was daar een concert van Bruce Springsteen. Om 22.30 uur, midden in de set, werd de stekker eruit getrokken, omdat de curfew was bereikt. Het Wimbledon-tennistoernooi dwingt een keiharde curfew om 23.00 uur af, waardoor het gewoon stopt. Het maakt niet uit hoever ze in de wedstrijd zijn; het stopt. In Manhattan geldt sinds niet zo lang geleden een totaalverbod op grillrestaurants vanwege de luchtvervuiling. Dit zijn allemaal voorbeelden van gemeentes en wereldsteden die ondanks echt enorme, hele grote commerciële belangen, de rug recht houden om de leefbaarheid te handhaven.

Ik ben Max Nie. Ik ben sinds 1998 trotse en tevreden mede-eigenaar en bewoner van een uniek zeventiende-eeuws rijksmonument aan de Prinsegracht, gelegen midden in de Grote Marktbuurt. We hebben veel plezier en af en toe ook wat overlast van de ontwikkelingen in de buurt. Onze beide dochters zijn geboren en opgegroeid op deze plek. Als gezin kunnen wij terugblikken op een geweldige woonomgeving in de Haagse binnenstad. Onze dochters, nu jonge twintigers, zijn heel erg verknocht aan hun stadje.

De taal die wordt gebezigd in de Nachtvisie, doet ons als hartstochtelijke binnenstadsbewoners pijn. De visie baart ons zorgen. Den Haag zou zijn naam als stad van recht en vrede niet waardig zijn als het buigt voor deze visie, waarin de balans tussen leefbaarheid en ondernemerschap verloren dreigt

te gaan. Leefbaarheid is immers een grondrecht van de burger. De gemeente zou geen juridische paadjes moeten bewandelen om dit af te zwakken. De voorbeelden uit wereldsteden die ik eerder noemde, laten zien dat handhaving van leefbaarheid kan en moet. Ik vraag u om niet mee te gaan in een visie die erop gericht lijkt om onze fijne buurt te ontvolken van zijn bewoners, in het belang van een zeer kleine groep ondernemers, eigenlijk maar één.

De **voorzitter**. Er is een inspreker over het initiatiefvoorstel Hart voor Den Haag: Gemeente pak regie, nu een taskforce ouderenhuisvesting.

De heer **Van der Ark** (U). Voorzitter, dank u wel voor de gelegenheid om iets te zeggen over dit initiatiefvoorstel betreffende ouderenhuisvesting. Ik wil als vertegenwoordiger van de Initiatiefgroep Knarrenhof Den Haag graag onze ervaringen delen en ik wil benoemen dat bijna 700 mensen staan ingeschreven voor een Knarrenhof in Den Haag. Uitgangspunten van een Knarrenhof zijn: doorstroming, samen verantwoordelijk vanaf bouw tot beheer, een hofhuis en een hof tuin, een sociaal statuut, nazorg, follow-up, een CPO zonder risico's, betaalbaarheid en niet tuttig, maar kras en grootstedelijk door multigenerationele uitbouw van de Knarrenhofformule, bij voorkeur in samenwerking met wooncorporaties.

Eerst onze positieve ervaringen als burgerinitiatief, als aanvulling op de informatie. Bij elk onderdeel van de gemeente, of het nu onder de wethouder Wonen, de wethouder Zorg of de wethouder Stedelijke Ontwikkeling viel, hoorden we enthousiaste reacties op onze voorstellen en wetenschappelijke onderbouwingen. Doorstroming, vitaliteit, verdeling van de mantelzorgdruk, voorkoming van eenzaamheid, veiligheid, minder Wmo-kosten; prachtig, helemaal goed, mooi en veel succes. Echte hulp kwam vanuit de gemeenteraad met een gerichte motie Realiseer Knarrenhof. Die motie werd unaniem aangenomen. Daarna was het contact moeizaam, maar er was gelukkig wel een inspirerend werkbezoek.

Zowaar, na drie maanden gestommel komt het nu eindelijk op gang: open overleg, vaste afspraken, wederzijds vertrouwen, contact met woningcorporaties. Deze week nog was er een goed en welwillend werkoverleg tussen vertegenwoordigers van Haagse wooncorporaties, Knarrenhof en het Centrum Groepswonen. Daarin kwam ook naar voren dat te vaak creatieve plannen en creatieve oplossingen vertragen en vastlopen in uiteenlopende posities, belangen, doelstellingen, visies van verschillende diensten en afdelingen van de gemeente. Wil de gemeente de inspiratie en de kracht van burgerinitiatieven genieten, dan doet zij er goed aan hierbij departementen, diensten en afdelingen te harmoniseren en te stroomlijnen. Een taskforce onder een bezielende leiding is een mogelijke stap in die richting. Of het initiatiefvoorstel aangenomen wordt en of er straks een stevige verankering van de uitgangspunten in een passende Woonzorgvisie 2040 komt, maakt ons niet uit, als burgerinitiatieven maar op een geharmoniseerde gemeentelijke organisatie kunnen rekenen.

De **voorzitter**. Tot slot een inspreker over de vaccinatiegraadcijfers stadsdeel- en wijkniveau.

De heer **Dijkstra** (Y). Meneer de voorzitter. Ik wil vandaag inspreken vanwege de zeer lage, verontrustende vaccinatiegraad in onze stad Den Haag. Dank dat ik hiertoe de gelegenheid krijg. We hebben het spreekwoord 'onbekend maakt onbemind', maar in het geval van de alsmaar dalende vaccinatiegraad kunnen we spreken van 'onbekend maakt onderschat'. Het gaat om een zeer zware onderschatting. Dat ouders inmiddels zijn vergeten dat we met de vaccinaties onze kinderen beschermen tegen de meest afschuwelijke ziektes, is volgens mij de voornaamste reden van de alsmaar kelderende vaccinatiegraad. Dat het hier om afschuwelijke ziektes gaat, weten ik en mijn vrouw maar al te goed. Acht jaar geleden hebben ik en mijn vrouw ons dochtertje verloren aan kinkhoest. Ze was vijfenhalve week oud toen zij overleed, nog veel te jong om te kunnen worden gevaccineerd en dus zeer kwetsbaar. Zwangere vrouwen werden toen ook nog niet gevaccineerd tegen kinkhoest. Onze dochter kwam kerngezond ter wereld, een mooi, fijn, lief meisje, een fantastische aanvulling op ons toen nog jonge gezin. Na een week of drie begon ze te hoesten. Dat werd steeds erger tot ze op een avond tijdens een hoestbui blauw begon te verkleuren. Via de huisartsenpost belandde zij die avond

direct in het ziekenhuis. Hiermee begonnen twee afschuwelijke weken waarin we onze mooie dochter steeds verder zagen aftakelen. Er is geen medicijn tegen kinkhoest. Het lichaam moet het helemaal zelf doen. Het afweersysteem van zo'n jonge baby kan dit echter niet aan en gaat in een overdrive, met een massale aanmaak van witte bloedcellen. Dit zorgt ervoor dat het bloed heel dik wordt, veel te dik voor het hartje om het te kunnen rondpompen. Daarom werd onze dochter aangesloten op een ECMO, een hart-longmachine. Hiervoor worden twee slangen met een dikte van een centimeter operatief aangesloten op de bloedvaten in de nek van het kindje. Het lichaam van het kind is erg, erg ziek en begint steeds meer vocht vast te houden. Er treden steeds meer complicaties op, zoals nierfalen, hersenschade, schade aan ledematen en bloedstollingen in het bloed. Bij elke verslechtering krijg je als ouder de waarschuwing dat die blijvende gevolgen zal hebben, mocht je kindje het halen. Ons dochtertje heeft dit allemaal moeten doormaken tot het moment dat de artsen tegen ons zeiden: 'Probeer vannacht wat te slapen, zodat u morgen uitgerust bent.' Toen wisten mijn vrouw en ik genoeg: er was niets meer wat ze voor haar konden doen.

Dit is de rauwe en zwarte realiteit van de ziekte kinkhoest. Dit is het leed waar we met man en macht aan moeten werken om het te voorkomen. Ik hoop dat ik hierin kan rekenen op de volledige inzet van het college en de raad.

De **voorzitter**. Ik kijk naar de tribune. Drie of vier mensen waren er niet toen ik hun naam noemde. Zijn er nu mensen aanwezig die wel zijn aangemeld, maar die net even te laat zijn aangekomen of juist te vroeg? Dat is niet het geval. Dan zijn we gekomen aan het einde van dit agendapunt. Ik schors twee minuten voor een korte ingreep.

De vergadering wordt van 11.23 uur tot 11.25 uur geschorst.

Aan de orde is:

- **Actualiteit.**

De **voorzitter**. Dit is een ingelast agendapunt. Ik geef de fracties steeds naar grootte het woord, indien gewenst. We hebben de collega van Hart voor Den Haag gehoord, maar misschien wilt u nog iets meer zeggen, meneer De Mos?

De beraadslaging wordt geopend.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Voorzitter. 'Er zit geen heilig vuur in deze coalitie. Het is een bij elkaar geraapt geheel om Richard de Mos er maar niet bij te hebben.' Dit zei een coalitiebron gisteren in het AD. Zo is het maar net: in 2019 op oneigenlijke gronden uit de coalitie gegooid, in 2022 na winst van de verkiezingen buitengesloten en in 2023 na de val van het college opnieuw buitengesloten. Ondertussen groeit het verzet in de stad inzake de koers van dit college. 73,9% is weinig tot niet tevreden over de prestaties van de wethouders en 74,2% voelt zich weinig tot niet door hen vertegenwoordigd. Twee coalitieraadsleden kregen de koers van het college niet langer uitgelegd aan hun aanzienlijke achterbannen. Zij hebben zich inmiddels bij ons aangesloten. Dapper! De coalitie is haar meerderheid kwijt. Hoe ziet het college dit? Is het voornemens zijn koers te wijzigen? Hoe ziet het college de samenwerking met de oppositie in het algemeen en Hart voor Den Haag in het bijzonder tot aan de gemeenteraadsverkiezingen van 2026?

Marieke van Doorn (D66). Ik dacht dat ik de heer De Mos in de persconferentie van gisteren hoorde zeggen: 'Het is niet ons doel om het college ten val te brengen.' Klopt dat?

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Wat ik daar heb gezegd, klopt als een bus. Als ik dat gisteren gezegd heb, mag ik aannemen dat ik daar 24 uur later nog steeds zo over denk.

Marieke van Doorn (D66). Ik denk dat het belangrijk is, ook voor het debat, dat we dat niet alleen via de pers horen, maar dat we dat ook hier in de raadzaal van u horen. Dus dank daarvoor. U zegt dat u het college helemaal niks vindt, maar ik hoor nog niet of u zich ook geroepen voelt om verantwoordelijkheid te nemen en daadwerkelijk iets bij te dragen en te veranderen. Hoe legt u dat uit aan de stad?

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Nou breekt toch eigenlijk wel mijn klomp. Wij worden in 2019 op oneigenlijke gronden eruit geknikkerd; ik geloof dat we daar nooit een excuus voor hebben gehad. Vervolgens winnen we in 2022 de verkiezingen. Een van de partijen die ons buitensloten, was uw partij: 'We gaan niet met De Mos samenwerken; daar gaan we niet aan beginnen.' In 2023 valt het college, omdat de VVD zegt: er is een uitspraak en we moeten nu wel verder met de grootste partij. Er zijn hier partijen geweest die zeiden: nee, dat gaan we niet doen; daar gaan we niet aan beginnen. Vervolgens heeft u een koers ingezet. Het schip maakt water en ligt al bijna op de bodem van de oceaan en dan gaat u nu, vlak voor de verkiezingen, vragen om van dat schip nog een cruiseboot te maken. Nou, dat gaat niet meer lukken.

De **voorzitter**. Mevrouw Van Doorn, de laatste keer.

Marieke van Doorn (D66). Onze fractie is sowieso tegen het naar Den Haag halen van cruiseboten, maar de heer De Mos draait het nu een beetje om en doet alsof hij zelf totaal geen rol te spelen heeft. Dat heeft hij juist wél, want in plaats van de handen af te trekken van het stadsbestuur hoop ik echt dat uw partij bereid is om de handen uit de mouwen te steken voor de stad. Want voor meer dualisme hebben wij de hele raad nodig. Kunnen wij ook op Hart voor Den Haag, als grootste partij, rekenen om voorstellen en moties op inhoud te beoordelen?

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Ik weet niet wat dit voor aparte pose is die u nu aanneemt. Er liggen voorstellen te over. Ik geloof dat er vandaag weer voor drie initiatiefvoorstellen een datumbepaling komt. Er zijn initiatieven en samenwerking te over. Voor een referendum zijn 15.000 handtekeningen opgehaald. We lopen ons de blaren op de voeten. We werken keihard voor die stad. Dus kom er bij ons nou niet mee aan dat wij niet samen willen werken en geen mooie plannen hebben. Natuurlijk hebben we die. Het college kan verder met een minderheid. Ik vraag het college ook hoe het de samenwerking ziet met in het bijzonder de grootste oppositiepartij en in het algemeen met de oppositie. Als er goede plannen zijn van de minderheidscoalitie, van dit college, steunen wij die. Bij slechte plannen gaan we alles op alles zetten om die tegen te houden. Helaas zijn dat er nogal wat.

Adeel Mahmood (DENK). Ik ga straks in mijn eigen inbreng in op de ontstane situatie, maar ik heb in de inhoudelijke stukken ook heel veel gelezen over bijvoorbeeld de Schilderswijk en Transvaal. U was in 2018 de grootste partij met acht zetels. Hoe vaak denkt u dat in het coalitieakkoord van 2018 is gesproken over de Schilderswijk en Transvaal?

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Dat is een beetje DENK: een beetje quizvraagjes gaan opstellen. Ik weet dat ik als wethouder heel vaak in de Schilderswijk en Transvaal ben geweest en ook het nodige heb betekend voor Transvaal, bijvoorbeeld het terugdraaien van betaald parkeren. Het was voor het eerst dat dat gebeurde. Dat is rondom de Haagse Markt gebeurd. Ik ben voor die mensen gewoon keihard aan het werk gegaan. Daar hebben we ook de beloning voor gekregen. Ik snap dat u een beetje in paniek bent omdat we die wijken aan het veroveren zijn, maar zo is de situatie nou eenmaal.

Adeel Mahmood (DENK). Totaal niet; integendeel, ik ben heel erg strijdvaardig. Dat zal ik straks ook laten merken en ook in de komende periode. Maar u heeft dus geen antwoord kunnen geven: wanneer u wel aan de knoppen bent, wat doet u dan met de beloftes die u maand in, maand uit voor die wijken uitspreekt? Hoeveel geld heeft u in 2018 gereserveerd voor de Schilderswijk en Transvaal? U was de grootste partij. Nul euro extra geld. U heeft heel veel foto's gedeeld van 'Groep de Mos ruimt op', maar er was geen extra geld om die afvalproblemen op te lossen. U heeft het over het terugdraaien van betaald parkeren. Daar heb ik u bij geholpen; daar hebben wij ook voor gestreden, maar daar hadden we geen coalitieakkoord voor nodig. Dat hebben we voor Rustenburg-Oostbroek en Laak ook zonder een coalitieakkoord kunnen doen. U belooft heel veel, maar mijn vraag is nogmaals: als u weer aan de knoppen komt, wat gaat dat dan betekenen voor wijken zoals de Schilderswijk en Transvaal? In het verleden heeft u laten zien dat u daar niks voor heeft betekend.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Maakt u zich maar helemaal geen zorgen. Deze wijken gaan er heel erg mooi uitzien als Hart voor Den Haag aan de knoppen zit. Dat is een mooie belofte, waar u mij ook aan kunt houden. We gaan dus gewoon zorgen dat die wijken op de kaart komen te staan. U zegt heel veel te regelen, maar dat doet u niet. De Parallelweg is onbereikbaar geworden. De Hoefkade is onbereikbaar geworden. De Vaillantlaan is door uw beleid superdruk geworden. U zegt heel veel te doen, maar u doet dus helemaal niks. Gelukkig zien steeds meer mensen dat.

De **voorzitter**. De laatste keer, meneer Mahmood.

Adeel Mahmood (DENK). Ik zal straks nog reageren op al die beleidsterreinen waar u het over heeft en hoe u in het verleden daarover heeft gestemd, maar dat is een andere discussie. Begrijpt u dat, als u dingen voor die wijken wilt regelen, daar ook centen voor nodig zijn?

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Zeker weten. Wij gaan dat dus gewoon helemaal goed verzorgen en we kijken uit naar een prachtig verkiezingsprogramma waarin we de centen voor deze wijken gaan regelen en we gaan met heel veel stemmen uit die wijken aan de slag om die wijken veel mooier te maken.

Marieke van Doorn (D66). Voorzitter. Dat twee raadsleden gisteren kenbaar hebben gemaakt hun partij te verlaten, vinden wij erg jammer. We begrijpen ook heel goed dat dit flink balen is voor de collega's in die fracties. Daarmee is de meerderheidscoalitie een minderheidscoalitie geworden. Het is dus logisch dat we de ontstane situatie met de raad bespreken. Wat is nu die situatie? Het college is niet gevallen, er zijn geen partijen uit de coalitie gestapt en er ligt een door de raad vastgestelde begroting voor 2025, waar het college wat ons betreft uitvoering aan kan geven. We hebben vanaf dag één in deze coalitie ingezet op een aanpak waarbij we samenwerken met wisselende meerderheden om plannen te realiseren. Dat staat ook in het coalitieakkoord. Voor die werkwijze is alleen maar meer urgentie ontstaan. D66 blijft dit graag doen met deze coalitie. Bewoners en ondernemers moeten immers kunnen rekenen op een slagvaardig en betrouwbaar bestuur. D66 staat als grootste coalitiepartij van Den Haag voor leiderschap en het nemen van verantwoordelijkheid. Wij durven te kiezen voor vooruitgang en zullen moeilijke beslissingen niet uit de weg gaan. D66 blijft strijdbaar voor een Den Haag dat vooruitgaat en vooruit wil.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). U zegt dat u samenwerking zoekt. Ik noem een paar dingen. Verzet tegen de komst van een heel groot azc in het HagaZiekenhuis. Verzet tegen de plannen voor het Hobbemaplein. Verzet tegen de plannen voor de Paul Krugerlaan. Verzet tegen de erfpachtplannen. De roep om buurthuizen, die dichtgaan: Eekta, de Steenwijklaan; daar is een buurtcentrum dat dicht is. De roep om ouderenhuisvesting. Verzet tegen de zero-emissiezone. En dan zegt u steeds als wij met plannen komen: u kunt zich verzetten tot u een ons weegt, maar wij gaan lekker door; dit schip gaat door, wij gaan door. Waar is dan die samenwerking?

Marieke van Doorn (D66). Het verbaasde me gisteren om te horen over Eekta, want volgens mij hebben zij een plek gekregen. Er wordt dus juist geluisterd en er wordt juist gekeken hoe je zaken kan oplossen. Ik weet dat er ook voor het Hobbemaplein ontzettend is gekeken naar de alternatieven vanuit de buurt. U beweert dus ook dingen die niet helemaal zijn zoals u beweert.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Daar denkt de stad anders over. Ik heb u net wat percentages genoemd uit de enquête van Omroep West: 74% vindt dat u het gewoon ontzettend slecht doet, dat het college het ontzettend slecht doet. Maar blijf vooral volhouden dat het crescendo gaat; blijf dat vooral doen, want dat werkt ons gigantisch in de hand. Alleen al voor de petitie over het Hobbemaplein zijn 1.000 handtekeningen opgehaald. Niet doen die plannen, maar doordrukken. Het gaat dóór. Wat de burger ervan vindt en participatie met dit college? Ammehoela! Wat de burger ervan vindt, interesseert u geen bal. Kom dan dus ook niet aan met samenwerking.

Marieke van Doorn (D66). Dan miskent de heer De Mos ook de extra inspanningen die bijvoorbeeld voor het Hobbemaplein gedaan zijn om juist die participatie goed te krijgen. Wat ons betreft is de uitgestoken hand er en we hopen dat Hart voor Den Haag die aanneemt.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Ik hoor de fractievoorzitter van D66 zeggen dat D66 wil gaan voor de stad en wil doorgaan op de ingezette weg op het punt van samenwerking. Wat nou als wij als oppositie die samenwerking eigenlijk helemaal niet zo als open ervaren? Gaat dat dan ook worden voortgezet of gaat daarin iets veranderen?

Marieke van Doorn (D66). Ja, dat moet dan inderdaad beter, want we hopen wel dat ook wordt gezien dat we met deze coalitie, ook met impulsen daarbij vanuit de Partij voor de Dieren en DENK, heel sterk in het coalitieakkoord hebben opgeschreven dat we meer dualisme willen. Zo willen we ook handelen. Het is hier in dit stadhuis een ingebakken traditie en cultuur om monistisch te werken, maar wij willen die transitie juist inzetten. Het zal evolutionair gaan en misschien gaat het niet snel genoeg. Ik ben ook voor een democratische revolutie, maar zo gaat het meestal niet met een ingebakken cultuur.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Die revolutie is gisteren misschien ingezet, want de coalitie heeft nu een minderheid. Ik hoor D66 daar eigenlijk nog verrassend weinig over zeggen. Er is iets veranderd. Mijn fractie wil dan wel dat deze coalitie bereid is om niet te gaan zoeken naar de 23ste zetel die ze nu nodig heeft, maar naar de 33ste en 43ste zetel. Is D66 bereid om echt in te gaan zetten op breedgedragen beslissingen?

Marieke van Doorn (D66). Ja, hoe breder besluiten worden gedragen en hoe breder het draagvlak is, hoe beter. Daar willen wij dus zeker op inzetten.

De **voorzitter**. De laatste keer, mevrouw Van Basten Batenburg.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Dat komt natuurlijk wel van twee kanten. Dat betekent ook dat de coalitie echt moet proberen om partijen aan boord te krijgen en dus water bij de wijn moet doen om dat te realiseren. Is die bereidheid er echt bij D66?

Marieke van Doorn (D66). Bij D66 is die bereidheid er zeker. Ik onderstreep ook het punt dat mevrouw Van Basten Batenburg terecht maakt, namelijk dat het echt van twee kanten moet komen. Je kunt de transitie naar dualisme niet alleen inzetten vanuit een coalitie, maar de minderheidscoalitie die er nu is, maakt het alleen maar noodzakelijk dat we daar meer werk van gaan maken. Dat zult u ons dus hopelijk zeker zien doen.

De **voorzitter**. De derde keer voor de heer De Mos, tenzij hij iets heel nieuws heeft.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Nou, gewoon een nieuwe interruptie, neem ik aan. Is de minderheidscoalitie, waarvan uw partij nu de grootste is, ook voornemens om beter naar de bevolking te gaan luisteren? Ik was gisteren bijvoorbeeld bij de Paul Krugerlaan. Daar hebben mensen - ondernemers, bewoners - zorgen omdat daar parkeerplaatsen worden weggehaald. Zij willen dat gewoon coûte que coûte niet, maar het is al besloten. Staat D66 er nou voor open om dat soort geluiden eens serieus te nemen en te zeggen: daar gaan wij als minderheidscoalitie beter naar luisteren en we gaan eens zorgen dat de mensen in de stad beter gehoord worden?

Marieke van Doorn (D66). Ik denk dat het heel belangrijk is dat we als gemeentebestuur in totaliteit meer en beter naar bewoners van de stad luisteren. Ik ben ook blij met het participatiebeleid dat uit het college is gekomen, want dat moest nodig worden opgefrist. We moeten daar nog over spreken. Ik denk echt dat dat bijdraagt aan dat betere luisteren, over de breedte en ook naar alle groepen in de stad, dus niet alleen naar een selectief groepje, misschien vanuit je eigen achterban. Ik denk dat het daardoor echt beter gaat worden voor het algemeen belang.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Participeren ... U zegt 'misschien vanuit de achterban' en 'selectief groepje'. Ik heb de vorige keer, bij de begroting, al gezegd dat ik het aanmatigend vind dat u dat steeds zegt. De tribunes zitten vol met mensen die gewoon terechte zorgen hebben. Op welke partij ze gaan stemmen, zien we in 2026 wel. Het is dus aanmatigend om dat te zeggen als mensen hier zorgen hebben. De tribunes zitten vol met mensen met klachten. Ik zou zeggen: ga bij dat participeren niet alleen luisteren, maar geef mensen dan ook invloed. Vanavond kunt u dat helemaal gaan regelen met het referendum, waar we ook insprekers over hebben gehoord. Participeren is niet luisteren; participeren is daadwerkelijk meedoen. Zover zijn dit college en D66 volgens mij nog niet.

Marieke van Doorn (D66). Nou, wij zijn dus erg enthousiast over het nieuwe participatiebeleid, waarin die verschillende gradaties op de trap van eigenaarschap helemaal worden uitgetekend: hoe kunnen bewoners meepraten? Wij hopen dus dat dat er snel doorheen komt en dat we dat ook gaan invoeren en op die manier gaan werken. Dat is echt een verandering. Het is nu 'participatie, tenzij' geworden. Overal zitten dus participatietrajecten bij en dat wordt ook op die Haagse opleggers aangegeven.

Kavish Partiman (CDA). Is D66 het met het CDA eens dat de bevolking van Den Haag door de 45 raadsleden in deze zaal vertegenwoordigd is en dat het de individuele verantwoordelijkheid is van elke volksvertegenwoordiger hier om dat geluid uit de stad hiernaartoe te brengen en met constructieve voorstellen tot gedragen beleid te komen?

Marieke van Doorn (D66). Dat ben ik helemaal met de heer Partiman eens.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Voorzitter. De coalitie is haar meerderheid kwijt; alweer, zou ik bijna zeggen. Aangezien deze coalitie al sinds 12 oktober 2023 rollebollend door het IJspaleis gaat, kun je je afvragen wat het verschil precies zal zijn, maar de stad heeft geen behoefte aan verdere navelstaanderij in het stadhuis. De verkiezingen zijn over ruim vijftien maanden. In de tijd waarin in deze raadsperiode is onderhandeld over colleges, had men ook een kind op de wereld kunnen zetten. Stilstand is slecht voor de stad. In plaats van nu verkennen en onderhandelen moeten we aan de slag met en voor de stad. We moeten niet blijven hangen in waarover we het oneens zijn, maar ons richten op datgene waarin we in de maanden die we nog hebben, met een brede meerderheid nog beweging kunnen krijgen. Ik wil het college en de coalitiepartijen dan ook vragen wat hun intenties zijn. Willen zij echt door als minderheidscoalitie? En zo ja, zijn het college en de coalitie dan bereid om vanaf nu te werken en echt moeite te doen voor een brede meerderheid en dus niet te gaan voor die 23 zetels, maar voor 33 of zelfs 43 zetels? Dit zorgt voor houdbare beslissingen die bestand zijn tegen de verkiezingsuitslag van 2026. Dit geeft ook duidelijkheid voor de stad, voor bewoners en voor

ondernemers. De VVD is bereid samen te werken voor die brede meerderheden als de bereidheid er echt is om die te gaan zoeken, niet alleen voor de makkelijke beslissingen maar ook voor de moeilijke keuzes, zoals in het parkeerbeleid, de zero-emissiezone of het strandbeleid. Zijn het college en de coalitie bereid om dit te doen?

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Voorzitter. Als GroenLinks hebben we met teleurstelling en verbazing kennisgenomen van de overstap van beide heren. Dit debat is aangevraagd om de ontstane situatie te duiden. Die duiden we als GroenLinks Den Haag als volgt. We hebben zes coalitiepartijen en hun wethouders, die samen hard werken voor deze stad en wel degelijk het vuur uit de sloffen lopen. GroenLinks wil door met deze coalitie van zes, maar zoals mevrouw Van Doorn al zei, komt de coalitie een zetel tekort voor meerderheden. Dat betekent dat de coalitie en het college nog meer dan voorheen hun best zullen moeten doen om meerderheden te vinden voor voorstellen van het college. We zullen als GroenLinks met belangstelling luisteren naar wat andere partijen hierover inbrengen.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Ik heb net in mijn inbreng een vraag gesteld aan de coalitiefracties. Ik zou GroenLinks willen vragen om daarop in te gaan.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). De vraag over 23, 33 en 43? Ik moest even denken aan de voorganger van de huidige griffier, die in het inwerkprogramma van 2018 zei: 'Wie tot 23 kan tellen, kan iets bereiken in deze raad.' Ik denk dat dat de komende tijd een motto op zich wordt. Er zit iets achter de meerderheid die u noemde: u vraagt volgens mij of er bereidheid is om met oppositiepartijen te spreken over de voorstellen die er zijn. Ja, de bereidheid om dat te doen, is er zeker, ook bij GroenLinks. Of het mogelijk zal zijn om in deze raad 43 mensen voor een voorstel te laten stemmen? We zien bij de stemmingen dat dat niet zo heel vaak gebeurt.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Ik denk dat daar mooie voorbeelden van zijn. Er zijn een paar bouwprojecten van wethouder Van Asten die met een ruime meerderheid door deze raad zijn gegaan. Als een wethouder bereid is om zijn nek uit te steken en ook oppositiepartijen serieus te nemen, zie je dus dat dat mogelijk is. Ik zou dus zeggen: volg dat voorbeeld en ga daarnaar op zoek.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Dank voor die aansporing. Ik zal dat dan niet doen vanaf dezelfde plek als de heer Van Asten. Ik zal dat naast u doen, in de banken van de raadsleden. Maar zeker, volgens mij weet u ook dat ik bij de recente begroting inderdaad heb geprobeerd om meerderheden te creëren en samen te werken. De oorspronkelijke betekenis van het dualisme dat we zochten, is dat de raad eigenlijk tegenover het college staat. Ik denk dat daar nu nog wel wat meer bij komt.

Leonie Gerritsen (PvdD). Voorzitter. Ik hou het kort. Ik denk namelijk dat er eerst wat inhoudelijke gesprekken een-op-een tussen coalitiefracties én tussen oppositie en coalitie gevoerd moeten worden. De Partij voor de Dieren is geschrokken van de actie van de twee raadsleden en de fractie van Hart voor Den Haag. Dit is echt schadelijk voor het vertrouwen in de politiek. Voor mijn fractie is het nu van belang dat we ons richten op het continueren van werken aan inhoudelijke afspraken die zijn gemaakt in het belang van de Haagse inwoner. We willen dit nu en de komende tijd zorgvuldig met de raad bespreken en op zoek gaan naar een weg vooruit.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Ik vind het echt een schandelijke opmerking dat het schadelijk is voor de democratie - volgens mij zei u dat - als twee raadsleden zonder last en ruggenspraak na lang beraad en na lang wikken en wegen een dappere en moeilijke keuze hebben gemaakt. Dat is echt een waardeloze opmerking. Deze mensen hebben een aanzienlijk aantal stemmen gekregen in wijken waar zij die stemmen hebben weten te bemachtigen met beloftes. Zij konden die beloftes niet langer waarmaken en ze konden niet langer toezien dat dit college deze koers vaart. Het is dus een weloverwogen keuze geweest waar ze volledig het recht toe hebben.

Leonie Gerritsen (PvdD). Niemand heeft me horen zeggen dat mensen daar geen recht toe hebben. Ik zei dat het slecht is voor het vertrouwen in de politiek. Die opmerking heb ik gisteren de hele dag gekregen van mensen die dit nieuws hebben gelezen.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Misschien is het slecht voor het vertrouwen in de politiek dat wij hier in dit huis niet doen wat mensen in de wijken nodig hebben en willen en waar mensen in de wijken zich zorgen over maken. Misschien is dát slecht voor het vertrouwen in de politiek en misschien moeten we dáár eens aan gaan werken in plaats van die navelstaarderij hier.

Leonie Gerritsen (PvdD). Graag. Laten we alsjeblieft snel weer doorgaan met inhoudelijke debatten.

Janneke Holman (PvdA). Voorzitter. Wij balen natuurlijk ontzettend van deze situatie. Die trek ik me ook echt persoonlijk aan. We zijn gisteren als PvdA overvallen door het nieuws van de afsplitsing. Waar staan we nu? Mensen in de stad hebben behoefte aan een stadsbestuur dat problemen oplost en een antwoord heeft op de grote uitdagingen van deze tijd: de bouw van betaalbare woningen, fijne en veilige straten en wijken, verduurzaming van de stad en een stad waar mensen samenleven en iedereen mee kan doen. Ondanks de verschillen in deze raadzaal zijn er ook veel onderwerpen waarop een brede meerderheid in de raad elkaar wél kan vinden. De feitelijke situatie is nu dat er een minderheidscoalitie is. Wij hebben met overtuiging onze handtekening onder het coalitieakkoord gezet en staan dan ook achter deze samenwerking, waarin we al steeds dualistischer werken. We zien dan ook perspectief om vanuit die minderheidscoalitie voor plannen op zoek te gaan naar een zo breed mogelijke meerderheid met constructieve partijen in deze raad, zodat mensen in de stad kunnen rekenen op een zo stabiel mogelijk stadsbestuur.

Kavish Partiman (CDA). Voorzitter. Het is duidelijk dat er iets is veranderd. Voor ons kwam dit als een complete verrassing, die ons zeker raakt. Toch richten wij onze blik vooruit, gesterkt door onze christendemocratische idealen: solidariteit, rechtvaardigheid, rentmeesterschap en gespreide verantwoordelijkheid. Als christendemocraten zijn we niet de politiek ingegaan om alleen te roepen of met elkaar bezig te zijn in het stadhuis. We weten allemaal dat er meerdere formaties zijn geweest waarin samenwerkingen uitgesloten werden. Het kan soms moeizaam zijn in een stadsbestuur, maar als CDA blijven we op basis van de inhoud en gesprekken met de stad een constructieve bijdrage leveren aan de stad. In lijn met deze waarden en de daaruit voortvloeiende normen blijven wij als fractie samen met onze wethouder ons werk inhoudelijk en constructief doen. Dit doen wij in het belang van de stad en in samenwerking met elke partij die bereid is constructief mee te werken.

Hoewel we een zetel minder hebben, zijn we gelukkig geen inhoud of kwaliteit kwijt. Den Haag is voor ons meer dan een wijk. Juist de vele verschillende prachtige wijken en pluriformiteit maken onze stad. Wij kijken naar mensen als onderdeel van een groter geheel, verbonden met elkaar en samen vormgevend aan onze gemeenschap, niet door verschillen uit te vergroten of alleen op basis van geografische ligging of andere kenmerken, maar door te zoeken naar wat ons bindt. Dit is sinds het bestaan van de christendemocratie onze manier van politiek bedrijven geweest en zal dat ook altijd blijven. Voor ons is essentieel dat leden van onze fractie deze waarden niet alleen delen maar ook daadwerkelijk naleven. Als dit niet het geval is, kan het soms beter zijn dat het kaf zich van het koren scheidt.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Ik snap de boosheid. Dat is prima, maar als u iemand na zeven jaar trouwe dienst zo wegzet, moet u niet aankomen met christelijke waarden en met waar u allemaal mee begon. Dat waren allemaal mooie woorden die helemaal geen knip voor de neus waard zijn.

Kavish Partiman (CDA). Iedereen heeft recht op zijn eigen mening.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Ik wil ook het CDA vragen wat ik eerder vroeg, namelijk of het CDA bereid is om echt aan brede meerderheden te gaan werken en in de nieuwe situatie dus niet alleen die 23ste zetel te gaan zoeken.

Kavish Partiman (CDA). Ik was bij het einde gekomen van mijn verhaal en ik zal daar specifiek op ingaan als ik nu door mag gaan.

Ik ben tevreden met de opstelling van onze partners, die aangeven dualistisch en rekening houdend met de coalitieminderheid constructief met de gehele raad tot gedragen beleid te willen komen. Hier wil ik echter aan toevoegen dat een meerderheid niet enkel bestaat uit 23 zetels. Ik heb de VVD hierover gehoord en deel dat sentiment. Daarom doe ik een beroep op het college, maar kijk ik ook naar mijn fractie én de constructieve collega's in de raad om in gezamenlijkheid te streven naar een kwalitatief en breedgedragen beleid in het belang van onze stad en zijn inwoners. Het CDA zal hier invulling aan geven en hoopt van harte dat de rest daar ook zo in staat. Na alle onrust van de afgelopen jaren zijn we dit ten minste verplicht aan de stad.

Adeel Mahmood (DENK). Voorzitter. De Haagse politiek, saai wordt het niet. We horen mensen in de stad maar ook in de raad zeggen: daar gaan we weer; kan het een keer gewoon op een normale manier? Blijkbaar niet, maar we hebben met z'n allen ook veel meegemaakt. Teleurstellend is de situatie dus wel, maar verrassend niet meer.

Laat ik ermee beginnen om de twee heren sterkte te wensen, niet op het politieke vlak - daar kom ik zo op - maar wel op het persoonlijke vlak. Ik wens hun het beste toe. Als personen zich niet meer thuis voelen in een fractie, kunnen wij van buitenaf genoeg roepen, maar zij weten zelf waarom zij dit doen en hoe zij de situatie hebben ervaren. Iets meer luisteren en ruimte geven kan dus helpen, maar uiteindelijk zijn we allemaal volwassenen. Ik heb hier dus ook niks uit te leggen. Wel wil ik de fractie van de PvdA en het CDA ook sterkte wensen met de situatie.

De situatie is nu dat de coalitie haar meerderheid heeft verloren. Daarmee hebben wij nu te dealen. Het is natuurlijk niet heel fijn, zowel voor de uitstraling als voor de continuïteit van het stadsbestuur. Tegelijkertijd zeggen de meesten in de raad dat er geen behoefte is aan opnieuw een onderhandeling. De tijd moet uitwijzen hoe het dan wél moet. Wij hopen hier met z'n allen uit te komen. Ik heb hier niet direct een oplossing voor, maar het is duidelijk dat we niet alleen aan één oplossing moeten denken en dat we er samen uit moeten komen.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Als ik dit goed heb gehoord, geeft dit een inkijkje in hoe deze coalitie met elkaar omgaat. Hoor ik de heer Mahmood nu tegen het CDA en de PvdA zeggen: eigen schuld, dikke bult?

Adeel Mahmood (DENK). Nee, zeker niet. Daar wil ik de twee partijen zeker niet op aanspreken. Ik zou dat willen uitspreken naar de hele raad. Het speelt niet alleen in Den Haag. Ik hoor dat er in heel veel steden altijd wel politici of raadsleden zijn die zich niet thuis voelen. Misschien moeten we het gesprek daarover meer met elkaar aangaan en kijken wat de achterliggende gedachte is. Ik zeg echt niet dat de PvdA en het CDA dat hier niet doen. Het is meer een algemene oproep dat we daar met z'n allen meer aandacht voor moeten hebben. Ik vind dit wel een belangrijk punt. Er wordt gedaan alsof hier wordt gewezen naar bepaalde fracties, maar ik spreek hier ook uit eigen ervaring en uit signalen die ik ontvang, niet alleen vanuit de Haagse raad maar ook in het land. Ik denk dat we daar met z'n allen wat meer aandacht voor moeten hebben.

Voorzitter, u heeft gevraagd om het kort te houden. Wat de ontstane situatie betreft heb ik dat gedaan, maar ik kan vandaag niet doen alsof ik niks vind van de inhoud van het statement, waarin met name wordt ingegaan op de wijken Schilderswijk en Transvaal. Als Hart voor Den Haag met een statement komt, kan DENK best terugpraten. Daar kies ik nu zeker voor, ondanks de pijnlijke situatie waarin we ons bevinden. De uitleg die gisteren in het statement vanuit Hart voor Den Haag is gegeven, heeft mij dus getriggerd. Los van deze politieke zet van Hart voor Den Haag heb ik grote moeite met een deel van de inhoud van het statement. Ik heb hier ook berichten over ontvangen uit de

wijken, berichten met verbazing over de overstap. Want wat heeft Hart voor Den Haag met deze wijken, los van politiek gewin op het doorstroom- en parkeerbeleid? Wat heeft u met de behoeften en problemen van die mensen? U zet uw centen namelijk niet in voor deze wijken. Daarom ga ik hier vandaag op in. Hoe bestaat het: meer steun voor religieuze instellingen via Hart voor Den Haag? Ik heb altijd geleerd: als je een transactie doet en geld ontvangt in een envelop, ga je altijd tellen. 'Komt goed' zorgt later weleens voor problemen. Dus altijd tellen. Als je een cadeau krijgt dat is verpakt in mooi cadeaupapier, is het ook verstandig om te kijken wat er in de doos zit. Daar trap je één keer in, geen tweede keer. In mijn ervaring heeft Hart voor Den Haag voor de Schilderswijk en Transvaal, waar gisteren heel veel over gezegd is, heel veel cadeaupapier uitgedeeld, maar als je vervolgens in de doos keek, was die vaak leeg. Geloof me, mensen in de wijken hebben dit ook door. Ik zou zeggen: meer steun voor religieuze instellingen? Je komt van een koude kermis thuis.

Het enige wat je hoeft te doen, is kijken naar de resultaten in het verleden. Kijk naar het coalitieakkoord waar Hart voor Den Haag als grootste partij invloed op had. Hoe vaak worden de Schilderswijk en Transvaal genoemd? Een arme één keer, terwijl dat in het Haags Akkoord van deze coalitie, waar de heren uit zijn gestapt, voor de Schilderswijk en Transvaal twaalf keer is. Hoeveel extra geld was er voor de Schilderswijk en Transvaal gereserveerd in 2018? Nul euro; nu is dat meer dan € 15 mln. Wat heeft Hart voor Den Haag gedaan voor de islamitische begraafplaatsen die voor een van de heren heel belangrijk waren? Altijd sterk tegengehouden. En wat doen wij? Vandaag leest u in het AD een mooi bericht over een kansrijke locatie in Den Haag. Wat heeft Hart voor Den Haag gedaan voor het mogelijk maken dat een boa een hoofddoek, tulband of keppel mag dragen? Actief tegengehouden. Dat was voor een van de raadsleden een groot probleem, terwijl hij het CDA wel zover kreeg om daarvoor te stemmen. Die ruimte was op het inhoudelijke vlak dus aanwezig. Wat heeft Hart voor Den Haag gedaan op het punt van afval in de Schilderswijk en Transvaal? Niks, behalve mooie foto's delen met 'Groep de Mos ruimt op'. Wij hebben daar € 2 mln. extra voor gereserveerd. De Kaapstraat: Hart voor Den Haag heeft eerder voor de sterfietsroute gestemd; nu weer repareren. Pollers: daar heeft Hart voor Den Haag eerder voor gestemd; nu weer repareren. Parkeren: ja, daar is aandacht voor, maar toen wij vroegen om extra bezoekersuren voor religieuze instellingen, wat ook belangrijk is voor een van de heren, stemde Hart voor Den Haag tegen. In het coalitieakkoord van 2018 werd volop gesproken over deelmobiliteit. Dat wilt u nu weer repareren. In woonwijken moest alleen bestemmingsverkeer komen. Sluiproutes zouden in 2018 worden afgesloten. Dat wilt u nu achteraf repareren. Stoppen met de uitgifte van de tweede parkeervergunning; dat wilt u nu weer repareren. Begrip voor ondernemers tijdens de maand van ramadan; daar had Hart voor Den Haag geen boodschap aan, dus geen steun. Ik hoorde gisteren ook iets over culturele vieringen. Die zijn zeker belangrijk. Dat heeft dit college nu geregeld. Onlangs ging de brief uit voor Haags vieren.

Mensen in de Schilderswijk en Transvaal, met name jongeren, hebben dit door. Mijn boodschap aan mijn twee dierbare collega's is ook: iets zeggen of iets beloven is iets anders dan iets doen voor politiek gewin. Kijk alleen naar het enige coalitieakkoord van Hart voor Den Haag als grootste partij en vergelijk dit met het akkoord van de coalitie waar u nu uit stapt. En vergelijk dit met de aandacht voor de Schilderswijk en Transvaal, voor culturele vieringen, voor steun aan religieuze instellingen, waarvoor nota bene het CDA ervoor heeft gezorgd dat er een contactpersoon levensbeschouwelijke instellingen komt. Ik wens jullie veel sterkte, maar vooral ook veel wijsheid. Open die doos met mooi cadeaupapier; van binnen is die leeg en ongedekt. De Schilderswijk en Transvaal verdienen echte resultaten.

Lesley Arp (SP). Iedereen mag natuurlijk zijn punt maken. Volgens mij hebben we in fractievoorzittersverband gezegd dat we het relatief kort zouden houden. Dat is volgens mij nu niet meer het geval. Als ik de inbreng van DENK maar bijvoorbeeld ook de inbreng van het CDA hoor, vraag ik me af of de hele messenla leeg moet en in elkaars rug moet worden gestoken. Ik vraag me af of dat de manier is waarop de coalitie de komende tijd aan de slag wil. Ik vind dat er in dit debat echt een best wel heftige toon voorkomt.

Adeel Mahmood (DENK). Ik kan er zeker iets bij bedenken waarom u dat zo vindt. Ik heb daar ook wel begrip voor, maar met name omdat er gisteren heel veel is gesproken over de redenen van het vertrek - op het persoonlijke vlak heb ik daar totaal begrip voor - heb ik er vandaag op inhoudelijk vlak voor gekozen om terug te praten.

Fatima Faïd (HSP). Voorzitter. Er is geen val van het college of van deze coalitie, maar alleen het simpele feit dat twee raadsleden voor een andere politieke partij hebben gekozen. Voor de HSP is dit een feestje voor het dualisme. We gaan ervan uit dat het college en de coalitiepartijen hier met volle moed en vol gas leuk aan mee gaan doen, zodat ze iedereen mee kunnen nemen in hun geweldige plannen die hier voorkomen.

Tegen Groep de Mos zou ik toch nog iets willen zeggen. Sorry, tegen Hart voor Den Haag; dit deed ik echt niet expres. Excuses, ik ben nog zo gewend om het zo te zeggen. Voor Hart voor Den Haag zou ik toch nog één kleine opmerking willen aanhalen. Ik heb begrepen dat jullie bij meneer Sewtahal vooral hebben ingezet op Eekta. Ik kan u geruststellen: Eekta heeft binnenkort waarschijnlijk een hele mooie plek. Ik verwacht dat ze rond 1 januari of 1 februari overgaan. Als dat de reden was om die meneer binnen te halen, denk ik dus dat het niet helemaal gelukt is.

Lesley Arp (SP). Voorzitter. Het is jammer dat we weer met onszelf bezig zijn in de raad. Luisteren naar de inbreng in de raad en in de stad plaatst alles wat wij hier doen enorm in perspectief. De situatie die gisteren is ontstaan, zie ik vooral als het gevolg van interne zaken binnen andere partijen. Ik vind het dan ook niet mijn plek om daar uitgebreid op in te gaan. Voor de SP is dit in essentie een raadsvergadering zoals de vorige raadsvergadering, een moment waarop wij democratisch beslissen welke plannen goed zijn voor de stad. De SP zal, zoals altijd, plannen op de inhoud en wethouders op hun handelen blijven beoordelen.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Voorzitter. Toen de coalitie vorig jaar uit elkaar viel, heeft mijn fractie de toenmalige verkenner meegegeven dat een minderheidscoalitie een optie zou zijn. Ik kon toen niet bevroeden dat dit gisteren alsnog werkelijkheid zou worden, want de coalitie is gisteren haar meerderheid kwijtgeraakt. Wat de ChristenUnie/SGP betreft betekent dit niet dat deze coalitie en dit college ermee moeten stoppen, maar is de huidige situatie een grote aanmoediging om dualistisch aan de slag te gaan. Ik zou bijna willen zeggen: dank voor de aanmoediging. Want wat mijn fractie betreft kwam dualisme nog niet altijd uit de verf; ik heb daar in de vorige raadsvergadering ook woorden aan gegeven. Plannen moeten op een meerderheid in de raad kunnen rekenen. Het wordt voor het college een opdracht om een zo breed mogelijke meerderheid te zoeken in de raad. Is die openheid voor brede samenwerking er bij het college?

Deze nieuwe situatie verdient geen schoonheidsprijs, maar we moeten vooral niet continu navelstaren. Uiteindelijk zitten wij hier om onze stad beter, rechtvaardiger en mooier te maken. De stad verdient dat we doorgaan. De ChristenUnie/SGP zal plannen daarom altijd constructief en op de inhoud blijven beoordelen. Dat zullen we blijven doen.

Massimo Etalle (FvD). Voorzitter. Dit college is gebouwd op een leugen. Op basis van die leugen is een verliezerscoalitie samengesteld van partijen die meer van macht houden dan van hun principes. Die macht loopt ten einde. Als een kat in het nauw worden alle omstreden plannen nog snel doorgedrukt. Een klein deel van deze raad is fan van deze waanideeën. Een ander deel denkt dat het overboord gooien van je principes hoort bij het politieke spel. Gisteren hebben twee raadsleden gelukkig gekozen voor de burgers die zij vertegenwoordigen. Hoewel ik blij ben dat zij deze keuze hebben gemaakt, betreur ik dat alleen in migrantengemeenschappen deze loyaliteit sterk genoeg is. Ik zou willen dat iedereen in deze raad deze loyaliteit aan de burger zou voelen.

FvD is blij dat de coalitie haar meerderheid kwijt is. Het kartel is gebroken. Als de coalitie op zoek is naar meerderheden, zijn wij uiteraard bereid om de voorstellen inhoudelijk te beoordelen en op basis daarvan te steunen of af te keuren.

Martin van den Goorbergh (Groep van den Goorbergh). Voorzitter. De coalitie is haar meerderheid in de raad kwijt, maar volgens Omroep West is het college ook het vertrouwen van een grote meerderheid in de stad kwijt. Ik hoop dan ook dat dualiteit en dualisme in deze raad beter zullen worden toegepast, zoals net ook door D66 is aangegeven. Het is wel jammer dat dit besef nu pas begint te dagen, maar ik ben benieuwd hoe dit college met dit hernieuwde dualisme omgaat.

Ik wil de twee overgestapte leden succes wensen bij hun nieuwe partij. Ik kijk uit naar een constructieve samenwerking, zoals ik die graag wil met alle leden van deze raad.

De **voorzitter**. Dat waren de bijdragen aan dit debat over de actualiteit vanuit de raad. Ik geef het woord aan wethouder Van Asten namens het college.

Wethouder **Van Asten** (D66). Voorzitter. Het college is gevraagd te reageren op de overstap van twee raadsleden van twee partijen die onderdeel zijn van de Haagse coalitie. Dit is voor ons natuurlijk allemaal zeer, zeer vers. We hebben ons hier nog weinig op kunnen voorbereiden en we hebben er dus weinig gesprekken over kunnen voeren. Maar u had gevraagd om een eerste reactie. Die hebben wij dus samen opgesteld.

Het college is door de hele raad aangesteld en werkt vanuit de doelen zoals opgesteld in het Haags Akkoord. Op basis van dit akkoord is ook de begroting voor 2025 opgesteld en onlangs door uw raad aangenomen. Zoals u van ons mag verwachten, doen wij de raad voorstellen die die doelen van dat akkoord en de belangen van Den Haag en de Hagenaars in het algemeen dienen. Wij zullen dit ook blijven doen. Wij zijn ons bewust van het feit dat de partijen die samen dit Haags Akkoord hebben gesloten, nu geen meerderheid in deze gemeenteraad meer hebben en dat daardoor voorstellen uit het akkoord tot meer debat in de raad kunnen en waarschijnlijk zullen leiden. De coalitie of het college zal zich daar dan natuurlijk ook toe verhouden.

De coalitiepartijen hebben specifiek aan zichzelf en aan het college de taak meegegeven het debat dualistisch aan te gaan met een duidelijke scheiding tussen het college en de raad, met ieder zijn eigen verantwoordelijkheden. Wij als college doen dit naar eer en geweten. Hieruit haalt het college ook het vertrouwen dat de stad, de inwoners, ondernemers en instellingen kunnen rekenen op een stadsbestuur, bestaande uit raad en het college, dat zal blijven werken aan de toekomst van de stad. Onze inwoners, ondernemers, instellingen en investeerders in deze stad hebben recht op een stadsbestuur dat het algemeen belang nastreeft en een stabiele koers vaart op basis waarvan men met vertrouwen investeringen kan doen, investeringen die bijdragen aan de voor de stad belangrijke opgaven, zoals het bouwen van woningen, het verbeteren van de infrastructuur, het vergroenen van de stad, het bevorderen van de gezondheid, het tegengaan van sociale ongelijkheid en het verbeteren van de kansengelijkheid van alle Hagenaars. Hoezeer we politiek en ideologisch ook verschillen, wat ons bindt, is om samen besluiten te nemen die het welzijn van onze inwoners en ondernemers verbeteren, niet alleen nu maar ook op de lange termijn, voor de toekomst. De nieuwe stemverhouding vraagt om nog meer te luisteren naar elkaar, samen, omdat Den Haag dat verdient.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Ik heb een vraag gesteld aan het college. In dit statement hoor ik daar geen antwoord op. Sterker nog, het enige antwoord dat ik hieruit kan afleiden, is dat het college stoïcijns doorgaat met het uitvoeren van het Haags Akkoord en hoopt dat oppositieleden daarvoor meestemmen.

Wethouder **Van Asten** (D66). Dan vind ik het jammer dat ik mijn boodschap niet goed heb weten over te brengen, want het college bedoelt met dit statement wel degelijk juist dat het wil samenwerken aan de toekomst van Den Haag, maar ik geef daarbij ook twee zaken aan. Ten eerste zijn wij door u allen aangesteld, maar u heeft ons ook met een opdracht het veld ingestuurd, namelijk met het Haags Akkoord. Daar zijn wij ook aan gebonden. Wij zullen daar voorstellen voor doen, maar zoals ik net aangaf in hetzelfde statement, zullen wij, wetende dat dat Haags Akkoord niet meer op een meerderheid kan rekenen van de partijen die dat hebben opgesteld, ons daartoe verhouden, met als doel om uiteindelijk gewoon ervoor te zorgen dat de toekomst van Den Haag verbeterd wordt. Het

heeft dus vanuit het college weinig zin om voorstellen te doen waarvan we op voorhand weten dat die sneuvelen, maar dualisme vraagt werk aan twee kanten, zoals al een paar keer is gezegd. Het vraagt aan het college om open te staan voor de input en de noden van iedereen in deze raad die de inwoners van deze stad vertegenwoordigt. Het vraagt ook om een houding van de raad om elk voorstel echt volledig op zijn merites te bekijken en om niet het ideologisch perfecte het kwaad te laten zijn van een goed voorstel.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Bij dat laatste zou ik bijna amen zeggen. Ik zou het college dan ook willen vragen om dát vooral ter harte te nemen, maar het college moet zich realiseren dat er geen opdracht van de raad ligt die iets te maken heeft met het Haags Akkoord. Dat stuk is niet door de raad vastgesteld en kan nu inderdaad zeker niet meer op een meerderheid rekenen, als je naar de coalitiepartijen kijkt. Ik zou het college dus echt willen oproepen om samen naar een brede meerderheid te gaan zoeken, zodat de besluiten waar de heer Van Asten terecht aan refereert en waarop die investeerders moeten kunnen bouwen, niet geldig zijn tot maart 2026, maar nog lang daarna overeind kunnen blijven. Dat is alleen mogelijk met een brede meerderheid. Daar zullen wij als VVD het college ook echt op afrekenen.

Wethouder **Van Asten** (D66). Ik dacht bijna dat mevrouw Van Basten Batenburg wou zeggen: we gaan echt samen met het college aan de slag om dat te bereiken. Want dat is ook het doel van dit college. Wij hebben nog ontzettend veel werk op de plank liggen dat allemaal over de toekomst van Den Haag gaat. Er speelt op dit moment natuurlijk ontzettend veel: de genoemde woningnood, vergroening van de stad omwille van de klimaatadaptatie, de sociale ongelijkheid, die echt heel groot is en waarmee we aan de slag moeten. Daarvoor zijn er geen quick fixes. Dat zijn echt projecten die we voor de lange termijn moeten neerzetten. Het college deelt ook dat dit soort voorstellen gedragen moeten zijn, omdat ze nou eenmaal een lang effect hebben. Ik hoop echt dat we dat samen met de raad kunnen doen. Eigenlijk heb ik van u allen gehoord dat u daar graag constructief over meedenkt. Het college onderschrijft dat en ziet dat ook als zijn opdracht. Daar kunt u dus ook op rekenen.

De **voorzitter**. De laatste keer, mevrouw Van Basten Batenburg.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Wij kijken er zeker op die manier naar: open en constructief én op de inhoud. We verwachten die houding dan ook terug te krijgen. Ik denk dat we op die manier kunnen voorkomen dat wij een Eerste Kamer worden.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Ik ben na het statement van de wethouder benieuwd wat volgens hem de koers van het college moet zijn. Ik heb toch het idee dat het coalitieakkoord leidend blijft voor het college. Vanwege het verliezen van die meerderheid is dat niet wat nu nog kan. Is het college ook bereid om aan de voorkant oppositiepartijen te betrekken bij het samenstellen van plannen?

Wethouder **Van Asten** (D66). Wij zijn gisteren om 15.00 uur verrast door wat Hart voor Den Haag naar voren heeft gebracht. De tijd tot aan deze raadsvergadering was dus heel kort om, anders dan de verklaring die ik zojuist gegeven heb, te kijken hoe we er precies in kunnen staan. Wij zullen de begroting voor 2025, zoals die in de vorige raadsvergadering is vastgesteld, gaan uitvoeren, omdat die de steun van de meerderheid van de raad heeft. Dat is nou eenmaal de opdracht die wij als college formeel daarbij krijgen. Natuurlijk gaan wij bij alle plannen die uit het college komen, kijken of wij daar een meerderheid voor kunnen behalen. En ja, wij zullen ook proberen om daar zo veel mogelijk unanimiteit in te bereiken, maar ook met de wetenschap dat de raad bij unanimiteit over alles heel saai zou worden en dat dit ook geen recht zou doen aan de diversiteit van meningen in de stad.

De **voorzitter**. Er is geen behoefte aan een tweede termijn. Ik dank u voor uw bijdragen.

De beraadslaging wordt gesloten.

Aan de orde is:

E. Vaststelling van de wijze van afdoening van ingekomen stukken.

De raad heeft hieromtrent beslist zoals hierna bij elk nummer is aangegeven.

Raadsadressen

Nr.	Afzender en onderwerp	Voorstel afdoening	Kopie antwoord
1	Belanghebbende d.d. 10 november 2024 inzake parkeer app Yellowbrick (10819496)	In handen van het college van B en W.	commissie Leefomgeving
2	Wijkoverleg ReVa d.d. 15 november 2024 inzake verkrotting en gevaarlijke situatie De Zaen Beeklaan (10822475)	In handen van het college van B en W	commissie Ruimte
3	Belanghebbenden d.d. 20 november 2024 inzake parkeerproblemen Hofbadtoren (10824558)	In handen van het college van B en W	commissie Leefomgeving
4	Belanghebbenden d.d. 20 november 2024 inzake betaald parkeren Hofbadtoren (10825364)	In handen van het college van B en W	commissie Leefomgeving

Ter kennisnemingen

Nr.	Afzender en onderwerp	Voorstel afdoening
1	Vrienden van de AquaJutter d.d. 10 november 2024 inzake herplaatsing AquaJutter (10819394)	Voor kennisgeving aannemen
2	Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen d.d. 11 november 2024 inzake formaliseren netwerkpleegzorg (10819421)	Voor kennisgeving aannemen
3	Belanghebbende d.d. 7 november 2024 inzake schending Grondwet artikel 1 (10819460)	Voor kennisgeving aannemen
4	Belanghebbenden. d.d. 12 en 16 november 2024 inzake betaald parkeren (10819725 + behoort bij)	Voor kennisgeving aannemen
5	Hofstad Festivals e.a. d.d. 12 november 2024 inzake brandbrief locatiebeleid evenementen (10819742)	Voor kennisgeving aannemen
6	Stichting VO Haaglanden d.d. 12 november 2024 inzake meerjarenbegroting VOH 2025 – 2029 (10819757)	Voor kennisgeving aannemen
7	Belanghebbende d.d. 13 november 2024 inzake kamerverhuur vs woongroep (10821544)	Voor kennisgeving aannemen
8	UN Women Nederland d.d. 13 november 2024 inzake update Orange the World 2024 (10821560)	Voor kennisgeving aannemen
9	Commissie Loosduinen d.d. 13 november 2024 inzake advies inzake parkeerregeling stadsdeel Loosduinen (10821596)	Voor kennisgeving aannemen
10	Burgersupport Koningscorridor d.d. 15 november 2024 inzake zienswijze ‘variant gelede bussen + Koningscorridor’ op NRD ‘De Vlietlijn en doorontwikkeling Binckhorst’ (10822499)	Voor kennisgeving aannemen
11	Buren van de Binckhorst e.a. d.d. 15 november 2024 inzake zienswijze NRD ‘De Vlietlijn en doorontwikkeling Binckhorst’ (10822518)	Voor kennisgeving aannemen
12	Belanghebbende d.d. 14 november 2024 inzake dragen hoofddoek boa (10822550)	Voor kennisgeving aannemen

13	Belanghebbende d.d. 13 november 2024 inzake brief over woningsplitsing (10822833)	Voor kennisgeving aannemen
14	Stichting Nederlandse Haarden- en Kachelbranche d.d. 18 november 2024 inzake houtstook-dossier (10824609)	Voor kennisgeving aannemen
15	Stichting BIZ ZKD d.d. 21 november 2024 inzake schriftelijke afspraken minimale dienstverleningsniveau gemeente Den Haag (10824631)	Voor kennisgeving aannemen
16	Maag Lever Darm Stichting, namens de Toiletalliantie d.d. 21 november 2024 inzake driekwart van de gemeenten scoort een onvoldoende voor toiletbeleid (10824660)	Voor kennisgeving aannemen
17	Federatie Eritrese Gemeenschappen in Nederland d.d. 19 november 2024 inzake aanvullende brief onderzoek Berenschot functioneren Driehoek nav gewelddadigheden 17 februari 2024 (10824673)	Voor kennisgeving aannemen
18	Belanghebbende d.d. 19, 20, 22 en 23 november 2024 inzake parkeervergunningen Hofbadtoren (10825434)	Voor kennisgeving aannemen
19	Belanghebbende d.d. 22 november 2024 inzake parkeerbeleid Hofbadtoren (10825452)	Voor kennisgeving aannemen

Aan de orde is:

F. Vaststelling van de besluitenlijst.

- F.1 Voorstel van het presidium inzake instelling van een werkgeverscommissie griffie Den Haag (RIS320426)
- F.2 Voorstel van het presidium inzake wijziging van de Organisatieverordening van de raad van de gemeente Den Haag (RIS320427)
- F.3 Voorstel van het presidium inzake vaststelling functieprofiel raadsrapporteur op het dossier Den Haag Zuidwest (RIS320428)
- F.4 Voorstel van het presidium inzake eervol ontslag op eigen verzoek uit de functie van gemeentelijke Jeugdbondsman (RIS320458)
- F.5 Voorstel van het college inzake opheffen geheimhouding Ontwikkelovereenkomst Grotiusplaats ivm Woo-verzoek (RIS320416)
- F.6 Voorstel van het college inzake verhoging rentekortingsbudget voor grote Verenigingen van Eigenaars (RIS320292)

Deze voorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is:

G. Datumbepaling initiatiefvoorstellen.

- G.1. Initiatiefvoorstel Hart voor Den Haag: Meer fonteinen (RIS320101).
- G.2. Initiatiefvoorstel Hart voor Den Haag: Een positief en toekomstgericht openbaar vervoer (RIS320324).
- G.3. Initiatiefvoorstel Hart voor Den Haag: Opheffen geheimhouding (RIS320635).

De **voorzitter**. Namens het college kan ik melden dat de reactie van het college op de eerste twee initiatiefvoorstellen uiterlijk in het eerste kwartaal van 2025 verwacht mag worden. Voor het laatste initiatiefvoorstel zal het college worden verzocht om indien mogelijk het preadvies over de opheffing van de geheimhouding beschikbaar te hebben om het via de vergadering van de commissie Samenleving op 12 december in de raadsvergadering van 18 december te behandelen.

Wethouder **Vavier** (GroenLinks). Voorzitter. Wij hebben ons te houden aan de leidraad die hiervoor is vastgesteld door uw raad. Dit betekent dat er twee vergaderingen na het indienen van een initiatiefvoorstel een preadvies van het college verwacht kan worden. In principe is dat 23 januari. Wij begrijpen de urgentie die de indiener van het initiatiefvoorstel heeft aangegeven. Het lukt ons echter niet om de commissiebehandeling van 12 december te halen, maar wat wel kan, is dat we het preadvies voor de raadsvergadering van december aan uw raad doen toekomen.

De **voorzitter**. Mag ik vragen - want anders gaat mevrouw Verdonk dit waarschijnlijk vragen - of dat dan direct in de raad mag worden behandeld? Want dan kan het nog wel in de raadsvergadering van 18 december. Of moet het via de commissie?

Rita Verdonk (Hart voor Den Haag). Dat staat gewoon in de leidraad: gewoon via de commissie, daar het debat voeren en dan in de raad.

De **voorzitter**. Dan wordt het 23 januari. Dat zij dan zo? Ja, oké, het zo zij. Daarmee zijn de data bepaald.

Aan de orde is:

- **Mondelinge vragen (niet tijdig beantwoorde schriftelijke vragen).**

De **voorzitter**. Er zijn schriftelijke vragen die niet tijdig zijn beantwoord. De vragensteller heeft vijf minuten om de schriftelijke vragen mondeling te stellen. Het college beantwoordt de vragen in maximaal vijf minuten. Dit gaat niet af van de spreektijd. De griffier houdt bij of de vijf minuten zijn verstreken. Ik dacht dat ik dat deed, maar dat hoeft ik dus niet te doen.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Voorzitter, ik krijg van u de indruk dat ik aan tijd gebonden ben. Volgens mij is de procedure dat dit niet van mijn spreektijd afgaat.

De **voorzitter**. Dat heb ik net gezegd.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). O, oké.

De **voorzitter**. Wilt u de vragen dan hier komen stellen?

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Voorzitter. De schriftelijke vragen Laat hardwerkende ondernemers met rust zijn ingediend door collega Richard de Mos. Normaal staat Robbie's Haringkar op de Frederik Hendriklaan tegenover de Albert Heijn. Dat ga ik verder niet voorlezen.

Vraag 1. Kan het college aangeven waarom de gemeente zich schuldig maakt aan deze woest makende onzin?

Vraag 2. Is het college bekend met het feit dat Robbie's Haringkar al 34 jaar, van 1 mei tot 1 oktober, in het Statenkwartier staat en dat de buurt niet anders weet? Zo ja, waarom neemt u zo'n hardwerkende ondernemer zijn inkomen af? Het zeil, waar de gemeente na 34 jaar nu ineens een punt van maakt, moet de ondernemer beschermen tegen barre weersomstandigheden van zowel koude, storm als hitte.

Vraag 3. Wil het college, nu dit opgehelderd is, er subiet voor zorgen dat deze hardwerkende ondernemer zijn vergunning terugkrijgt? Wilt u daarnaast uw excuses aanbieden voor dit ondernemersonvriendelijke beleid?

Vraag 4. Wil het college overgaan tot het betalen van een schadevergoeding aan de ondernemer? Want in plaats van per 1 oktober, einde seizoen, is zijn Haringkar half september al gedwongen vertrokken. Dat kost hem gewoon geld, dus inkomen. Ook 'Kees Loempia' wordt geconfronteerd met ondernemertje pesten. In opdracht van de gemeente Den Haag moet hij vanaf nu elke dag zijn kar, die op het Radio Hollandplein staat, weghalen. Doet hij dat niet, dan wordt hij getraakteerd op een boete van € 500.

Vraag 5. Is het college bekend met het feit dat deze ondernemer al 25 jaar op deze plek staat en nog twee jaar moet tot zijn pensioen? Welk probleem ziet het ondernemersonvriendelijke college hier eigenlijk? En waarom gaat het college zo met hardwerkende mensen om?

Vraag 6. Ondernemers die zich het snot voor de ogen werken, worden geterroriseerd door dit college, terwijl er helemaal niks wordt gedaan aan overlastgevend tuig dat hele delen van Scheveningen aan het verzieken is. Ergert het college zich ook niet groen en geel aan de dubbele moraal en de inefficiënte wijze van het inzetten van de beperkte handhavingscapaciteit?

Vraag 7. Wil het college ervoor zorgen dat hardwerkende ondernemers met rust worden gelaten en kunnen doen waar zij goed in zijn, namelijk ondernemen? Graag een gedetailleerd antwoord.

Dan de schriftelijke vragen Afsluiting fietspad aan het Pijlkruidveld; voor de kijkers: dat is Leidschenveen. De indiener ben ikzelf, Arjen Dubbelaar, raadslid.

Vraag 1. Is het college bekend met de afsluiting van het fietspad aan het Pijlkruidveld?

Vraag 2. Kan het college aangeven waarom het fietspad al weken is afgesloten en hoelang dit nog gaat duren?

Vraag 3. Kan het college aangeven waarom er niet een deel is afgesloten zodat fietsers er nog langs kunnen fietsen?

Vraag 4. Kan het college zorgen voor een omleidingsroute die goed staat aangegeven?

Wethouder **Icar** (DENK). Voorzitter. Ik ga de vragen even langs. De beantwoording staat inmiddels op het RIS, maar ik lees die even voor. Ik wil wel afstand nemen van de kwalificaties die in de vragen staan.

Ik begin met de antwoorden op de vragen 1, 2 en 3. Robbie's Haringkar heeft een vergunning voor een ambulante standplaats. In de voorwaarden van zijn vergunning stond opgenomen dat er geen windzeil geplaatst mocht worden. De ondernemer is hierop gewezen, maar heeft het windzeil toen niet verwijderd. Er is toen een voornemen last onder dwangsom opgelegd. Dit kan gezien worden als een officiële waarschuwing en stelt de ondernemer in de gelegenheid de overtreding te beëindigen. De ondernemer heeft toen het windzeil weggehaald en zijn standplaats op eigen initiatief verwijderd in verband met het slechte weer halverwege september. Het bestuursrechtelijke handhavingstraject is toen opgeschort. Vervolgens heeft de ondernemer een nieuwe vergunningaanvraag gedaan, inclusief het windzeil. Na diverse gesprekken tussen de ondernemer en de gemeente is overeengekomen dat een windzeil niet verboden hoeft te worden maar wel aan veiligheidseisen moet voldoen. De ondernemer heeft een nieuwe vergunning gekregen voor het volgende seizoen, waarbij het windzeil gewoon weer geplaatst kan worden. Het college wil benadrukken dat er geen sprake is geweest van het intrekken van een vergunning. Er zijn op dit moment geen geschilpunten meer tussen de ondernemer en de gemeente.

Het antwoord op vraag 4. Het college begrijpt dat de maatregelen die zijn genomen met betrekking tot Robbie's Haringkar en de regels rondom Kees Loempia vragen oproepen. Echter, het college handelt binnen de kaders van de geldende regelgeving en de beginselen van behoorlijk bestuur. De regels voor straathandel zijn vastgelegd in de Verordening straathandel Den Haag 2017, een verordening die door de gemeenteraad is vastgesteld. Daarnaast is de ondernemer zelf verantwoordelijk voor de naleving van de vergunningvoorschriften en is er altijd de mogelijkheid om ook vooraf in overleg te treden met de gemeente om eventuele problemen te voorkomen. Het college ziet in deze situatie geen aanleiding voor het toekennen van een schadevergoeding.

Het antwoord op vraag 5. Het college is zich ervan bewust dat de betreffende ondernemer al 25 jaar op deze locatie actief is en dat zijn pensioen in zicht is. Wij erkennen en waarderen de

langdurige inzet en bijdrage die hij heeft geleverd en nog steeds levert aan de lokale economie en gemeenschap. We willen hierbij benadrukken dat bij iedere beslissing de belangen van zowel ondernemers als de bredere gemeenschap zorgvuldig worden afgewogen. In sommige gevallen kan het echter noodzakelijk zijn om in het algemeen belang beleidskeuzes te maken die mogelijk impact hebben op individuele ondernemers.

Het antwoord op vraag 6. Het college deelt niet de opvatting dat er sprake is van een dubbele moraal in de wijze waarop wij handhaven. Het college zet zich in voor een rechtvaardige en consistente benadering, waarbij de beschikbare middelen zo doelgericht mogelijk worden ingezet binnen de prioriteiten die de gemeenteraad heeft vastgesteld.

Het antwoord op vraag 7 leest u terug in de antwoorden op de vragen 1, 2, 3 en 6.

Wethouder **Barker** (PvdD). Voorzitter. Excuus dat de beantwoording wat langer duurde. Dat kwam doordat de vragen ook specifiek gingen over Dunea, dat natuurlijk een andere partij is. Zoals de heer Dubbelaar weet, staan de antwoorden ondertussen ook op het RIS, maar ik zal ze nu beantwoorden.

Op vraag 1 is het antwoord ja.

Het antwoord op vraag 2. De afgelopen periode is een hardnekkige lekkage ter plekke geconstateerd in een hoofdleiding van Dunea. Tijdens de werkzaamheden ontstond een gevaarlijke verzakking in het fietspad, waardoor direct besloten is om het fietspad af te sluiten. De herstelwerkzaamheden hebben langer geduurd dan voorzien. Het fietspad is voor nu weer opengesteld. Wel is een nieuwe lekkage aan die leiding ontdekt, waardoor daar weer werkzaamheden zullen plaatsvinden. Dat leidt misschien wederom tot een gedeeltelijke afsluiting.

Het antwoord op vraag 3. Het was vanwege die lekkage en die leiding van Dunea niet veilig om het fietspad deels open te laten.

Het antwoord op de laatste vraag. Er was een duidelijke omleidingsroute, die dagelijks werd gecontroleerd door de wegbeheerder van het stadsdeel. Inmiddels staat er geen omleiding meer op het fietspad. Wel willen we meegeven dat bij de aankomende werkzaamheden getracht wordt het fietspad open te houden als dat mogelijk is in verband met de veiligheid van de gebruikers van het fietspad en de werknemers van Dunea. Mocht dit niet mogelijk zijn, dan komt er helaas weer een omleidingsroute.

De **voorzitter**. Meneer Dubbelaar, heeft u een punt van orde? Interrupties mag ik op dit punt immers niet toestaan. Een punt van orde.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Het punt is dat de suggestie wordt gewekt dat ik als raadslid iets verkeerd gedaan zou hebben. Dat is absoluut niet het geval. Ik heb deze vragen begin oktober ingediend en die zijn niet binnen de wettelijke termijnen beantwoord. Daarom heb ik van dit recht gebruikgemaakt.

De **voorzitter**. Zo is het en daar heeft u gelijk in. Ik hoop dat dit een les is en dat dit niet meer voorkomt, want dit kost ontzettend veel tijd voor een dure raad.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Een uitstelbriefje was voldoende geweest.

De **voorzitter**. Dat was ook mooi geweest. Wie niet horen wil, moet maar voelen. Ja, dat klinkt een beetje onaardig.

Wethouder **Barker** (PvdD). Ik heb letterlijk gezegd 'excuus dat het zo laat is' en ik heb uitgelegd waarom het zo laat is. Ik bedoelde dus helemaal niet dat dit niet een raadsinstrument is. Dat is het gewoon.

De **voorzitter**. Goed, we gaan gauw door. We gaan nu, om 12.30 uur, beginnen aan de beraadslagingen.

Aan de orde is:

H. Voorstel van het college inzake Vaststelling bestemmingsplan Dreven 1 (RIS320058).

De beraadslaging wordt geopend.

Constant Martini (Hart voor Den Haag). Voorzitter. Onze waarneming is dat er in Zuidwest eigenlijk weinig bouwplannen tot stand komen. De participatie, krakkemikkige voorstellen, onbegrijpelijke juridische posities, de situatie van de voorzieningen, hoe we omgaan met de plinten; er zijn duidelijk voortdurend allerlei hobbels op de ingeslagen highway to hell, zoals ik dat een tijdje geleden mocht noemen. Het lijkt erop dat de rechter meer bepaalt wat er in Zuidwest gebeurt dan wij hier in de raad. Ook de inspreker gaf aan dat hier weer een hele hoop narigheid en vertraging aan de hand zal zijn op het moment dat wij dit plan aannemen. Wij zullen als partij Hart voor Den Haag overigens wel voor dit voorstel stemmen, omdat we vinden dat er gebouwd moet worden en dat we dan ook maar moeten zorgen dat we daar een bijdrage aan leveren.

Een van de dingen die wij willen voorkomen, is dat parkeren nog langer een blokkade vormt bij het afwikkelen van de parkeersituatie voor de bewoners in de nieuwe situaties die er na de bouw komen. Daarom stellen wij voor om voor Den Haag Zuidwest een apart parkeerregime te maken en een apart parkeerbedrijf in te richten, zodat dat zich kan richten op wat er moet gebeuren en hoe wij het parkeren daar kunnen reguleren. Ik mag daarvoor mede namens mijn collega Meinesz een motie indienen, die het college vraagt een toegesneden integraal parkeerregiem te ontwikkelen voor het ontwikkelgebied Zuidwest en een gemeentelijk parkeerbedrijf op te richten dat voor twintig jaar - dat is de looptijd van de structuurvisie - de realisatie en de exploitatie van alle parkeervoorzieningen ter hand neemt, waarbij het uitgangspunt het autogebruik van de huidige bewoners is.

Lesley Arp (SP). Ik heb een feitelijke vraag over de motie. Zegt het tweede dictumpunt nou dat alle parkeervoorzieningen in Zuidwest onder dat parkeerbedrijf moeten vallen, dus ook bestaande parkeervoorzieningen en niet alleen die parkeerhuizen die gebouwd worden in Dreven, Zichten, MeLeCo en de Denekampstraat?

Constant Martini (Hart voor Den Haag). Het is inderdaad de bedoeling dat er één integraal parkeerregime komt, dus niet alleen voor de nieuwe dingen die we willen bouwen, maar ook voor hoe die zich verhouden tot de andere aanwezige parkeervoorzieningen, ook op de openbare straat.

Lesley Arp (SP). Dat betekent dus dat ook eventuele bestaande garages worden ondergebracht bij een gemeentelijk parkeerbedrijf. Heb ik dat goed begrepen?

Constant Martini (Hart voor Den Haag). Voor Zuidwest wel, ja.

De **voorzitter**. Door de heer Martini, daartoe gesteund door de heer Meinesz, wordt de volgende motie (H.1 HvDH) ingediend:

Motie H.1 HvDH Parkeerbedrijf voor de stad Zuidwest

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Voorstel van het college inzake Vaststelling bestemmingsplan Dreven 1.

Overwegende, dat:

- veel bouwplannen in Zuidwest niet of vertraagd in uitvoering komen
- die vertraging regelmatig ontstaat doordat er onhelderheid bestaat over de (HRN) voorzieningen, de invulling van de plinten en in het bijzonder het parkeren en de mobiliteitstransitie;
- de komende 15 a 20 jaar in de stad Zuidwest een proces aan de gang is van ingrijpende, grootschalige nieuwbouw en herstructurering;
- de stedelijke normen onvoldoende geschikt zijn om in ontwikkelingsgebieden het bouwproces te faciliteren;
- per NvU, PUK, of bouwplan onvoldoende rekening wordt gehouden met het autobezit van de bewoners;
- de mobiliteitstransitie parkeerregulering nodig maakt terwijl er tegelijkertijd in de plannen parkeerregulering nog onbekend is.

Constaterende, dat:

- de normen voor het parkeren, de exploitatie en de mobiliteitstransitie een guillotine vormen voor het bouwen ;
- dit een ernstige belemmering vormt voor het oplossen van de woningnood/woningcrisis;
- de exploitatie van de parkeer/mobiliteitsvoorzieningen slechts voor de korte termijn (5 jaar) geregeld is;
- de gemeentelijke normen m.b.t parkeren en mobiliteitstransitie onvoldoende rekening houden met het bouwtempo in het ontwikkelgebied Zuidwest en de looptijd van de structuurvisie Zuidwest;
- De stedelijke normering voor parkeren, mobiliteit, hubs, deelvervoer toe te gaan passen op het moment dat de structuurvisie is afgerond.

Draagt het college op:

- Een toegesneden integraal parkeerregiem te ontwikkelen voor het ontwikkelgebied Zuidwest.
- Een gemeentelijk parkeerbedrijf op te richten dat voor 20 jaar (looptijd van de structuurvisie Zuidwest) de realisatie en exploitatie alle parkeervoorzieningen ter hand neemt waarbij uitgangspunt is het autogebruik van de huidige bewoners.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Samir Ahraui (PvdA). Voorzitter. De Partij van de Arbeid was, is en blijft voor de herontwikkelingen in Zuidwest, wijken waar de problemen te groot zijn voor het plakken van pleisters, woningen die te slecht zijn om bewoners er fatsoenlijk in te laten wonen en voorzieningen die een flinke upgrade nodig hebben. Het bestemmingsplan dat we vandaag bespreken, is dan ook een goed voorstel, dat op steun van onze fractie kan rekenen. Dat betekent niet dat we zonder zorgen zijn, want de grootschalige renovatie in Zuidwest kan alleen slagen als die hand in hand gaat met een stevig sociaal programma met oog voor de kwetsbare bewoners die er nu wonen. Daar willen we dan ook meer grip op. Daarom een aantal punten en vragen.

Allereerst: is het college bereid om in de voortgangsrapportage Dreven, Gaarden, Zichten tijdlijnen op te nemen van de diverse projecten die er in het gebied komen? Welke maatregelen neemt het college om te voorkomen dat we onnodige vertragingen oplopen?

Een groot onderdeel van de plannen is de grote verhuisbeweging die in Zuidwest van de grond komt, maar hebben we wel voldoende woningen waar bewoners naartoe kunnen verhuizen? Hier hoor ik graag nog een reflectie op.

In de commissie hebben wij gevraagd naar ontmoetingsruimte en het betrekken van de buurt bij het inrichten van de voorzieningen die ook passend zijn bij wat de huidige en de toekomstige bewoners willen. Het antwoord op die vraag was voor onze fractie nog wat onbevredigend. Daarom zouden we nog van het college willen horen hoe het de participatie in dit gebied en in de gesprekken met de bouwers kan en zal borgen.

We moeten aan de slag. Wat ons betreft waren we niet morgen maar gisteren al klaar.

Jan Willem van den Bos (PvdD). Voorzitter. We hebben het in dit bestemmingsplan over deel 1 van fase 1 van een van de drie wijken Dreven, Gaarden, Zichten. Deel 1 van fase 1 is ook weer opgesplitst in vier delen: A, B, C en D. Eigenlijk gaat het daarbij over vier gebouwen: een parkeergebouw, een deel voorzieningen, een deel renovatie en een blok met sloop/nieuwbouw. En het gaat, niet te vergeten, natuurlijk ook over het groen.

Over het parkeergebouw: tijdens de commissiebehandeling begrepen we dat er geen gronduitgifte komt voordat de raad heeft gesproken over het exploitatieplan. Dat is een discussie waar we later op terugkomen.

Over de voorzieningen en de renovatie is mijn fractie positief. Ook bij het sloop/nieuwbouwdeel zijn we blij dat er meer ruimte voor groen overblijft.

Onze zorgen liggen niet bij deze verzameling kleine deelplannen. De zorgen van de Partij voor de Dieren liggen bij de bewoners. Hoe staat het met hun perspectief en met de herhuisvesting? En wat betekent de omvang van deze plannen tezamen voor de sociale cohesie in Zuidwest? Mijn fractie vraagt zich af hoe we als raad zicht houden op het cumulatieve effect van alle deelplannen in Zuidwest. Dus wethouder, wanneer kunnen we eindelijk de voortgangsrapportage over Dreven, Gaarden, Zichten verwachten?

De zorgen van de Partij voor de Dieren liggen ook bij de bomen. Er zit een boomeffectanalyse als bijlage bij het bestemmingsplan. Het moet worden gezegd dat er hele mooie foto's van prachtige bomen in staan die goed laten zien hoeveel mooie bomen er in de Dreven staan. Voor veel inwoners, organisaties en politieke partijen is het een schrikbeeld dat in de Dreven ruim 400 bomen gekapt zouden worden. De Partij voor de Dieren wil daarom conform de spelregels van onze verordening vastleggen dat we nog spreken over de buitenruimteplannen, zodat we zorgvuldig met de bomen kunnen omgaan. Daarom dien ik de motie Geen kap zonder plan in, die het college verzoekt de Voorlopige Ontwerpen (VO's) voor de buitenruimte in Dreven fase 1 via een raadsvoorstel ter goedkeuring aan de gemeenteraad voor te leggen, bij deze ontwerpen gedetailleerd in te gaan op afwegingen rond bomenbehoud en concrete maatregelen om bestaande bomen te beschermen en in deze ontwerpen bestaande bomen te behouden, tenzij het aantoonbaar niet anders kan.

De **voorzitter**. Door de heer Van den Bos wordt de volgende motie (H.2 PvdD) ingediend:

Motie H.2 PvdD Geen kap zonder plan

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Vaststelling bestemmingsplan Dreven 1 (RIS320058).

Constaterende, dat:

- in de verordening "financieel beheer en beleid gemeente Den Haag" staat dat voor investeringsprojecten die groter dan € 2,5 miljoen en/of bestuurlijk relevant zijn een raadsbesluit nodig is, waarbij gekeken wordt naar de totale (bruto) investering, inclusief bijdragen van derden;
- de Boom Effect Analyse (BEA) in bijlage 11 een eerste inschatting geeft van de impact op bomen in de Dreven, gebaseerd op het schetsontwerp;

- deze analyse bedoeld is als een voorlopige indicatie en dat bij latere ontwerpfasen (VO en DO) een meer gedetailleerde en nauwkeurige beoordeling kan worden gemaakt.

Overwegende, dat:

- de BEA uitgaat van kap van 377 bomen, wat zorgwekkend en ongewenst is;
- belangrijke aanbevelingen uit de BEA, zoals aanpassingen voor beter bomenbehoud door andere opsluitbanden, vergroten van boomspiegels en begeleiden van wortels, nog niet zijn opgepakt;
- de werkzaamheden aan de buitenruimte in de Dreven zowel financieel omvangrijk als bestuurlijk relevant zijn, en daarom een raadsbesluit passend is;
- zorgvuldigheid en maximaal behoud van bomen essentieel zijn voor de groene uitstraling en natuurwaarde van de Dreven.

Verzoekt het college:

- de Voorlopig Ontwerpen (VO) voor de buitenruimte in de Dreven Fase 1 via een raadsvoorstel ter goedkeuring aan de gemeenteraad voor te leggen;
- bij deze ontwerpen gedetailleerd in te gaan op afwegingen rond bomenbehoud en concrete maatregelen om bestaande bomen te beschermen;
- in deze ontwerpen bestaande bomen te behouden, tenzij het aantoonbaar niet anders kan.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Voorzitter. In het commissiedebat heb ik al aangegeven dat dit bestemmingsplan geen schoonheidsprijs verdient; 40 pagina's aan ambtelijke wijzigingen is niet niks. Het is ook een plan zonder middenhuur, een plan met alleen maar sociale huur, terwijl we zouden differentiëren, en met een parkeerhuis, waarover alles nog onduidelijk is. Het bestemmingsplan is het laatste stukje waar de raad zijn controlerende en kaderstellende taak kan uitvoeren bij de grote ontwikkelingen in Zuidwest. Als ik dan controleer of er is voldaan aan de NvU en de structuurvisie, mis ik nog zaken. Ik mis helderheid over het parkeren voor mensen met een beperking, maar ook de ruimte voor religie. Bij de Structuurvisie Zuidwest is een motie aangenomen om ruimte voor religie mogelijk te maken, maar dan moet dat wel in concrete plannen zoals dit plan zitten. Dat ontbreekt nog. Daarom heb ik een amendement dat aan de bestemming Maatschappelijk de aanduiding Levensbeschouwelijke voorzieningen toevoegt; ik vraag nu of de spreektijd kan stoppen. Het voorgestelde besluit luidt: Bestemmingsplan Dreven 1 vast te stellen, met dien verstande dat artikel 4.1 als volgt gewijzigd wordt:

- 4.1 Bestemmingsomschrijving.

- de voor 'Gemengd-2' aangewezen gronden zijn bestemd voor: a. Parkeren.

Aan g wordt dan toegevoegd: g. maatschappelijk, waaronder uitsluitend wordt begrepen: bibliotheek, medische en paramedische voorzieningen, welzijnsvoorzieningen, openbare dienstverlening, welzijnsvoorzieningen en aan deze functie gerelateerde horeca en levensbeschouwelijke voorzieningen.

De spreektijd mag weer lopen. Door het gebrek aan overzicht over waarmee we precies instemmen, is door de straks gekapte bomen het bos bijna niet meer te zien. Er staan ook nog tegenstrijdigheden in het bestemmingsplan en de ambtshalve wijzigingen. De vraag is dan ook wat we hier nu echt doen voor de bewoners en de toekomstige bewoners. Creëren we echt een betere leefbare woonomgeving en bouwen we aan gemeenschappen? De ChristenUnie/SGP heeft daar nog haar twijfels over.

De **voorzitter**. Door mevrouw Klokkenburg wordt het volgende amendement (H.A CU/SGP) voorgesteld:

Amendement H.A CU/SGP Bestemming Gemengd-2

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Vaststelling bestemmingsplan Dreven 1 (RIS320058),

Besluit:

- Bestemmingsplan Dreven 1 vast te stellen, met dien verstande dat artikel 4.1 als volgt gewijzigd wordt:
 - 4.1 Bestemmingsomschrijving
 - de voor 'Gemengd-2'. aangewezen gronden zijn bestemd voor:
 - a. Parkeren;
Alsmede maar enkel op de begane grond;
 - b. bedrijfsmatige activiteiten ten behoeve van bedrijven in de categorieën A en B van de bij dit bestemmingsplan behorende 'Staat van inrichtingen bedrijven functiemenging' als opgenomen in bijlage 2;
 - c. kantoren;
 - d. detailhandel;
 - e. dienstverlening;
 - f. cultuur en ontspanning;
 - g. maatschappelijk, waaronder uitsluitend wordt begrepen:
bibliotheek, medische en paramedische voorzieningen, welzijnsvoorzieningen, openbare dienstverlening welzijnsvoorzieningen en aan deze functie gerelateerde horeca, **levensbeschouwelijke voorzieningen**.
 - En ter plaatse van de functieaanduidingen:
 - h. "nutsvoorziening" (nv) voor nutsvoorzieningen;
 - i. "Warmte Koude Opslag" voor WKO-systemen.

Het amendement maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Hinke de Groot (CDA). Voorzitter. Voor het CDA staat voorop dat we naast betaalbare woningen ook genoeg voorzieningen realiseren in Zuidwest. Er komt bij de Dreven ruimte voor voorzieningen op het gebied van groen, spelen en welzijn, maar in het commissiedebat ging het terecht ook over genoeg parkeervoorzieningen. Zuidwest ligt simpelweg niet vlak bij een station en veel mensen zijn vanwege werk of gezin nog steeds afhankelijk van de auto en zullen dat blijven. Daarom de motie Genoeg parkeervoorzieningen vooraf en achteraf bij de Dreven, die het college verzoekt voorafgaand aan de gronduitgifte duidelijkheid te bieden over het exploitatiemodel en het toewijzingsbeleid van de parkeerplaatsen, bij het afgeven van de omgevingsvergunning inzicht te geven in de beoogde verdeling van parkeerplaatsen, het toepassen van dubbelgebruik en de inzet van deelmobiliteit, in de volgende voortgangsrapportage een inschatting te geven over de benutting van de overcapaciteit van het parkeergebouw Dreven 1 in relatie tot andere toekomstige projecten, in de monitoringstool Zuidwest inzichtelijk te maken hoe het staat met de realisatie van parkeervoorzieningen in relatie tot de toename van het aantal bewoners en woningen, het gebruik van de parkeergarages en de parkeerdruk te monitoren en te rapporteren in de voortgangsrapportages en indien uit deze monitor blijkt dat de parkeerdruk structureel hoger is dan verwacht, in kaart te brengen welke parkeeroplossingen worden getroffen en de raad hierover te informeren.

De **voorzitter**. Door mevrouw De Groot, daartoe gesteund door de heer Çelik, de heer Uduba, de heer Martini en de heer Ahraui, wordt de volgende motie (H.3 CDA) ingediend:

Motie H.3 CDA Genoeg parkeervoorzieningen vooraf en achteraf bij de Dreven

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 14 november 2024, ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Vaststelling bestemmingsplan Dreven 1 (RIS320058)

Constaterende dat:

- De ontwikkeling bij de Dreven 1 onderdeel uitmaakt van een langjarige ontwikkeling in ZuidWest. Commissie MER geeft aan dat de ambities in het plangebied erg hoog zijn, o.a. op gebied van bereikbaarheid en duurzame mobiliteit.
- In het parkeeronderzoek staat dat er 260 parkeerplekken komen, en dat hierdoor overcapaciteit kan ontstaan en dubbelgebruik van parkeerplaatsen mogelijk is.
- Afspraken over de exploitatie van de parkeergarage worden opgenomen in een overeenkomst voorafgaand de gronduitgifte. Wethouder Volkshuisvesting, Welzijn, Wijken en Zuidwest heeft bij Commissie Ruimte van 6 november jl. toegezegd om de raad hierover te informeren.
- Er wordt gewerkt aan een monitoringstool op Zuidwest-niveau, die inzicht moet geven in hoeverre projecten bijdragen aan de totale opgave uit de structuurvisie en de voortgang hiervan te monitoren.

Overwegende dat:

- Zuidwest niet vlakbij een station ligt en veel mensen nog steeds afhankelijk zijn en zullen zijn van de auto vanwege werk of gezin.
- Het belangrijk is om zowel vooraf zicht te hebben op het realiseren van genoeg parkeervoorzieningen voor de toename van bewoners in Zuidwest, maar ook na oplevering van de woningen vinger aan de pols te houden of er daadwerkelijk genoeg parkeerplekken zijn.
- Er meerdere voorbeelden zijn in Den Haag waarbij na oplevering van nieuwbouwwoningen parkeerproblemen ontstaan en we dit bij de Dreven willen voorkomen.

Roept het college op:

- Voorafgaand aan de gronduitgifte duidelijkheid te bieden over het exploitatiemodel en het toewijzingsbeleid van de parkeerplaatsen.
- Bij het afgeven van de omgevingsvergunning inzicht te geven in de beoogde verdeling van parkeerplaatsen, het toepassen van dubbelgebruik en inzet van deelmobiliteit.
- In de volgende voortgangsrapportage een inschatting te geven over de benutting van de overcapaciteit van het parkeergebouw Dreven 1 in relatie tot andere toekomstige projecten.
- In de monitoringstool Zuidwest inzichtelijk te maken hoe het staat met de realisatie van parkeervoorzieningen, in relatie tot de toename van het aantal bewoners en woningen.
- Het gebruik van de parkeergarages en de parkeerdruk te monitoren en te rapporteren in de voortgangsrapportages.
- Indien uit deze monitor blijkt dat de parkeerdruk structureel hoger is dan verwacht, in kaart te brengen welke parkeeroplossingen worden getroffen en de raad hierover te informeren.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Anthony Uduba (VVD). Voorzitter. Zoals bij veel plannen voor Zuidwest zijn er ook bij dit plan problemen met parkeren. Beter gezegd: er is onzekerheid over het parkeren. Om te zorgen dat de toekomstige en de huidige bewoners van Zuidwest voldoende parkeergelegenheid hebben, staan we graag onder de motie van het CDA om ervoor te zorgen dat het parkeergebouw gewoon gerealiseerd wordt. Maar er zijn ook erfpachtparkeerders die nu onzekerheid ervaren over hun erfpachtparkeren. Om ervoor te zorgen dat deze mensen gewoon zekerheid krijgen over hun parkeerplekken, dienen we een motie in met als dictum: verzoekt het college te waarborgen dat bewoners met erfpachtparkeren aan de Dorpersdreef hun parkeerplek behouden en de raad te informeren over het behoud van deze parkeerplekken in het voorlopige ontwerp en de voortgangsrapportages.

De **voorzitter**. Door de heer Uduba wordt de volgende motie (H.4 VVD) ingediend:

Motie H.4 VVD Erfpachtparkeerders behouden hun plek

De Raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het voorstel van het college inzake het bestemmingsplan Dreven 1 (RIS320058).

Constaterende dat:

- bewoners in het bestemmingsplan Dreven 1 door middel van zienswijzen hun zorgen uitspreken over de beschikbaarheid en toewijzing van parkeerplaatsen aan de Dorperdreef, waarbij zij benadrukken dat deze parkeerplaatsen in eeuwigdurende erfpacht zijn uitgegeven en onder gezamenlijk eigendom vallen van de aangrenzende huiseigenaren.

Overwegende dat:

- Het college in de reactie op de zienswijzen geen duidelijkheid geeft over de concrete gevolgen van de herinrichting op de beschikbaarheid en toewijzing van parkeerplaatsen aan de Dorperdreef;
- erfpachtparkeerplekken voor bewoners een essentiële voorziening vormen die bijdraagt aan zowel het parkeergemak als de leefbaarheid in de wijk, en dat het belangrijk is om deze zekerheid en rechten van bewoners met erfpachtparkeerplekken te beschermen bij herinrichtingsprojecten.

Verzoekt het college:

- te waarborgen dat bewoners met een erfpachtparkeerplek aan de Dorpersdreef hun parkeerplek behouden.
- de raad te informeren over het behoud van de erfpachtparkeerplekken in het voorlopige ontwerp van de herinrichtingsplannen en de voortgangsrapportages.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Lesley Arp (SP). Voorzitter. De SP heeft vanaf het begin grote kanttekeningen geplaatst bij het megalomane karakter van het project Dreven, Gaarden, Zichten. Zo'n extreme verdichting in drie buurtjes heeft financiële consequenties en persoonlijke consequenties - denk aan al die verhuizingen die gelijktijdig in gang moeten worden gezet - maar vraagt ook om allerlei aanvullende maatregelen. Het is een puzzel die in een moordend tempo moet worden gelegd en waarvan we nu constateren dat er nog stukjes ontbreken, bijvoorbeeld ten aanzien van het parkeren. Half verdiepte parkeergarages onder de woningen bleken te ingewikkeld. Daarom komt er een speciaal parkeerhuis in de Dreven. Hoe en door wie dit parkeerhuis beheerd gaat worden, is nog een raadsel, maar dat bedrijfsplan moet

nog wel even snel voor de bouw in elkaar getimmerd worden. Graag wil ik erop wijzen dat het onderzoek naar de optie van een gezamenlijk parkeerbedrijf met de projectontwikkelaars al in maart 2023 als beheermaatregel is genoemd door het college, maar de concrete oplossing voor dit parkeerhuis laat dus nog op zich wachten.

Ten slotte zit er iets bijzonders in dit bestemmingsplan, namelijk de uitspraak van het college dat de tweede fase van de herontwikkeling van de Dreven buiten haken wordt geplaatst. In gewonemensentaal: er komt een nieuw raadsvoorstel en daar gaat een onderzoek aan vooraf. Om te komen tot een zorgvuldig proces heeft mijn fractie het volgende amendement: 'Besluit om dictumpunt XII te wijzigen in'. Dan komt de oorspronkelijke tekst, waaraan dit zinnetje wordt toegevoegd: 'De raad krijgt hierbij vooraf inspraak in de onderzoeksopzet.'

De **voorzitter**. Door mevrouw Arp wordt het volgende amendement (H.B SP) voorgesteld:

Amendement H.B SP Geef raad een stem in onderzoek Dreven fase 2

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Voorstel van het college inzake Vaststelling bestemmingsplan Dreven 1.

Besluit om dictumpunt XII te wijzigen in:

XII. de Nota van Uitgangspunten de Dreven (RIS308508) aan te passen, met dien verstande dat de NvU onverkort blijft gelden voor het bestemmingsplangebied en voor Dreven fase 1, maar dat voor Dreven fase 2 de NvU van de Dreven niet meer van toepassing is en op grond van een nader raadsvoorstel zal worden bijgesteld afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek of meer ruimte kan worden gevonden voor behoud van beeldkwaliteit en meer groen dan in de huidige plannen, welke gebiedsafbakening ook is aangegeven op figuur 2 in dit raadsvoorstel. **De raad krijgt hierbij vooraf inspraak in de onderzoeksopzet.**

Het amendement maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Beytullah Çelik (DENK). Voorzitter. We hebben het vandaag over het bestemmingsplan Dreven 1 in een tijd waarin er sprake is van een groot woningtekort en waarin elk bouwproject voor woningen van toegevoegde waarde is in de strijd tegen dit nijpende woningtekort. Als grote stad dienen we ons bewust te zijn van deze grote opgave en uitdaging. We dienen hier dus echt werk van te maken als raad om onze verantwoordelijkheid te nemen. De plannen om netto 121 woningen te realiseren, juicht de DENK-fractie natuurlijk toe. Steeds meer starters maar ook diverse andere groepen komen in de knel doordat ze geen geschikte woningen kunnen vinden. Ik geef een voorbeeld uit mijn directe omgeving. Recent heeft een vriend pas drie weken voor zijn huwelijksfeest een woning kunnen vinden. Er werd serieus overwogen om het huwelijk uit te stellen door het niet kunnen vinden van een huis. Het feit dat hier woningen in verschillende prijscategorieën worden gerealiseerd, vindt de DENK-fractie goed. Zoals we vaker zeggen: meer bouwen, divers bouwen en voor iedereen. Het is ook fijn voor de woningzoekenden die anders buiten de boot vallen voor een sociale huurwoning.

Dan een heel ander punt. Als bewoner van een versteende wijk kijk ik met jaloezie naar het enorm groene karakter van Zuidwest. Dat is ook de reden waarom steeds meer mensen overwegen om naar Zuidwest te verhuizen of al zijn verhuisd. Daarom moeten we ervoor zorgen dat die groep qua belevenissen voor de bewoners wel behouden blijft. Dat geldt zowel voor de huidige bewoners als voor de toekomstige bewoners. Daarmee doel ik op groen in de buitenruimte, maar ook op het groen in de binnentuinen, die steeds meer gerealiseerd zullen worden bij nieuwe bouwprojecten.

Er is nog één onderwerp waar ik expliciet aandacht voor wil vragen, namelijk de parkeervoorzieningen. Dat er een parkeergarage met overcapaciteit gerealiseerd zal worden, zien we

als een bonuspunt dat we met open armen ontvangen. We zullen als fractie de overeenkomst echter goed en kritisch tegen het licht houden om eventuele parkeerproblemen in de toekomst te voorkomen. Dit wil ik benadrukken richting de raad en het college, want Zuidwest bevindt zich op een behoorlijke afstand van de drie grote stations in onze stad en de bewoners zijn mede daarom meer afhankelijk van de auto. Dit geldt voor de huidige bewoners, maar ook voor de toekomstige bewoners. Dit zeg ik bewust, omdat andere ontwikkelingsgebieden zich in tegenstelling tot Zuidwest wél rondom de stations bevinden; denk bijvoorbeeld aan het CID. Daarom ben ik mede-indiener van de motie die CDA-collega De Groot heeft ingediend.

Marieke van Doorn (D66). Voorzitter. Na de uitvoerige behandeling in de commissie die ik namens de heer Noorlander mocht waarnemen, zijn er wat ons betreft geen prangende vragen meer over Dreven 1. Kort en goed: onze fractie zal deze plannen vanavond graag steunen, want veel van de naoorlogse woningen zijn helemaal op. Bewoners wachten al jaren op goede woningen die aan de moderne eisen van deze tijd voldoen. Ik sluit me graag aan bij collega Ahraui, die een grote diversiteit aan woningen voor verschillende woonwensen zo snel mogelijk gebouwd wil zien worden.

Isabel Bos (GroenLinks). Voorzitter. De inspreker van de Bomenstichting haalde tijdens de vorige raadsvergadering de afspraak al aan dat we in Den Haag alleen bomen kappen als het aantoonbaar echt niet anders kan. Dat is voor mijn fractie een belangrijke afspraak, zeker ook wanneer we spreken over Zuidwest. Voor de Dreven is er weliswaar sprake van een positieve bomenbalans, maar voor de duur van de herontwikkeling zullen veel bomen moeten wijken om de herontwikkeling mogelijk te maken. Dat is zonde, want zo riskeer je bomen te kappen omdat ze nu even in de weg staan. Dan doe je de positieve impact van de bomen voor een langere periode teniet. Mijn fractie vindt het daarom belangrijk dat we ons als gemeente goed bezinnen voordat we overgaan tot kap en een moment nemen om aan te kunnen tonen dat het inderdaad echt niet anders kan of, nog liever, dat het wél anders kan. Ik hoor graag de reactie van de wethouder op deze bespiegeling. Mijn fractie volgt ook vol interesse de reactie op de motie van de Partij voor de Dieren. Mijn fractie zou die motie een ontzettend belangrijke stap vinden naar het onderschrijven van die afspraak.

Wethouder **Balster** (PvdA). Voorzitter. Ik ga maar gelijk naar de ingediende voorstellen bij dit belangrijke bestemmingsplan, waar bewoners ook echt op wachten. U weet dat delen van de Dreven al leegstaan en wachten op de herontwikkeling. Ik begin met de motie van de heer Martini met een pleidooi voor een parkeerbedrijf. Als ik de motie mag lezen als een onderzoeksmotie, kan het college de motie aan de raad laten. Zoals enkele sprekers al hebben benoemd, zijn we op dit moment aan het studeren op hoe we de parkeervoorzieningen in verschillende varianten, wellicht ook met gemeentelijke aansturing, kunnen vormgeven. Daar zou deze motie een aanmoediging voor zijn. Bestaande parkeervoorzieningen zijn vaak privaat bezit. U schaarde die er zojuist een beetje onder. Dat zal lastiger worden, maar we hebben het hier nadrukkelijk over de huidige en de toekomstige bewoners. Dit kan een aanmoediging zijn voor varianten waarin ook de gemeente een stevige sturing heeft. Met die interpretatie kan ik deze motie aan de raad laten.

Constant Martini (Hart voor Den Haag). Ter voorkoming van een tweede termijn heb ik alleen een vraag over dat onderzoek. We moeten altijd oppassen, want onderzoeken zetten dingen heel vaak op een lange termijn. Als u wilt zeggen dat u dit in februari wilt doen, ben ik akkoord. Ik bedoel: dan kan de raad rustig voorstemmen.

Wethouder **Balster** (PvdA). Wij begrijpen elkaar: in Q1 gaat u hier nadere informatie over krijgen.

De heer Ahraui heeft nog een aantal vragen gesteld, met name over de herhuisvesting: zijn daar voldoende woningen voor? Ik heb al eerder aangegeven dat dat Zuidwest-breed een puzzel is. We komen daarover op een heel korte termijn met een voortgangsrapportage. Daarin zullen we de herhuisvesting nadrukkelijk meenemen. Juist dit bestemmingsplan maakt dat het aantal verhuisbewegingen zo klein mogelijk is, omdat we hier zoveel volume maken. Maar we gaan u er

frequent over informeren hoe dat gaat. Uiteraard is er heel veel oog voor de participatie. Er zijn de afgelopen maanden ook weer veel participatiebijeenkomsten geweest. Daar blijven we mee doorgaan. Dat houdt na het vaststellen van het bestemmingsplan niet op. We gaan daar juist mee door.

Samir Ahraui (PvdA). Ik pak op dit punt door, want dan kunnen we daarmee verder. Betekent dit dat we bijvoorbeeld in een voortgangsrapportage DGZ worden meegenomen in hoe die voorzieningen uiteindelijk ingevuld gaan worden, welke gesprekken daar nog uit voortvloeien en wat de bewoners ook zelf hebben aangegeven?

Wethouder **Balster** (PvdA). Jazeker, dat ook. Ik zie naast u alweer instemmend geknik, want mevrouw De Groot is daar dé bewaker van. Absoluut, dat gaan we heel precies monitoren, ook via de monitoringstool. Dat gaan we dus nauwlettend in de gaten houden en daar wordt u over geïnformeerd.

Samir Ahraui (PvdA). Puur om het voor mezelf scherp te hebben: het gaat mij dan niet zozeer om de realisatie van die voorzieningen, maar echt om dat participatietraject, zodat je hier met de huidige en de toekomstige bewoners naar kan kijken: wat willen we hier nou en wat wordt de inhoudelijke invulling? Hebben we het dan over hetzelfde?

Wethouder **Balster** (PvdA). Helemaal, ja.

De Partij voor de Dieren zou de Partij voor de Dieren niet zijn als er geen aandacht zou zijn voor de bomenbalans en voor het goed kunnen monitoren daarvan. Dit uitgangspunt deelt het college uiteraard. Mevrouw Bos heeft terecht gezegd dat voor dit plan een positieve bomenbalans geldt. U heeft een boomeffectrapportage voor de hele Dreven ontvangen. Die ziet er in de aantallen heel impactvol uit, maar u moet zich realiseren dat die over het hele gebied gaat en over een periode van vijftien jaar. Dat is echt een hele lange periode. Het uitgangspunt van het college is echt heel nadrukkelijk dat we geen boom kappen als dat echt niet hoeft; u kent de uitgangspunten. Richting de heer Van den Bos zeg ik ook toe dat we u via de monitoring en via de BEA-systematiek, ook rond de vergunningen, heel goed gaan informeren. Maar uw motie vraagt om elk voorlopig ontwerp van de buitenruimte aan uw raad voor te leggen in een raadsvoorstel. Dat gaat ontzettend vertragend werken voor de planvorming. Dat zou u ook ongelooflijk veel zeer gedetailleerde stukken opleveren en zou het doel om goed te kunnen sturen op die bomenbalans niet an sich dichterbij brengen, maar ik beweeg heel graag mee in die zin dat we u van dienst willen zijn om die bomenbalans goed te kunnen volgen, want ik weet hoe belangrijk dat is, ook voor uw partij.

Jan Willem van den Bos (PvdD). Het is toch gewoon een verplichting die volgt uit de verordening dat investeringsprojecten boven de € 2,5 mln. een raadsvoorstel worden? Er zijn ook precedentes, zoals het Maria Stuartplein in het CID en het Spuiplein, die ook uit een GREX gefinancierd zijn en ook gewoon raadsvoorstellen zijn. Waarom gebeurt dat daar wel en waarom zou het hier onmogelijk zijn?

Wethouder **Balster** (PvdA). Ik denk dat er geen reden is om van de spelregel af te wijken, maar ik heb het antwoord op deze enigszins technische vraag nu niet helemaal paraat. Zullen we afspreken dat we in de voortgangsrapportage ook aangeven welke VO's wél en welke VO's niet bij u langskomen en dat we daarbij met name ook stilstaan bij hoe u inzicht kunt houden in die bomenbalans? Want ik denk dat het u echt daarom te doen is.

Jan Willem van den Bos (PvdD). Dat mag überhaupt, maar mijn motie gaat ook over iets specifiek. Voor mijn fractie is de bomenbalans daarin heel belangrijk. Ik kan me voorstellen dat andere fracties bij zo'n buitenruimteplan ook willen kijken hoe een parkeerplaats voor erfpachters wel of niet wordt ingepast. Maar ik snap ook niet dat het college er bijvoorbeeld bij het CID en de Binckhorst heel proactief voor kiest om op gebiedsniveau buitenruimteplannen aan ons voor te leggen en dat dat bij Zuidwest niet lijkt te gebeuren. Waarom wordt dat verschil door het college gehanteerd?

Wethouder **Balster** (PvdA). Nogmaals, ook hierop wil ik best even inzoomen in de voortgangsrapportage, maar dit is wat mij betreft even een wat gedetailleerde vraag. Ik kan de vergelijking met het CID nu niet direct maken - het CID zit ook niet in mijn portefeuille - maar ik ben graag bereid om samen met collega Van Asten even te kijken hoe we daar in ieder geval congruent handelen, want dat is altijd het uitgangspunt van het college.

Isabel Bos (GroenLinks). Dank aan de wethouder voor de beantwoording. Informatie is fijn. Het is goed om via die voortgangsrapportages inzichtelijk te krijgen hoe het met die bomen staat, maar ik merk toch dat ik ook behoefte heb aan een bepaalde vorm van sturing. Als we nou toch constateren dat er iets niet klopt - niet alleen op het punt van de bomen; parkeren werd al genoemd, maar ik noem bijvoorbeeld ook de toegankelijkheid - en als we toch zien dat we iets zouden willen aanpassen, vraag ik de wethouder hoe we daar als raad nog sturing op kunnen krijgen. Of wordt het inderdaad alleen maar het met elkaar bespreken van voortgangsrapportages en verder hopen dat we het met elkaar goed hebben vastgelegd?

Wethouder **Balster** (PvdA). De sturing vindt natuurlijk ook plaats via de beleidskaders die u heeft vastgesteld. Voor de bomen kent u het uitgangspunt. U ziet ook dat we in het bestemmingsplan sturen op een positieve bomenbalans en dat dat ook de toetsing is die straks bij de omgevingsvergunning geldt. Als we daarvan zouden afwijken of als u van zaken die u heeft meegegeven, ziet dat die anders lopen dan gepland, komen we daar uiteraard bij u op terug. Dan kunt u daar ook het debat over voeren en op die manier sturing geven. De omgekeerde variant is dat elk voorstel bij u langskomt en dat we daarmee echt heel veel vertraging oplopen in de voortgang, terwijl het ook zo ontzettend belangrijk is voor de bewoners dat we naast die woningbouw de buitenruimte echt kwalitatief aanpakken, uiteraard binnen uw uitgangspunten.

In het amendement van de ChristenUnie/SGP worden levensbeschouwelijke voorzieningen expliciet vastgelegd. Dit amendement kan het college aan de raad laten. Het past ook binnen de definitie van 'maatschappelijke voorzieningen', maar ik snap dat mevrouw Klokkenburg dit expliciet wil vastleggen. Dit kan dus aan de raad worden gelaten.

Dat geldt ook voor de motie die door het CDA, door mevrouw De Groot, is ingediend. Ik geef bij deze motie nog wel mee dat we bij de cijfers afhankelijk zijn van de reguliere parkeerdrukmetingen, maar dat loopt hier dan in mee.

Dan de motie van de VVD, van de heer Uduba, over erfpachtparkeerders. Die valt buiten het bestemmingsplan, maar u heeft hier een helder punt van gemaakt, ook in de commissie. Daar heb ik dit ook toegezegd, maar deze motie is een bevestiging daarvan. Ook deze motie kan ik dus aan de raad laten.

Het college ontraadt het amendement van de SP, dat vraagt om vooraf inspraak te krijgen over de onderzoeksopzet. Zowel in het coalitieakkoord als in het bestemmingsplan is aangegeven waar het onderzoek op ziet. Dat gaat over twee aspecten: de beeldkwaliteit en de groenimpact. Daar zal het onderzoek over gaan. Uiteraard gaan we u wel informeren op het moment dat dit nieuwe inzichten oplevert en - dat is nog ver weg - we richting een nieuw vast te stellen NvU werken. Ik kan wel zeggen dat we daar de komende jaren echt nog wel goed met elkaar over komen te spreken.

Lesley Arp (SP). Allereerst wil ik aangeven dat de twee woordjes 'beeldkwaliteit' en 'groen' heel erg ruim te interpreteren zijn. Ik denk dus dat het verstandig is om de raad daarin wél een stem te geven. Ik snap ook gewoon oprecht niet wat de wethouder doet, want volgens mij krijgen we hier voor deel 2 van de Dreven een raadsvoorstel. Dan kan de wethouder zeggen: laat de raad maar vrij schieten en laat het allemaal maar op z'n beloop. Wie weet is er dan een minderheidscoalitie; dan wordt het al helemaal interessant. Of je kan de raad aan de voorkant mee laten praten met het onderzoek. Ik denk dat het ook in het belang van het college is dat de raad daar wél over mee kan praten.

Wethouder **Balster** (PvdA). Ik hoorde daar geen vraag in. Maar nogmaals, het college doet onderzoek naar deze twee elementen. Als de resultaten er zijn, zijn we ruim voor een nieuwe NvU. Het aan de raad voorleggen van die nieuwe NvU gaat echt over een paar jaar spelen, want dan zullen we ook moeten werken aan de grondexploitatie voor het tweede deel enzovoort. Het onderzoek zal over die twee thema's gaan en niet meer dan dat. Het college ontraadt dus dit amendement.

Lesley Arp (SP). Nog één ding: de wethouder herhaalt gewoon wat hij eerder zei, maar volgens mij hadden we net een debat over het aan de voorkant betrekken van de raad. Nu zegt de wethouder in feite eigenlijk dat er een zinnetje in het coalitieakkoord staat en dat wij dat maar te slikken hebben. Ik vraag me dus echt af wat we geleerd hebben van het debat van vanochtend.

Wethouder **Balster** (PvdA). Ik hoorde geen vraag.

De DENK-fractie heeft net als in de commissie aandacht gevraagd voor het goed monitoren van de parkeerbalans.

Anthony Uduba (VVD). Voor clarificatiedoeleinden zou ik graag van de wethouder willen horen of we als raad wel of niet nog een voorontwerp voor de buitenruimte krijgen. Want aan de ene kant zegt u bij mijn motie toe dat we dat wel krijgen, maar bij de bommenbalans zegt u van niet. Ik ben dus even in de war; wat krijgen we nou?

Wethouder **Balster** (PvdA). Ik weet niet of ik de vraag van de heer Uduba helemaal begrijp.

Anthony Uduba (VVD). Ik praat wat langzamer. Krijgt de raad wel of niet het voorontwerp voor de buitenruimte voor Dreven 1?

Wethouder **Balster** (PvdA). Niet in een apart raadsvoorstel, zoals ik net richting de heer Van den Bos heb aangegeven in de reactie op zijn motie.

Anthony Uduba (VVD). Mijn motie vraagt dat ook, maar dan voor parkeren. Mag ik het college dan vragen hoe mijn motie geïnterpreteerd is en hoe die ingevuld wordt?

Wethouder **Balster** (PvdA). Ik heb het dictum van uw motie voor mij. Dat vraagt niet om een raadsvoorstel over een voorlopig ontwerp. Bovendien gaat uw motie over het gebied buiten dit bestemmingsplan. Ik denk dat u daarom deze motie heeft ingediend; dit kan ook bij motie. Daar houden we dus ook rekening mee.

De **voorzitter**. Er is geen behoefte aan een tweede termijn.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**. We gaan later vandaag stemmen over het voorstel en de daarbij ingebrachte voorstellen van de zijde van de raad.

Aan de orde is:

I. Voorstel van het college inzake erfpacht: stelselwijziging (RIS317822).

De beraadslaging wordt geopend.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Voorzitter. Het gaat ineens toch heel snel, want ik was nog met mijn voorbereiding bezig.

Geachte voorzitter en geachte raadsleden. Allereerst wil ik de vele sprekers bedanken. Meneer Van Boeckel, meneer Buurman, mevrouw Vollerding en meneer Zandvliet uit de Vogelwijk, bedankt voor het keer op keer komen spreken.

Erfpacht is een complex financieel product. Tot mijn spijt is erfpacht in Den Haag nu oneerlijk en onnavolgbaar. De heer Balster heeft een behoorlijke puinhoop van het dossier gemaakt. Hoe krijgt hij het toch voor elkaar? Hart voor Den Haag vindt het voorstel voor middeling van de canonrente niet voldoende. Het is geen structurele langetermijnoplossing. Hart voor Den Haag had een limiet willen afspreken. Dit staat ook duidelijk in onze aangenomen motie Stop exorbitante erfpachtverhoging. De wethouder of het college heeft deze handschoen niet opgepakt. Hart voor Den Haag dient vandaag met de ChristenUnie en de SP een amendement in om alsnog onderzoek te doen naar de mogelijkheden voor het vaststellen van die rente. Mevrouw Klokkenburg zal dit amendement straks indienen. Het is eigenlijk absurd dat wij hiervoor een amendement moeten indienen. Het is opmerkelijk dat de wethouder de raad heeft voorgesteld om een onderzoek naar een ander taxatiestelsel te doen. Dit is een bevestiging dat het huidige systeem niet goed is. Met de uitkomsten van de commissie-Van Gool is het klip-en-klaar dat bewoners in het Bezuidenhout recht hebben op hertaxatie. In de afdoening van mijn aangenomen motie Stop exorbitante erfpachtverhoging staat: 'Als uit de hertaxatie blijkt dat de grondwaarde significant lager ligt dan de getaxeerde grondwaarde uit de aanbidding, zal het college onderzoeken welke aanpassingen nodig zijn om dit te verwerken in de eerder uitgebrachte aanbiddingen.' U voelt 'm aankomen: hoe dan? Wethouder, waarom wordt de bewoner geen hertaxatie aangeboden?

PvdA-wethouder Balster heeft deze week nog een brief naar de raad gestuurd met uitleg over berichtgeving in het Algemeen Dagblad. Sinds wanneer geeft het college beschouwingen over krantenartikelen? Graag een reactie van de wethouder.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Voorzitter. Sorry, ik had mijn inbreng eigenlijk kort willen houden, maar het informatieverzoek en met name de brief van afgelopen dinsdag nopen mij tot meer woorden. Het eerste informatieverzoek werd door de wethouder of het college op een bijzondere wijze afgedaan door slechts de eerste reactie van Van Ameyde op het conceptrapport te geven en te zeggen dat, als de raad meer wil, we dat kunnen krijgen. Uit de nieuwe informatie blijkt duidelijk dat een groot deel van die eerste reactie berust op het tussen wal en schip raken van taxaties die zijn gedaan door de commissie-Van Gool. Het is schokkend om te lezen dat de gemeente eerst een opdracht voor een onafhankelijk onderzoek vraagt en zich vervolgens nadrukkelijk bemoeit met dat onderzoek, dat onafhankelijk behoort te zijn, nota bene door de door zichzelf opgestelde opdracht te ondermijnen en de onafhankelijke onderzoekers te verbieden contact te zoeken met erfpachters. Dan maakt een journalist een objectief artikel over de vrijgegeven informatie en dan komt er deze week een brief waarin de wethouder dat artikel recenseert en becommentarieert. Het is te gek voor woorden, want we kunnen heel helder in de vrijgegeven informatie lezen dat de gemeente niet zat te wachten op hoor en wederhoor met erfpachters en dat de gemeente een subjectief oordeel had over het rapport. Hoe heeft het college het zich in het hoofd gehaald om een brief hierover naar de raad te sturen? Ik hoor graag een reflectie van het college hierop.

Los van alle bestuurlijke en politieke rompslomp is het voor de ChristenUnie/SGP van belang dat de schokken voor de erfpachters gedempt worden. De voorliggende canonmiddeling is een stap die in het komende jaar verlichting brengt voor een hoop erfpachters, maar over een aantal jaren zullen opnieuw een hoop inwoners tegen een twee of drie keer zo hoge rente aan lopen. De mogelijkheden die er zijn met betrekking tot het rentepercentage, dienen daarom zorgvuldig onderzocht te worden. Daarom een al door collega Dubbelaar aangekondigd amendement. Hij is medeondertekenaar, net als de collega's Arp, De Groot en Van den Bos. Stop de tijd! Het voorgestelde besluit luidt: Besluit om dictumpunt VII toe te voegen:

Naast het toegezegde onderzoek naar een nieuwe taxatiesystematiek ook een onderzoek op te zetten naar de mogelijkheden voor het vaststellen van het canonrentepercentage om grote schokken bij heruitgifte ook in de toekomst te voorkomen, waarbij in ieder geval een bandbreedte, het maximeren, het vastzetten en de manier van berekenen van het percentage worden meegenomen. Het onderzoek

naar de taxatiesystematiek wordt in het eerste kwartaal van 2025 gedeeld met de raad, samen met de onderzoeksopzet en voortgang van het onderzoek naar het canonrentepercentage.

Rutger de Ridder (VVD). Een mooi amendement. Mijn fractie zal dat ook steunen. Ik vind het wel van belang of mevrouw Klokkenburg het met mij eens is dat we naar het hele stelsel moeten kijken, dus niet alleen naar de afzonderlijke onderdelen van het stelsel.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Ja, het stelsel hangt met elkaar samen. Daarom moeten we het hele stelsel onderzoeken. Daarom loopt er een onderzoek naar taxaties en moet dat canonrentepercentage meegenomen worden. Die twee horen dus bij elkaar.

Rutger de Ridder (VVD). Mag ik het amendement wat u betreft dan zo lezen dat we kijken naar het totale plaatje, dus ook naar het plaatje achter de schermen, de interne rekenrente die nu wordt geregeld omdat de rentes daar nu op worden gebaseerd et cetera, et cetera? Als ik dat zo mag lezen, is dat voor mij heel fijn.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Ja, dat hangt hier natuurlijk mee samen, want de interne rekenrente zit natuurlijk vast aan alle keuzes die je zou kunnen maken.

In april 2023 diende mijn fractie een motie in om hertaxaties uit te voeren voor de mensen die sinds 2021 een nieuw erfpachtcontract hadden aanvaard als de hertaxaties in het Bezuidenhout daar aanleiding toe gaven. Die aanleiding geven de door de commissie-Van Gool uitgevoerde hertaxaties zeker. In het debat heeft de wethouder nog niet duidelijk gezegd wanneer en hoe die operatie eruit gaat zien. Daarom doe ik vandaag samen met collega De Groot van het CDA een handreiking met een amendement. Stop de tijd! Het voorgestelde besluit luidt: Besluit om dictumpunt VIII toe te voegen: Ermee in te stemmen om na vaststelling van de nieuwe taxatiesystematiek door de raad direct te starten met het tegen het licht houden van alle erfpacht(her)uitgiftes vanaf de zomer van 2021 en indien sprake is van significante afwijkingen deze te herzien. Hiervoor wordt onderzocht wat de juridische en financiële mogelijkheden zijn om erfpachters te compenseren. Indien sprake is van een significante afwijking en te veel betaalde canon, is het uitgangspunt dat het verschil door de gemeente wordt gecompenseerd. De raad wordt binnen twee maanden na vaststelling doch uiterlijk voor de zomer over de uitvoering geïnformeerd.

Rutger de Ridder (VVD). Ook dit amendement vind ik zeer sympathiek, maar mijn probleem met dit amendement is dat het pas gaat lopen op het moment dat we een nieuw stelsel hebben vastgesteld. Klopt dat?

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Dat klopt.

Rutger de Ridder (VVD). Oké, dan is dat helder, maar deze mensen willen die hertaxaties eigenlijk gewoon nu. Vindt u ook niet dat we dat gewoon nu moeten doen op basis van wat Van Gool heeft gepresenteerd?

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Dit gaat over de mensen die reeds een nieuwe heruitgifte hebben geaccepteerd. Zij zijn dus al enkele jaren aan het betalen. Ik zou voor die groep juist willen wachten op het definitieve systeem, zodat het in één keer goed kan gebeuren en zodat we nu geen tussenfase hebben met de taxaties van de commissie-Van Gool, die wellicht in de nieuwe systematiek gaan zitten maar misschien ook niet; dat weten we nog niet. Ik zou daar geen aparte groep van willen maken in een soort tussenperiode. Ik zou dus willen dat dat direct na de vaststelling gaat gebeuren.

Zoals gezegd is het voorstel dat nu voorligt slechts een oplossing voor de korte termijn. Er komt een breed onderzoek naar de verschillende manieren waarop de taxatiesystematiek aangepast kan worden. Dat onderzoek wordt in het eerste kwartaal afgerond, waarna de wethouder met een voorstel

komt. Als het goed is, komt de wethouder voor 1 december dit jaar met die onderzoeksopzet. Wordt die planning nog gehaald? 1 december is best snel.

Het zou niet wenselijk zijn als daar een voorstel uit komt dat niet de richting opgaat die de raad voor ogen heeft, want dat zou nog meer vertraging betekenen. Wat de ChristenUnie/SGP betreft bepaalt de raad aan de voorkant welke taxatiesystematiek wordt uitgewerkt tot een raadsvoorstel. Daarom een motie met als dictum: verzoekt het college het lopende brede onderzoek naar taxatiesystematieken, zodra het is afgerond, onverwijld naar de raad te sturen en de raad te laten vaststellen welke systematiek uitgewerkt moet worden tot een raadsvoorstel.

De **voorzitter**. Door mevrouw Klokkenburg, daartoe gesteund door de heer Dubbelaar, mevrouw Arp, de heer Van den Bos en mevrouw De Groot, wordt het volgende amendement (I.A CU/SGP) voorgesteld:

Amendement I.A CU/SGP onderzoek methodes vaststellen canonrentepercentage

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Erfpacht: stelselwijziging (RIS317822),

Besluit om dictumpunt VII toe te voegen:

- Naast het toegezegde onderzoek naar een nieuwe taxatiesystematiek ook een onderzoek op te zetten naar de mogelijkheden voor het vaststellen van het canonrentepercentage om grote schokken bij heruitgifte ook in de toekomst te voorkomen, waarbij in ieder geval een bandbreedte, het maximeren, het vastzetten en de manier van berekenen van het percentage worden meegenomen. Het onderzoek naar de taxatiesystematiek wordt in het eerste kwartaal van 2025 gedeeld met de raad, samen met de onderzoeksopzet en voortgang van het onderzoek naar het canonrentepercentage.

De **voorzitter**. Door mevrouw Klokkenburg, daartoe gesteund door mevrouw De Groot, wordt het volgende amendement (I.C CU/SGP) voorgesteld:

Amendement I.C CU/SGP Hertaxaties 2.0

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Erfpacht: stelselwijziging (RIS317822),

Besluit om dictumpunt VIII toe te voegen:

- In te stemmen dat na vaststelling van de nieuwe taxatiesystematiek door de raad, direct te starten met het tegen het licht houden van alle erfpacht(her)uitgiftes vanaf de zomer van 2021 en indien sprake is van significante afwijkingen deze te herzien. Hiervoor wordt onderzocht wat de juridische en financiële mogelijkheden zijn om erfpachters te compenseren. Indien sprake is van een significante afwijking en teveel betaalde canon, is het uitgangspunt dat het verschil door de gemeente wordt gecompenseerd. De raad wordt binnen twee maanden na vaststelling doch uiterlijk voor de zomer over de uitvoering geïnformeerd.

De amendementen maken onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

De **voorzitter**. Door mevrouw Klokkenburg wordt de volgende motie (I.4 CU/SGP) ingediend:

Motie I.4 CU/SGP: de raad bepaalt

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Voorstel van het college inzake Erfpacht: stelselwijziging (RIS317822),

constaterende, dat:

- het college een breed onderzoek laat uitvoeren naar verschillende systematieken voor het vaststellen van de grondwaarde bij erfpacht;

overwegende, dat:

- het college heeft aangegeven in het eerste kwartaal van 2025 een voorstel voor een nieuwe taxatiesystematiek aan de raad te doen toekomen;
- het college daarin al zelf de keuze maakt welke systematiek zij op basis van het onderzoek uitwerkt tot een raadsvoorstel;
- vertraging kan ontstaan als het college in het eerste kwartaal van 2025 een raadsvoorstel voorlegt, waarin een systematiek is uitgewerkt die niet de voorkeur van de raad heeft;

van mening, dat:

- het onwenselijk is nog meer vertraging in het proces te krijgen, omdat veel erfpachters al geruime tijd op duidelijkheid wachten;
- de raad daarom vooraf moet bepalen welke systematiek uitgewerkt moet worden tot een raadsvoorstel;

verzoekt het college:

- het lopende brede onderzoek naar taxatiesystematieken, zodra het is afgerond, onverwijld naar de raad te sturen, en de raad te laten vaststellen welke systematiek uitgewerkt moet worden tot een raadsvoorstel,

en gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Rutger de Ridder (VVD). Voorzitter. Erfpachters, die ook weer vandaag inspraken, waarvoor dank, is jarenlang verteld dat de grondwaarde die de gemeente heeft getaxeerd, de echte waarde is van hun erfpachtgrond. Maar wij weten nu door het onderzoek van de commissie-Van Gool dat dit niet klopt. De hertaxaties van negen erfpachtgronden hebben aangetoond dat de eerdere taxaties onjuist waren. Kan de wethouder bevestigen dat dit klopt? Waren de eerdere taxatie-uitkomsten onjuist?

Het is niet uit te leggen dat je ineens 30 keer meer moet betalen. Je ziet daar niks voor terug. En het erge is dat je als erfpachter ook niet serieus wordt genomen door de gemeente; je krijgt niks, alleen een rekening. Dat is onrechtvaardig. Die onrechtvaardigheid wordt versterkt door de houding van de gemeente en de wethouder. De wethouder Volkshuisvesting heeft nooit laten zien dat deze bewoners op hem konden rekenen; geen empathie, geen gevoel. Dat stoort mijn fractie. Als je alleen technocratisch naar iets kijkt, voelen mensen zich niet serieus genomen. Wil de wethouder helderheid verschaffen en voor mij herhalen dat iedere erfpachter die getaxeerd is door Cushman & Wakefield of Van Ameyde het recht heeft om opnieuw een taxatie te laten doen door een erkend taxateur naar keuze, waarbij het advies van de commissie-Van Gool als leidraad dient bij de taxatie?

De Haagse VVD wil een oplossing die niet alleen nu een oplossing lijkt voor de gestegen rentes, maar die ook in de toekomst een oplossing is. Ik begrijp niet waarom het nodig is om dit debat steeds in stukjes te knippen: eerst het probleem, dan de afgedwongen hertaxaties, dan de rente en dan het besluit over de taxaties. Het zijn deeloplossingen die niet de kern van het probleem aanpakken, het stelsel. De VVD wil dat we het stelsel herzien. Daarom steunen we het amendement van de ChristenUnie/SGP.

Dan de rol van de wethouder, de rol van de gemeente. De VVD is geschrokken van hoe er is omgegaan met de onafhankelijke commissie-Van Gool. Stelselmatig wordt de commissie onder druk gezet en wordt geprobeerd het resultaat van de commissie oneigenlijk te beïnvloeden. In het informatieverzoek wordt duidelijk dat de gemeente moeite heeft met de werkwijze van de commissie omdat die de commissie ondeugdelijk werk zou leveren en omdat de opdracht niet goed was gevolgd. Als klap op de vuurpijl zouden erfpachters niet mee mogen praten. In het informatieverzoek staat ook duidelijk dat de eindconclusie van Van Gool de gemeente 'geen stap verder zou helpen, zelfs zou bemoeilijken'. Wethouder Balster, kunt u mij dit uitleggen? Er is hier toch sprake van inmenging en van het uitoefenen van druk? Het is duidelijk dat er minimaal - ik zeg: minimaal - discussie is geweest over de vraag of erfpachters onderdeel mochten zijn van de hoor- en wederhoorfase. Dat gegeven alleen is voor mijn fractie al onacceptabel. Wethouder Balster, hoe kan dit gebeuren? Waarom grijpt u dan niet in? Dat is toch uw taak? En waarom ontkent de wethouder dan in de brief van afgelopen dinsdag dat hier herhaaldelijk gedoe over is geweest en geeft hij daarin aan dat daar geen sprake van is en dat iedereen het helemaal eens was? Kan de wethouder aangeven waarom de gemeente en de gemeentelijke taxateur wél maar erfpachters niet onderdeel zouden mogen zijn van de hoor- en wederhoorfase?

De rol van wethouder is ook dat je op het moment dat het spannend wordt, je extra inzet op een dossier en herhaaldelijk betrokken wilt worden omdat het wellicht mis dreigt te gaan. Kan de wethouder aangeven hoe hij die rol heeft gepakt? Wanneer werd hij geïnformeerd? Wanneer heeft hij ernaar gevraagd in het proces over de inhoud? Wilde hij ervan weten?

Tot slot: de actieve informatieplicht is in deze zaak wat mijn fractie betreft verzaakt. Ik wil de wethouder vragen hoe hij dit taxeert. De reactie op een informatieverzoek krijg ik laat, na een commissiedebat en vlak voor de raadsvergadering. Op nieuwe informatie moet ik weer weken wachten. De reactie op mijn nieuwe informatieverzoek heb ik alsnog niet ontvangen. Het is toch uw rol, wethouder, om hier rekening mee te houden? Ik weet namelijk niet precies wat er is. Hoe moet ik u als wethouder nou in het vervolg gaan geloven als ik niet alle informatie al heb? Graag een reflectie.

Er komt deze week een briefje waarin alles wordt ontkend wat in de reactie op het informatieverzoek staat. Dit briefje lijkt een vlucht naar voren. Kan de wethouder aangeven waarom hij besloot dit briefje te sturen? Want ik vind het een klap in het gezicht van onze media als je stelt dat je als wethouder wel even de feiten opschrijft en daarmee dus eigenlijk zegt dat wat het AD schrijft, fictie is.

De antwoorden in de eerste termijn zijn voor de VVD cruciaal om te besluiten hoe wij oordelen over het handelen van wethouder Balster. We hebben al een voorlopig oordeel, maar we geven de wethouder de kans om het allemaal uit te leggen. Dat lijkt ons niet eenvoudig.

Jan Willem van den Bos (PvdD). Voorzitter. Al bijna twee jaar zoeken we naar de menselijke maat in het erfpachtbeleid. Erfpacht was nooit bedoeld als geldmachine. De gemeente kan via regels voor taxaties en de canonrente keuzes maken om de inwoners te ontzien. Die verantwoordelijkheid moeten we nemen. De Partij voor de Dieren steunt daarom het voorstel om de rente te middelen. Dit biedt veel mensen eindelijk de financiële verlichting waarop ze wachten. Daarmee zijn we er nog niet. Er is nog een hele hoop te doen.

Allereerst de taxaties. Na het commissiedebat ontvingen we dankzij een informatieverzoek van de heer De Ridder aanvullende correspondentie van de commissie-Van Gool. De commissie wijst daarin op de vele ficties en aannames in de huidige taxaties, ook in haar eigen taxaties. Een databank van grondtransacties wordt met klem aanbevolen omdat die meer objectieve informatie biedt. De wethouder heeft op 11 oktober toegezegd dit te verkennen. Daarom de vraag aan het college wanneer we meer informatie over een databank voor grondtransacties tegemoet kunnen zien, want de Partij voor de Dieren ziet zo'n databank als een belangrijke bouwsteen voor stabiele en betrouwbare taxaties.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Ik ken de heer Van den Bos als iemand die zijn stukken altijd kent. Er staat hier toch gewoon: 'De commissie wordt dit jaar schriftelijk geïnformeerd over de uitkomsten van die verkenning'? Twijfelt u eraan dat het college daaraan voldoet?

Jan Willem van den Bos (PvdD). Eigenlijk niet. Ik moet eerlijk bekennen dat er heel veel stukken zijn en dat ik deze zin even niet scherp had. Dus als dat ook het antwoord is, is dat goed en belangrijk, maar omdat dit natuurlijk een gevoelig onderwerp is en omdat mensen die duidelijkheid willen, vind ik het inderdaad belangrijk dat dit, hopelijk, bevestigd wordt.

Dan de canonrentes. Mijn fractie steunt als mede-indiener het amendement van de ChristenUnie/SGP dat vastlegt dat verschillende opties voor het maximeren van de rente of het afvlakken van onredelijk hoge toppen worden onderzocht. De Partij voor de Dieren ziet dit als een volgende stap voor een redelijk erfpachtbeleid. We zien ook dat dit een nauwkeurige uitwerking vraagt. Het voorstel van vandaag voor rentemiddeling zorgt alvast voor financiële verlichting, terwijl verder onderzoek naar een redelijk erfpachtbeleid doorgaat als de raad dit amendement aanneemt.

Dan iets waarover iedereen het eens kan zijn: erfpacht is enorm ingewikkeld. De Partij voor de Dieren vindt een duidelijke bijsluiters daarom essentieel. Daarom dien ik samen met mevrouw De Groot van het CDA, de heer Dubbelaar van Hart voor Den Haag en de heer Ahraui van de PvdA de motie Duidelijke bijsluiters over erfpacht in. De motie verzoekt het college - er komt een vrij lang dictum aan - uiterlijk in het tweede kwartaal van 2025 een bijsluiters over erfpacht klaar te hebben die de volgende punten uit de handleiding voor bijsluiters Erfpachtconstructie van NHG bevat: een algemene uitleg over erfpacht, zoals dat de grond eigendom blijft van de gemeente en dat inwoners naast eventuele hypotheeklasten ook erfpachtlasten betalen, informatie over de canon, of deze geïndexeerd, herzien, of gelijkblijvend is, en uitleg over wat deze begrippen inhouden, actuele grondwaarde en uitleg over voorwaarden voor eventuele aanpassing tijdens de looptijd, voorwaarden voor afkoop van de erfpacht, waarbij koopprijs en bijkomende kosten worden vermeld, rekenvoorbeelden over de ontwikkeling van de canon, zodat bewoners een realistisch beeld krijgen van mogelijke toekomstige lasten. Tevens verzoekt de motie het college te zorgen dat bestaande en nieuwe erfpachters deze bijsluiters onder ogen krijgen, bijvoorbeeld via de website en door deze te verstrekken bij het aangaan van een nieuwe erfpachtovereenkomst en de raad hierover te informeren.

Het al genoemde informatieverzoek zorgde ook bij mijn fractie voor verbijstering. Het is bevreemdend dat de gemeente actief heeft geprobeerd wederhoor met erfpachters tegen te houden. De Partij voor de Dieren snapt dit niet. Waarom is deze keuze gemaakt? We horen hier graag een uitleg over van de wethouder. Pijnlijk daarbij is dat dit heeft bijgedragen aan vertragingen en dat deze discussie de verhouding tussen de gemeente en de onafhankelijke commissie onnodig op de proef heeft gesteld. Erkent de wethouder dit überhaupt? Ook is de fractie van de Partij voor de Dieren net als andere fracties zeer verbaasd over de brief die we eergisteren ontvingen. De wethouder achtte het nodig om het Algemeen Dagblad via een brief aan de raad te recenseren. Hij gaf aan dat hij feiten wil delen rond de totstandkoming van het rapport, alsof wat in het artikel staat niks met feiten te maken heeft. Maar dat het AD de voorzitter van de onafhankelijke commissie letterlijk citeert, ziet mijn fractie juist als relevante en feitelijke journalistiek. En als de voorzitter van die commissie aangeeft 'Als we hadden geweten dat we niet met de erfpachters mochten praten, hadden we de opdracht niet aanvaard', is dat toch een heel belangrijk feit dat veel zegt over de totstandkoming van het rapport? Wat vindt de wethouder hier eigenlijk van? De Partij voor de Dieren is zeer bezorgd over hoe de wethouder ook via deze brief met onafhankelijke experts om lijkt te gaan. Het past niet om hen onnodig tegen te werken. Graag een reflectie.

De **voorzitter**. Door de heer Van den Bos, daartoe gesteund door mevrouw De Groot, de heer Dubbelaar en de heer Ahraui, wordt de volgende motie (I.2 PvdD) ingediend:

Motie I.2 PvdD Duidelijke bijsluiter over erfpacht

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Erfpacht: stelselwijziging (RIS317822).

Constaterende, dat:

- erfpacht een complex financieel product is dat voor veel inwoners moeilijk te doorgronden blijft;
- erfpacht in Den Haag veel voorkomt en inwoners voor verrassingen kan stellen door onduidelijke informatie over de lasten en voorwaarden;
- goede communicatie essentieel is om ervoor te zorgen dat inwoners geïnformeerd en weloverwogen beslissingen kunnen nemen bij het aangaan van een erfpachtovereenkomst.

Overwegende, dat:

- een toegankelijke en overzichtelijke bijsluiter in B1-taal een belangrijke stap kan zijn om inwoners inzicht te geven in de erfpachtconstructie;
- een beperkte omvang van maximaal twee à drie pagina's helpt om de informatie begrijpelijk te houden.

Verzoekt het college:

- uiterlijk in het tweede kwartaal van 2025 een bijsluiter over erfpacht klaar te hebben die de volgende punten uit de handleiding voor bijsluiter Erfpachtconstructie van NHG bevat:
 - algemene uitleg over erfpacht, zoals dat de grond eigendom blijft van de gemeente en dat inwoners naast eventuele hypotheeklasten ook erfpachtlasten betalen;
 - informatie over de canon: of deze geïndexeerd, herzien, of gelijkblijvend is, en uitleg over wat deze begrippen inhouden;
 - actuele grondwaarde en uitleg over voorwaarden voor eventuele aanpassing tijdens de looptijd;
 - voorwaarden voor afkoop van de erfpacht, waarbij koopprijs en bijkomende kosten worden vermeld;
 - rekenvoorbeelden over de ontwikkeling van de canon, zodat bewoners een realistisch beeld krijgen van mogelijke toekomstige lasten;
- te zorgen dat bestaande en nieuwe erfpachters deze bijsluiter onder ogen krijgen, bijvoorbeeld via de website en door deze te verstrekken bij het aangaan van een nieuwe erfpachtovereenkomst;
- de raad hierover te informeren.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Voorzitter: de heer Sluijs.

Samir Ahraui (PvdA). Voorzitter. We hebben in de commissie al veel gedeeld over het schokbestendiger maken van ons erfpachtstelsel. Waar de afgelopen jaren de rentes historisch laag waren, zien we dat deze weer in een snel tempo zijn gestegen, een ontwikkeling die de bewoners en de gemeente rauw op het dak viel. Voor de Partij van de Arbeid geldt het uitgangspunt dat de erfpachtcanon altijd eenvoudig, duidelijk en transparant moet zijn. Voor ons voldoet het voorliggende raadsvoorstel over de rentemiddeling en de landingsmaatregelen voor de bewoners die niet aan die verplichting kunnen voldoen daaraan. Maar daarmee zijn we er nog niet. Het oplossen van die renteschommelingen is één, maar daarmee hebben we nog niet de onduidelijkheid en de onzekerheid over de taxaties van gronden weggenomen. Bewoners moeten er altijd van uit kunnen gaan dat een taxatie transparant, uitlegbaar en herleidbaar is. Dat is ook wat we van het college mogen verwachten in de zoektocht naar een oplossing voor dit specifieke deel. Mijn fractie kijkt ook met veel interesse uit naar het aangekondigde onderzoek hiernaar.

Om de huidige bewoners van vandaag een oplossing te kunnen bieden, zal mijn fractie instemmen met dit raadsvoorstel, want we willen deze bewoners zo snel mogelijk duidelijkheid bieden en hulp kunnen bieden.

Rutger de Ridder (VVD). Hoe taxeert de Partij van de Arbeid de rol van de gemeente in dit alles?

Samir Ahraui (PvdA). Ik zie dat we met elkaar een ontegenlijk ingewikkeld probleem proberen op te lossen. Ik zie ook dat we hebben gezien dat het college dit op een zorgvuldige wijze stap voor stap wil doen. Kijkend naar hoelang dit hele traject nu duurt, naar de onduidelijkheid die er op bepaalde momenten is en naar hoe wijzelf volgens mij onze weg proberen te vinden in het ontegenlijk ingewikkelde systeem van het erfpachtstelsel, denk ik dat we daar stap voor stap met elkaar uit moeten proberen te komen. En ik zie de goede wil aan de andere kant.

Rutger de Ridder (VVD). Misschien was ik niet specifiek genoeg. Ik bedoelde eigenlijk de rol van de gemeente waar ik in mijn bijdrage bij stil heb gestaan, dus in het beïnvloeden en onder druk zetten van de commissie-Van Gool, zoals ik dat taxeer. Hoe taxeert de Partij van de Arbeid dat? Is het volgens de Partij van de Arbeid normaal wat er in de reactie op het informatieverzoek staat?

Samir Ahraui (PvdA). Ik heb de berichtgeving natuurlijk ook gezien en ik heb ook de laatste brief van het college gelezen. Volgens mij zijn daar in het debat heel veel vragen over gesteld. Het is goed als het college daar antwoord op geeft. Dat antwoord van de wethouder zullen wij ook wegen, maar ik lees in de laatste brief van het college ook dat daar ook nog een kant van het verhaal aan zit. Dat wegen wij straks mee in het debat.

De **voorzitter**. De heer De Ridder, voor de derde maal.

Rutger de Ridder (VVD). Ik citeer van pagina 49 van de reactie op mijn informatieverzoek: 'De leden van de commissie' - dus de commissie-Van Gool - 'zeggen dat de verhoudingen op de proef zijn gesteld, vooral door de grote hoeveelheid vragen die er op de commissie zijn afgevuurd, door de tijd die in de beantwoording ervan is gaan zitten en door de discussie over het wel of niet horen van de erfpachters.' Dat impliceert de rol van de gemeente. Dat is toch niet goed? Dat is toch niet normaal?

Samir Ahraui (PvdA). Op het moment dat een onafhankelijk onderzoek wordt ingesteld, ga ik ervan uit dat dat alle ruimte, vrijheid en voldoende ondersteuning krijgt om het werk op een goede manier te kunnen doen. Ik denk dat dit belangrijk en essentieel is voor bewoners, die er op dat moment natuurlijk heel veel vertrouwen in hebben dat juist zo'n onafhankelijk onderzoek moet gaan bijdragen aan die duidelijkheid, maar ook voor ons om daar een eigen oordeel over te kunnen vellen. Ik heb de vragen van de sprekers gehoord, ook op dit punt, en ik luister ook graag naar het college, want het kan niet zo zijn dat dat het geval zou zijn, maar ik hoor nog wel graag van het college hoe het hiernaar kijkt.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Uit de uitkomsten van de commissie-Van Gool blijkt dat de bewoners gewoon een te hoge grondwaardetaxatie hebben gekregen in het Bezuidenhout. Is de Partij van de Arbeid überhaupt bereid om daar serieus iets aan te doen?

Samir Ahraui (PvdA). Volgens mij ging de helft van mijn inbreng erover dat we daar een oplossing voor moeten hebben, omdat ook mijn fractie vindt dat die taxaties transparant, uitlegbaar en herleidbaar moeten zijn; dat zijn de letterlijke woorden die ik daarover genoemd heb. Je moet daar geen discussie over kunnen krijgen. Als iemand een taxatie heeft en daarvoor intekent, moet je ook als bewoner kunnen zeggen dat je daar een goed gevoel bij hebt, dat die taxatie klopt, dat je je in die taxatie kunt vinden of dat je op z'n minst kunt uitleggen of herleiden waarop die taxatie gestoeld is. Volgens mij is dat ook het traject dat we in Q1 met elkaar gaan doorlopen. Ik vind het zelf heel

ingewikkeld, want wanneer bepaal je dan dat dat het geval is? Maar ik denk dat het onafhankelijke onderzoek dat daarvoor aangekondigd is, daarbij enorm zou kunnen helpen.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Wat fijn. Het staat op beeld, want het is opgenomen. Mag ik u er dan ook aan houden dat dit gewoon eind Q1 geregeld moet zijn?

Samir Ahraui (PvdA). Volgens mij moet u die garantie aan het college vragen, maar mijn fractie vindt, gezien de lange looptijd van dit dossier, dat er zo snel mogelijk, eigenlijk het liefst vandaag al, een voorstel voor die taxaties moet komen. Ik snap dat daar nog aanvullend onderzoek voor nodig is, maar wat mijn fractie betreft moet dat zo snel mogelijk.

De **voorzitter**. De heer Dubbelaar, voor de laatste keer.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Hart voor Den Haag en de Partij van de Arbeid zijn het vaak oneens. Nu hebben we een punt waarvan we allebei vinden dat het zo snel mogelijk opgelost moet worden. Daarom die uitgestoken hand.

Samir Ahraui (PvdA). Altijd fijn als partijen elkaar in deze raadzaal weten te vinden.

De **voorzitter**. Niets mooiers dan dat.

Hinke de Groot (CDA). Voorzitter. Als christendemocraat sta ik voor een Den Haag waar mensen zich thuis voelen. Er is een groot tekort aan betaalbare woningen. Daarom pakken we als gemeente terecht regie op de woningmarkt voor meer betaalbare huurwoningen, bijvoorbeeld in het CID en de Binckhorst, maar daarom hebben we als gemeente ook de plicht om regie te pakken op de exorbitant hoge erfpacht als huiseigenaren daardoor de armoede in gedrukt worden. Dit zijn Hagenaars en Hagenezen die hier al jarenlang wonen en soms van een bescheiden AOW'tje leven, maar wel een brief van de gemeente kregen waarin erfpacht 30 of 100 keer duurder werd. Het CDA vindt dat hier echt iets is misgegaan. We moeten terug naar een voorspelbaar, transparant en rechtvaardig erfpachtsysteem. We hebben hier als raad zowel het systeem als het vertrouwen te herstellen. We hebben de afgelopen tijd afspraken gemaakt, vele technische debatten gevoerd en voorstellen gedaan om de erfpachtssystematiek tegen renteschommelingen bestand te maken, zodat het simpelweg niet een nog grotere erfpachtaffaire wordt. De rentemiddeling van het college is een goede tijdelijke oplossing om de erfpacht stabiel te maken, maar er is meer nodig.

Allereerst mogen we ons niet verschuilen achter het systeem. Het CDA staat voor publieke gerechtigheid; geen 'system says no'-denken. Het systeem van de overheid, van de gemeente, dat zijn wij met z'n allen. Dat systeem moet uitgaan van de menselijke maat. Bij zo'n systeem moeten er alarmbellen afgaan op het stadhuis als je brieven uitstuurt naar bewoners over duizenden euro's meer dan voorheen. Dan hoor je als bewoner niet tegen muren aan te lopen, maar moet je worden geholpen. Helaas hoor ik nog steeds van bewoners dat zij lastig contact krijgen met de gemeente en geen inzicht krijgen in taxatierapporten. Kan de wethouder hierop reflecteren? Het CDA vindt het belangrijk dat bewoners die dat willen, dat inzicht kunnen krijgen. Daarom dien ik samen met de heer Van den Bos de motie Transparantie bij taxaties in, die het college verzoekt om erfpachters die vanaf 2021 een aanbieding hebben gekregen, inzicht te geven in de taxatierapporten of tenminste de cijfers en uitkomsten van de getaxeerde grondwaarde die van toepassing zijn voor hun situatie. Dit geldt zowel voor de taxaties in de periode tot 2021 als erna. Daarnaast wordt het college verzocht hierbij ook te bekijken hoe geanonimiseerd en niet herleidbaar tot individuele personen informatie gedeeld kan worden over taxaties voor het betreffende complex en wijkbreed voor de periode tot 2021 en erna, indien een erfpachter hiertoe verzoekt, en de raad en bewoners in Q1 2025 te informeren. Naast de Partij voor de Dieren heeft ook de heer Mekers van D66 deze motie medeondertekend.

We vinden het belangrijk dat er duidelijke communicatie is over zo'n complex thema. Daarom hebben we de zojuist ingediende motie van de Partij voor de Dieren voor een duidelijke erfpachtbijsluiters van harte medeondertekend.

Dan het canonpercentage. Naast rentemiddeling voor de korte termijn is er meer nodig. Ook na het aflopen van de volgende contracten mogen de erfpachtkosten niet weer de pan uit rijzen door hoge rentes op de markt. Een college dat staat voor grip op de woningmarkt en betaalbaar wonen, zou het hier toch mee eens moeten zijn. Volgens het CDA kan een maximale erfpacht een goede oplossing zijn. Daar vragen erfpachters ook om die daar terecht bezorgd over zijn. Daarom hebben we het amendement van de ChristenUnie/SGP hierover van harte medeondertekend.

Dan de taxaties en de commissie-Van Gool. Uit de resultaten van de commissie-Van Gool blijkt dat de eerdere taxaties significant te hoog waren en gemiddeld meer dan 40% afweken. Dit moet rechtgezet worden. In de commissie hebben we daarom gevraagd hoe erfpachters die achteraf gezien te veel hebben betaald, worden gecompenseerd. Er zijn eerder ook meerdere moties daarover aangenomen, onder andere van het CDA, om te kijken naar de grondwaarden en een oplossing op basis van redelijkheid en billijkheid. Er komt nog veel onderzoek aan voor de lange termijn. Ik begrijp dat erfpachters moe zijn van al die onderzoeken, maar het is wel belangrijk om nu al duidelijkheid te bieden over die compensatie. Daarom hebben wij het amendement over hertaxaties mede ingediend. We hadden eerder ook zelf een amendement rondgestuurd, maar dat leek zo op dat van de ChristenUnie/SGP dat we op dit punt van harte samenwerken.

Tot slot. De moraal gaat boven de procedure; daar sta ik als christendemocraat voor. We blijven kritisch op de technocratische aanpak van maatschappelijke vraagstukken en op een eenzijdige focus op procedures of het verschuilen achter bureaucratie en systeemdenken, ook bij erfpacht. Daarbij is het eerlijke verhaal dat erfpacht ontzettend complex is en dat deze fout en het vertrouwen niet van de ene op de andere dag te herstellen zijn, maar ik ben ervan overtuigd dat we vandaag een belangrijke en goede stap kunnen zetten.

Rutger de Ridder (VVD). Mevrouw De Groot heeft het over moraal. Kan mevrouw De Groot uitleggen hoe zij de moraal van het college ziet met betrekking tot de inmenging van dit college, zoals in de reactie op het informatieverzoek staat?

Hinke de Groot (CDA). Het CDA vindt dat hoor en wederhoor beter hadden gekund. De extra brief van afgelopen dinsdag had dus niet gehoeven. Dat had vandaag ook mondeling toegelicht kunnen worden. Maar op zich is het goed dat we die informatie hebben gekregen. En we moeten dit beter doen.

Rutger de Ridder (VVD). 'Beter doen' klinkt heel algemeen. Wat is het dan wat mevrouw De Groot verkeerd vindt? Dat wil ik dan graag weten.

Hinke de Groot (CDA). Wat volgens mij in het hele traject in elk geval verkeerd is gegaan, is de communicatie heen en weer. Als raad zijn we bijna een onderzoekscommissie geworden voor onderzoekscommissies om te achterhalen hoe de communicatie is gegaan. Dat zou niet zo moeten zijn. Daarom zeg ik dat ik vind dat dat beter moet. Ik vind ook dat we daarbij de moraal hebben te volgen boven de procedure.

De **voorzitter**. De heer De Ridder, voor de derde maal.

Rutger de Ridder (VVD). Neemt mevrouw De Groot dit het college en de wethouder Volkshuisvesting dan ook kwalijk?

Hinke de Groot (CDA). Voor mij staat gewoon voorop dat we vandaag het systeem beter moeten maken en het vertrouwen moeten herstellen. Daarom heb ik daar voorstellen voor gedaan, ook met andere partijen. Volgens mij is dat een belangrijke stap om vandaag te nemen.

De **voorzitter**. Door mevrouw De Groot, daartoe gesteund door de heer Van den Bos, wordt de volgende motie (I.3 CDA) ingediend:

Motie I.3 CDA Transparantie bij taxaties

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Erfpacht: stelselwijziging (RIS317822),

Constaterende dat:

- Bij erfpachters die vanaf 2021 een aanbieding hebben gekregen, sprake was van enorme kostenstijgingen.
- Sindsdien onderzoek is gedaan naar oplossingen om het erfpachtstelsel schokbestendiger te maken.
- Er bij erfpachters vragen zijn ontstaan, over hoe de getaxeerde waarde tot stand is gekomen in de periode tot 2021 en erna, ook in relatie tot andere woningen in het complex en de wijk.
- Er vanuit erfpachters (WOO-)verzoeken gedaan om inzicht te krijgen in de taxatierapporten.
- De gemeente zich moet houden aan privacyregels voor het delen van persoonsgegevens, maar tegelijkertijd een verplichting heeft tot transparantie en motivering van besluiten.

Overwegende dat:

- De gemeente een betrouwbare partner voor haar inwoners moet zijn.
- Erfpachters het recht hebben om te weten waar ze aan toe zijn, door ten minste inzicht te geven in de berekening van de taxaties en informatie te verschaffen vanuit de gemeente.

Verzoekt het college:

- Om erfpachters die vanaf 2021 een aanbieding hebben gekregen inzicht te geven in de taxatierapporten of ten minste de cijfers en uitkomsten van de getaxeerde grondwaarde die van toepassing zijn voor hun situatie. Dit geldt zowel voor de taxaties in de periode tot 2021 als erna.
- Hierbij ook te bekijken hoe geanonimiseerd en niet herleidbaar tot individuele personen, informatie gedeeld kan worden over taxaties voor het betreffende complex en wijkbreed voor de periode tot 2021 en erna, indien een erfpachter hiertoe verzoekt.
- De raad en bewoners in Q1 2025 te informeren.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Voorzitter. Zoals ook te merken is aan de vele sprekers en betrokkenen op de tribune vandaag - bedankt voor jullie aanwezigheid en jullie inspraak - is erfpacht een onderwerp dat nu al een tijd leeft onder onze bewoners. Het is goed dat we nu richting de oplossingen gaan en dat het college aan de slag is gegaan met maatregelen om het erfpachtstelsel schokbestendiger te maken, waarmee het hopelijk ook minder slapeloze nachten oplevert voor de mensen. Het middelen van het rentepercentage is wat mijn fractie betreft een goede eerste stap, maar we kijken ook verwachtingsvol uit naar de rest van de maatregelen, waar collega's al veel over hebben gezegd.

Lesley Arp (SP). Voorzitter. Ook namens mijn fractie dank aan de sprekers. We hebben uitvoerige commissievergaderingen over dit onderwerp gehad. Het is goed dat het college een stelselwijziging onafhankelijk tegen het licht houdt. Hierop zal ik verder niet vooruitlopen. Daarom beperk ik mij tot een aantal vragen over de uitkomsten van het informatieverzoek van de heer De Ridder.

Er lijkt behoorlijk wat tijd te zijn opgeslokt door de correspondentie tussen de commissie-Van Gool, de taxateur wiens werk het onderwerp is van het onderzoek en de gemeente. Die correspondentie ging voor een deel over beeldvorming, zelfs over uitroeptekens, waar de gedupeerden van de erfpachtstijgingen verder helemaal niet mee geholpen zijn.

De recente brief van wethouder Balster, waarin hij het Algemeen Dagblad de maat neemt, verbaast de SP ten zeerste. De wethouder geeft aan dat er noch bestuurlijk, noch ambtelijk is gestuurd op de inhoud van het onderzoek van de onafhankelijke commissie-Van Gool en dat het onderzoek, nadat de kaders waren gesteld, volledig onafhankelijk van start kon, aldus wethouder Balster. Het informatieverzoek van de heer De Ridder gaf mijn fractie in ieder geval een totaal ander beeld. Ik denk dat het meest in het oog springende voorbeeld is: 'De eindconclusie van Van Gool brengt de gemeente geen stap dicht bij haar doel en bemoeilijkt dat zelfs'; aldus de gemeente. Kan het college aangeven waarom wij deze voorbeelden niet zouden moeten zien als inhoudelijke bemoeienis met een onafhankelijke commissie, met in mijn ogen soms ook emotionele argumenten?

Ook op een ander punt hebben we moeite met de wijze waarop de wethouder de werkwijze van de gemeente duidt, namelijk ten aanzien van hoor en wederhoor met erfpachters. De zin 'De gemeente vraagt of er wel met erfpachters zou moeten worden gesproken in het kader van hoor en wederhoor' kan mijns inziens maar op één manier worden geïnterpreteerd: er bestond in ieder geval de indruk dat hoor en wederhoor niet gewenst waren. Kan de wethouder daarop reageren?

De belangrijkste vraag voor mijn fractie is in hoeverre de wethouder op de hoogte was van deze handelwijze vanuit de gemeente, die mijn fractie dus wel degelijk als sturend ziet. Verder steunen wij het amendement van de ChristenUnie/SGP, dat verzoekt om ook de rentesystematiek onderwerp te maken van een onafhankelijk onderzoek.

Peter Mekers (D66). Voorzitter. Dank aan alle insprekers en allen die de afgelopen weken mij en vast ook de collega's met mailtjes en contactverzoeken over dit onderwerp bestookt hebben. Het leeft in de stad en we moeten hier dingen repareren. Vandaag gaat het vooral over het rentepercentage van de canonbepaling erfpacht. Dit is de eerste horde op weg naar een schokbestendiger systeem. Naast de rente moeten we natuurlijk ook kijken naar een grondwaardebepaling en een betere toekomst voor het inzetten van erfpacht, maar vandaag moeten we de eerste stap zetten voor de rente. Het voorstel van het college halveert de canonbedragen voor de erfpachters. Ook stelt het college voor om bewoners met een kleine beurs en betaalproblemen te helpen. Daar zijn we blij mee, maar er kan en moet meer. Er is onafhankelijk onderzoek nodig naar die grondwaardebepaling. Mijn fractie is er nog niet van overtuigd of die bandbreedte of een maximumpercentage niet voor het canonpercentage mogelijk is. Daarover zijn verschillende amendementen ingediend. Die steunt D66 dan ook. We zijn ook benieuwd naar de antwoorden van de wethouder op de door collega's al gestelde vragen over de onafhankelijkheid van het onderzoek van de commissie-Van Gool.

We hopen wel dat we tempo kunnen maken. We kunnen vandaag niet wachten met die eerste maatregel, de middeling van de rente over tien jaar. Die geeft nu lucht aan erfpachters. Een halfjaar wachten op uitkomsten van nieuwe onderzoeken voordat we ook maar iets van verlichting bieden, vind ik niet uit te leggen. Mensen wachten al een halfjaar extra door het onderzoek dat we hebben gevraagd. Nu besluiten over middeling betekent ook niet dat we later niet nog meer verbeteringen kunnen toepassen.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Los van het feit dat we binnenkort gaan spreken over een heel interessant initiatiefvoorstel, heb ik de Partij van de Arbeid net uitgedaagd om dit gewoon voor eind Q1 te regelen. Kan ik D66 daar ook toe uitdagen?

Peter Mekers (D66). Het uitvoeren van die onderzoeken naar de grondwaardebepaling zie ik inderdaad heel graag in Q1 afgerond, maar dan moeten we wel tempo maken, want er is ook toegezegd om de onderzoeksopdracht aan de raad voor te leggen.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Fijn om te horen dat D66 ook het streven heeft om dit gewoon voor eind Q1 geregeld te hebben voor al die bewoners in het Bezuidenhout die nu toch wel hard getroffen zijn.

Peter Mekers (D66). Inderdaad fijn dat u die conclusie deelt. Het tempo mag er wel een keertje in op dit dossier; dat ben ik met u eens.

Zoals ik al zei: nu besluiten over middeling betekent niet dat we later niet nog meer verbeteringen kunnen en moeten toepassen. Ik roep de collega's dan ook op om de erfpachters die zitten te wachten op een stap, nu niet in de kou te zetten. Ik heb in de commissie de wethouder ook gevraagd naar een alarmsignaal, niet alleen over de rentepercentages maar ook als in de toekomst canonbetalingen voor bewoners onredelijk grote stappen maken. Over dat laatste kreeg ik nog geen duidelijk antwoord. Ik vraag het dus nogmaals: gaat er tegenwoordig een signaal af bij de afdeling als een canonbetaling een hele forse stap maakt en wat gebeurt er dan? Want wij zien liever dat we aan de voorkant ingrijpen dan dat we aan de achterkant als politiek noodsignalen uit de stad moeten krijgen en dan moeten ingrijpen.

De **voorzitter**. We zijn gekomen aan het einde van de sprekerslijst van de zijde van de raad. De wethouder geeft aan zeker een kwartier nodig te hebben om de antwoorden netjes en paraat te hebben. Het lijkt me billijk om dat toe te staan. We kunnen twee dingen doen: een kwartier schorsen of doorgaan met het volgende agendapunt. Ik zie volgens mij meer instemming met een kwartier schorsen, want we hebben ook veel insprekers op de tribune. Na de schorsing gaan we naar de antwoorden van de wethouder.

De vergadering wordt van 13.44 uur tot 14.05 uur geschorst.

De **voorzitter**. We gaan naar de beantwoording door het college. Wethouder Balster gaat antwoorden op de gestelde vragen over het agendapunt over de erfpacht.

Wethouder **Balster** (PvdA). Voorzitter. Dank aan de leden van de raad voor de gestelde vragen.

In een van de werkbesprekingen die de afgelopen periode zijn gehouden over het erfpachtstelsel, constateerde een deskundige dat Den Haag tot voor kort misschien wel het beste erfpachtstelsel had. Toch zijn we in lastige, buitengewoon lastige omstandigheden terechtgekomen toen er aan de ene kant voorzienbaar sprake was van het aflopen van 75 jaar oude erfpachtrechten, maar er tegelijkertijd in een periode van één jaar een hele fikse rentestijging ontstond. Dat leidde tot veel zorgen bij veel bewoners in onze stad, want er zijn nogal wat mensen die met een erfpachtcontract te maken hebben. Dat leidde tot een boel onzekerheid. We hebben daar op verschillende manieren met elkaar over gesproken. Het college heeft op aandringen van de raad ook snel onderzoek opgepakt om in ieder geval te kijken of we voor die plotselinge rentestijging een oplossing konden verzinnen, omdat zij mensen mogelijk in problemen brengt; mevrouw De Groot refereerde daaraan. Dat willen we coûte que coûte met elkaar voorkomen. Dat maakt dat het college in opdracht van uw raad een voorstel heeft gedaan om de rente te middelen, want dat kan snel en effectief. Dat leidt er ook toe - dat is ook direct de consequentie van het besluit dat u vandaag neemt - dat een grote groep, al gelijk zo'n 18.000 erfpachters, met een veel beperktere schok te maken krijgt. Dat is ongeveer een halvering van de rentestijging die zich had voorgedaan als we vast hadden gehouden aan de oude systematiek. Dat hebben we binnen dit stelsel kunnen doen.

Velen van u hebben vragen gesteld. Kan het ook niet op een andere manier? Daar heeft de heer Mekers indringend naar gevraagd. Ook de heer De Ridder heeft daar in het debat indringend naar gevraagd, net als de heer Van den Bos. Ik heb toen ook aangegeven dat dit nadere studie vraagt van het stelsel als geheel. Er ligt op dit moment een amendement van de ChristenUnie/SGP dat nadrukkelijk vraagt om dit naast het besluit dat we vandaag nemen ook te doen. Dat is het amendement Onderzoek methodes vaststellen canonpercentages. Dat kan het college op deze manier doen. Het college kan dit amendement dus aan uw raad laten. Daarbij zeg ik richting de heer Mekers,

die daar zojuist nog specifiek naar vroeg, dat we ook met elkaar hebben afgesproken om met een piepsysteem te werken: mocht de canon van de oude naar de nieuwe herziening meer dan 0,5% toenemen, dan zullen we u daar direct over informeren, zodat u het ook kunt volgen, mochten zich onverhoopt weer schokken voordoen die we niet voorzien hadden. Wij denken hiermee echt heel veel af te dekken.

Peter Mekers (D66). Dank voor dit antwoord. Voor het rentepercentage is het goed dat we dat hebben, maar ik vroeg specifiek: als dat resulteert in een canonbedrag dat heel fors wijzigt van de ene op de andere periode, gaat er dan ook een alarm af op de afdeling, zodat daar in ieder geval menselijk naar gekeken wordt in plaats van dat achteraf door bewoners naar ons gepiept moet worden, om het zo maar te zeggen? Ik vraag me af of dat inderdaad ook geregeld is.

Wethouder **Balster (PvdA).** Om niet te technisch te worden: ik hoop dat uw vraag gaat over de canon. Het is eigenlijk wat ik zojuist voorstelde: we hebben te maken met oude rechten en u weet dat zich bij hertaxaties automatisch sprongen voordoen als er sprake is van een 75 jaar oud recht. Dat wordt vertaald naar de maatstaven en de grondwaarde van deze periode. Dan is er altijd sprake van een toename van de erfpachtlasten. Misschien een beetje ter geruststelling: dit doet zich de komende tien jaar nog voor als we heruitgiftes van grond doen en daarin taxeren. Na die periode hebben alle Haagse inwoners een eeuwigdurende grondwaarde. Dan zal die taxatieschok zich dus niet meer voordoen.

Peter Mekers (D66). Toch nog een vraag over de uitwerking. Als inderdaad blijkt dat er een hele flinke stijging in een canonbedrag zit - zoals u aangeeft, is dat soms ook uit te leggen - is er dan extra zorg in de communicatie richting de bewoners of gaat er dan een standaardbrief uit?

Wethouder **Balster (PvdA).** Ja, absoluut. Ook in het commissiedebat is hier veel over gesproken. Ook gezien de ontwikkelingen in de afgelopen periode, de enorme complexiteit en de onzekerheid die het stelsel en deze ontwikkelingen met zich meebrengen, gaan we heel intensief communiceren, juist ook in dit soort situaties. Dat past in de maatregelen die we daar al in getroffen hebben.

Ik zei al dat er ook een groep erfpachters is die de komende jaren met hertaxaties te maken krijgt. We hebben naar aanleiding van de taxaties in het Bezuidenhout een onderzoek laten uitvoeren door de commissie-Van Gool. De uitkomst van de commissie is dat de taxaties significant kunnen afwijken en dat dit ook alles te maken heeft met de systematiek die we hanteren. Het college heeft uw commissie eerder een voorstel gedaan om te kijken naar de grondquotemethodiek. De commissie Ruimte, uw raad, heeft het college daarbij gevraagd om dit ook breder te doen: kijk ook wat de mogelijkheden zijn binnen de huidige taxatiesystematiek, kijk ook naar alternatieven en leg ons die voor om daar vervolgens met elkaar over te spreken. Richting de heer Dubbelaar zeg ik dat we dat graag zo snel mogelijk doen, maar we zullen het ook zorgvuldig moeten doen. Daar gaan we mee aan de slag op het moment dat we dit debat hebben gehad. Zoals ook met u afgesproken, gaat ook het onderzoeksvoorstel langs uw raad. Het is belangrijk dat u daarbij meekijkt. Ik zeg daar wel steeds bij dat elke tussenstap die we maken, ook tijd kost, maar er zal ook een tijdsplanning bij zitten, zodat we zo snel mogelijk naar een herziene systematiek kunnen.

Tegelijkertijd snap ik, gezien de onzekerheid, dat er zowel in de stad als in uw raad behoefte is om het liefst al sneller, vooruitlopend op dat onderzoek, maatregelen te treffen. Toch wil ik u vragen om de zorgvuldigheid te betrachten om dat onderzoek echt af te ronden en vervolgens op basis van dat onderzoek te kijken hoe het verder moet. Dat maakt dat we daar dan over komen te spreken en ook met elkaar kijken hoe we omgaan met de taxaties die de afgelopen periode zijn verricht.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Ik vind het vervelend dat een motie uit april 2023 uiteindelijk gewoon niet is afgedaan en dat we daar eigenlijk nu pas aan beginnen. Ik merk dat de wethouder wel naar een oplossing toe wil, maar ik heb geen zin om weer anderhalf jaar te wachten. Begrijpt de wethouder dat?

Wethouder **Balster** (PvdA). Ik snap dat ontzettend goed. Ik begrijp ook heel goed dat de heer Dubbelaar dit punt maakt. Tegelijkertijd heeft het college een stelsel te hanteren dat voor iedereen gelijk is en dat er in tegenstelling tot het huidige stelsel voor zorgt dat we binnen een stelsel niet met heel veel verschillende uitkomsten te maken kunnen krijgen, want dat geeft onzekerheid en roept heel veel vragen op. Laat ik voor mezelf spreken: die taxaties zijn al ongelofelijk ingewikkeld. Als bij wijze van spreken in dezelfde straat sprake kan zijn van verschillende uitkomsten, leidt dat tot veel verwarring. Als we daarmee doorgaan, wordt die verwarring groter. Vandaar het belang van een goed onderzoek naar wat we binnen de taxatiesystematiek en met alternatieven kunnen doen, ook op dringende aanbeveling van uw raad, om op basis daarvan dan echt zo snel mogelijk te komen tot een systematiek die weer rust, duidelijkheid, transparantie en helderheid geeft.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). In de stukken staat dat dit in het eerste kwartaal van 2025 wordt uitgevoerd. Ik mag hopen dat dat gewoon hard is. Help ons, wethouder.

Wethouder **Balster** (PvdA). Ik kan het niet leuker maken dan het is, maar met het verstrijken van de tijd, ook van dit debat, dat ook zorgvuldig gevoerd moet worden, is stap 1 dat we de onderzoeksopzet aan u voorleggen. Stap 2 is dat we daar een uitvraag op moeten doen en het onderzoek moeten uitvoeren. Stap 3, waar de ChristenUnie een vraag over heeft gesteld, is vervolgens hoe we dan vervolgens op basis van dat onderzoek komen tot een nieuwe taxatiesystematiek, want die stap moet daarna nog gezet worden. We gaan dat in de eerste helft van volgend jaar met alle mogelijke snelheid doen, maar het moet ook zorgvuldig.

De **voorzitter**. Meneer Dubbelaar, voor de laatste maal.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Ik heb de wethouder uitgedaagd en Hart voor Den Haag zal het in ieder geval scherp in de gaten houden.

Wethouder **Balster** (PvdA). Dat begrijp ik en we gaan u ook zo goed mogelijk inzicht geven in de planning, zodat u ook goed kunt volgen waar we staan.

Rutger de Ridder (VVD). Als we het onderzoek waarover de wethouder het heeft, vergelijken met het onderzoek van de commissie-Van Gool, krijgen we aan het eind van het onderzoek weer zo'n pak werk met al die vragen die gesteld zijn door de gemeente, door Van Ameyde en door anderen, terwijl dat heel veel tijd heeft gekost. Het ligt niet aan de onderzoekers dat het zoveel tijd kost. Van Gool heeft in tweeënhalve week zijn rapport opgeleverd. Het ligt aan de gemeente en aan Van Ameyde dat het zo lang duurt. Dat hebben we dan straks weer. Hoezo niet?

Wethouder **Balster** (PvdA). In de eerste plaats is het onderzoek dat we nu gaan doen, van een heel andere aard. Het onderzoek waaraan de heer De Ridder refereert, is in feite een steekproef van wat op dit moment de individuele deskundigenprocedure is. Daarbij hebben bewoners, de gemeente en de gemeentetaxateur een taxatie laten doen van een steekproef. Daar is een hoor- en wederhoorprocedure op geweest en er heeft daar ook nog een apart onderzoek naar plaatsgevonden. Er is ook een gesprek geweest over wie de deskundigen zouden moeten zijn. Ik heb daar in de commissie wat toelichting op gegeven. Dit verklaart waarom dat proces lang heeft geduurd. Het onderzoek dat we nu gaan doen, staat los van het taxeren en het betrekken van die drie deskundigen. Maar nogmaals, ik ga u zo snel mogelijk inzicht geven in de planning en we gaan daar zo veel mogelijk vaart mee maken.

Rutger de Ridder (VVD). De planning is prachtig, maar de vorige planning was eigenlijk dat het onderzoek van de commissie-Van Gool in december 2023 afgerond zou zijn. Dat is ook niet gelukt. Ik hecht dus wel waarde aan die planning, maar die kan u klaarblijkelijk niet volgen. Waar het om gaat, is dat het een wetenschappelijk onderzoek is van de commissie-Van Gool en dat het onderzoek dat u

voorstelt, ook een wetenschappelijk onderzoek wordt. Gaat de gemeente zich ook daarin weer mengen?

Wethouder **Balster** (PvdA). Ik kom zo op het punt van de heer De Ridder naar aanleiding van de brief die het college deze week heeft gestuurd en de hoor- en wederhoorprocedure, maar uw eerste vraag ging over de duur van het proces. Ik denk dat de aard van beide onderzoeken anders is. Nogmaals, we gaan u een planning toesturen en dan kunt u ook goed volgen wat wanneer komt.

De **voorzitter**. Meneer De Ridder, voor de derde maal.

Rutger de Ridder (VVD). Ik wil nu graag een toezegging van de wethouder dat het een wetenschappelijk onafhankelijk onderzoek is zonder inmenging van de gemeente.

Wethouder **Balster** (PvdA). Absoluut, het wordt een onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek en dat krijgt u ook.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Het verrast me dat de wethouder zegt dat er een planning naar ons wordt gestuurd, want we hebben informatie gekregen dat er voor 1 december een onderzoeksopzet naar de raad zou komen, dat dat onderzoek er in Q1 zal zijn en dat het college met een voorstel zou komen. Klopt die planning dan nog?

Wethouder **Balster** (PvdA). Nee, die planning is niet meer actueel, maar dat komt ook doordat we er nu met elkaar over spreken en we pas aan de slag kunnen op het moment dat u uw besluit heeft genomen.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Dat vind ik heel verrassend, want we hebben het begin oktober hierover gehad in de commissie. Iedereen heeft gevraagd om dat onderzoek. Dat is toen toegezegd. Er is toen gezegd dat dat er voor 1 december zou liggen. Er is niet afgesproken dat dit afhankelijk is van de besluitvorming in de raad. Ik vind dit dus niet heel erg getuigen van urgentie bij het college om hiermee aan de slag te gaan. Ligt er dan daadwerkelijk nog niks waar wij als raad naar kunnen kijken?

Wethouder **Balster** (PvdA). Nee, het is alweer even terug: in de eerdere commissievergadering ... Het college heeft u natuurlijk sowieso op basis van de uitkomsten van Van Gool al eerder een voorstel gedaan. Daarvan heeft uw raad gezegd: maak nou een pas op de plaats en doe een breder onderzoek. We hebben u toen ook al een tussenstand gegeven van de verkenning van alternatieven voor het taxatiesysteem. Daarop zal worden voortgeborduurd, maar we zullen de planning wel moeten actualiseren, omdat dit pas het moment is waarop we in de raad het debat afronden over de canonpercentages en de vragen die u heeft gehad naar aanleiding van de taxatiesystematiek.

De **voorzitter**. Mevrouw Klokkenburg, voor de laatste maal.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Als een wethouder in een commissievergadering een toezegging doet die we noteren in het toezeggingenregister, namelijk dat er voor 1 december een onderzoeksopzet bij de raad ligt, moeten we het college daar toch aan houden? Dan wachten we toch niet op de besluitvorming? Dan hoeven we daar toch geen motie over in te dienen of weet ik veel wat? Dan is dat toch een gedane toezegging waar het college uitvoering aan moet geven?

Wethouder **Balster** (PvdA). Dat doet het college ook, maar u begrijpt toch wel dat er een actuele planning gemaakt wordt op het moment dat uw raad de bespreking van het erfpachtdossier uitstelt? Dat is de reden. Maar nogmaals, wij komen zo snel mogelijk met een planning. Ik snap uw haast

uiteraard. Die haast heeft het college ook. Ik begrijp ook het belang dat uw raad hecht aan meekijken naar de onderzoeksopzet.

Lesley Arp (SP). Ik sluit me aan bij het punt van collega Klokkenburg over toezeggingen, maar het niet kunnen nakomen van toezeggingen lijkt mij bij uitstek iets waarover je de raad voorafgaand aan een debat schriftelijk informeert. De wethouder heeft ervoor gekozen om uit eigen beweging de raad schriftelijk te informeren over een AD-artikel en wat hij daarvan vindt. Ik denk dat het delen van dit soort informatie voorafgaand aan het debat met de raad relevanter is. Hoe kijkt de wethouder daartegen aan?

Wethouder **Balster** (PvdA). Nogmaals, ik probeer u zo tijdig en goed mogelijk een update te geven van plannings als die anders worden. Ik ben daar nu ook naar gevraagd. Dat heb ik zojuist ook geprobeerd zo concreet mogelijk aan te geven.

Rutger de Ridder (VVD). Ik hoor de wethouder in antwoord op mevrouw Klokkenburg zeggen dat het komt doordat wij het hebben uitgesteld. Wethouder, dan legt u het probleem bij de raad, alsof wij ons werk niet zouden doen. Ik wil graag dat u dat rectificeert.

Wethouder **Balster** (PvdA). Dat is bepaald niet mijn intentie. We hebben met elkaar verschillende discussies en debatten gehad en we hebben ook werkbijeenkomsten gehouden over het erfpachstelsel. Ik denk ook dat dat nodig is en dat dat zorgvuldig moet gebeuren. Ik geef er niemand de schuld van dat wij daar op dit moment met elkaar over spreken. Daar is ook helemaal geen schuldige van. Ik weet hoe druk de raadsagenda's zijn. Ik denk dat we het belang van een snelle afronding van dit hele traject volstrekt delen. Ik weet ook hoe de VVD daartegen aankijkt.

Rutger de Ridder (VVD). Dan verzoek ik de wethouder om in het vervolg dat soort dingetjes niet meer te zeggen. Dat lijkt me handig.

Wethouder **Balster** (PvdA). Waarvan akte. Excuus als dat zo is overgekomen, want dat is niet mijn intentie.

Ik heb gereageerd op het amendement Onderzoeksmethodes vaststellen canonpercentage van de ChristenUnie. De ChristenUnie/SGP heeft ook een amendement ingediend met als titel Hertaxaties 2.0. Ik kijk even naar mevrouw Klokkenburg om te zien of dat nog de actuele titel is; ja, dat is het geval. Het is belangrijk om de volgorde der dingen met elkaar vast te stellen. Ik snap dit amendement en ook de noodzaak van het terugkijken naar de taxaties die zijn uitgevoerd heel goed. Het is van belang om het onderzoek echt goed te doen, dan de verschillende varianten binnen of buiten het stelsel goed met elkaar te beoordelen en ook de effecten van het al dan niet bijstellen van reeds uitgegeven taxaties goed te bestuderen. In die volgorde zal het college dat ook doen. Met die interpretatie kan het college dit amendement aan de raad laten. Dan komen we er ook bij u op terug als wij meer zicht hebben op hoe we dit vorm zouden kunnen geven.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Toch nog iets concreter, want de wethouder geeft nu zijn eigen draai of lezing aan het amendement. Ik heb er samen met collega De Groot niet voor niets ook een termijn in gezet, omdat we vinden dat enige haast geboden is en dat hier niet lang mee moet worden gewacht. Ik ga ervan uit dat de wethouder dat ook goed heeft gelezen.

Wethouder **Balster** (PvdA). In ieder geval is de volgorde heel erg belangrijk. Die schetst u ook in uw amendement. U heeft aangegeven dat het liefst voor de zomer afgerond te willen hebben. Ik kan nu niet precies de hele planning met u delen. Die moet geactualiseerd worden; daar hadden we net een interruptiedebat over. Maar we gaan echt ons uiterste best doen om langs deze termijnen te werken.

Voorzitter. De motie van de ChristenUnie/SGP met de titel De raad bepaalt kan ik, met inachtneming van wat ik net gezegd heb over de planning, aan de raad laten.

Ik kom bij de inbreng van de heer De Ridder. Hij heeft met name gevraagd naar de brief en de zaken die in het Algemeen Dagblad hebben gestaan. Nou is het natuurlijk wel vaker zo dat het college reageert op berichtgeving. We hebben gemeend u met deze brief feitelijk inzicht te geven in de planning en daarbij ook aan te geven hoe dat in ambtelijk en bestuurlijk opzicht is gegaan. Uw informatieverzoek is in behandeling. Er wordt op dit moment heel hard aan gewerkt. Wij hopen het deze week of begin volgende week af te ronden. Daar gaan we uiteraard in voorzien. We hebben u daar ook persoonlijk een tussenbericht over gegeven; het is belangrijk om dat nog wel even te vermelden.

Ik heb naar aanleiding van de berichtgeving in het Algemeen Dagblad zelf en ook ambtelijk contact gehad met de commissie-Van Gool, de heer Van Gool. We zijn bij de heer Van Gool nagegaan hoe hij deze berichtgeving duidt. De heer Van Gool heeft het college aangegeven onafhankelijk het onderzoek te kunnen uitvoeren. Hij heeft ook aangegeven dat er in het ambtelijk hoor-en-wederhoorproces wel gesproken is en ook wel van gedachten is gewisseld over met wie en op welk moment de hoor en wederhoor met de vertegenwoordiging van de bewoners plaats zou vinden. Dat die moest plaatsvinden, zat in de opdracht en is ook volstrekt logisch. Die hoort ook in zo'n traject. Over met wie dat zou zijn, is de afspraak gemaakt dat dit de bewonersvertegenwoordiging zou zijn. Het ging hier om een steekproef van taxaties en vooraf is er een bewonersvertegenwoordiging benoemd die daar een rol in speelt. Er is ook gesproken over wanneer dan die hoor en wederhoor zou plaatsvinden en in welke volgorde. Daar zijn uiteindelijk afspraken over gemaakt. Die hoor en wederhoor heeft ook plaatsgevonden. Er is geen sprake geweest - dat bevestigt de heer Van Gool ook - van beïnvloeding.

Waar het gaat om de bestuurlijke rol, heb ik daar als wethouder ook echt afstand van gehouden. Ik ben wel op de hoogte gehouden. Ik heb in april de tussenstand meegekregen en, aan het eind van het proces, de stand van dat moment. Maar ik heb daar bestuurlijk juist afstand toe willen houden, omdat het ook een buitengewoon technisch onderzoek is en ik de onafhankelijkheid daarvan ook echt in zijn waarde wil laten zijn. Ik denk dat het ook alleen maar goed is dat de commissie-Van Gool heel scherp is geweest op het laten plaatsvinden van hoor en wederhoor.

Jan Willem van den Bos (PvdD). Ik hoor wat de wethouder zegt, maar ik begrijp dan niet hoe het kan dat de voorzitter van de onafhankelijke commissie in de media aangeeft: als we hadden geweten dat we niet met 'ze', dus de erfpachters, mochten praten, dan hadden we de opdracht niet aanvaard. Dat rijmt toch niet met het beeld dat de wethouder nu schetst?

Wethouder **Balster** (PvdA). Uit het gesprek met de heer Van Gool heb ik begrepen dat die zin komt uit de verslagen van de ambtelijke hoor en wederhoor, uit de wisselingen van april. Dat zet misschien die uitspraak in een andere context. Zoals ik het van de heer Van Gool heb begrepen, was er toen discussie over met wie er hoor en wederhoor zou plaatsvinden. Maar nogmaals, ik was daar niet bij. Ik heb dat aan de heer Van Gool gevraagd en hij heeft mij dit aangegeven.

Jan Willem van den Bos (PvdD). Dus als ik het goed begrijp, geeft de wethouder nu aan dat de onafhankelijk voorzitter over het citaat in het AD heeft gezegd: dat heb ik niet nu gezegd, dat is uit een gespreksverslag van april gehaald.

Wethouder **Balster** (PvdA). Ja, zo heeft de heer Van Gool dat aan mij overgebracht.

Rutger de Ridder (VVD). Dan zou ik dat graag zwart-op-wit willen zien. Want ik heb hier zwart-op-wit staan: de gemeente vraagt of er wel met de erfpachters zou moeten worden gesproken in het kader van hoor en wederhoor. Ik heb ook zwart-op-wit staan de discussie over het wel of niet horen van erfpachters. Dat staat bij mij zwart-op-wit.

Wethouder **Balster** (PvdA). Nogmaals, ik was daar niet bij. Dus ik kan de precieze uitspraken en zinnen natuurlijk niet verifiëren. Ik heb de heer Van Gool gebeld over hoe de uitspraak in het AD

geduid moet worden. Daar heb ik zojuist iets over gezegd. Wat ik wel heb begrepen is dat er dus gesproken is over wie er in die hoor en wederhoor zou meepraten. Daar is onder andere besproken of dat de bewoners zijn van de adressen waar de taxaties over gaan of dat dit, zoals vooraf was afgesproken, de bewonersvertegenwoordiging was. Dat was hoe het proces was ingericht.

Rutger de Ridder (VVD). Nu wordt het interessant, want ik heb Peter van Gool ook gesproken. Ik weet dat mevrouw Klokkenburg Peter van Gool ook heeft gesproken. Ik kreeg daar echt iets heel anders te horen. Ik heb hier zwart-op-wit staan dat besproken is of ze wel of niet gesproken moesten worden en dan ook nog dat het onduidelijk is wie dan. Maar de of-vraag is ter discussie geweest. Waarom ontkent de wethouder dat steeds? Het enige wat ik kan concluderen is dat de wethouder dat tussentijds niet heeft gecheckt.

Wethouder **Balster** (PvdA). Ik had in dit hele proces geen rol. Ik ben hier dus niet bij betrokken geweest op dat moment. Ik heb de hoor-en-wederhoorverslagen natuurlijk ook gezien, op het moment dat u ze kreeg ongeveer. Heel bewust heb ik daar als bestuur ook afstand toe gehouden. Ik vind het ongelooflijk belangrijk dat die hoor en wederhoor zorgvuldig plaatsvindt, inclusief de bewonersvertegenwoordiging. Want zo is het proces ook ingericht.

De **voorzitter**. Meneer De Ridder, voor de derde maal.

Rutger de Ridder (VVD). De wethouder zegt dat hij geen rol heeft. Hij is slechts wethouder Volkshuisvesting; 'slechts', hè? Dan kan ik mij voorstellen dat hij er wel een rol in heeft, zéker als het politiek spannend wordt, zéker als het ingewikkeld wordt, zéker als bewoners het gevoel hebben dat de gemeente er niet voor hen is. Al die signalen waren er. En dan nog grijpt de wethouder dus niet in. Ik vind dat heel gek en ik vind die houding van de wethouder heel gek. Hoe taxeert hij dat?

Wethouder **Balster** (PvdA). Ik reken absoluut niet op - dat hoeft ook helemaal niet - bevestiging dat er bestuurlijk geen bemoeienis met zo een onderzoek moet zijn, maar ik vind dat wel heel belangrijk. Dit is een heel technisch onderzoek, dat zorgvuldig uitgevoerd moet worden. Ik heb me daar bewust bestuurlijk op afstand van gehouden, zodat het ook kon plaatsvinden in die deskundigheid. Want er komt een hoop deskundigheid bij kijken. Er zijn ook stevige belangen mee gemoeid. Dat realiseert de heer De Ridder zich ook. Ik heb dat gesprek willen laten bij de professionals, waar het hoort, om vervolgens de uitkomsten op het juiste moment met uw raad te kunnen delen en met elkaar dan vooral ook na te denken over hoe nou verder te gaan op basis van die uitkomsten.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). De reactie van het college op het AD-artikel staat met RIS-nummer 320649 op de lijst met ingekomen stukken van de commissie Ruimte. Hart voor Den Haag had het voornemen om die ook te agenderen. Maar naar aanleiding van het debat zou ik de wethouder willen vragen of hij de heer Van Gool om een reactie zou willen vragen, voordat wij daar een debat over voeren in de commissie. Is dat mogelijk?

Wethouder **Balster** (PvdA). Ja, uiteraard, u kunt mij dat vragen. Ik heb dat goed gehoord. Dat lijkt mij prima.

Lesley Arp (SP). De wethouder gaf aan dat hij geen rol heeft gehad in het onderzoek. Wel heeft hij dus een brief gestuurd waarin hij de handelwijze in dat onderzoek heel stellig omschrijft: men heeft zich buiten de inhoudelijke sturing gehouden. Ik heb in mijn inbreng aangegeven dat in de stukken staat: de eindconclusie van Van Gool brengt de gemeente geen stap dichterbij haar doelen en bemoeilijkt dat zelfs. Dat heeft de gemeente zelf gezegd. Hoe kan het dat de wethouder dit niet interpreteert als inhoudelijke sturing? Want ik kan dat eigenlijk niet anders interpreteren.

Wethouder **Balster** (PvdA). Ik heb net iets over mijn bestuurlijke rol in dit onderzoek gezegd. Ik heb daar bewust afstand van gehouden, omdat ik daar geen sturing op wil geven. Naar aanleiding van de berichtgeving heb ik en is ook ambtelijk de heer Van Gool gevraagd om een duiding van deze kwalificaties die in het AD-artikel voorkwamen. De heer Van Gool heeft mij bevestigd dat de onafhankelijkheid van zijn onderzoek niet in het geding is geweest.

Lesley Arp (SP). Het is trouwens niet alleen de interpretatie van het AD. Het is ook de interpretatie van mijn fractie. Dat wil ik heel duidelijk hebben. Ik zie dat soort opmerkingen wel degelijk als inhoudelijk sturend. Maar het zou natuurlijk kunnen dat een onafhankelijk onderzoeker zo stevig in zijn schoenen staat en zo integer is dat hij zich daar niet door laat sturen. Dat zijn twee verschillende dingen. Dus ik vraag me af: hoe kan de wethouder dit niet als inhoudelijke sturing zien?

Wethouder **Balster** (PvdA). Nogmaals, ik heb naar aanleiding van de berichtgeving contact gehad met de commissie, omdat ik het belangrijk vond om vast te stellen dat het onderzoek ook daadwerkelijk onafhankelijk heeft plaatsgevonden. Dat heeft de heer Van Gool bevestigd. Ik vind dat ook heel belangrijk. Het was best een ingewikkeld traject en ook een lang traject, omdat er een extra onderzoek uitgevoerd moest worden omdat er een aantal versies nodig waren om bij de definitieve versie te komen. Maar nogmaals, zoals de heer Van Gool bevestigt, heeft dat onderzoek echt onafhankelijk plaatsgevonden.

De **voorzitter**. Mevrouw Arp, voor de derde maal.

Lesley Arp (SP). Dat is natuurlijk niet de vraag. Dat een onderzoek onafhankelijk plaats heeft gevonden, kan ook te maken hebben met de rolvastheid van de onafhankelijk onderzoeker. Maar als je als gemeente zegt, zoals ik het interpreteer, 'wij zijn ongelukkig met de resultaten van het onderzoek, dit brengt ons in de problemen', dan kan dat wel degelijk door een misschien minder onafhankelijke onderzoeker als sturend worden ervaren. Misschien kan het ook een reden zijn voor onderzoekers om te zeggen: wij nemen nooit meer zo'n soort opdracht aan van de gemeente, want kijk hoe je in de knel komt hiermee. Kan de wethouder daarop reageren?

Wethouder **Balster** (PvdA). Ik was niet bij die gesprekken. Ik kan dus niets zeggen over de sfeer en wat daar precies gezegd is. Dat maakt het heel lastig. Ik kan alleen varen op de voorzitter van de onafhankelijke onderzoekscommissie, die mij ervan heeft vergewist dat het onderzoek onafhankelijk heeft plaatsgevonden en dat er uiteraard een intensief hoor-en-wederhoorproces heeft plaatsgevonden, maar dat dit de onafhankelijkheid niet heeft geschaad op enige manier.

De **voorzitter**. Meneer De Ridder, heeft u een nieuw punt? Gaat uw gang.

Rutger de Ridder (VVD). Kan de wethouder aangeven of hij, als hij de stukken van het informatieverzoek leest, dan niet ook ziet dat de gemeente heeft geprobeerd om te beïnvloeden? Niet dat het is gelukt, maar dat het is geprobeerd - als hij de stukken leest.

Wethouder **Balster** (PvdA). Ik constateer dat er een intensief hoor-en-wederhoorproces heeft plaatsgevonden en dat daar vakmatig, uiteraard, de nodige argumenten worden uitgewisseld tussen de betrokken partijen. Ik denk dat dat daarbij ook hoort en dat, zeker met zulke ingewikkelde materie, het ook de nodige tijd kan vragen om daar met elkaar consensus over te bereiken. Dan nog - ik heb dat ook in de commissie benoemd - is het taxatiestelsel een stelsel met ongelooflijk veel variabelen, dat ook ruimte geeft om die te interpreteren. Ik kan me er dus veel bij voorstellen - maar nogmaals, ik ben er niet bij geweest - dat daar een intensief gesprek over plaats heeft gevonden. Dat heeft het ook. Maar nogmaals, ... Nou ja, ik zou me herhalen over wat de heer Van Gool daarover aan mij heeft meegedeeld.

Rutger de Ridder (VVD). Ik zou graag een heel duidelijk antwoord willen. Vindt de wethouder dat geprobeerd is te beïnvloeden, als hij die stukken politiek weegt? Niet of er vakmatig is gesproken, maar wat er nou is gedaan door de gemeente, wat is geprobeerd door de gemeente.

Wethouder **Balster** (PvdA). Ik merk dat de heer De Ridder naar een ander antwoord zoekt, maar ik blijf bij het antwoord zoals ik dat zojuist gegeven heb.

De **voorzitter**. Meneer De Ridder, voor de laatste maal.

Rutger de Ridder (VVD). Het gaat over uitroeptekens. Het gaat over toonzetting. Het gaat over ongelukkige woorden die worden gebruikt. Dat is toch proberen om in te mengen?

Wethouder **Balster** (PvdA). Nogmaals, ik hou het bij de woorden zoals ik die zojuist heb gebruikt. De heer Van Gool bevestigt mij dat het onderzoek onafhankelijk heeft plaatsgevonden. Er heeft een intensief hoor-en-wederhoorproces plaatsgevonden.

Jan Willem van den Bos (PvdD). Ik ben het eigenlijk wel eens met de heer De Ridder over zijn laatste punt: zijn uitroeptekens nou vakmatig? Maar daarbij zie je ook momenten waarop de gemeente zegt: hoe zouden jullie dit aan de erfpachters uitleggen, commissie-Van Gool? Dat is toch iets wat totaal buiten de scope van de opdracht valt? Dat is niet vakmatig. De gemeente legt een probleem bij de commissie neer.

Wethouder **Balster** (PvdA). U vraagt mij te reageren op het hoor-en-wederhoorproces zoals dat op die plek heeft plaatsgevonden. Ik kan dat niet duiden. Ik kan de context niet schetsen. Ik was daar niet bij. Maar ik constateer, als je gewoon het intensieve traject volgt en alle stukken daaromheen bekijkt, dat daar een intensief vakmatig gesprek over heeft plaatsgevonden.

Jan Willem van den Bos (PvdD). In dat licht vind ik de brief van afgelopen dinsdag extra ongelukkig als de wethouder nu aangeeft dat hij het proces eigenlijk niet kan duiden, maar in de brief wel aangeeft dat wat in het AD stond, heel andere feiten waren. Het is toch raar dat de wethouder dat in de brief wel kan zeggen, maar nu die duiding niet kan geven?

Wethouder **Balster** (PvdA). Wat voor het college heel belangrijk was, was dat we duidelijkheid gaven over de suggestie die in het artikel wordt gewekt dat er sprake zou zijn van bestuurlijke beïnvloeding. Dat is niet het geval. Ik vond het ongelooflijk belangrijk om via de heer Van Gool te kunnen vaststellen dat het onderzoek daadwerkelijk onafhankelijk heeft plaatsgevonden. Dat heeft de heer Van Gool aan mij bevestigd. Dat maakt dat wij u een brief hebben willen sturen om ook daarin het traject uit te leggen zoals dat gelopen is en op welke manier dat hoor-en-wederhoorproces heeft plaatsgevonden.

De **voorzitter**. Gaat u verder.

Wethouder **Balster** (PvdA). De Partij voor de Dieren heeft een motie ingediend met als titel Duidelijke bijsluiters over erfpacht. Die motie kan het college aan de raad laten.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Dit is toch gewoon de uitvoering van die Handreiking Algemene Erfpachtbepalingen die de wethouder in ontvangst heeft genomen?

Wethouder **Balster** (PvdA). Ik lees in de motie nog wat specifieke vragen om mee te nemen. Dat doet het college graag. Dus ik kan deze motie aan de raad laten.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Waarom de motie dan niet gewoon omarmen?

De **voorzitter**. 'Oordeel raad' en 'aan de raad laten' is wat we vroeger 'omarmen' noemden. Het is hetzelfde. What's in a name? Er is geen memo over uitgegaan, vandaar misschien ook de verwarring.

Wethouder **Balster** (PvdA). U mag ermee instemmen, voorzitter.

Voorzitter. De motie van het CDA heet Transparantie bij taxaties. We moeten hier echt even goed juridisch naar kijken. We hebben te maken met privacyregelgeving die we hebben te toetsen. Het gaat ook om direct belanghebbenden. Daar zullen we echt goed op moeten toetsen. Met die winstwaarschuwing dat we daar eerst goed naar moeten kijken, kan ik deze motie aan de raad laten.

Dan, voorzitter, denk ik dat ik alle moties en amendementen heb geapprecieerd.

De **voorzitter**. Ik kijk of een van de leden behoefte heeft aan een tweede termijn. Ik zie de heer De Ridder. Gaat uw gang.

Rutger de Ridder (VVD). Een punt van orde, voorzitter. Ik heb aangegeven in eerste termijn dat ik de antwoorden nodig heb om te beoordelen wat ik in tweede termijn ga doen. Ik heb daar tien minuten schorsing voor nodig.

De **voorzitter**. Dat is uw goed recht. We zijn tien minuten geschorst. Rond vijf voor drie starten we weer.

De vergadering wordt van 14.44 uur tot 14.56 uur geschorst.

Voorzitter: de heer Van Zanen.

De **voorzitter**. Meneer De Ridder, gaat uw gang.

Rutger de Ridder (VVD). Voorzitter. Ik heb een orde vraag voor zo direct, als we de tweede termijn beginnen. Ik ben niet de eerste op de sprekerslijst. Ik heb een vrij lange motie. Ik wil vragen om respijt. Kunnen we als fractie iets meer tijd krijgen of de tijd even stilzetten? Want we hebben ook nog een aantal belangrijke agendapunten. De meerderheid van de raad wil geen lange raad. We hebben veel tijd verloren door interrupties.

De **voorzitter**. Alles wat ik u geef, geef ik ieder ander. Dus als u wat meer tijd wil, 30 seconden of 40, dan krijgt iedereen die erbij. Ik ben er niet voor, maar goed, wie ben ik? O, meneer Sluijs, de voorzitter van het presidium, dat komt mooi uit. Ga je gang!

Ralf Sluijs (Hart voor Den Haag). Als voorzitter van het presidium hecht ik er wel aan te zeggen dat we als presidium geadviseerd hadden om een lange raad te doen, mede met het oog op dit feit. Dat is in het fractievoorzittersoverleg weggestemd. Ik zou niet willen adviseren om nu weer te gaan rommelen met de tijden, eerlijk gezegd.

De **voorzitter**. Er is niks unfairs aan. Ik kijk naar de lijst: meneer Dubbelaar, tweede termijn, Hart voor Den Haag.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Voorzitter. Met de uitkomsten van de commissie-Van Gool is het voor Hart voor Den Haag klip-en-klaar dat de bewoners in Bezuidenhout recht hebben op hertaxatie. Daarom wederom de vraag aan de wethouder: waarom de bewoners nu niet een hertaxatie aanbieden? Wat Hart voor Den Haag betreft, verdient de wethouder een motie van wantrouwen, maar ik ga die vandaag niet indienen.

Rutger de Ridder (VVD). Voorzitter. De motie is vrij lang. Die is rondgestuurd. Er staan heel veel belangrijke dingen in. Ik hoop dat iedereen die goed leest. Het gaat mij erom dat de houding van de wethouder Volkshuisvesting de VVD-fractie erg bevreemd. Wij zijn dan ook van mening - het staat in de motie, een motie van afkeuring - dat: de gemeente nooit had mogen proberen erfpachters weg te houden bij de commissie-Van Gool; de gemeente heeft geprobeerd het onafhankelijk rapport van de commissie-Van Gool te beïnvloeden; de wethouder Volkshuisvesting daar een rol in had moeten spelen om dit te voorkomen, maar dit nadrukkelijk niet heeft gedaan; spreekt zijn afkeuring uit over het handelen van de wethouder Volkshuisvesting rondom de hertaxaties erfpachtgronden. De motie is mede ingediend door Arjen Dubbelaar van Hart voor Den Haag, Judith Klokkenburg van de ChristenUnie/SGP en Lesley Arp van de SP.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). De VVD zegt in de motie dat niet gesproken mocht worden met de erfpachters, maar volgens de onderzoeksopdracht ging het om een vereniging van erfpachters. Dat heb ik ook de wethouder horen uitleggen. Kunt u daar misschien nog even op reflecteren?

Rutger de Ridder (VVD). Wij hebben gezien in het informatieverzoek dat herhaaldelijk door de gemeente is geprobeerd om de erfpachters niet aan tafel te krijgen bij de commissie-Van Gool in de hoor-en-wederhoorfase. Dat gegeven vindt mijn fractie echt onacceptabel.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Ik heb ook de resultaten van het informatieverzoek van de heer De Ridder doorgelezen. Daaruit blijkt dat uit de opdracht kwam dat het niet ging om individuele taxaties, maar om de taxatiewaarde en dat het gesprek met de individuele erfpachters niet beoogd was met de opdracht en het doel ervan. Daarom vroeg ik dat specifiek. Dan ben ik toch benieuwd waarom u de erfpachters zo noemt.

Rutger de Ridder (VVD). Gelukkig hadden we Peter van Gool als voorzitter van deze commissie, een sterk figuur. Die zei: we moeten met de mensen spreken die onderdeel zijn van het verzoek, van de aanvraag. De gemeente heeft er vanaf het begin twijfel over proberen te zaaien of dat nou wel nodig was. Uiteindelijk pas in september is er met hen gesproken. Van Ameyde mocht al in april een brief leveren en in maart al lezen, de gemeente mocht al meepraten, maar die mensen van de erfpacht, van de stichting of de erfpachters zelf, mochten dat niet. Dat is heel erg gek.

De **voorzitter**. Meneer De Vuyst, laatste keer.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Ik volg die redenering niet. Bij de opdracht stond de oorspronkelijke taxatie, waar de heer Van Ameyde een rol in speelde, im Frage. Er is gezegd dat met de afvaardiging van de erfpachters gesproken zou kunnen worden. Dat is ook gebeurd. Er is ook te lezen dat mensen dat ook gewaardeerd hebben. Ik denk dat dat goed is geweest. Ik denk dat de heer Van Gool daar zeker ook goed werk in heeft gedaan. Maar het is volgens mij nooit de bedoeling geweest om te spreken met de individuele erfpachters. Het ging om het taxatiemodel en dat voorstel dat nu komt. Dus dat deel van de motie snap ik eigenlijk niet.

Rutger de Ridder (VVD). Waar het om ging is dat die negen hertaxaties bedoeld waren om de juistheid van de taxaties van Van Ameyde te bekijken. Niet om ze na te lopen om te zien of die taxaties van Van Ameyde goed waren, maar om te hertaxeren op een eigen manier. Van Gool heeft ook op twee manieren gehertaxeerd, niet getaxeerd zoals Van Ameyde heeft getaxeerd, maar met andere methoden. Daardoor kwam er dus een heel ander verhaal uit, wat Van Ameyde ook had moeten doen. Onze conclusie is dat het onjuist is. Dat is een. Twee: het maakt niet uit of die erfpachters nou een stichting zijn of mensen die naar ons gekomen zijn met één deskundige. Het gaat om erfpachters.

Samir Ahraoui (PvdA). Wat ik een beetje ingewikkeld vind, is het volgende. De heer De Ridder zei zelf dat we niks zwart-op-wit hebben staan van de woorden van de heer Van Gool, behalve dan het

AD-artikel of waaraan in de brief van het college gerefereerd is. Volgens mij is het een suggestie geweest van de heer Dubbelaar om de heer Van Gool te vragen daar met een schriftelijke reactie op te komen. Is deze motie dan niet te vroeg? Moeten we die schriftelijke reactie niet afwachten?

Rutger de Ridder (VVD). Ik ben bang van niet. Ik ben bang dat die tijd echt is verstreken. Dit college heeft een informatieverzoek van mij, na weken overigens, uiteindelijk gepubliceerd. Daar hebben ze een aantal weken later op gereageerd omdat het AD een stuk maakte. En dan zouden we nu nog eens moeten wachten op een reactie van Peter van Gool. Nee, het is nu echt tijd om knopen door te hakken en om te oordelen over wat het college wel of niet heeft gedaan.

Samir Ahraui (PvdA). Exact voor dat laatste zou ik die reactie wel heel erg waardevol vinden. Want u spreekt uw afkeuring uit. Ik weet dat u zelf contact hebt gehad met de heer Van Gool, maar ik heb dat telefoongesprek niet kunnen horen en ben daar niet bij aanwezig geweest. Dus dan zou ik op uw oordeel moeten vertrouwen in wat daar uitgekomen is, net zoals ik het college op zijn oordeel wil vertrouwen, zoals ik dat in die brief heb gelezen. Dan is het toch heel erg chique om die schriftelijke reactie eerst af te wachten? Dan kun je je afkeuring afspreken over iets wat je daadwerkelijk op papier hebt staan.

Rutger de Ridder (VVD). We hebben het op papier staan: 44 pagina's, informatieverzoek de heer De Ridder, mijn informatieverzoek.

De **voorzitter**. Meneer Ahraui, laatste keer.

Samir Ahraui (PvdA). Maar dan constateer ik nog steeds dat we geen harde woorden van de heer Van Gool over precies deze kwesties gehoord hebben of zwart-op-wit op papier hebben staan. Dus dan kan het wel het oordeel zijn van de heer De Ridder, maar ik heb dat van de heer Van Gool niet op papier zien staan. Dat vind ik gek.

Rutger de Ridder (VVD). Die informatie waar ik om heb gevraagd, komt allemaal van de heer Van Gool. Dat zijn rapporten en stukken die hij door heeft gestuurd. Dat is wat op papier staat en dat is waar we over oordelen. Het gaat niet over of het gelukt is. Het gaat erover of er is geprobeerd. Dát zien wij zwart-op-wit.

Peter Mekers (D66). Ik moet me aansluiten bij collega's De Vuyst en Ahraui. Ik vind het voorbarig om, voordat we die reactie van Van Gool hebben gezien, hier een afweging over te maken. U heeft zelf gebeld met de beste man, dus ik snap dat u een andere informatiepositie heeft dan de rest van de raad. Dat vind ik in dezen wel lastig. Dit onderwerp komt vaker terug. Waarom dan per se nu en niet even wachten?

Rutger de Ridder (VVD). Na wat de VVD-fractie heeft gelezen en de VVD-fractie heeft gehoord - meneer Mekers had ook de heer Van Gool kunnen bellen - hebben wij geconcludeerd dat dit afkeuringswaardig is. De beantwoording van de wethouder net onderstreept dat echt nog eens een keer.

De **voorzitter**. Door de heer De Ridder, daartoe gesteund door de heer Dubbelaar, mevrouw Klokkenburg en mevrouw Arp, wordt de volgende motie (I.5 VVD) ingediend:

motie I.5 VVD Motie van Afkeuring

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Erfpacht: stelselwijziging (RIS317822),

Constaterende dat:

- Uit het informatieverzoek over de hoor en wederhoor fase van het rapport van de commissie Van Gool blijkt dat de gemeente heeft geprobeerd de erfpachters niet in de gelegenheid te stellen deel te nemen aan de hoor en wederhoor;
- In meerdere raadsbrieven duidelijk staat dat erfpachters worden betrokken bij het rapport, zo staat in de brief van 31 oktober 2023:
 - *“Wij verwachten daarom dat begin december, kort na de oplevering van de hertaxaties c.q. deskundigenrapportage, een overleg tussen de gemeente en de erfpachters plaatsvindt.”*
- Uit het informatieverzoek verder blijkt dat de gemeente zich inhoudelijk heeft bemoeid met het rapport van de commissie Van Gool, zo staat in het informatieverzoek dat:
 - “De zorgvuldigheid en kwaliteit op enig moment nog niet toelieten dat het rapport gepubliceerd kon worden”;
 - “De gemeente heeft moeite met een uitroepeten”;
 - “De eindconclusie van Van Gool de gemeente geen stap dichterbij haar doel brengt en zelfs bemoeilijkt”;
- In de brief berichtgeving Erfpacht van 26 november jl. door de wethouder Volkshuisvesting wordt ontkend dat de gemeente heeft bediscussieerd of erfpachters gehoord moesten worden en of er sprake was van beïnvloeding;
- In diezelfde brief de wethouder Volkshuisvesting neemt het Algemeen Dagblad de maat door te stellen dat de wethouder graag de ‘feiten deelt’, waardoor de indruk ontstaat dat het AD niet de feiten weergeeft;
- Uit het informatieverzoek duidelijk wordt dat samenwerking tussen de gemeente en de commissie Van Gool moeizaam is zo stelt de commissie Van Gool:
 - *“...de verhoudingen op de proef zijn gesteld, vooral door de grote hoeveelheid vragen die er op de commissie zijn afgevoerd, door de tijd die in de beantwoording ervan is gaan zitten en door de discussie over het wel of niet horen van de erfpachters.”*
- De gemeente niet op de hoogte zou zijn van het bestaan van de ‘stichting erfpachtbelangen Den Haag’, terwijl deze stichting bij de gemeente heeft aangegeven namens erfpachters in het Bezuidenhout te spreken;
- De wethouder Volkshuisvesting verantwoordelijk is voor wat het ambtelijk apparaat doet en heeft gedaan omtrent erfpacht, maar uit het informatieverzoek blijkt dat hij niet betrokken is bij de ambtelijke besluitvorming en uitvoering;
- De wethouder Volkshuisvesting de moties ‘College los dit op!’, ‘Stop exorbitante erfpachtverhogingen’ en ‘Kijk naar de taxatie van alle erfpachtgronden vanaf zomer 2021’ niet uitvoert, en de toezeggingen over de onderzoeksopzet niet nakomt en de raad daar niet over informeert;

Overwegende dat:

- Erfpachters in het Bezuidenhout hadden mogen verwachten dat zij bij de hoor/wederhoor fase van het rapport van de commissie Van Gool in de gelegenheid werden gesteld om mee te praten over de hertaxaties;
- De wethouder Volkshuisvesting vanaf het ontstaan van de erfpachtproblemen in 2023 niet de regie heeft genomen welke de raad wel aan hem heeft gevraagd, waardoor hij politiek-bestuurlijk geen rol heeft gespeeld;
- De wethouder Volkshuisvesting niet wil zeggen dat de eerdere taxaties onjuist zijn en zich niet committeert aan het hertaxeren van alle sinds 2021 getaxeerde erfpachtgronden;

Van mening dat:

- De gemeente nooit had mogen proberen erfpachters weg te houden bij de commissie Van Gool;
- De gemeente heeft geprobeerd het onafhankelijk rapport van de commissie Van Gool te beïnvloeden;
- De wethouder Volkshuisvesting daar een rol in had moeten spelen, om dit te voorkomen, maar dat nadrukkelijk niet heeft gedaan;

Spreekt zijn afkeuring uit over het handelen van de wethouder Volkshuisvesting rondom de hertaxaties erfpachtgronden.

En gaat over tot de orde van de dag

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Wethouder **Balster** (PvdA). Voorzitter. De heer Dubbelaar stelde mij nog de vraag over de hertaxaties die al dan niet met terugwerkende kracht zouden kunnen plaatsvinden. Daar heb ik met name ook in reactie op het amendement van de ChristenUnie/SGP op gereageerd. Dat heb ik aan de raad gelaten met een volgordebepaling. We hebben met elkaar ofwel een aangepast taxatiestelsel nodig dan wel alternatieven daarvoor, voordat we de effecten van met terugwerkende kracht taxaties opnieuw bekijken, precies in beeld hebben. Daarna zullen we kijken wat we daarin kunnen betekenen bij significante afwijkingen.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**. We gaan vanavond over het voorstel besluiten.

Aan de orde is:

J. Burgerinitiatief referendum uitbreiding betaald parkeren (RIS320604).

De beraadslaging wordt geopend.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Voorzitter. Hart voor Den Haag is samen met initiatiefnemer Arjan van den Berg al maanden bezig om een referendum over wel of geen uitbreiding van betaald parkeren in de stad op poten te zetten. Daarvoor hebben we 15.000 handtekeningen verzameld. Dat is voldoende om het burgerinitiatief dat moet leiden tot een referendum, op de politieke agenda te krijgen. Vandaag beslist uw raad over het referendum.

Dat burgemeester Van Zanen op 14 november jongstleden op eigen initiatief op de stoel van de op die dag ingestelde referendumcommissie is gaan zitten, was woestmakend, zeker omdat het door de burgemeester ingewonnen advies volledig onderuit is gehaald. De referendumcommissie die door de Haagse gemeenteraad is aangesteld - door de Haagse gemeenteraad is aangesteld - ziet geen juridische obstakels. Over het jaarlijks vaststellen van de gemeentebegroting en de gemeentebelastingen mag volgens de verordening inderdaad geen referendum gehouden worden. Maar volgens de referendumcommissie vraagt het burgerinitiatief van Arjan van den Berg om inwoners te raadplegen over een beleidswijziging voortkomend uit de Parkeerstrategie.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Ik hoor de heer De Mos zeggen dat de referendumcommissie geen juridische bezwaren zag. Daar hoorde ook bij dat de referendumcommissie op vragen van een collega toegaf dat ze juridisch niet onderlegd was. Dat heeft u toch ook gehoord?

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Wat we vooral weten is dat de referendumcommissie is ingesteld op verzoek van de raad, het hoogste orgaan. Volgens mij zit u daar ook in. Als zo'n referendumcommissie het werk doet dat ze moet doen, namelijk een advies geven of een referendum wel of niet kan doorgaan, dan lijkt het mij heel verstandig om naar zo'n referendumcommissie te luisteren. Dus de referendumcommissie heeft gedaan waar ze voor is aangesteld. En u kent mij, we hebben ook een extern juridisch advies gevraagd. Dat maakt gehakt van het externe juridisch advies van de burgemeester. Het is nu dus al 2-1. Daar komt de brief van meneer Robert van Lente bij: 3-1 om het gewoon lekker wel te gaan doen. Nu u weer.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Ik zal zo in mijn bijdrage uitleggen dat ik dat anders zie. We hebben een onafhankelijk advies. Of ik kan het nu ook uitleggen. Ik ben het niet met u eens. U loopt nu weg van het feit dat de referendumcommissie heeft gezegd 'wij vinden dat in de geest wel', maar dat zij geen antwoord konden geven, en dat ook zelf toegaven, over het feit of het juridisch ook kon. Dat is in het externe onderzoek uitgezocht.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Ik zeg u net dat daar een ander extern advies tegenover staat. Ik hoop dat u het gelezen heeft. Dat advies stelt: 'Op grond van de Parkeerstrategie 2021 (...) van Den Haag geldt een aantal procedurele waarborgen bij de uitbreiding van betaald parkeren in de gemeente. De belangrijkste daarvan zijn dat aan invoering van parkeerregulering een draagvlakmeting vooraf dient te gaan. In de Parkeerstrategie staat daarover onder meer: "In het Haagse parkeerbeleid is maatschappelijke acceptatie en draagvlak altijd belangrijk geweest. (...) Bij de invoering en uitbreiding van parkeerregulering worden steeds draagvlakonderzoeken gehouden. Het nieuwe parkeerbeleid blijft uitgaan van de noodzaak van maatschappelijk draagvlak.'" Daar doet u helemaal niks mee. U zegt gewoon: we gaan over de hele stad betaald parkeren uitbreiden. U komt de Parkeerstrategie niet na. Daarvan zegt het andere externe juridisch advies: dat klopt niet wat u daar doet; dat moet u juist wel doen, want het betaald parkeren is een gevolg van de Parkeerstrategie die u met zijn allen heeft vastgesteld. U bent nu selectief aan het shoppen. Laat ik dan even selectief shoppen in de woorden van mevrouw De Boer. Die zei: het doorgaan van het referendum is uiteindelijk aan uw raad. Ik wens u heel veel sterkte met uw overwegingen.

De **voorzitter**. Meneer De Vuyst, u mag er nog een.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Mevrouw De Boer heeft gezegd dat als je verder gaat met een startnotitie, het juridisch dun ijs is. Dat is wat ik ook meeneem. Even een punt van orde: Richard, je tijd loopt door. Zo is het dan ook wel weer: zacht op de tijd, hard op de inhoud. Maar de heer De Mos gaan er niet op in dat mevrouw De Boer wel heeft gezegd: juridisch heeft u een uitsluitingsgrond en het voldoet aan die uitsluitingsgrond, u kunt hierover geen referendum houden.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Dan zou ik u toch willen verzoeken om dat andere juridische advies te lezen, dat er gewoon bij zit, extern aangevraagd bij nota bene een advocatenkantoor in Amsterdam, om maar even de onafhankelijkheid aan te tonen; we hebben het niet bij een bekende in Den Haag gedaan. Dat zegt gewoon: 'Ik wil erop wijzen dat de interpretatie van mevrouw De Boer veel te beperkt is en ten onrechte gefocust op de term betaald parkeren. Daarmee staat zij onwelwillend tegenover de burgers die om een referendum vragen. Ik denk dan ook dat het debat niet zou moeten gaan over inderdaad de duidelijke bewoordingen van de verordeningen, maar over de eveneens duidelijke strekking van het burgerinitiatief, dat in het geheel een andere richting wijst dan de betekenis die mevrouw De Boer eraan hecht'. Dat is een andere advocaat. Daar zou u ook naar kunnen luisteren.

De **voorzitter**. Meneer De Mos, zet u uw betoog voort.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Zeer gaarne, voorzitter. Ik bedankt de heer De Vuyst voor zijn collegialiteit. Het is gewaardeerd. Er komt nog een interruptie aan.

Fatima Faïd (HSP). Ik heb ook naar dat advies gekeken van uw eigen advocaat, om die zo maar te noemen. U noemde net al een aantal dingen op die in dat advies staan. Maar u bent toch de boer opgegaan met het verhaal: wel of geen betaald parkeren in de rest van de stad? Dat is toch waar uw verzoek om gaat? Dus volgens mij heeft uw advocaat het niet helemaal begrepen.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Ik vind dit een heel aparte strekking. Het is ineens 'mijn' advocaat. Het is een extern juridisch advies, waar we gewoon een factuur voor ontvangen. Hetzelfde wat de burgemeester heeft gedaan. Overigens niet op verzoek van de raad; hij heeft het op eigen houtje gedaan, terwijl de referendumcommissie gewoon een oordeel had moeten vellen. En de conclusie van dat andere advocatenkantoor is duidelijk: het kan wel. Het is dus gewoon onwil van u als raad als u het niet zou willen. Robert van Lente, de opsteller van de Referendumverordening samen met de VVD destijds, zegt: het kan wel. De referendumcommissie zegt: het kan wel. Het is aan u om de keuze te maken welke lijn u volgt. Het is een uitvoering van de Parkeerstrategie. Er wordt gehakt gemaakt van nota bene het draagvlak en met de parkeerdruk boven de 90%. Er ligt een aangenomen amendement van de VVD om draagvlak leidend te laten zijn. Dat is het met dit beleid niet. Overal wordt betaald parkeren uitgebreid, zonder dat de bevolking zich daarover mag uitspreken. Dat is het juridische verhaal.

Fatima Faïd (HSP). Wat ik bedoel met 'uw advocaat' is dat u een eigen advies heeft ingewonnen. Dat is natuurlijk uw goed recht. De burgemeester heeft precies hetzelfde gedaan. Dus daar bedoelde ik helemaal niks mee. Het gaat mij erom dat het juridisch advies dat u heeft ingewonnen, op heel andere dingen ingaat dan waar u de boer mee bent opgegaan. U bent de boer opgegaan met wel of geen uitbreiding van betaald parkeren in de rest van de stad. In het advies dat u heeft gekregen lees ik ineens over bestaande waarborgen, zoals een parkeerdrukmeting bij de invoering van betaald parkeren et cetera. Maar daar bent u toch helemaal de boer niet mee opgegaan? U bent de boer opgegaan met: willen we wel of geen betaald parkeren in de rest van de stad? Daarvan zegt de jurist van de burgemeester, om het zo maar even oneerbiedig te noemen: dat kan dus niet.

De **voorzitter**. Ik ken de advocaat niet, maar goed.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Er ligt dus een ander juridisch advies tegenover dat zegt dat het wel kan. De vraag of betaald parkeren wordt uitgebreid is een voortvloeisel van de Parkeerstrategie. Die is veel breder, uit mijn hoofd 44 pagina's, dan alleen betaald parkeren. Nu wordt er door dit college alleen betaald parkeren uitgehaald. Dat is niet conform de Parkeerstrategie, want die heeft het over draagvlak en over een parkeerdruk van boven de 90%. Daar wordt gehakt van gemalen. Wij beroepen ons op die Parkeerstrategie, want daarin gaat het ook over de uitbreiding van betaald parkeren. Dus we halen dat onderdeel van de Parkeerstrategie eruit.

De **voorzitter**. Mevrouw Faïd, laatste keer.

Fatima Faïd (HSP). Dat is het punt hier natuurlijk helemaal niet. Het punt dat ik maak, meneer De Mos, is dat u met een ander verhaal de stad in bent gegaan dan nu in uw juridisch advies staat. Dat vind ik best wel problematisch. Kunt u daar nog op reflecteren? Daar komt natuurlijk bij dat iedereen iets mag vinden van het referendum. Hartstikke leuk dat uw jurist een voorstander is van het referendum, maar dat is natuurlijk niet een juridisch onderbouwd verhaal.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Het kopje 'selectief winkelen'. Laat ik dan verwijzen naar Haarlem en naar Katwijk, ongeveer dezelfde vraag, dezelfde vraagstelling over wel of niet uitbreiding van betaald parkeren. Ook in Katwijk en Haarlem is geprobeerd om dat niet te doen. Daarvan zegt een

parkeerspecialist, de heer Van Holsteijn van de Universiteit Leiden: het kan wel. In Haarlem is er zelfs een rechter aan te pas gekomen. Die zei: het kan wel. Daar is het referendum over wel of geen uitbreiding van betaald parkeren gewoon geweest. Misschien dat partijen bang zijn voor de uitslag, want die waren in Katwijk en Haarlem overweldigend negatief: betaald parkeren uitbreiden, niet doen. Dat kan. Maar dat zegt natuurlijk niks over de juridische houdbaarheid van wat voorligt.

Marieke van Doorn (D66). Ik wilde nog wat vragen over wat de heer De Mos zei over het juridisch advies dat de burgemeester heeft ingewonnen. In de Referendumverordening staat toch gewoon dat de voorzitter van de raad - dat is de burgemeester - ons twee weken na ontvangst van het burgerinitiatief bericht of het voldoet aan artikelen 4 en 5, en of er sprake is van eventuele uitsluitingsgronden als bedoeld in artikel 3? Is het dan gek dat de burgemeester daar juridisch advies over vraagt? Ik vind het heel logisch eigenlijk.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Dat is wel gek, omdat het in andere gemeenten ook niet is gebeurd en omdat we diezelfde avond een referendumcommissie hebben ingesteld, met uw welnemen ook. Volgens mij had de referendumcommissie een eerste advies moeten geven. Dat is ook wat professor Van Holsteijn zegt, want die heb ik gebeld. Ik vroeg: hoe is het in andere gemeenten gegaan? Hij zegt: het is jammer, want het maakt de positie van de burgemeester ook onnodig kwetsbaar, dat niet de referendumcommissie gewoon in staat is gesteld om dat advies te geven. Er was geen referendumcommissie. Het is misschien een fout van onze hele raad dat die er nog niet was. Het referendum lag er wel. Ook is nog eens de fatale termijn overschrijden, want ik heb er twee dagen om gevraagd en het kwam maar niet. Daarom was ik die avond ook zo boos. Snapt u? Een leerpunt voor de volgende keer is dat we dat beter moeten doen met zijn allen, want die referendumcommissie had eigenlijk al ingesteld moeten worden toen we zagen: hé, die 10.000 handtekeningen zijn er nog niet, laten we vast een referendumcommissie instellen, want Hart voor Den Haag is er heel dichtbij. En u kent ons, als we ergens voor gaan, dan gaan we het halen.

Marieke van Doorn (D66). Volgens mij lopen hier nu twee zaken door elkaar heen, of langs elkaar eigenlijk. Ik ben het eens met de heer De Mos dat we die referendumcommissie al ingesteld hadden moeten hebben. Die kan volgens mij de initiatiefnemers adviseren of iets referendabel is. Volgens mij is dat hun rol. Maar het is de rol van onze burgemeester, de voorzitter van de raad, om het aan de raad te adviseren. Volgens mij staat het zo in de verordening. Bent u dat met mij eens?

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Nee, dat ben ik niet met u eens. Ik denk dat dat anders had moeten en niet 's avonds te elfder ure, letterlijk. Dat heeft heel veel kwaad bloed gezet. Maar goed, de burgemeester heeft daarover gezegd wat hij daarover gezegd heeft: ik kan het in die situatie nooit goed doen. Laten we die discussie dan maar nu eindigen en laten we kijken wat uw eigen voormalig D66-fractievoorzitter Robert van Lente ervan zegt, want daar was ik gebleven. Als u het me niet euvel duidt, ga ik verder. Hij was samen met VVD'er Pieter van Woensel de opsteller van de verordening. Van Lente schreef in een open brief dat hij destijds besluiten heeft uitgezonderd die uitsluitend betrekking hebben op onder andere gemeentelijke belastingen. Ik citeer: 'Dat is vooral gedaan omdat het budgetrecht van de gemeenteraad niet mag worden aangetast als gevolg van een referendum. Dan gaat het bijvoorbeeld over de vraag of de hoogte van een belastingtarief moet worden aangepast. Maar daar is geen sprake van bij een referendum over de uitbreiding van betaald parkeren. Er wordt geen wijziging in het belastingregime voorgesteld. Alleen wordt voorgesteld een al bestaand parkeerregime toe te passen op de hele stad, met een paar uitzonderingen.'

Maarten De Vuyst (GroenLinks). U zegt dat de heer Van Lente zegt dat belastingen en tarieven zijn uitgezonderd. Oké, dat klopt. Vervolgens zegt u: we hebben het niet over de tarieven, we hebben het over de uitbreiding. Daarvan zegt mevrouw De Boer: ja, maar dat is onderdeel van de belasting, want daar hef je de belasting over. Dan kom je wel degelijk aan het budgetrecht van de gemeenteraad. Daar stapt u toch veel te makkelijk overheen?

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Daarvan zegt het andere juridische advies: het uitbreiden van betaald parkeren komt voort uit de Parkeerstrategie. In de Parkeerstrategie staat dat draagvlak belangrijk is, dat draagvlak moet. En in die Parkeerstrategie staat dat er een parkeerdruk moet zijn van boven de 90%. Dat is dus een andere juridische duiding dan die u gebruikt, een juridische duiding die ervoor moet zorgen dat het referendum wel doorgaat.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Nu zijn twee niet-juristen een discussie aan het voeren op basis van adviezen van juristen; dat moeten we dan misschien ook even constateren. Maar ik vind dat andere advies toch iets helderder te volgen. Als je het hebt over de grondslag van de belastingen, en dat is de uitbreiding van het areaal, dan heb je het over belastingen, dan heb je het over het budgetrecht van deze zeer dualistische raad. Dat moeten we toch voorkomen? Is de heer De Mos dat niet gewoon met me eens?

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). U zult mij niet euvel duiden dat ik dat apert niet met u eens ben, omdat er een ander extern juridisch advies ligt. Maar laten we eens even stoppen met elkaar om de oren slaan met juridische adviezen. Laten we gewoon doen wat mevrouw De Boer ook heeft gezegd bij de werkbespreking, dat het aan de gemeenteraad is of dat referendum er komt. En waar bent u bang voor? Als u gelooft in overal uitbreiding van betaald parkeren, dan gaat u daar volgend jaar campagne voor voeren en dan gaan we een mooi referendum neerzetten met zijn allen. Dan gaan we de bevolking betrekken bij wat we gaan doen in deze stad. En als u wint met dat referendum, dan ben ik de eerste die u een hand geeft. Dan hebben we het nooit meer over betaald parkeren, want dan is het in de hele stad ingevoerd. Maar als u verliest, ja, dan zal er ook aanpassing van beleid moeten zijn. Ik ben niet bang voor de uitslag, u wel?

De **voorzitter**. Meneer De Vuyst, de laatste keer.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Ja, ik ben wel bang voor de uitslag. Laat ik dat ook gewoon opbiechten. Want ik zie in Haarlem en Katwijk wat er gebeurt, met name in Haarlem, na zo'n referendum. Kijk, het referendum vraagt gewoon: wilt u meer of minder belastingen? Ja, lekker makkelijk, dan weet ik wel wat gevraagd wordt. 'Wilt u meer of minder betalen voor parkeren?' Zo zal de vraag geïnterpreteerd worden. Dan hoeven mensen zich er verder niet in te verdiepen. Het maakt niet uit hoe mooi we die startnotitie maken: dáár komt het in de kern op neer. Maar dit is ook een maatregel, los van dat we daarmee een doorstromingstraject in de stad kunnen realiseren qua financiën, zoals mevrouw Van Doorn ook heeft aangegeven, om te zorgen dat bewoners hun auto kunnen parkeren. Het helpt daar een beetje bij.

De **voorzitter**. Mevrouw Van Basten Batenburg heeft een punt van orde.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Ik constateer dat in het debat niet feitelijk wordt gesproken over de vraagstelling. Dat vind ik belangrijk om wel hier helder te hebben. In artikel 7 van de verordening staat dat de raad de vraagstelling en antwoordcategorieën vaststelt. Dat zijn dus niet de vragen die per se in het burgerinitiatief gesteld worden. We moeten dus ook niet doen of dat niet meer te beïnvloeden is door de raad.

De **voorzitter**. Dat is geen punt van orde. Dat is echt een inhoudelijke inbreng. We gaan er niet over stemmen. Maar goed, weet je, vooruit maar weer. Meneer De Mos gaat nog reageren op meneer De Vuyst.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Dank voor de wijze woorden van mevrouw Van Basten Batenburg. Het klopt als een bus. Als we hier vanavond een stap verder in komen, maken we samen een startnotitie. Tegen de heer De Vuyst zou ik willen zeggen: wees wat optimistischer en heb wat

meer vertrouwen in de bewoners van deze stad. Die kunnen zelf heel goed bepalen of zij zitten te wachten op het uitbreiden van betaald parkeren, ja of nee. Dat hoeft u niet met een dictaat te doen. Dat moet u gewoon doen door inspraak te geven aan de burgerij.

Voorzitter. Ik heb het genoeg gehad over het eigen advies. Daar gaan we verder niet op in. We hebben dan nog het VVD-amendement ter bespreking van het voorstel Parkeerstrategie, 15 juli 2021. Het amendement bepaalde dat draagvlak leidend moet zijn. Tijd voor een referendum dus. Laten we leren van Katwijk en Haarlem, waar de referendumverordeningen nagenoeg hetzelfde zijn als hier. Steden waar in eerste instantie ook een loopje werd genomen met de inspraak van burgers. Maar in Katwijk werd dat hersteld, in Haarlem werd dat hersteld en laten we met zijn allen kiezen - ik moet ook nog wat spreekijd over houden voor mijn fractiegenoten, anders worden ze heel boos - voor dat referendum. Ik heb er zin in! Ik hoop u ook.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Voorzitter. Laat ik beginnen met complimenten aan de initiatiefnemers voor al die handtekeningen die ze hebben verzameld en ook nog hebben gecorrigeerd, nadat dat nodig was. Ongeacht de vraag die vandaag voor ons ligt over onze eigen spelregels, ziet iedereen het harde werk dat er verricht is.

De heer De Mos zei twee weken geleden: je kunt tijdens de wedstrijd niet de spelregels veranderen. Dat ben ik met hem eens. Het burgerinitiatief stelt voor om een referendum te organiseren over de uitbreiding van betaald parkeren. Onze verordening is ook helder: een uitzonderingsgrond is de vaststelling van de begroting én gemeentelijke belastingen. De onafhankelijke voorzitter van de raad heeft onafhankelijk advies aangevraagd en dat is gisteren toegelicht. Het referendum is niet mogelijk, want het valt onder de uitzonderingsgrond. Daar is juridisch gezien geen speld tussen te krijgen. Uitbreiding van betaald parkeren is een uitbreiding van onze belastingen en nou net dat wordt heel letterlijk uitgesloten. Als raad is het ook aan ons om onze eigen regels, ook al zijn ze misschien wat oud, te handhaven. Wij zullen als GroenLinks dat advies dan ook volgen. Dat klinkt ongetwijfeld hard naar met name de initiatiefnemers, maar het is ook eerlijk om dat nu te vertellen en niet eerst nog een startnotitie op te stellen.

Marieke van Doorn (D66). Voorzitter. Ter introductie: het zijn de lokale overheden die het referendum in leven hebben gehouden tijdens de landelijke afwezigheid. Als lokale D66-fractie zijn wij blij dat er nu, dankzij de landelijke collega's van mevrouw Arp, succesvol afgekoerst lijkt te worden op het correctief bindend referendum.

Dan waar we het vandaag over hebben: het voorliggende burgerinitiatief dat oproept tot een lokaal referendum. Daarover ontvingen wij als raad tegengestelde adviezen. Ook gister bij de werkbespreking bleven de verschillende experts elkaar tegenspreken. De twee weken terug door de raad ingestelde referendumcommissie adviseerde met terugwerkende kracht aan de initiatiefnemers dat hun vraag referendabel is. Dat is ook de reden dat onze fractie vandaag zal stemmen voor het in behandeling nemen van dit bewonersinitiatief.

Afsluitend. We zijn het eens met de referendumcommissie dat de verordeningen voor het Haagse referendum en het bewonersinitiatief aan een update toe zijn. We hopen dat we daar, misschien via het presidium, gehoor aan kunnen geven.

De **voorzitter**. Daar ben ik het ook zeer mee eens.

Leonie Gerritsen (PvdD). Voorzitter. De Partij voor de Dieren is een voorstander van referenda. Hoewel wij het als partij niet eens zijn met een aantal statements en overwegingen uit de tekst van het initiatief, staan we wel voor het gebruik van dit democratisch instrument. Deze exercitie heeft wel aangetoond dat de verordening tegen het licht gehouden en aangescherpt moet worden. Daar moeten we als raad ook mee aan de slag. Er heerst nu toch een hoop onduidelijkheid, bewijzen ook de twee juridische adviezen die we hebben ontvangen en het interruptiedebatje dat zojuist heeft plaatsgevonden. Bij het behandelen van de startnotitie zijn er ook nog veel vragen te beantwoorden, zoals mevrouw Van Basten Batenburg net ook zei, over de uitwerking, de vraagstelling, de

informatievoorziening en noem maar op. Maar in principe staat mijn fractie positief tegenover het behandelen van een burgerinitiatief.

Lesley Arp (SP). Voorzitter. Ik kan het relatief kort houden. Mijn fractie zit in een wat opmerkelijke positie, want in het verleden heeft mijn fractie de motie van de heer Meinesz, die opriep tot het schrijven van een startnotitie voor een parkeerreferendum, gesteund. Het moge dus duidelijk zijn waar mijn fractie in deze discussie staat.

Dan resteren er nog twee zaken die voor de SP belangrijk zijn. Allereerst denk ik dat we tot de conclusie moeten komen, net zoals mevrouw Van Doorn zei, dat de Referendumverordening een opfrisbeurt nodig heeft, in ieder geval voordat er een eventueel volgend initiatief voor een referendum wordt genomen. Is het presidium bereid dit proces in gang te zetten en ook de kersverse referendumcommissie hierbij een adviserende rol te geven? Dan de laatste vraag: hoe weegt het presidium de hypothetische situatie dat de raad vandaag zou instemmen met het opstellen van de startnotitie, maar ook instemt met de Parkeerstrategie over drie weken? Het is immers de Haagse raad en alles is mogelijk.

De **voorzitter**. Daar ben ik het hartgrondig mee eens!

Adeel Mahmood (DENK). Voorzitter. Gezien de beperkte spreektijd houd ik het ook kort. Ik wil de initiatiefnemers bedanken voor hun inzet voor het burgerinitiatief. Er is veel tijd gestoken in het initiatief. Dat is zeker niet onopgemerkt gebleven. We zitten nu wel met een dilemma. Ik kan begrijpen dat onze stadsgenoten zich willen uitspreken over het onderwerp uitbreiding betaald parkeren. Inhoudelijk vindt fractie DENK er ook wat van. Het beleid van de afgelopen decennia heeft ervoor gezorgd dat er in Den Haag sprake is van een waterbedeffect. Hierdoor is in heel veel wijken betaald parkeren geforceerd. Daar zijn we zeker niet blij mee, maar het is wel zo.

Het lijkt ons inhoudelijk gezien ook wel van waarde om te luisteren naar onze burgers hierover. Dat doen ze een keer in de vier jaar natuurlijk met het uitbrengen van hun stem. Nu willen de initiatiefnemers dit met een referendum. Daar komt een dilemma naar voren, want procedureel moet het ook kunnen. Het juridische advies van De Boer laat weten dat het niet kan - parkeerbelasting is uitgesloten op basis van artikel 3 van de verordening - maar daarnaast ontvangen we ook adviezen die het tegenovergestelde beweren. Wat is nu waar? Ik kan dat in alle eerlijkheid niet beoordelen. Ik heb ook goed geluisterd naar de collega's en de technische sessie van gisteren deels teruggeluisterd. De conclusie is dat wij er niet over uit zijn. Hopelijk zal straks de startnotitie en de toets daarop er meer duidelijkheid over geven. Wij zullen vandaag voor het burgerinitiatief stemmen.

Janneke Holman (PvdA). Voorzitter. Ik hou het kort. De PvdA vindt het door de voorzitter van de raad ingewonnen onafhankelijke juridisch advies duidelijk. Het referendum is niet mogelijk omdat het valt onder de door de raad in de verordening vastgestelde uitzonderingsgrond. In de totaalafweging weegt dit advies voor ons het zwaarst. Zoals de heer De Vuyst ook zei: ja, dat klinkt hard, maar het is beter om hier meteen duidelijk over te zijn, als onze fractie zijnde.

Kavish Partiman (CDA). Voorzitter. Ook ik kan het relatief kort houden. Het CDA is nooit een voorstander geweest van referenda. Dus in die zin kijken we er niet heel positief tegenaan. Tegelijkertijd hebben we wel heel erg veel waardering voor het harde werk dat is gedaan om dit burgerinitiatief vorm te geven. We zitten daar nog een beetje over te dubben. Want aan de ene kant zijn we niet echt voor referenda, maar aan de andere kant willen we wel recht doen aan de wil van de samenleving. Dus daar moeten we nog een besluit over nemen. Dat zullen we doen voor de stemming.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Voorzitter. De Haagse VVD is voor een representatieve democratie met gekozen volksvertegenwoordigers. Een representatieve democratie betekent niet dat er geregeerd wordt dóór inwoners, maar namens en voor inwoners. Wij zijn dan ook tegen referenda en zeker adviserende. De VVD staat voor het goed betrekken van inwoners en ondernemers door met

mensen tot plannen te komen en door inspraak serieus te nemen. Wij als raad moeten ons advies zelf ophalen en hier vertolken. Als we dat niet goed doen, dan kunnen we erop rekenen dat Hagenaars ons daarop afrekenen bij de volgende verkiezingen. Die zijn op 18 maart 2026.

Maar dat is nog ruim vijftien maanden van ons vandaan en er ligt vandaag geen verordening voor een burgerinitiatief voor en er ligt geen referendumverordening voor. Die verordeningen zijn er al en dat recht bestaat. Dat hebben onze burgers. Het is vandaag onze taak als raad om te beoordelen of het ingediende initiatief binnen deze geldende regelgeving past. Die regelgeving schrijft voor: indien het verzoek in voldoende mate is ondersteund. Dat is volgens de burgemeester het geval. En: tenzij het onderwerp is genoemd in artikel 3 van de verordening. Het burgerinitiatief is wat de VVD betreft in strekking gericht tegen de aanpassing van de voorwaarden voor de wijziging van de uitbreiding van betaald parkeren. Wij komen daarom tot de conclusie dat de uitzonderingen van artikel 3 niet van toepassing zijn en dat er dus een referendabel onderwerp ligt.

Ik zei al: mijn fractie is nadrukkelijk tegen een adviserend referendum, maar dit recht bestaat. Van dit recht is nu gebruik gemaakt door 15.000 Hagenaars, binnen de geldende regels. Wat de VVD betreft hebben wij daarmee als raad niet de keuze, maar de plicht om dit verzoek door te geleiden voor een startnotitie.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Ik hoor de VVD zeggen dat het gaat over de voorwaarden waaronder de belasting wordt toegepast. Klopt dat?

Lotte van Basten Batenburg (VVD). In de overwegingen van het burgerinitiatief staat heel duidelijk dat er geen draagvlakonderzoek is gehouden en dat de afspraak was dat het invoeren van betaald parkeren pas zou gebeuren als de parkeerdruk boven de 90% was. Dat gaat over de voorwaarden waaronder wordt besloten over betaald parkeren. Dat is wat ons betreft de essentie van dit burgerinitiatief.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Maar de voorwaarden waaronder je een belasting heft, is toch onderdeel van de belastingregeling en daaromtrent? Dus dan zou je toch juist tot de tegenovergestelde conclusie moeten komen?

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Nee, daar ben ik het niet mee eens. Dan zou bijna alles uitgesloten kunnen worden wat met de gemeentelijke begroting te maken heeft. Dit gaat over beleidskeuzes. Dit gaat over de voorwaarden waaronder besloten wordt. Het heeft niet te maken met de uiteindelijke besluitvorming om dat ook toe te passen en om dus belasting te gaan heffen. Ik vind dat dit in het juridisch advies van mevrouw De Boer, de advocaat die door de burgemeester is geraadpleegd, wat rechttoe, rechtaan is beoordeeld.

Voorzitter. De vraagstelling moet volgens de verordening worden vastgesteld door de raad. De VVD zal de startnotitie waarin daarvoor de basis moet worden gelegd en de vraagstelling nog nadrukkelijk beoordelen. Dat betekent dat onze instemming nu niet automatisch betekent dat we instemmen met wat er in een startnotitie komt te staan. We vinden het ook erg belangrijk dat we in de raad, als we een debat over de startnotitie voeren, duidelijk zijn over hoe we opvolging willen geven aan een referendum. Want ik vind niet dat we onze inwoners naar de stembus kunnen sturen met valse verwachtingen.

Tot slot wil ik de griffie bedanken voor hun werk en misschien ook wel de burgemeester als voorzitter van de raad. Het was niet eenvoudig om met deze verordeningen voor het eerst een initiatief te beoordelen.

De **voorzitter**. Supersympathiek.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Voorzitter. Ik kan het ook kort houden. De ChristenUnie/SGP is geen voorstander van referenda. Dat kon u onder andere zien aan onze stem tegen de motie van collega Meinesz een paar maanden geleden. Maar dat standpunt is onzes inziens

niet relevant. Er zijn 15.000 handtekeningen opgehaald voor een burgerinitiatief. Onder onze eigen regelgeving is het dan mogelijk om een startnotitie te laten opstellen over de beleidskeuze voor het al dan niet uitbreiden van betaald parkeren. De exacte vraagstelling wordt later pas bepaald in die startnotitie. Daarom zullen wij het opstellen van een startnotitie steunen.

De voorzitter. Er zijn vragen gesteld aan het presidium. Er zijn aan mij geen vragen gesteld. Er zijn wel opmerkingen gemaakt, maar laat die maar zitten. We gaan dus vanavond stemmen over het verzoek uit het burgerinitiatief. Dat moeten we ons goed realiseren. U gaat stemmen over het dictum van het burgerinitiatief. Ik citeer: 'verzoeken het college van B&W van Den Haag om een startnotitie op te stellen voor het houden van een referendum waarbij de burgers van Den Haag zich kunnen uitspreken voor of tegen de uitbreiding van betaald parkeren'. Dit voorstel zal ervoor zorgen dat de burgers van Den Haag zich kunnen uitspreken voor of tegen de uitbreiding van betaald parkeren. Die startnotitie wordt dus voorbereid door het college, maar u gaat er uiteindelijk over. Dus dat we dat ons realiseren.

Ik geef het woord aan de voorzitter van het presidium. Kan dat al of moet je eerst even overleggen? Twee minuten. De vergadering is geschorst.

De vergadering wordt van 15.41 uur tot 15.46 uur geschorst.

De voorzitter. Ik geef het woord aan de heer Sluijs, voorzitter van het presidium.

Ralf Sluijs (Hart voor Den Haag). Voorzitter. Het ging in een keer een stukje sneller dan gedacht, dus we moesten even schakelen met elkaar. Daar is het presidium gelukkig heel snel toe in staat, dus we hebben de antwoorden op de twee gestelde vragen.

De eerste vraag ziet toe op de aanpassing van de regelingen. Dat was volgens mij ook een vraag van mevrouw Arp. Ja, dat zou kunnen, maar na dit referendum, nadat dit in ieder geval is afgerond, en dan ook op expliciet akkoord van de raad dat we ook advies vragen of willen krijgen van de referendumcommissie. Dus daar zal de raad expliciet ook mee akkoord moeten gaan. Dat kunnen we uiteraard doen na afronding van dit hele traject.

De voorzitter. Is het duidelijk? Ik kijk met name even naar mevrouw Arp. Ja, oké, gaat u door.

Leonie Gerritsen (PvdD). Na het hele traject, betekent dat pas in Q3 volgend jaar? Of na die startnotitie of echt na het hele traject?

De voorzitter. We kunnen natuurlijk alvast erover nadenken, maar meneer Sluijs?

Ralf Sluijs (Hart voor Den Haag). We kunnen er inderdaad gewoon over nadenken, maar als we echt wijzigingen willen aanbrengen, is dat echt na dit hele traject. Anders zouden we gedurende het spel de regels veranderen en ik denk dat we dat niet moeten willen met elkaar. Dat doen we dus echt na dit traject. Dan kunnen we ook spreken over de verordening. Dan kunnen we ook kijken welke rol we de referendumcommissie willen geven in adviserende zin. Maar dat is echt na afronding van dit traject.

Dan nog even de vraag over de Parkeerstrategie die voorligt. Dat is een heel belangrijke vraag. De raad bepaalt uiteindelijk of agendering aan de orde is tijdens de referendumprocedure. Maar het presidium wil wel strikt in overweging geven - strikt in overweging geven - om daar heel goed naar te kijken. Want het komt natuurlijk ergens uit voort. Kijk daar heel strikt naar. Uiteindelijk gaat de raad erover, maar het presidium wil wel benadrukken om daar heel goed naar te kijken. Meer kan ik er verder niet over zeggen, want dan treden wij op het vlak van de raad, waar wij uiteindelijk niet over gaan. Maar ik heb erover gezegd wat ik gezegd heb.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Dan toch even een korte aanvullende vraag daarover. Er staat in de verordening ook dat er geen referendum gehouden kan worden over een besluit dat net door

de raad genomen is. Stel dat de Parkeerstrategie aangenomen wordt. Is dat dan een reden om straks die startnotitie toch af te wijzen omdat dan de procedures zo gelden?

De **voorzitter**. Een heel goede vraag.

Ralf Sluijs (Hart voor Den Haag). Dat is inderdaad een heel goede vraag, maar dat is niet het geval, omdat het initiatief al is ingediend.

De **voorzitter**. Dit is ook goed om te horen. Mag ik iets heel stouts doen? We hebben nu een referendumcommissie. Ik weet dat het strikt omschreven is wat ze wel en niet mogen, maar ik kan me niet voorstellen dat als we een referendumcommissie hebben, ze niet desnoods ongevraagd ... Uiteindelijk bepaalt de raad. Je moet ze wel meteen laten oefenen, vooral als het spannend is, en het is spannend. Maar goed, dit is nou echt op eigen houtje!

Ralf Sluijs (Hart voor Den Haag). Dat impliceert dat er in ieder geval een houtje is nog. Dat is alleen maar hartstikke goed.

De **voorzitter**. Niet oordelen over dat soort fysieke beperkingen die ik heb!

Ralf Sluijs (Hart voor Den Haag). Daarom hebben we aangegeven dat het expliciet aan de raad is welke rol we die referendumcommissie willen geven. Maar ik denk dat de suggestie van de burgemeester heel mooi is.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Ik hoor de voorzitter van het presidium iets zeggen over als er gestemd zou worden over een parkeerbeleid de komende maanden. Dat geldt zeker voor het burgerinitiatief - dat kan ik volgen - maar geldt dat ook voor een referendum? Dat is een nieuw besluit.

Ralf Sluijs (Hart voor Den Haag). Maar dat komt wel voort uit het ingediende initiatief. Daar kunnen we best wel over spreken nog, maar zoals ik het nu interpreteer, komt het voort uit het ingediende initiatief.

De **voorzitter**. Dank u wel. Ik constateer dat er geen behoefte is aan een tweede termijn.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**. We gaan vanavond hierover stemmen.

Aan de orde is:

K. Voorstel van het college inzake Vaststelling voorontwerp Van Hogenhoucklaan (RIS319454).

De beraadslaging wordt geopend.

Jelle Meinesz (Hart voor Den Haag). Voorzitter. Over het voorontwerp van de Van Hogenhoucklaan hebben we het al gehad in de commissie. Er sprak een dame in die we in de vorige raad ook hoorden inspreken. Zij zat daar in een klankbordgroep en zij vertelde een verhaal dat mij bekend voorkwam. Deze klankbordgroep had meegedacht en veel goede ideeën ingebracht om het voorontwerp beter te maken. Maar wat was er nu gebeurd? Op enig moment lag er een definitief ontwerp, waarin de ideeën van deze klankbordgroep voor nul komma nul procent waren meegenomen. Dat was al de derde keer die dag dat ik te horen kreeg dat een klankbordgroep er voor spek en bonen bij zat. Hoezo participatie?

Maar gelukkig bood wethouder Kapteijns zijn verontschuldiging aan tijdens die vergadering aan de inspreker. Hij is op mijn verzoek ingegaan om nogmaals in gesprek te gaan met de klankbordgroep. Daar waren mevrouw Peeck en ik samen bij aanwezig. Daar zagen we de starre houding van de gemeente weer een beetje opborrelen en werd de mening van iemand die al 40 jaar voor Veilig Verkeer Nederland werkzaam is, niet helemaal op waarde geschat. Maar goed, de situatie is daar gewoon veilig en wordt nu nog veiliger nu het 30 km/uur wordt. Maar om het helemaal veilig te maken, moet de wegbreedte 5,60 worden zodat de voertuigen elkaar langzaam kunnen passeren. Dat is de reden dat wij samen met de VVD de motie indienen om dat te regelen. Die gaat mevrouw Peeck zo inbrengen.

Voorzitter: de heer Sluijs.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Ik heb een feitelijke correctie. Wie was er ook bij aanwezig, vraag ik de heer Meinesz.

Jelle Meinesz (Hart voor Den Haag). Ja, ik kijk nog weleens over u heen, sorry. U was erbij.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Voorzitter. Ik ga het oprecht kort houden. GroenLinks is groot voorstander van de herinrichting van de Van Hogenhoucklaan. Er zitten veel sportverenigingen. Er gaan veel kinderen overheen. Het is nu nog een 50 km/uurweg. We hebben meerdere keren gevraagd om ook deze zijde van de Wassenaarseweg naar 30 km/uur op te waarderen. Fijn dat dit nu gaat gebeuren.

Ik heb, in tegenstelling tot de heer Meinesz, geconstateerd dat er wel degelijk is geluisterd. Ik vind het ook leuk dat we een goed gesprek hadden met de bewoners, die hier een gebiedsontsluitingsweg van 30 wilden maken. Gaandeweg de conversatie kwamen we erachter dat dat misschien niet de oplossing hier was en nu is iedereen het ermee eens dat dit een gewone 30 km/uurweg moet worden.

Het is interessant om te zien dat we parkeervakken nu breder moeten inrichten, omdat auto's breder worden. Dat kan hier nog, maar zal in andere straten een probleem worden, zat ik me te bedenken.

Blijft nog die ene vraag over die ik misschien wel wekelijks aan de wethouder stel: wanneer komt hij met zijn grootse plan om nog veel meer straten veilig te maken en op te waarderen naar 30 km/uur?

Caroline Peeck (VVD). Voorzitter. De Haagse VVD dient samen met Hart voor Den Haag - Jelle zei het net al - een motie in waarin we de raad vragen minder te versmallen dan in het voorliggende raadsvoorstel. De inspreker zei het de vorige raad al: het lijkt dat het hier alleen gaat om een technisch detail van 60 centimeter, maar het is meer. Het gaat ook over wat we doen met participatie en de inbreng van buurtbewoners en betrokkenen die iedere dag op deze laan aanwezig zijn. En het is veilig met 5,60 meter. Dat wordt onderschreven door Veilig Verkeer Nederland, die ter plekke is geweest. De richtlijnen van CROW onderschrijven dat het zelfs tot 5,80 meter zou kunnen. Daarom dienen we de motie in met het dictum: verzoekt het college de Van Hogenhoucklaan conform de wens van de klankbordgroep te versmallen van 6 meter naar 5,60 meter in plaats van naar 5 meter.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). We begonnen met 6 meter en we gaan nu naar 5,60 meter. De parkeervakken worden aan beide kanten 20 centimeter breder gemaakt omdat auto's breder worden. Ik zou vanuit die logica 5,40 meter beter tegemoet vinden komen aan de bewoners. Ik heb ook gehoord dat ze 5,40 of 5,60 meter beide beter vinden dan 5 meter. Bent u bereid om er in uw motie 5,40 van te maken?

Caroline Peeck (VVD). Dat is het voordeel dat we weer even tijd hebben gehad om ernaar te kijken. Ik ben weer met de klankbordgroep ernaartoe gegaan. Ik heb met ze gesproken. We houden het

gewoon op 5,60 meter. Dat is echt het veiligste wat kan. Het wordt onderschreven door Veilig Verkeer Nederland en door de CROW-richtlijnen. Ik zie dus geen reden om naar 5,40 te gaan.

De **voorzitter**. Door mevrouw Peeck, daartoe gesteund door de heer Meinesz, wordt de volgende motie (K.1 VVD) ingediend:

motie K.1 VVD Meer versmallen leidt tot meer onveiligheidsgevallen

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Vaststelling voorontwerp Van Hogenhoucklaan (RIS319454).

Constaterende dat:

- de gemeente al meer dan 2 jaar in overleg is met de klankbordgroep over de herinrichting van de Van Hogenhoucklaan;
- er nu een voorontwerp ligt waarin het tweerichtingsgedeelte zwaar tegen de wens in van de klankbordgroep versmald wordt van zes naar vijf meter in plaats van naar 5 meter 60;
- er in de afgelopen jaren op de Van Hogenhoucklaan nul ongelukken gebeurd zijn;
- juist op dit deel van de laan naar verhouding veel fietsers, waaronder scholieren, ouderen en sporters, auto's van en naar de sportverenigingen en laad- en lossende vrachtwagens rijden;
- het college liever vasthoudt aan het handboek dan te luisteren naar de klankbordgroep waarin de wijkvereniging Benoordenhout, voetbal en cricketclub Koninklijke HC&VV, stichting van Hogenhoucklaan Verkeersveilig en Leefbaar, stichting Voorall, de Fietsersbond en enkele omwonenden zitten;
- Veilig Verkeer Nederland de wens van de klankbordgroep ondersteunt.
- de richtlijnen van CROW ook een breedte van 5 meter 60 op een erftoegangsweg ondersteunen.

Overwegende dat:

- de gemeente de Van Hogenhoucklaan vergelijkt met de Ruychrocklaan en Kraaienlaan, lanen waar geen sportverenigingen aan liggen, geen honderden kinderen iedere dag heen en weer op fietsen, geen laad- en lossende vrachtwagens rijden en waar alleen bestemmingsverkeer is;
- met de komst van de padelbanen op tennispark WW, het voornemen van van voetbal- en cricketclub Koninklijke HCVV tot uitbreiding van de velden er nog meer verkeersbewegingen komen.

Verzoekt het college:

- de Van Hogenhoucklaan conform de wens van de klankbordgroep te versmallen van 6 meter naar 5 meter 60 in plaats van naar 5 meter.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Wethouder **Kaptein** (GroenLinks). Voorzitter. Ik denk dat we weer een mooie herinrichting met elkaar bespreken. Een herinrichting die geen parkeerplaatsen kost is altijd fijn. Er komt meer groen - er komen zes bomen bij - en we kunnen de straat veiliger maken en die terugbrengen naar 30 km/uur. Er resteert een verschil van inzicht, ook met sommige mensen van de klankbordgroep. Ik kijk ook met genoeg terug naar het gesprek dat we daarover op locatie hadden, ook met iemand van Veilig Verkeer Nederland erbij. In dat opzicht ben ik dus ook niet verbaasd dat deze motie nu komt. Ik wil deze toch stevig ontraden. Dan kom ik terug op het commissiedebat, waar we dit ook uitgebreid

hebben besproken. Op basis van alle adviezen die we hebben - ook de politie is erbij betrokken geweest - is het in zijn algemeenheid en ook in dit geval veiliger om de weg niet breder te maken dan noodzakelijk, om zo ook die lage snelheid beter af te kunnen dwingen. Als we de weg 5,40 of 5,60 zouden maken, nodigt dat uit om in te halen. Dan blijven auto's niet achter de fietser, maar gaan ze proberen de fietser in te halen. Dat gaat juist tot verkeersonveilige situaties leiden. Juist die 5 meter is breed genoeg om auto's elkaar te kunnen laten passeren en ook om met vrachtauto's te kunnen passeren. Juist de zwakkere verkeersdeelnemers zoals de fietsers, waaronder de vele scholieren en jongeren, maar ook de ouderen en de sporters, worden met een wegbreedte van 5 meter beter beschermd.

Ik zou dus echt met klem willen aangeven dat dit heel onverstandig is. Wat een extra probleem is bij 5,60 meter is dat het niet past in het ontwerp zoals dat er nu ligt. Dit zou dus betekenen dat het hele ontwerp opnieuw zou moeten. Ik denk niet dat dit de bedoeling is van de indiener van deze motie. Met 5,40 zou dat niet hoeven. Dus als deze motie in stemming wordt gebracht, zou ik echt willen verzoeken aan de indiener om er 5,40 van te maken. Mocht die dan alsnog aangenomen worden, dan kunnen we door met het ontwerp. Anders moeten we helemaal terug naar de tekentafel. Dan komen we ook in de problemen met de planning, want we doen dit omdat we het riool gaan vervangen. Die vraag zou ik dus toch bij de indiener neer willen leggen. Maar de motie als zodanig is ontraden.

De **voorzitter**. Ik constateer dat er geen behoefte is aan een tweede termijn.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**. We stemmen aan het einde van de vergadering over de ingediende motie.

Aan de orde is:

L. Voorstel van het college inzake Voorontwerp INTHR lijn 6B (Schilderswijk) (RIS319991).

De beraadslaging wordt geopend.

Jelle Meinesz (Hart voor Den Haag). Voorzitter. Weer ligt er een plan voor een herinrichting voor lijn 6B, nu bij het Om en Bij en de Hobbemastraat. Daar zullen in totaal 26 parkeerplekken verdwijnen. Dit college blijft maar bezig met de kaalslag van parkeerplekken in onze stad. Nergens worden deze verloren parkeerplekken gecompenseerd en de bewoners mogen straks weer een heel eind gaan lopen om hun voertuig te parkeren in de garage aan de Van Mierisstraat, ver van hun huis. Deze garage is alleen nog niet open. We weten bij god niet wat die plekken gaan kosten per maand. Daarom steunen we de motie die de VVD zo meteen weer in gaat leggen. Ik geef alvast een winstwaarschuwing. Hart voor Den Haag steunt geen enkel herinrichtingsplan meer als er parkeerplekken verdwijnen en deze niet voldoende gecompenseerd worden. Genoeg is genoeg.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Voorzitter. We krijgen toegankelijke, moderne trams waar je ook je telefoon in kunt opladen, hebben de heer Bom en ik kunnen vaststellen. Fijn, dat is hard nodig. Maar dan moeten we wel hier en daar de buitenruimte nog wat aanpassen. Bijkomend voordeel is dat op dit traject de maximumsnelheid opgewaardeerd wordt naar 30 km/uur. GroenLinks spreekt de hoop uit dat in de Hobbemastraat, het volgende traject, het college extra aandacht geeft aan de veiligheid van de fietser daar, bij voorkeur met een goede, brede fietsstrook.

Caroline Peeck (VVD). Voorzitter. Gezien de tijd lees ik alleen het dictum voor: verzoekt het college geen van de 26 parkeerplaatsen op te heffen voordat er (betaalbare) afspraken zijn gemaakt over

compensatie voor deze plaatsen. Deze motie dien ik mede in namens Jelle Meinesz van Hart voor Den Haag.

Peter Mekers (D66). Als we dit voortaan bij alle broodnodige vernieuwingsprojecten voor de tramlijnen gaan doen, gaan we dan de boel niet vertragen? Hebben we dan überhaupt de stad op orde voordat de nieuwe trams instromen? Hoe kijkt de VVD daar dan tegenaan?

Caroline Peeck (VVD). Voor deze casus is het zo dat de wethouder al heeft toegezegd dat die plekken er zijn. Die komen namelijk in de Van Mierisstraat. Die garage is alleen nog niet open. Daarom hebben we tot die tijd vastgelegd, als deze motie wordt aangenomen, dat het in ieder geval geregeld wordt. Maar het komt dus.

Peter Mekers (D66). Goed om te horen dat het gaat om plekken die al in het vooruitzicht zijn gesteld. Ik was even bang dat de VVD de stad op slot wilde gooien voor nieuwe projecten.

Caroline Peeck (VVD). Nee, dat is niet zo.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Over zacht op de tijd gesproken: u heeft nu 30 seconden om te antwoorden zonder dat uw tijd gaat lopen. Dat is het voordeel van interrupties krijgen. U zegt zelf dat de wethouder al heeft gezegd dat er plekken komen. Dus wat doet deze motie dan nog?

Caroline Peeck (VVD). De garage is nog niet open. Het is dus nog niet geregeld.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Dat heb ik inderdaad mevrouw Peeck horen zeggen. Maar u vraagt om betaalbare afspraken, niet dat de plekken er al zijn. Dan zijn die afspraken er toch dat daar die plekken komen?

Caroline Peeck (VVD). We hebben nog geen garantie dat het en betaalbaar is en dat ze er komen. De wethouder heeft gezegd dat het de bedoeling is, net zoals bij de Hoefkade. Ook daarbij is toen de motie aangenomen dat er geen plekken worden weggehaald voordat dit echt geregeld is. Het is gewoon nog niet geregeld.

De **voorzitter**. Door mevrouw Peeck, daartoe gesteund door de heer Meinesz, wordt de volgende motie (L.1 VVD) ingediend:

Motie L.1 VVD Laat ook hier niets verdwijnen voordat bewoners zekerheid hebben

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van de Voorstel van het college inzake Voorontwerp INTHR lijn 6B (Schilderswijk) (RIS319991)

Constaterende dat:

- in het voorstel voor het voorontwerp inzake Voorontwerp INTHR lijn 6B (Schilderswijk) 26 parkeerplaatsen zullen verdwijnen.

Overwegende dat:

- het college aangeeft dat als compensatie voor de 26 parkeerplekken er gebruik gemaakt kan gaan worden van de leegstaande parkeergarage in de Van Mierisstraat (onder het Cruyff court Schilderswijk) die heropent wordt;
- er nog geen datum gecommuniceerd is dat deze parkeergarage heropend zal worden.
- de parkeerdruk in de Schilderswijk en Transvaal zeer hoog is;

- er een integraal plan voor parkeren in de wijken Schilderswijk en Transvaal ontbreekt.

Verzoekt het college:

- geen van de 26 parkeerplaatsen op te heffen voordat er (betaalbare) afspraken zijn gemaakt over compensatie voor deze plaatsen.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Adeel Mahmood (DENK). Voorzitter. Gezien de tijd hou ik het kort. Ik heb in de commissie wat vragen gesteld. Ik heb daar antwoord op gehad. Voor de rest verwijs ik naar mijn inbreng in de commissie; geen toevoegingen.

Peter Mekers (D66). Voorzitter. Ook mijn fractie is natuurlijk blij dat we beter toegankelijke, bredere trams krijgen, zodat het openbaar vervoer aantrekkelijker wordt. Daarvoor moeten we zaken aanpassen, waaronder dit traject. Ik ben ook blij met de plannen die er liggen, met nog wel de opmerking erbij dat onder andere de Fietzersbond opmerkingen heeft gemaakt over de Hobbemastraat en dat die nog niet voldoende fietsveilig is. Ik wil de wens uitspreken dat bij het definitieve ontwerp daar nog zo veel mogelijk rekening mee wordt gehouden. Dat gaat ons helpen om in de toekomst minder mensen op de fiets tussen de tramrails te krijgen en te zorgen dat het voor iedereen veilig fietsen is. Dus dat punt zou ik graag willen meegeven aan de wethouder om te kijken of hij daar iets over kan toezeggen voor het definitieve ontwerp.

Wethouder **Kaptejns** (GroenLinks). Voorzitter. Eerst de vraag van D66: de Hobbemastraat valt buiten de scope van dit project en is ook niet zo heel lang geleden heringericht. Het eerlijke antwoord is dus dat we geen plannen hebben om daar wijzigingen door te voeren.

Ik maak ook even van de gelegenheid gebruik om de vraag van GroenLinks op het vorige agendapunt te beantwoorden over de 30 km/uurstraten. Die komen eraan binnen enkele weken. Die vraag was ik vergeten te beantwoorden.

Ik ben blij met de steun die ik verwacht bij de stemming zo meteen voor dit plan. Dat is ook belangrijk. Die brede trams gaan veel betekenen voor de stad.

Er is een motie van de VVD: Laat ook hier niets verdwijnen voordat bewoners zekerheid hebben. Ik snap de motie heel goed. Er verdwijnen in totaal 26 parkeerplaatsen, maar die gaan we compenseren in de parkeergarage aan de Van Mierisstraat, onder het Cruyff Court daar. Ik heb in de commissie toegezegd dat u dat voorstel uiterlijk het tweede kwartaal van 2025 kunt verwachten. We gaan starten met de herinrichting van Om en Bij eind 2026, begin 2027. Dat zijn de lijnen waarlangs dit soort processen lopen. Dus ruim voordat de herinrichting start, is er zekerheid voor de bewoners dat ze hun auto in die stallingsgarage kwijt kunnen. Dat heb ik toegezegd. De motie is dus overbodig. Maar als die wordt aangenomen, dan hebben we een toezegging die we met deze motie gestand doen. U begrijpt wat ik bedoel, denk ik. Tot zover.

De **voorzitter**. Dank u wel, wethouder Kaptejns. Ik constateer dat er geen behoefte is aan een tweede termijn.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**. We gaan aan het einde van de vergadering stemmen.

Aan de orde is:

M. Voorstel van het college inzake Verzoek om bindend advies voor tijdelijke omgevingsvergunning Permanente Winter Opvang Sportlaan 600 (RIS320169).

De beraadslaging wordt geopend.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Voorzitter. De ChristenUnie/SGP is blij dat we ook op het zand werk maken van de opvang van mensen die onze hulp nodig hebben. Hoewel het wat ons betreft enigszins beschamend is dat deze opvang er wel al vier weken is, maar nog steeds geen vergunning heeft, willen we nu toch wel vooruitkijken. We vragen al lang aandacht voor de groep ernstig zieke mensen die noodgedwongen op straat leven. Al jaren groeit die groep en de ziektebeelden lijken steeds ernstiger. Het is tijd dat we als stad, nu er zeker een vaste locatie is voor de PWO, beter voor deze mensen gaan zorgen. Dat is de doelstelling in het beleidskader, maar nog niet geregeld. Daarom een motie samen met collega Arp, waarvan het dictum luidt: verzoekt het college bedden in de PWO beschikbaar te houden na 1 april 2025 voor somatisch zieken, totdat voor hen een passende oplossing is gevonden en de raad hierover voor 1 april 2025 te informeren.

Ook voor de winterkouderegeling is het college op zoek naar een vaste locatie. De ChristenUnie/SGP begrijpt dat het lastig is om in een stad met beperkte ruimte een locatie te vinden voor de WKR. Maar als we serieus werk willen maken van onze ambities om te investeren in Zuidwest, waar al veel gebeurt voor kwetsbare mensen en waar veel zorgdoelgroepen worden gehuisvest, moeten we wat de ChristenUnie/SGP betreft in de toekomst geen WKR willen in Zuidwest. Daarom een motie met als dictum: verzoekt het college in de zoektocht naar een permanente locatie voor de WKR geen locaties in Zuidwest te onderzoeken.

De **voorzitter**. Door mevrouw Klokkenburg worden de volgende moties (M.1 CU/SGP en M.2 CU/SGP) ingediend:

Motie M.1 CU/SGP Bied somatisch zieken onderdak

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024 ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Verzoek om bindend advies voor tijdelijke omgevingsvergunning Permanente Winter Opvang Sportlaan 600 (RIS320169),

constaterende, dat:

- de GGD-evaluatie stelt dat er een groeiende groep somatisch zieke dak- en thuisloze mensen is waarvoor geen passende plek is;

overwegende, dat:

- deze groep al in het beleidskader “Den Haag geeft thuis” (RIS316085) als doelgroep is gedefinieerd met als doelstelling om een specifieke opvang voor somatisch zieke dak- en thuisloze mensen te realiseren;
- tot op heden deze opvang niet is gerealiseerd;
- de PWO aan de Sportlaan een vaste locatie heeft gevonden voor de komende jaren en per 1 april 2025 zal sluiten na aankomende winterperiode;

verzoekt het college:

- bedden in de PWO beschikbaar te houden na 1 april 2025 voor somatisch zieken, totdat voor hen een passende oplossing is gevonden en de raad hierover voor 1 april 2025 te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

Motie M.2 CU/SGP WKR, maar niet meer in Zuidwest

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024 ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Verzoek om bindend advies voor tijdelijke omgevingsvergunning Permanente Winter Opvang Sportlaan 600 (RIS320169),

constaterende, dat:

- de WinterKoudeRegeling (WKR) 2024/2025 is gevestigd in Bouwlust, Zuidwest;
- er wordt gezocht naar een permanente locatie voor de WKR;

overwegende, dat:

- de spreiding van zorgdoelgroepen in onze stad ongelijk is, met een hoge concentratie in de vier wijken van Zuidwest;
- het Nationaal Programma Zuidwest stelt dat inwoners van de wijken in Zuidwest vaker te maken hebben met armoede, werkloosheid, gezondheidsproblemen, slechte woningen en sociaal isolement en daarmee dus kwetsbaar zijn;
- met het NPZW en de Regiodeal veel geïnvesteerd wordt in Zuidwest, zodat de kwetsbaarheid van de mensen en de wijken minder wordt;
- het toevoegen van meer kwetsbare doelgroepen tegengesteld zijn aan de doelstellingen van het NPZW;

verzoekt het college:

- in de zoektocht naar een permanente locatie voor de WKR, geen locaties in Zuidwest te onderzoeken,

en gaat over tot de orde van de dag.

De moties maken onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Rita Verdonk (Hart voor Den Haag). Voorzitter. De PWO is gestart op 1 november jongstleden. Het is nu 28 november. Dat betekent vier weken open zonder vergunning. Ik heb daarom een vraag aan de burgemeester in zijn verantwoordelijkheid voor de uitvoering van wetten en verordeningen. Wat is zijn mening over deze illegale situatie?

Het veiligheidsplan is nog steeds niet beschikbaar voor omwonenden. Daarom een motie die het college verzoekt voor 12 december aanstaande het veiligheidsplan PWO te delen met omwonenden.

De **voorzitter**. Door mevrouw Verdonk wordt de volgende motie (M.3 HvDH) ingediend:

Motie M.3 HvDH Waar is het veiligheidsplan?

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, in een debat over de Voorstel van het college inzake Verzoek om bindend advies voor tijdelijke omgevingsvergunning Permanente Winter Opvang Sportlaan 600 (RIS320169).

Constaterende dat,

- De eerste bewoners 1 november j.l. zijn ingehuisd in de PWO;
- Het college meerdere malen een veiligheidsplan voor omwonenden heeft toegezegd.

Overwegende dat,

- Omwonenden nog steeds niet weten welke voorzieningen de gemeente heeft getroffen om hun veiligheid te waarborgen;
- Tijdens de openstelling van de PWO in 2023 meerdere incidenten hebben plaatsgevonden;
- De capaciteit van de PWO, op advies van betrokken organisaties, is teruggebracht van 120 naar 80 plaatsen.

Van mening dat,

- Haagse burgers recht hebben om te weten hoe er wordt omgegaan met incidenten mbt de veiligheid in hun eigen wijk.

Verzoekt het College,

- Voor 12 december a.s. het Veiligheidsplan PWO te delen met omwonenden.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Caroline Peeck (VVD). Voorzitter. De Haagse VVD is ervan overtuigd dat we alleen een fijne en veilige stad kunnen hebben als we ons met zijn allen houden aan de regels. Wij vinden het dan ook onbegrijpelijk hoe dit nu gaat. Ik dien dan ook een motie in samen met Lotte van Basten Batenburg en Rita Verdonk van Hart voor Den Haag, met als dictum: verzoekt het college zich voortaan aan de regels te houden.

De **voorzitter**. Door mevrouw Peeck, daartoe gesteund door mevrouw Van Basten Batenburg, wordt de volgende motie (M.4 VVD) ingediend:

Motie M.4 VVD Regels zijn er voor iedereen

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het Voorstel van het college om een bindend advies voor tijdelijke omgevingsvergunning Permanente Winter Opvang (PWO) Sportlaan 600 (RIS320169).

Constaterende dat:

- het college blijkens het raadsvoorstel bewust heeft gekozen om het Haga-complex te verbouwen en te beginnen met de PWO zonder de daarvoor benodigde vergunning.

Overwegende dat:

- de gemeente als toezichthouder verantwoordelijk is voor het naleven van de regels die ze zelf schendt.

Van mening dat:

- het feit dat de gemeente beperkt juridische risico's loopt, omdat er 'concreet zicht op legalisatie' is geen excuus is om zonder vergunning aan het werk te gaan;
- de gemeente haar geloofwaardigheid als toezichthouder verliest door zelf onvergund te werken.

Verzoekt het college:

- zich voortaan aan de regels te houden.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

De **voorzitter**. Meneer Dubbelaar, u heeft een punt van orde?

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Voorzitter. Ik wil een ordevoorstel doen om de tijd aan te vullen voor een lange raad, want ik merk dat het debat een beetje verdwijnt. Dat vind ik echt jammer, omdat alle onderwerpen de ruimte moeten krijgen. Mensen gaan heel snel door de tijd heen. Ik snap het allemaal, maar volgens mij zitten we hier om debat met elkaar te voeren. Ik vind het jammer. Dus daarom het voorstel, voorzitter.

De **voorzitter**. Dus het concrete voorstel dat u doet, is om de spreektijden aan te vullen naar die van een lange raad. Ze zijn nu van een reguliere raad en die zou u willen aanvullen tot die van een lange raad.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Ja, dat klopt, voorzitter, om een aantal collega's daarmee tegemoet te komen. Ik begreep dat er net ook al naar geïnformeerd werd. Dus dat is het voorstel.

De **voorzitter**. Het concrete ordevoorstel van de heer Dubbelaar, waar we direct over gaan stemmen, is om de spreektijden aan te vullen tot die van een lange raad.

Leonie Gerritsen (PvdD). Ik vind dat wel ingewikkeld, want we hebben wel fractievoorzittersoverleg gehad hierover. Daarnet is ook niet het verzoek van de heer De Ridder ingewilligd. We hebben met elkaar afgesproken dat dit een reguliere raad is. Ik heb ook zitten schrappen in mijn teksten. Dat is dan even zo.

De **voorzitter**. Dat mag, maar het staat ook iedereen vrij om een ordevoorstel te doen, natuurlijk. Meneer De Ridder, u wil daar ook wat op zeggen?

Rutger de Ridder (VVD). Voorzitter. Het is natuurlijk zo dat het fractievoorzittersoverleg van de week heeft besloten dat het een reguliere raad was. Toen was er nog geen discussie over het extra vergadermoment. Vanmorgen is dat misschien niet te berde gebracht - want ik hoor dat wel van mijn rechterkant - maar ik zou wel willen voorstellen dat we dat nu wel in ogenschouw nemen. In het debat over de duiding van de situatie hebben we die tijd allemaal wel gebruikt. Dan zou ik het in het kader van de samenwerking tussen oppositie en coalitie heel vriendelijk vinden als een aantal collega's over hun hart zouden strijken en zouden zeggen: laten we die paar minuten per fractie erbij nemen.

De **voorzitter**. Laten we dat in stemming brengen. Dan hebben we daar direct duidelijkheid over. Als ik even de aandacht mag? Iedereen is heel erg druk met elkaar, maar laten we vooral even dit ordevoorstel netjes afhandelen. Dan kunnen we daarna ook snel door. Het ordevoorstel is om de spreektijden aan te vullen tot aan die van een lange raad.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Voor.

Yousef Assad (D66). Tegen.

Rutger de Ridder (VVD). Voor.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Tegen.

Leonie Gerritsen (PvdD). Tegen.

Janneke Holman (PvdA). Tegen.

Adeel Mahmood (DENK). Voor.

Fatima Faïd (HSP). Tegen.

Lesley Arp (SP). Voor.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Voor.

Massimo Etalle (FVD). Tegen.

Martin van den Goorbergh (Groep van den Goorbergh). Voor.

Kavish Partiman (CDA). Tegen.

De **voorzitter**. De PVV is niet aanwezig. Het is een beetje een onbevredigende uitslag voor zowel de voor- als de tegenstanders. Het is 22-22. Daarmee staken de stemmen en blijft het zoals het is. Mooier kan ik het niet maken.

We gaan nu naar de beantwoording van het college op agendapunt M, want daar hadden we het over voordat dit ordevoorstel kwam. Ik geef het woord aan wethouder Vavier.

Wethouder **Vavier** (GroenLinks). Voorzitter. Dank aan de raadsleden voor de ingediende moties. Ik handel ze op volgorde af. Ik begin dus met M.1 van de ChristenUnie/SGP. Die gaat over somatisch zieke dakloze mensen. We hebben het hier vaker over gehad in de raad. Het college heeft aangegeven dat we bezig zijn met overleg met zorgorganisaties om nieuwe opvang te organiseren. Wij kunnen deze motie aan de raad laten, maar ik wil daar wel een kanttekening bij plaatsen. Dakloze mensen met somatische klachten vangen we nu dus op in de PWO. Er wordt ook met de mensen samen steeds gezocht naar een duurzame oplossing. Dat is het hele doel van de permanente winteropvang. Het uitgangspunt is dan ook dat ze ook na 30 april zorg en ondersteuning krijgen als ze die nog nodig hebben. Als er geen adequate opvang voor hen beschikbaar is aan het einde van de PWO-periode, proberen we voor deze groep wel de PWO-opvang te verlengen. Dan gaat het alleen om mensen die tijdens de PWO-periode opvang en zorg kregen. We moeten wel even onderzoeken of dit mogelijk is binnen deze vergunning. Als dat niet zo blijkt te zijn, dan moeten we naar een andere oplossing zoeken. Met deze interpretatie kan ik deze motie aan de raad laten.

Motie M.2. De indiener gaf zelf ook al aan dat we niet de luxe hebben in de stad om wijken en stadsdelen uit te sluiten als we zoeken naar locaties. Daarom moet het college ook deze motie ontraden.

Motie M.3 van Hart voor Den Haag gaat over het veiligheidsplan. Ook hier hebben we over gesproken in de commissievergadering. Daar heb ik aangegeven dat het veiligheidsplan voor de PWO is gedeeld met de bewonersorganisaties en de BIZ. Maar wel met het verzoek om dat niet te delen, omdat in het veiligheidsplan ook onzichtbare maatregelen staan die we liever niet in de openbaarheid willen hebben. Wij zullen de veiligheidsmaatregelen die we wel openbaar kunnen maken, heel graag delen met de bewoners. Die zullen we dan ook delen in de eerstvolgende nieuwsbrief. Zoals de motie is geformuleerd, moet het college die dus ontraden, maar we willen wel heel graag tegemoetkomen aan de wens van Hart voor Den Haag.

Rita Verdonk (Hart voor Den Haag). De volgende nieuwsbrief is uitgesteld. Die komt op 14 januari. Dat is wel erg laat.

Wethouder **Vavier** (GroenLinks). Het zou een mogelijkheid zijn om het in een nieuwsbrief te delen. Bewoners weten ons heel goed te vinden wanneer er meldingen zijn van overlast of als er zorgen zijn in de buurt. Wij zien ook dat de afspraken die we hebben gemaakt met de zorgorganisaties, de politie, de boa's en de Haagse hosts, werken.

Rita Verdonk (Hart voor Den Haag). Wanneer wordt het stuk met de raad gedeeld?

Wethouder **Vavier** (GroenLinks). Wij kunnen de openbare veiligheidsmaatregelen delen in de eerstvolgende voortgangsrapportage die naar uw raad toe komt. Dat is, zoals we hebben afgesproken, voor ieder reces. We kunnen het veiligheidsplan met alle zichtbare en onzichtbare maatregelen onder geheimhouding met uw raad delen, als u dat wenst.

Rita Verdonk (Hart voor Den Haag). Graag. Dan nog iets: als overheid een geheim stuk delen met omwonenden, hoe ziet u dat voor zich? Wat mogen die mensen dan wel en wat mogen ze niet?

Wethouder **Vavier** (GroenLinks). Dit is overigens geen overheidsdocument. We zien het als onderdeel van de goede samenwerking met de bewonersorganisaties en de BIZ. Dus op die manier kunnen we heel goed met elkaar samenwerken. Ook de bewonersorganisaties en de BIZ begrijpen heel goed dat ze onzichtbare veiligheidsmaatregelen waarvan je liever niet wil dat die op straat terechtkomen, niet moeten delen.

Motie M.4 van de VVD heet Regels zijn er voor iedereen. Het college onderschrijft dat volledig. Deze motie is overbodig, want het college heeft zich ook aan de regels gehouden. Het college handelde in dit geval precies hetzelfde als bij alle andere onvergunde situaties waarbij er concreet zicht is op legalisatie door een kansrijke vergunningaanvraag. In het geval van concreet zicht op legalisatie kan ook het bevoegd gezag niet handhavend optreden. Het is dus niet aan de orde dat de gemeente voor zichzelf andere regels hanteert dan voor Haagse burgers of ondernemers. Het college ontraadt deze motie. Dank.

Rita Verdonk (Hart voor Den Haag). Ik had nog een vraag gesteld aan de burgemeester. Die is er niet.

De **voorzitter**. Ik heb doorgekregen dat die vraag doorgekomen is en dat hij onderweg is voor de beantwoording. We kijken even hoe het ermee staat. Ik krijg door dat de burgemeester heel kort even buiten de deur is. Het voorstel is om de vraag later in de vergadering te beantwoorden. Is dat akkoord voor u? Dan gaan we dat doen. Dank voor die flexibiliteit.

De beraadslaging wordt geschorst.

De **voorzitter**. We gaan aan het einde van de vergadering stemmen, na natuurlijk eerst de beantwoording van de openstaande vraag.

Aan de orde is:

N. Voorstel van het college inzake Visie Museumkwartier 2033 - Oude Meesters en Nieuwe Helden in de Haagse Binnenstad (RIS320071).

O. Gewijzigd voorstel van het college inzake Formalisering voorbereidings- en uitwerkingskrediet transformatie Lange Voorhout 102 naar het Nieuwe Eschermuseum (RIS318437).

De **voorzitter**. Deze onderwerpen worden als één agendapunt besproken. Er zal uiteraard wel apart over gestemd worden.

De beraadslaging wordt geopend.

Coen Bom (Hart voor Den Haag). Voorzitter. We gaan de Nachtvisie en de Museumvisie doen. Ik kan alleen maar de dicta voorlezen, omdat niemand ons twee minuutjes extra gunt. Ik kan daar heel boos om worden. Dat ga ik ook doen zo meteen.

Ik had een motie over het Eschermuseum. Dat heeft te maken met het kant-en-klare plan dat hier al gemaakt is en destijds is goedgekeurd. Ik wil niet vragen aan iedereen of ze dat plan willen goedkeuren, maar wel of ze een werkbespreking willen houden zodat we het plan nog een keer kunnen aanhoren als nieuwe raad. Daarom de motie met het verzoek om op korte termijn een werkbespreking te organiseren, waarin de huidige gemeenteraad in ieder geval de plannen van IQNN kan aanhoren alvorens te beslissen over het huidige voorstel. Het duurt allemaal zo lang dat we pas in 2032 een keer de opening van het Eschermuseum zouden kunnen hebben.

Over de museumvisie doe ik ook al mijn tekst weg; echt belachelijk. Ik heb een motie over de tentoonstelling Voorhout Monumentaal van de Pulchri Studio; die is ook buiten de subsidieregelingen gevallen. Dat vinden wij een heel kwalijke zaak. Daarom een motie: overwegende dat de tentoonstelling meer dan 100.000 bezoekers per maand trekt, een keer per twee jaar; de tentoonstelling voor ongeveer € 30.000 gerealiseerd kan worden; verzoekt het college om fondsen te vinden binnen de begroting om de continuïteit van 'Voorhout Monumentaal' te waarborgen; en in gesprek te gaan met Pulchri Studio omtrent de verdere invulling.

Tot mijn grote spijt tot hier!

De **voorzitter**. Ik wil aangeven dat het wel in stemming is gebracht, meneer Bom. De stemmen zijn gestaakt. Ik kan het ook niet mooier maken dan het is.

Door de heer Bom wordt de volgende motie (N.1 HvDH) ingediend:

Motie N.1 HvDH Behoud de tentoonstelling Voorhout Monumentaal van Pulchri Studio

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op donderdag 28 november 2024, ter bespreking van Visie Museumkwartier.

Constaterende dat,

- Pulchri Studio een beeldbepalende instelling is in het museumkwartier;
- De tentoonstelling van Pulchri, 'Voorhout Monumentaal' eens per 2 jaar, gedurende drie maanden op het Voorhout te zien was;
- Voorhout Monumentaal geen subsidie toegewezen heeft gekregen vanuit het MJB 2025-2028.

Overwegende dat,

- Voorhout Monumentaal meer dan 100.000 bezoekers per maand trekt;
- De tentoonstelling vaak nationale pers genereert, zoals vorige keer met de 'ANWB-borden' die verwezen naar 'Vanaf hier mag Alles';

- De tentoonstelling een fraai uithangbord is voor het museumkwartier, precies datgene wat we willen uitstralen met de ambitie;
- De tentoonstelling voor ongeveer €30.000,- gerealiseerd kan worden.

Verzoekt het College:

- Om fondsen te vinden binnen de begroting om de continuïteit van ‘Voorhout Monumentaal’ te waarborgen;
- In gesprek te gaan met Pulchri Studio omtrent de verdere invulling;
- De raad hierover te informeren.

En gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**. Door de heer Bom, daartoe gesteund door de heer De Mos, wordt de volgende motie (O.3 HvDH) ingediend:

Motie O.3 HvDH Verspil geen onnodig geld aan nieuwe plannen Escher

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op donderdag 28 november 2024, ter bespreking van Formalisering voorbereidings- en uitwerkingskrediet transformatie Lange Voorhout 102 naar het Nieuwe Eschermuseum.

Constaterende dat,

- Er een voornemen is om in het huidige pand aan het Lange Voorhout 102 (de Amerikaanse Ambassade) op termijn het Escher Museum te huisvesten;
- Het College daartoe een voorstel doet om 1,8 miljoen Euro uit te geven aan het maken van 3 voor-voorontwerpen, die in 2026 klaar moeten zijn, waarna er in 2027 een raadsvoorstel zal volgen.

Van mening dat,

- Er een -door de Raad reeds goedgekeurd- kant en klaar plan ligt van Architectenbureau IQNN dat in een veel verder gevorderd stadium is;
- De directeur van IQNN gaarne bereid is het destijds aangenomen ontwerp op punten aan te passen indien gewenst;
- Het huidige voorstel zodanig veel tijd vergt dat pas in 2028 een akkoord van de Raad gevraagd wordt, zodat we pas jaren daarna daadwerkelijk kunnen gaan bouwen, tegen totaal onbekende bouwprijzen.

Verzoekt het College:

- Om op korte termijn een werkbespreking te organiseren, waarin de huidige Gemeenteraad in ieder geval de plannen van IQNN kan aanhoren alvorens te beslissen over het huidige voorstel;
- De raad hierover te informeren.

En gaat over tot de orde van de dag.

De moties maken onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Andrew van Esch (D66). Voorzitter. Het ging ineens heel snel. Ik was net bezig om een nieuwe tekst te maken. Nu ga ik wat uit het hoofd doen. Kijken hoe dat lukt.

Vandaag hebben we het over Escher in Het Paleis. Laat ik er geen doekjes om winden. Mijn fractie is er groot voorstander van dat we zo snel mogelijk van start gaan met het verder uitwerken van de plannen voor de inhuizing in de voormalige Amerikaanse ambassade. Het is belangrijk dat we dat nu doen. Want laten we wel wezen: als we nu weer gaan wachten op allerlei onderzoeken, dan wordt het er uiteindelijk alleen maar duurder en niet beter van. We hebben er al lang genoeg over gesproken. Laten we er nu een klap op geven.

Maar er zijn nog een aantal andere dingen die spelen en die erbij worden gehaald. We zijn een groot voorstander van het Museumkwartier, hartstikke goed. Jammer dat er zo weinig geld voor is, maar laten we er maar mee beginnen. Dan kunnen we vanzelf wel zien wat er nog meer nodig is. In het Museumkwartier, wat een prachtig marketingidee is, zitten allerlei instellingen. Daar zit ook in West Den Haag. West Den Haag heeft veel geld gekregen van ons en ook van het Rijk, maar zij hebben straks geen ruimte. Dat is natuurlijk jammer. Daar moeten we wat aan doen. Tegelijkertijd kunnen zij nog steeds ... Want we hoeven niet alleen maar over stenen te praten, maar ook over de rol die zij kunnen spelen binnen het Museumkwartier. Daar moeten we veel langer over praten, maar we moeten niet dingen met elkaar gaan verknopen op dit moment. We moeten het hebben over die Amerikaanse ambassade. Daar moeten we mee doorgaan.

Ten slotte moeten we het ook niet hebben over Escher in Het Paleis, want dan zijn we zeven tot acht jaar nog aan het wachten, omdat het paleisje voorlopig nog vol zit met Escher in Het Paleis. Wij denken dat het niet verstandig is om daar nu al beslissingen over te nemen. Daarmee zeggen we niet dat West straks niet naar het Paleis mag gaan. Dat zeggen we helemaal niet. We zeggen alleen: hou dat nog even vast. We zeggen ook niet dat er geen Oranjemuseum of Delfts blauw in mag. We zeggen: hou dat nou even vast, laten we het nu hebben over het gebouw van de Amerikaanse ambassade en zeggen dat het Eschermuseum daarnaartoe gaat.

We hebben er lang genoeg over gesproken. Het is een prachtig plan. We hebben er allerlei presentaties over gehad. Dus vooruit met de geit.

Fatima Faïd (HSP). Begrijp ik nu goed dat u het amendement dat ik straks ga indienen, volmondig gaat omarmen, meneer Van Esch?

De **voorzitter**. We hebben slechte ervaringen in deze raad over een debat voeren over niet ingediende amendementen.

Fatima Faïd (HSP). Maar hij heeft het natuurlijk wel al gelezen. Daar kan hij vast een beetje filosofisch iets over zeggen.

De **voorzitter**. Vooruit maar weer; meneer Van Esch, heel kort.

Andrew van Esch (D66). Mevrouw Faïd, ik vind het altijd fijn om het voor u spannend te houden. Weet u, de grondhouding is dat we graag nu geen afspraken willen maken over het paleisje. Dat doen we later. We zeggen niet wat er wel en wat er niet in mag. We willen dat uitstellen. We willen gewoon doorgaan met het Escher. Dat vinden we belangrijk. En we vinden het belangrijk - dat had ik nog niet gezegd - dat wij verder gaan praten met West over wat ze wel kunnen doen. Er zijn een aantal dingen. Je kunt nog genoeg met elkaar organiseren in de openbare ruimte. We moeten het met elkaar vragen. Ik roep u ook op om met alle woordvoerders samen met West aan tafel te gaan zitten, zodat we samen kunnen gaan praten over wat er nog meer mogelijk is. En ik denk ook een klein beetje aan de Binckhorst. We willen daar ook fantastische cultuur gaan ontwikkelen. Het lijkt me hartstikke goed om bij zo'n instelling als West, die juist cultuur wil ontwikkelen, juist daarin wil ondernemen, juist ook met de studenten van de KABK en allerlei andere afgestudeerden, daar te gaan kijken wat we daar nog meer kunnen doen. Dus het stopt niet. Het gaat gewoon door. We moeten alleen los van de stenen denken.

De **voorzitter**. Ik merk wel dat wij een verschillende interpretatie van 'kort' hebben, maar we gaan nog een keer naar mevrouw Faïd.

Fatima Faïd (HSP). Ik begrijp het nu even niet. Meneer Van Esch zei net als eerste: laten we naar het Museumkwartier kijken en naar de Amerikaanse ambassade, er zijn heel veel mogelijkheden. Nu haalt u het paleisje erbij. Dat kan, maar daar gaat mijn verhaal straks niet over. Dus ik begrijp het niet. Want nu heeft u het ineens over de Binckhorst. Maar in uw inbreng zei u: we moeten kijken naar allerlei scenario's. Wat is nu precies het verhaal van D66?

Andrew van Esch (D66). Met alle liefde ga ik dat nog een keer herhalen in een heel korte vorm. Nu ja zeggen tegen het krediet, nee zeggen tegen allerlei dingen die we in het Escher willen en ja, we moeten verder praten met West over een nieuwe toekomst in het Museumkwartier. Daarnaast kunnen we misschien gaan praten over de Binckhorst. We willen vol gaan werken met West. Dat is een hartstikke goede instelling. Is dat genoeg?

Fatima Faïd (HSP). Mwah.

(Hilariteit)

De **voorzitter**. Maar u gaat het er maar mee doen, denk ik, want u bent zelf aan het woord.

Fatima Faïd (HSP). Voorzitter. De Haagse Stadspartij maakt zich zorgen dat het nieuwe Eschermuseum dreigt uit te draaien op een Amare 2.0: veel kosten, weinig alternatieven. Het plan voor de Amerikaanse ambassade lijkt nu vast te liggen op één scenario, zonder breder te kijken naar de kansen in het hele Museumkwartier, met name ook voor hedendaagse kunst. We zien dat dit scenario vooral op de toerist is gefixeerd. Wat is nu precies het publiek belang voor de Hagenees? Daarom pleiten we ervoor om ook andere opties en instellingen te overwegen, zodat de raad goed geïnformeerde keuzes kan maken zonder financiële verrassingen. Laat ons niet in dezelfde valkuil lopen. Het verleden heeft ons geleerd dat een frisse blik en gezonde twijfel goed kunnen zijn. Daarom dient mijn partij het amendement in Escher Museum: bijzonder complex - niet heel origineel, geef ik toe. Misschien kan de tijd uit. Het dictum luidt: 'De opdracht voor de uitwerking van de verschillende scenario's wordt aangepast zodat deze ook gericht is op de toekomst van het gehele gemeentelijke bezit in het Museumkwartier. Hierbij wordt rekening gehouden met de visie op het Museumkwartier en de kansen die het Haagse culturele veld biedt aan initiatieven en instellingen, met als doel een versterking van het Museumkwartier, waarbij de toe te voegen onderdelen elkaar versterken.' Het is medeondertekend door mevrouw Arp van de SP.

We hopen dat dit project uiteindelijk even helder en logisch wordt als Eschers kunst. Maar laten we dan wel zorgen dat we niet verdwalen in een oneindige trap zonder uitgang!

De **voorzitter**. Die is heel mooi, mevrouw Faïd. Er worden allemaal tips gevraagd aan mevrouw Faïd. 'Waar haalt ze dit vandaan?'

Door mevrouw Faïd, daartoe gesteund door mevrouw Arp, wordt het volgende amendement (O.B HSP) voorgesteld:

Amendement O.B HSP Escher Museum: bijzonder complex

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van *Voorstel van het college inzake Formalisering voorbereidings- en uitwerkingskrediet transformatie Lange Voorhout 102 naar het Nieuwe Escher Museum.*

Besluit om aan het dictum toe te voegen

VI. De opdracht voor de uitwerking van de verschillende scenario's wordt aangepast zodat deze ook gericht is op de toekomst van het gehele gemeentelijke bezit in het *Museumkwartier*. Hierbij wordt rekening gehouden met de visie op het *Museumkwartier* en de kansen die het Haagse culturele veld biedt aan initiatieven en instellingen, met als doel een versterking van het *Museumkwartier*, waarbij de toe te voegen onderdelen elkaar versterken.

Het amendement maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Voorzitter. In 2009 diende GroenLinks-raadslid David Rietveld een initiatiefvoorstel in met daarin het plan om de voormalige Amerikaanse ambassade als gemeente te behouden en om er een internationaal stoelenmuseum in te vestigen. Hij heeft gister verteld dat dat echt helemaal uit elkaar viel. Nou ja, ik heb hier de tijd niet voor. Ik constateer dat dit college in elk geval een deel van het plan heeft overgenomen, niet alles. Geen stoelen, maar Escher dus. Mijn fractie waardeert het dat de wethouder extra momenten in het proces heeft ingebouwd om goed te kunnen afwegen of de investeringen bijdragen aan het publieke belang en tegemoetkomen aan de stad. Zo voorkomen we dat we ons blindstaren op maar een mogelijke uitkomst.

Met die opmerking wil GroenLinks ook markeren wat dit is. We nemen nu een besluit om € 1,8 mln. te investeren in de voorbereiding en de uitwerking. Daarna komt pas echt het investeringsbeleid, met bijbehorend kostenplaatje. Mijn fractie kan instemmen met het voorbereidingsbudget, maar zal bij de wegingsmomenten steeds kritisch blijven kijken voordat we instemmen met verdere investeringen.

Dan over de museumvisie. Oude meesters en nieuwe helden: dat is wat het college wil uitstralen in het Museumkwartier. GroenLinks hecht aan het behouden van een instelling voor hedendaagse kunst in het Museumkwartier. Wij steunen dan ook de motie van de Partij voor de Dieren die hiertoe oproept.

Onder nieuwe helden vallen wat ons betreft ook de potentiële helden van de toekomst: de huidige studenten van de KABK. We hoorden de spreker hier vanochtend al over spreken. Vandaar de volgende motie met als titel *Betrek KABK-studenten bij Museumkwartier*: verzoekt het college de KABK-studenten actief te betrekken bij de verdere uitwerking van de plannen voor het Museumkwartier, en in het bijzonder bij plannen om de buitenruimte in het Museumkwartier tijdens de verbouwing van het Haags Historisch Museum en de Amerikaanse ambassade zo aantrekkelijk mogelijk te houden.

De **voorzitter**. Door de heer De Vuyst wordt de volgende motie (N.2 GL) ingediend:

Motie N.2 GL Betrek KABK-studenten bij het Museumkwartier

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Visie Museumkwartier.

Overwegende, dat:

- Er in die visie voor het Museumkwartier terecht wordt geconcludeerd dat in het Museumkwartier 13 culturele instellingen zijn gevestigd;
- Hierbij de nabijheid van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten (KABK) niet genoemd wordt.

Constaterende, dat:

- De nabijheid van de KABK op verschillende uiteenlopende vlakken kansen schept voor de verdere ontwikkeling van het Museumkwartier;
- De gemeente Den Haag veel waarde hecht aan participatie en co-creatie met de stad.

Van oordeel, dat:

- Het een gemiste kans zou zijn om de KABK en haar studenten niet actief te betrekken bij de verdere ontwikkeling van het Museumkwartier.

Verzoekt het college:

- Haagse makers en KABK-studenten actief te betrekken voor de verdere uitwerking van de plannen voor het Museumkwartier;
- KABK-studenten in het bijzonder te betrekken bij plannen om de buitenruimte in het Museumkwartier tijdens de verbouwing van het Haags Historisch Museum en de Amerikaanse Ambassade zo aantrekkelijk mogelijk te houden.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Lesley Arp (SP). Voorzitter. Ook ik heb wild wat dingen moeten schrappen. De oproep van de SP is om het bestaande aanbod in het Museumkwartier op waarde te schatten en te behouden. We willen het college wijzen op de brief over het museum West, waarin staat dat deze instelling open zou staan voor een locatie buiten dit gebied. Echter hoorden wij dat dat nooit zo duidelijk uitgesproken is. Dus graag een reflectie hierop van het college.

Onze fractie schrok ook wat toen de wethouder onthulde dat de verkoop van het Paleis mogelijk op tafel lag ten dienste van de businesscase van het Eschermuseum, ook al vond ze dit zelf onwenselijk. We hebben als raad vaak genoeg over de vershraling van het culturele landschap gesproken en de noodzaak om grip op gemeentelijk vastgoed te houden, dat we in kunnen zetten voor maatschappelijke doelen. Maar aangezien het Paleis duidelijk al een rol speelt in het Museumkwartier, kunnen we hier als raad ook al prima afspraken over maken. Hierom ons amendement Geen verkoop Paleis als wisselgeld. Stop de tijd, wil ik graag verzoeken, voorzitter. Het amendement luidt: 'Besluit om: V. in te stemmen met de dekking voor het onder IV genoemde krediet vanuit de reeds in de begroting 2023-2026 beschikbaar gestelde structurele middelen; met dien verstande dat het Paleis in ieder geval niet zal worden verkocht om financiële gaten te dichten voor de financiering van het Eschermuseum.' Dit is medeondertekend door de heer Bom van Hart voor Den Haag. De tijd kan door.

Ook maken we ons zorgen om de scenario's die door het ontwerpteam gaan worden uitgewerkt. De raad heeft al eerder de wens uitgesproken om te kiezen tussen scenario's met verschillende maten van ingrijpendheid, zowel ruimtelijk als financieel. En niet onbelangrijk, we hebben hier allen meegemaakt hoe een gebouw dat in vierkante meters groeit, ook invloed heeft op de exploitatie en beslag legt op het cultuurbudget in de toekomst. Laten we om deze redenen alvast de toekomstige raad een echte verscheidenheid aan opties bieden, om niet weer in een tunnelvisie terecht te komen. Ik zou weer willen verzoeken om de tijd te stoppen om een amendement in te dienen. Dat amendement voegt onder dictumpunt IV aan het einde toe: 'Ook wordt per scenario met een kwalitatieve analyse uitgewerkt wat de impact van majeure ingrepen op de monumentale waarde van het pand is inclusief een onderbouwing van de noodzaak van die ingrepen. Elk scenario zal bovendien worden voorzien van een indicatieve financiële raming. Hierbij wordt in acht genomen dat de scenario's variëren in ingrijpendheid (ruimtelijk en financieel), waarbij ook duidelijk wordt gemaakt aan de raad welk scenario minimale impact zou hebben op het bestaande monument.' Tot zover.

De **voorzitter**. Door mevrouw Arp, daartoe gesteund door mevrouw Klokkenburg, wordt het volgende amendement (O.C SP) voorgesteld:

Amendement O.C SP Bescheidenheid siert de stad

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Voorstel van het college inzake Formalisering voorbereidings- en uitwerkingskrediet transformatie Lange Voorhout 102 naar het Nieuwe Eschermuseum.

Besluit om:

IV. een voorbereidings- en uitwerkingskrediet ter beschikking te stellen van € 1,8 mln. ten behoeve van het aanbesteden van het ontwerpteam, de onderzoeken en werkzaamheden tot en met de afronding van een Schetsontwerp in twee à drie ruimtelijke **en financiële** scenario's; met dien verstande dat het volgende wordt gewijzigd in het raadsvoorstel:

“Het voorstel is om het ontwerpteam de opdracht te geven om een Schetsontwerp te maken voor twee tot drie scenario's met ruimtelijke oplossingen voor de uitbreiding aan de achterzijde van het voormalige ambassadegebouw. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan deels bovengrondse en deels ondergrondse uitbreiding in verschillende ruimtelijke scenario's. **Ook wordt per scenario met een kwalitatieve analyse uitgewerkt wat de impact van majeure ingrepen op de monumentale waarde van het pand is inclusief een onderbouwing van de noodzaak van die ingrepen. Elk scenario zal bovendien worden voorzien van een indicatieve financiële raming. Hierbij wordt in acht genomen dat de scenario's variëren in ingrijpendheid (ruimtelijk en financieel), waarbij ook duidelijk wordt gemaakt aan de raad welk scenario minimale impact zou hebben op het bestaande monument.**”

De **voorzitter**. Door mevrouw Arp wordt het volgende amendement (O.D SP) voorgesteld:

Amendement O.D SP Geen verkoop Paleis als wisselgeld

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Voorstel van het college inzake Formalisering voorbereidings- en uitwerkingskrediet transformatie Lange Voorhout 102 naar het Nieuwe Eschermuseum.

Besluit om:

V. in te stemmen met de dekking voor het onder IV genoemde krediet vanuit de reeds in de begroting 2023-2026 beschikbaar gestelde structurele middelen; **met dien verstande dat het Paleis in ieder geval niet zal worden verkocht om financiële gaten te dichten voor de financiering van het Eschermuseum.**

De amendementen maken onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Leonie Gerritsen (PvdD). Voorzitter. De verhuizing van Escher naar de voormalige Amerikaanse ambassade blijft een ingewikkeld onderwerp voor de Partij voor de Dieren. Hoewel we als fractie niet negatief staan tegen een mooie plek waar de kunstenaar Escher goed tot zijn recht kan komen en ook zeker niet tegen flink investeren in kunst en cultuur, blijven dit type grote verbouwingen en verhuizingen spannend. Niet alleen omdat Amare nog vers in het geheugen zit, maar ook omdat we soortgelijke projecten vaak tegen problemen aan zien lopen, zoals de renovatie van Boijmans Van Beuningen. En in Den Haag kunnen we helaas niet rekenen op giften van tientallen miljoenen van

miljardairsfamilies als de kosten hoger uitvallen. We steunen daarom het amendement van de SP over het onderzoeken van de scenario's.

Een ander ingewikkeld punt is wat er gaat gebeuren met het Paleis Lange Voorhout. Het college geeft aan nu nog geen keuze te willen maken over de toekomst van dit pand, dat eigendom van de gemeente is, maar aan de andere kant stemmen we vandaag ook over de Visie Museumkwartier, waarin duidelijk het probleem wordt uitgesproken dat er te weinig locaties in het Museumkwartier beschikbaar zijn voor een culturele invulling. Om dat dus nu niet vast te leggen, zou onhandig zijn. Ook is mijn fractie bang dat dit paleis uiteindelijk zal worden gebruikt als financiële buffer om de renovatie van het Eschermuseum te betalen, waardoor het Museumkwartier een beeldbepalende locatie zal verliezen en het museumaanbod zal verschrompelen. De Partij voor de Dieren wil het behoud van dit pand in het Museumkwartier juist graag borgen. Door de functie cultuur te behouden kunnen we daadwerkelijk uitvoering geven aan de Visie Museumkwartier.

Ook wil mijn fractie inzetten op een andere ambitie uit de Visie Museumkwartier, namelijk ruimte geven aan nieuwe helden, die naast de oude meesters ook vertegenwoordigd moeten worden in het Museumkwartier. Daarom een motie waarmee de raad de voorkeur uitspreekt voor een toekomstige plek voor moderne kunst in het Paleis, die ik samen met de SP indien: Onderdak voor nieuwe helden in Museumkwartier. De motie spreekt uit dat het Paleis Lange Voorhout gebruiken als onderdak aan 'nieuwe helden' door er een hedendaagse kunstinstelling van formaat in te huizen, de voorkeur heeft van de raad; verzoekt het college het Paleis Lange Voorhout niet te verkopen maar de functie cultuur te behouden en de locatie in te zetten ter versterking van het Museumkwartier.

De **voorzitter**. Door mevrouw Gerritsen, daartoe gesteund door mevrouw Arp, wordt de volgende motie (N.3 PvdD) ingediend:

Motie N.3 PvdD Onderdak voor nieuwe helden in Museumkwartier

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Visie Museumkwartier 2033 (RIS320071).

Constaterende, dat:

- in de 'Visie Museumkwartier 2033 - Oude meesters en nieuwe helden in de Haagse Binnenstad' (RIS320071) wordt gekozen voor de positioneringsstrategie 'Oude Meesters & Nieuwe Helden';
- oude meesters goed vertegenwoordigd worden in het museumaanbod, maar Nieuwe Helden in de vorm van hedendaagse kunst ondervertegenwoordigd worden;
- het risico dat hedendaagse kunst weinig ruimte krijgt in het museumkwartier wordt genoemd als bedreiging;
- het Paleis Lange Voorhout (na de verhuizing van het Eschermuseum) kansen biedt om in het Museumkwartier een museumlocatie te realiseren voor hedendaagse kunst.

Overwegende, dat:

- het college aangeeft hedendaagse kunst een mogelijke invulling zou kunnen zijn van het Paleis, 'naast eerder genoemde thema's als 'koninklijk' en 'Delfts Blauw';
- thema's als 'koninklijk' en 'Delfts Blauw' weinig tot geen ruimte zullen bieden voor 'nieuwe helden' en waarschijnlijk geen stromen jong publiek zal trekken.

Spreekt uit, dat:

- het Paleis Lange Voorhout te gebruiken als onderdak aan 'nieuwe helden' door er een hedendaagse kunstinstelling van formaat in te huizen, de voorkeur heeft van de raad.

Verzoekt het college:

- het Paleis Lange Voorhout niet te verkopen maar de functie cultuur te behouden en de locatie in te zetten ter versterking van het Museumkwartier.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Anthony Uduba (VVD). Voorzitter. Omwille van de tijd hou ik het ook heel kort. De motie met als titel Geen mini Amare verzoekt het college om bij het volgende besluitvormingsmoment van de raad de financiële impact van het Paleis Lange Voorhout op de businesscase in beeld te brengen, alsmede de exploitatie van het Eschermuseum in de voormalig Amerikaanse ambassade uit te werken en ter goedkeuring aan de raad voor te leggen.

De **voorzitter**. Door de heer Uduba, daartoe gesteund door mevrouw Faïd, wordt de volgende motie (O.1 VVD) ingediend:

Motie (O.1 VVD) **Motie:** Geen mini Amare

Indiener: Anthony Uduba, Haagse VVD

De Raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het voorstel van het college inzake de verbouwing van de voormalige Amerikaanse ambassade tot Escher-museum.

Constaterende dat:

- het college een voorbereidings- en onderzoekskrediet van €1,8 miljoen vraagt voor de verbouwing.

Overwegende dat:

- Het paleis Lange Voorhout van grote meerwaarde kan zijn voor het museumkwartier zowel cultureel als financieel;
- Daarvoor duidelijk moet zijn of, en zo ja hoe, het Paleis Lange Voorhout ingezet wordt om het maatschappelijk belang te dienen;
- Daardoor het van belang is dat duidelijk wordt wat de kosten dan wel opbrengsten zijn van het Paleis Lange Voorhout als het ingezet wordt als nieuw museum of als de markt het Paleis ter hand neemt;
- De raadsenquête Amare: Bijzonder Complex heeft aangetoond dat de raad een volledig financieel beeld moet hebben van alle kosten en opbrengsten om een integrale afweging te kunnen maken.

Van mening dat:

- De gemeenteraad onvoldoende beeld heeft van de exploitatie van het nieuwe Eschermuseum en mogelijke kosten dan wel opbrengsten van het Paleis Lange Voorhout;

Verzoekt het college:

- Bij het volgende besluitvormingsmoment van de raad de financiële impact van het Paleis Lange Voorhout op de businesscase in beeld te brengen, alsmede de exploitatie van het Eschermuseum in de voormalig Amerikaanse ambassade uit te werken en ter goedkeuring aan de raad voor te leggen;

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Samir Ahraui (PvdA). Voorzitter. De agendapunten zijn dan wel gebundeld, maar ik zal ze proberen in mijn inbreng separaat te behandelen. Ik begin met het Eschermuseum, waarbij we allereerst alle betrokkenen willen bedanken die al jaren aan dit project werken.

Ik denk niet dat het een verrassing zal zijn dat mijn fractie dit voorstel om een plan te maken voor het nieuwe Eschermuseum, gaat steunen. We zien hierin kansen om een museum te realiseren waar iedereen in de stad van kan genieten. In de commissie hebben we veel gesproken over het publiek belang van dit museum en hoe we dat überhaupt vaststellen. Mijn fractie deelt de analyse van de wethouder dat de gemeente een publiek belang heeft om de uitbreiding van dit museum te ondersteunen. Wel zijn we kritisch op de doelstelling waarvoor we dit allemaal gaan doen. Nu wordt nog veel over het Eschermuseum gesproken als een trekpleister voor internationale toeristen of toeristen en als imagooversterking voor het Museumkwartier. Maar uit de visie op het Museumkwartier blijkt dat de voornaamste doelgroep die gebruikmaakt van het Eschermuseum, niet uit onze stad komt. Voor de PvdA ligt de publieke waarde van zo'n museum juist in het trekken van scholieren, jongeren en andere inwoners uit onze stad. Daarom vinden we het ook extra belangrijk dat juist dat element in de komende schetsontwerpen extra aandacht krijgt. Juist dit element zou deze investering voor ons rechtvaardigen. Het is dan ook belangrijk dat we zicht houden op welke gevolgen de ruimtelijke keuzes die voorliggen, hebben voor dit maatschappelijk belang.

Fatima Faïd (HSP). Begrijp ik goed dat de Partij van de Arbeid schoolreisjes naar een museum publiek belang vindt? Of heb ik het nou weer verkeerd begrepen?

Samir Ahraui (PvdA). We hebben in de stad een uitdaging om heel veel groepen uit de stad naar onze musea te trekken, ook om te genieten van alle culturele instellingen en het culturele aanbod dat in onze stad aanwezig is. Ik denk dat het heel goed zou zijn, als wij deze investering doen, dat daar ook wat voor terugverwacht mag worden. Je mag dus juist, als tegenprestatie bijna, ook van het Eschermuseum verwachten dat ze haar uiterste best doet om onze eigen mensen, om het maar even zo te noemen, daarnaartoe te kunnen trekken.

Fatima Faïd (HSP). Als u het Amare-rapport nog eens had doorgenomen, dan had u gezien dat we eerst het publieke belang moeten vaststellen en pas daarna gaan kijken hoeveel geld we daar tegenaan willen gooien. U draait het om: we geven geld en dan moeten zij met iets komen. Volgens mij is dat niet per se het publiek belang. Misschien kunt u daar nog verder invulling aan geven?

Samir Ahraui (PvdA). De keuze is nu of je het privaat wil doen of dat je vindt dat je hier als gemeente een rol in moet hebben. Het is dan ook wel heel erg de keuze tussen kiezen voor gemeenschap, kiezen voor het betrekken van de stad en kiezen voor toegankelijk voor alle groepen die we hebben, of kiezen voor de private ontwikkeling. Daarmee verdwijnt het ook uit ons zicht en kunnen we er niet op sturen. Mijn fractie kiest het liefst voor het maatschappelijk belang van het betrekken van onze eigen mensen.

De **voorzitter**. Mevrouw Faïd, voor de laatste maal.

Fatima Faïd (HSP). Ik begrijp niet zo goed waarom de heer Ahraui het nu ineens heeft over privaat. Publiek belang is niet de staat of private partijen. Lees toch nog maar even de definitie, meneer Ahraui, want hier kan ik geen chocola van maken.

Samir Ahraui (PvdA). Publiek belang zegt natuurlijk wel iets over of er een groter, breder maatschappelijk belang is om als overheid, of als gemeente in dit geval, te zeggen dat wij een bepaalde

investeren willen doen. Mijn fractie ziet daar de kansen voor in dit voorstel, mits daar een paar dingen tegenover staan. Dat is hoe wij die invulling hebben gemaakt.

Voorzitter. Hier ligt voor het Eschermuseum dan ook een grote opdracht en verantwoordelijkheid. Daarom hebben we de motie met als titel Eschermuseum toegankelijk voor de hele stad, met als dictum: verzoekt het college bij de uitwerking van de schetsontwerpen inzichtelijk te maken welke gevolgen de verschillende scenario's hebben voor de ruimte die beschikbaar is voor educatieve doeleinden; bij uitwerking van de toekomstige exploitatieplannen het Eschermuseum te verzoeken ook een strategie op te stellen voor het aantrekken van meer bezoekers uit de stad.

Daarnaast hebben we de visie op het Museumkwartier op de agenda staan. Daarbij geldt voor mijn fractie eigenlijk hetzelfde. Het is een prima insteek van het college om het aanzien van de binnenstad te versterken en mooie musea te realiseren, maar blijf wel oog houden voor een toegankelijk museumaanbod voor onze inwoners. Fijn ook dat de wethouder in de commissie heeft gezegd dat de musea zich daaraan hebben gecommitteerd. Het cultuuraanbod gaat door dit kabinet, zoals we verwachtten, alleen maar verschromelen. Het is dus extra belangrijk dat we een betaalbaar cultuuraanbod voor onze inwoners blijven garanderen. Dus afsluitend de oproep: investeer in samenwerkingen met scholen, spoor musea aan om nieuwe doelgroepen aan te trekken en controleer daar als gemeente ook nadrukkelijk op. Daar ligt voor ons de maatschappelijke meerwaarde van dit plan. Daar zullen wij de komende tijd ook de plannen op blijven beoordelen.

De **voorzitter**. Door de heer Ahraui wordt de volgende motie (O.2 PvdA) ingediend:

Motie O.2 PvdA Escher museum toegankelijk voor de hele stad

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Formalisering voorbereidings- en uitwerkingskrediet transformatie Lange Voorhout 102 naar het Nieuwe Eschermuseum (RIS319421).

Overwegende, dat:

- Het college heeft aangegeven dat een deel van de uitbreiding van het Eschermuseum ten goede moet komen aan educatieve activiteiten;
- Culturele participatie een speerpunt is van de nieuwe Visie Museumkwartier 2033;
- Het cultuuraanbod en cultuuronderwijs, door toedoen van dit kabinet, de komende jaren waarschijnlijk ernstig onder druk komt te staan.

Constaterende, dat:

- Nog niet duidelijk is hoeveel ruimte gereserveerd zal worden voor educatieve activiteiten;
- Volgens de Visie Museumkwartier relatief weinig mensen in Den Haag het Eschermuseum bezoeken en deze meer bezoekers van buiten de stad trekt;
- Het van essentieel belang is dat we werken aan een Museumkwartier dat toegankelijk is voor alle Hagenaars.

Verzoekt het college:

- Bij uitwerking van de schetsontwerpen inzichtelijk te maken welke gevolgen de verschillende scenario's hebben voor de ruimte die beschikbaar is voor educatieve doeleinden.
- Bij uitwerking van de toekomstige exploitatieplannen het Eschermuseum te verzoeken ook een strategie op te stellen voor het aantrekken van meer bezoekers uit de stad.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

De **voorzitter**. De heer Uduba heeft een punt van orde. Gaat uw gang.

Anthony Uduba (VVD). Voorzitter. Het is misschien goed om te vermelden dat mijn motie mede ingediend is door de heer Van Esch van D66 en mevrouw Faïd van de HSP. Dank.

De **voorzitter**. Ja, u zat zo krap in de spreektijd dat u dat heel slim gedaan heeft zo, natuurlijk. Helemaal goed, dat is opgetekend. We gaan door naar de beantwoording van het college. Het woord is aan wethouder Bruines. Ik zie ruim 25 minuten spreektijd nog. Dat is uiteraard geen aansporing!

Wethouder **Bruines** (D66). Voorzitter. Ik zag dat op het lijstje met alle spreektijden het college ontbrak. Dat is voor mij belangrijk altijd om te zien, voordat ik ga uitweiden. Maar omdat iedereen zo weinig tijd gehad heeft, vind ik het ook een beetje onaardig als ik overal nu heel uitgebreid op inga. Maar ik zal proberen de belangrijke punten die zijn gemaakt, aan te tippen. We hebben er natuurlijk ook in de commissie uitgebreid over gesproken. Ik doe de beantwoording aan de hand van de volgorde van de sprekers en de door hen ingediende moties.

De heer Bom vraagt over het voorstel voor Escher of het college een werkbijeenkomst wil organiseren over de plannen van IQNN. Het is aan de raad om een werkbijeenkomst te organiseren. Dat kunt u altijd doen. Ik wil wel opmerken dat er geen goedgekeurd plan bestaat. Er zijn wel ideeën geweest. Er is indertijd vastgesteld en geconcludeerd dat de marktverkenning die gedaan is, afgerond moest worden, omdat die niet tot iets leidde. Dat heeft ertoe geleid dat het college toen gezegd heeft: als we heel graag, zoals in verschillende coalitieakkoorden al stond, een stap willen zetten met de verhuizing van Escher van het paleisje naar de ambassade, dan zullen we het toch zelf moeten doen. Dan komen we ook op de argumenten die door de heer Ahraui naar voren zijn gebracht. Dat is de afweging geweest en dat is wat nu voorligt. Maar het is aan uw raad om te bepalen of u meegaat met het voorstel van de heer Bom. Wat het college betreft is het niet nodig en misschien ook verwarrend. Ik zou me ook graag willen aansluiten bij de woorden die de heer Van Esch heeft gesproken: dit loopt nu zo'n tijd, laten we in hemelsnaam een keer aan de slag gaan. Want iedereen staat daar klaar voor.

Dan zegt de heer Bom over het Museumkwartier: behoud de tentoonstelling Voorhout Monumentaal. U vraagt om fondsen te vinden. Dat is natuurlijk geen dekking die u daar aangeeft, meneer Bom. In die zin kan het dus niet. Maar we zijn het eens dat het een ontzettend mooi initiatief is. Als ik het dictum mag opvatten als 'zet alles op alles om dit mogelijk te maken', dan kan ik u zeggen dat we daar al mee bezig zijn. Ik kan deze motie zien als ondersteuning en aan de raad laten. Op die manier vat ik die op.

Coen Bom (Hart voor Den Haag). Prima, dank u wel.

De **voorzitter**. Zo snel kan het gaan.

Wethouder **Bruines** (D66). Graag gedaan.

D66 heeft geen motie ingediend, maar de heer Van Esch heeft het gehad over de discussie over West en de rol in het Museumkwartier. Het voorstel dat hier voorligt, is om aan de slag te gaan met het ontwerp voor een Eschermuseum en daar de eerste stap in te gaan zetten. Het voorstel dat niet voorligt, is nieuwe huisvesting voor West en wat ook niet voorligt, is de toekomst van het paleisje. Het is wel zo dat West een tijd hier zit en zich heel mooi ontwikkeld heeft. We hebben er vaker over gesproken. Er is ook heel veel ingesproken. We willen heel graag dat West het Museumkwartier, maar niet alleen het Museumkwartier maar ook de rest van de stad, kan blijven versterken met de mooie dingen die zij doen. Het college wil graag ondersteunen en helpen, wanneer ze uit de ambassade moeten vertrekken, bij het vinden van een goede nieuwe plek. Er is op dit moment weinig plek in het Museumkwartier. Wij hebben daar zelf ook heel weinig bezit. Dus dat is best lastig, maar we blijven kijken, ook buiten het Museumkwartier, naar een plek die passend is en goed kan functioneren. Ik blijf het aanbod doen om daar van harte over mee te denken en daar ook actief in te ondersteunen.

Lesley Arp (SP). De wethouder geeft aan dat wat nu voorligt, het nieuwe Eschermuseum is. Ik vind dat wat te makkelijk. Want volgens mij hebben we het ook over een visie op een Museumkwartier en gaat het daar ook bijvoorbeeld over de ruimte die we bieden aan zogenaamde nieuwe helden en hedendaagse kunst. Het is dus wel degelijk van belang hoe wij met de schaarse posities qua panden omgaan.

Wethouder **Bruines** (D66). Ik zei dit in het kader van Escher, maar mevrouw Arp heeft natuurlijk gelijk. Dit gaat om een bredere visie. Het gaat ook over hoe we het Museumkwartier in samenwerking tussen verschillende culturele instellingen en de gemeente zowel kunstinhoudelijk als qua activiteiten voor de hele stad maar ook voor iedereen die onze stad wil bezoeken, aantrekkelijk laten zijn. Het is wat het college betreft dus en-en-en. Cultureel inhoudelijk, dat gaat over oude meesters én jonge helden. Dat evenwicht moet er absoluut in zitten. Maar het gaat ook over het trekken van meer bezoekers en een aantrekkelijke plek zijn in een heel mooi stuk van onze stad. Het moet gastvrij en aantrekkelijk zijn voor bezoekers van binnen en buiten. Het is een driedubbele doelstelling wat het college betreft. Ik spreek graag nogmaals uit dat ik graag mee wil denken en zal denken over een goede plek voor West.

Lesley Arp (SP). Het is natuurlijk mooi dat de wethouder dat zegt. Maar het gaat me niet alleen puur over West. Het gaat mij er echt om dat hedendaagse kunst ook een plek krijgt. Dan denk ik dat het wel belangrijk is om die visie geloofwaardig te maken en dat we het ook hebben over vastgoed. Volgens mij hoort de discussie over dat paleisje daar gewoon bij. Waarom zouden niet nu al als raad daar een richting in kunnen aangeven?

Wethouder **Bruines** (D66). Omdat in ieder geval de komende jaren - dan hebben we het, denk ik, toch wel over vijf, zes, zeven jaar - het Eschermuseum gewoon nog in het paleisje zit. We zeggen ook weleens dat we niet al te ver over ons graf heen moeten regeren. Het is wel belangrijk om het daarover te hebben, ik zeg alleen: moet dat nu? Er zit op dit moment een culturele bestemming op. Het is een pand van de gemeente. Ik denk dat het heel goed is om de tijd te nemen om, ergens in de komende tijd in de verdere uitwerking van de plannen, heel goed op een rijtje te krijgen - dat raakt ook aan de motie die de heer Uduba heeft ingediend - hoe, ook financieel, dat paleisje in elkaar zit, wat de kansen zijn en wat inhoudelijk interessant zou kunnen zijn voor de toekomst. Dat wil ik graag doen. Maar om daar nu al uitspraken over te doen, dat gaat het college iets te ver. We hebben steeds gezegd: eerst deze besluiten en dan gaan we rustig kijken wat we daar verder mee doen. Het amendement van mevrouw Arp en de motie van de Partij voor de Dieren zijn op dat punt niet onsympathiek, maar wat het college betreft voorbarig. We willen daar echt gewoon even met elkaar goed de tijd voor nemen. In die zin worden ze ook ontraden.

De **voorzitter**. Mevrouw Arp, voor de laatste maal.

Lesley Arp (SP). Ik vind deze discussie lastig. Ik denk dat er veel sympathieke dingen staan in de Museumvisie, maar als we hier geen klap op geven, wordt die visie heel erg wankel. Want wat zijn die woorden over die nieuwe helden dan eigenlijk waard? Dan heb je het volgens mij in die visie over Pulchri, die natuurlijk ook in een lastige positie zit met het MJB. Dus ik vind wel dat als je mooie woorden op papier zet, je ook moet kunnen leveren met daden. Ik vind het een ingewikkelde situatie. Als het amendement het niet haalt, maakt dat het lastig voor mijn fractie om voor de Museumkwartiervisie te stemmen.

Wethouder **Bruines** (D66). Ik snap wat mevrouw Arp zegt. Toch wil ik daar wel een ding aan toevoegen. Het gaat echt wel om meer dan alleen vastgoed. Het gaat juist ook om al die instellingen die zich hebben verenigd met elkaar in het Museumkwartieroverleg, waaronder ook ons Nationale Theater. Als er één partij is die veel met jonge helden doet, zijn zij het wel. Als je het hebt over beeldende kunst, dan zie je dat Pulchri - waar natuurlijk best wat over te zeggen valt - ook met de

KABK een samenwerking is aangegaan. Dat vind ik een heel mooie ontwikkeling. De plannen van het Haags Historisch zijn erop gericht om het niet alleen te hebben over historie, maar ook echt om meer ruimte te geven aan het maken van de nieuwe geschiedenis. Ik zie dus wel degelijk, ook inhoudelijk, heel veel kansen om daarmee verder te gaan. Ik ben het ook eens met iedereen dat we daar scherp op moeten blijven en moeten blijven prikkelen et cetera. Daar ben ik het helemaal mee eens. Het is dus niet zo dat het alleen afhangt van een discussie die we nu over het paleisje zouden moeten voeren. Dat zou toch echt een beperking van het bredere vraagstuk zijn.

Leonie Gerritsen (PvdD). Ik vind dat de wethouder zichzelf een beetje tegenspreekt. Ze heeft het over je graf regeren, terwijl we hier een langetermijnvisie aan het maken zijn. Dat is over je graf regeren. Daar is die voor bedoeld. Als daarin staat dat de grote problemen zijn dat we te weinig moderne kunst en te weinig ruimte hebben, dan is het toch gek om nu vast te stellen dat we nog geen afspraken gaan maken over de enige mogelijkheid die we nu zien?

Wethouder **Bruines** (D66). In detail zou het college het verstandig vinden om daar wat meer tijd voor te nemen op een iets later tijdstip, omdat voorlopig, de komende zes jaar, in die situatie niet zoveel verandert. Als er zich nieuwe kansen voordoen, ook op andere plekken, dan zullen wij onze ogen en oren ervoor openhouden. We zullen ook gesprekken met andere partijen voeren om te zien of er andere plekken te vinden zijn die op kortere termijn het culturele gebeuren kunnen verstevigen. Dat is wat we daarover hebben gezegd. Overigens heb ik ook gezegd dat er een culturele bestemming op het paleisje zit. Er is op dit moment geen enkele reden om ervan uit te gaan dat er wat anders mee gebeurt dan een culturele bestemming. Ook in den brede zijn alle opties nog open. We weten ook niet precies hoe die situatie er over drie, vier, vijf, zes jaar uit ziet. Dus laten we alsjeblieft op dat moment ook de goede keuzes maken. Dat is hoe het college er tot nu toe in zit. Maar goed, uiteindelijk bepaalt u wat u daarvan vindt.

Voorzitter. Mevrouw Faïd zegt dat we, in mijn eigen woorden, helemaal terug naar af moeten: laten we nog eens kijken naar wat we in het Museumkwartier hebben en moeten we niet eens gaan analyseren wat nou waar het beste terecht zou kunnen komen? Zo vat ik het op. Als ik het verkeerd opvat, dan hoor ik het graag. Daarvan zegt het college: de discussie over Escher loopt nu al zo lang, eigenlijk is die stap wel genomen en gaat het om wat we verder gaan doen. Vandaar ook het voorstel om het echt zo in te richten dat de raad in elke volgende stap kan meedenken en kan oordelen of we op de goede weg zitten en of we naar de volgende stap toe kunnen.

Fatima Faïd (HSP). Het is heel fijn dat we de hele tijd worden meegenomen. Dat is altijd de bedoeling. Maar het gaat er niet per se om dat we terug naar af gaan. Het gaat erom dat we een pas op de plaats maken en dat we niet in dezelfde valkuil trappen als bij Amare. Dat zie ik hier steeds gebeuren. Want we zijn wel heel lang bezig met discussies, maar het gaat steeds over Escher in de Amerikaanse ambassade. Er zijn geen andere scenario's. Wij willen heel graag, ook omdat het om heel veel geld gaat, meerdere scenario's. Dat is niet per se heel moeilijk.

Wethouder **Bruines** (D66). Volgens het college is dat al een gepasseerd station. De gedachte is steeds geweest: Escher zit te krap in het Paleis en wij willen graag de ruimte geven om uit te breiden, met een potentie naar 300.000 bezoekers per jaar, vanuit de stad maar ook van buiten, om daarmee het Museumkwartier, het aantal bezoekers en de bestedingen die daarmee samenhangen, het toeristische element, ruimte te geven. Dat is het uitgangspunt geweest van dit voorstel. Verder ziet u in de beschrijving van het publiek belang de argumenten die dat naar het gevoel van het college ook ondersteunen. Het zijn misschien ook nog punten waar in de komende tijd extra aandacht voor moet zijn. Een SWOT-analyse zit er ook nog bij. Dus dat zal allemaal in de volgende ronde meegenomen moeten worden.

Fatima Faïd (HSP). Dit kennen we natuurlijk ook van het verhaal rond Amare. Dat was ook allemaal perfect geregeld. Ons punt is: we focussen op één scenario - dat doen we dus blijkbaar al jaren, als ik

de wethouder goed volg - en dat vinden wij heel zorgelijk. Want het gaat om heel veel geld. Wij willen niet verrast worden met dat er steeds meer geld bij moet, terwijl we het niet meer kunnen stoppen.

Wethouder **Bruines** (D66). Wat betreft die laatste opmerking: dat is juist de reden waarom het college heeft gezegd u in elke stap te willen meenemen, dus met het schetsontwerp, met het voorlopige ontwerp en het definitieve ontwerp. Zo weet u precies wat er gaat gebeuren, hoe het ontwerp eruitziet, wat de exploitatiebegroting is die erbij hoort en of het financieel nog past; dus hebben we voor wat we ervan verwachten het geld over dat we erin moeten investeren? Dat is de reden om juist de raad mee te blijven nemen daarin: om niet het spoor bijster te raken. De scenario's vooraf zijn er natuurlijk al geweest in twee of drie variaties. Daarbij is al twee keer onderzocht of er een mogelijkheid is om een combinatie te maken met een commerciële functie of het te verkopen. Dat is uiteindelijk mislukt. Toen hebben we gezegd: dan moeten we het zelf doen. Dan zijn er eigenlijk twee kanten van het verhaal. Het eerste is: wat kan je met de ambassade? Daarover is de afweging geweest dat het een monument is op een prominente plek, met enorm veel potentie. Daar willen we als stad zelf aan het roer blijven zitten. We willen in ieder geval dat er wat moois mee gebeurt. Het tweede is: wat zijn de scenario's voor het Eschermuseum? Laat je dat zitten waar het zit of wil je het de ruimte geven om te groeien om daarmee ook meer te kunnen doen, ook richting onze eigen bevolking en richting educatie? Daar hebben we in eerdere stadia al vaak over gesproken. Dus dat is voor nu voor het college het uitgangspunt geweest om mee te beginnen. De scenario's die nu gaan komen - hoe groot of hoe klein en hoe gaan we het dan precies doen - volgen nu in de eerste ronde.

De **voorzitter**. Mevrouw Faïd, voor de derde maal.

Fatima Faïd (HSP). Ik hoor heel veel wensdenken. Deze raad kennende, kan ik me niet voorstellen dat we miljoenen gaan investeren in één scenario en dat we dan op een gegeven moment, na een aantal jaar zeggen: hm, het is toch niet helemaal wat we ervan gedacht hebben, want er moet nog een paar miljoen bij; weet je wat, we trekken de stekker eruit. Ik geloof niet dat dat gaat gebeuren. Dus daar maken wij ons heel veel zorgen over. Maar de tijd zal het leren. De tijd zal het leren. En dan kom ik wel weer terug op deze dag.

Wethouder **Bruines** (D66). We zullen het zien. We zijn er met zijn allen bij. Althans, zolang het ons gegeven is. Dus laten we elkaar daar ook scherp in houden. Het is het college er echt niet om te doen om er hier iets doorheen te drukken. Het is echt in het belang van de stad, van het museum, van het pand en van het Museumkwartier om hier nu stappen in te gaan zetten. Het speelt al heel lang.

Dan kom ik op de motie van GroenLinks over het betrekken van de studenten van de Academie. Dat is een motie waar het college zich goed in kan vinden. Het is een beetje onduidelijk wat betreft de aantrekkelijk van de buitenruimte. Maar ik ben er heel blij om dat de samenwerking met de KABK, zowel door wat West sinds de afgelopen tijd doet als wat Pulchri en misschien anderen doen, gelukkig toeneemt. Ik vind achteraf dat de KABK te weinig plek heeft gekregen in de Museumkwartiervisie. Ik vat de motie zo op dat we de studenten en die opleiding - dat geldt misschien ook wel voor het conservatorium - veel meer nog betrekken bij alles wat daar gebeurt. Die boodschap zal ik ook zeker overbrengen aan de culturele instellingen, die het uiteindelijk allemaal moeten doen. Als we de motie op deze mogen interpreteren, kunnen we die aan de raad laten.

Over het amendement van mevrouw Arp, Geen verkoop Paleis als wisselgeld, heb ik het eigenlijk net al gehad. Dat zegt dat het Paleis niet mag worden verkocht om financiële gaten te dichten. Ik heb al gezegd dat we heel graag de discussie over de toekomst van het Paleis uitgebreider met elkaar voeren op basis van feitelijke financiële maar ook inhoudelijke informatie, en de mogelijke kanten daarvan bekijken. Waarbij we inderdaad wel constateren dat er gewoon nog wel een culturele bestemming op het pand ligt. Dat is ook wel richtinggevend wat het college betreft. Maar dit amendement vindt het college dus voorbarig en we ontraden het.

Het andere amendement van mevrouw Arp is een aanscherping van wat er allemaal aan informatie bij de scenario's moet worden geleverd. Dat vindt het college een waardevolle toevoeging.

We willen het daarmee ook graag aan de raad laten. Het college is zeer bereid om dat over te nemen. Ik begrijp dat dit misschien niet zal betekenen dat mevrouw Arp alsnog het voorstel steunt. Desalniettemin is het college zeer bereid om dit amendement positief te beoordelen.

Ik kom bij de motie Onderdak voor nieuwe helden in Museumkwartier van mevrouw Gerritsen. Daar hebben we het net uitgebreid over gehad. Die is op dit moment ontraden. Of ze kan ook aangehouden worden.

De heer Uduba heeft de motie Geen mini Amare. De heer Uduba zegt dat het belangrijk is dat wij twee dingen goed in beeld hebben. Een: hoe zit het met de kosten, opbrengsten en potentie van het paleisje? Twee: hoe houden we goed zicht op het ondernemingsplan en de exploitatieplannen voor Escher in de Amerikaanse ambassade, zodat we goed kunnen beoordelen in de verdere stadia van ontwikkeling of we op de goede weg zitten, of er geen ruimte gaat ontstaan tussen wat er gebouwd wordt en wat daar uiteindelijk in gaat gebeuren en of het economisch en financieel deugdelijk in elkaar zit? Dat is toegezegd. Ook in de geheime financiële bijlage krijgt u elke keer een berekening van het exploitatieplan, het ondernemingsplan. Dat kunt u ook absoluut meenemen in uw beoordeling van of we op de goede weg zijn en of we hiermee in staat zijn om de volgende stap te zetten. Als u de kant die de exploitatie opgaat, niet terugziet in de investeringen die nodig zijn in dat pand, dan is dat het gesprek dat we met elkaar moeten voeren en natuurlijk ook met het museum. Maar het is niet zo dat de gemeenteraad de exploitatie van een culturele instelling vaststelt. Dus u moet het gebruiken bij de voortgang en het beoordelen of we op de goede weg zitten. Het 'ter goedkeuring voorleggen' is niet aan de orde, maar het is wel een heel belangrijk onderdeel van de goedkeuring die u moet geven aan het nemen van een volgende stap. Laat ik het zo formuleren. Ik hoop dat de motie op deze manier gelezen mag worden. Dan kan het college de motie aan de raad laten.

De **voorzitter**. Ik heb nog een interruptie voor u van mevrouw Arp. Voordat ik haar aan het woord laat, wil ik het college ook wel even wijzen op de spreektijd. Die is inmiddels meer dan gehalveerd. Mevrouw Arp.

Lesley Arp (SP). Deze motie verzoekt de financiële impact van het Paleis Lange Voorhout in relatie te brengen met de exploitatie van het Eschermuseum in de voormalige Amerikaanse ambassade. Er wordt dus echt specifiek door een financiële bril gekeken. Mijn fractie zou het belangrijk vinden om ook door een maatschappelijke bril te kijken, zeker als het scenario dreigt dat we aan de ene kant vierkante meters voor cultuur vercommercialiseren en dat aan de andere kant toevoegen voor een groot project. Is de maatschappelijke bril helemaal afgedaan wat het college betreft, als deze motie wordt aangenomen? Gaan we puur naar de knaken kijken?

Wethouder **Bruines (D66)**. Ik denk dat de heer Uduba zelf even iets kan zeggen over hoe hij het precies bedoeld heeft. Maar ik vat de motie zo op dat de vraag van de VVD is om goed zicht te hebben op de financiële ins en outs van het paleisje en de gebruiksmogelijkheden. Daarbij zeg ik nogmaals dat er een culturele bestemming op rust. Daarnaast lees ik 'alsmede de exploitatie van het Eschermuseum in de voormalige Amerikaanse ambassade uit te werken'. Daarvan heb ik gezegd dat de exploitatie, die nu nog wat grofmaziger is, preciezer wordt naarmate het proces vordert en het ontwerp preciezer wordt. Die wordt ook elke keer, bij elke stap aan u voorgelegd, zodat u die kunt betrekken bij het oordeel over de volgende stap. Ik heb de motie dus begrepen als twee verschillende dingen, maar meneer Uduba kan het misschien zelf het beste uitleggen.

De **voorzitter**. Ja, maar ik ga wel over de orde als voorzitter zijnde. De heer Uduba heeft een inbreng gehad. Hij kan wellicht nog een interruptie doen, maar het is niet de bedoeling om elkaar uit te lokken om aanvullingen te doen. Meneer Uduba, u had wel het knopje ingedrukt.

Anthony Uduba (VVD). Hier geldt het fenomeen dat twee dingen tegelijkertijd waar kunnen zijn: dus zowel financieel als maatschappelijk.

De **voorzitter**. Het was geen punt van orde, maar bij een interruptie zijn de eerste tien seconden gratis en volgens mij liep de tijd meteen. We zetten de klok even terug, geen probleem. Ik neem aan dat daar een vraagteken achteraan kwam? Dan kan ie weer terug naar de wethouder. Want dit was natuurlijk ook wel een verkapt antwoord op de uitlokking van de wethouder. Maar ja, we gaan door.

Wethouder **Bruines** (D66). Volgens mij is het helder. Ik zie in ieder geval zeker ook het maatschappelijke element erin.

Tot slot. De motie van de Partij van de Arbeid kan het college aan de raad laten. Die is ondersteuning van het beleid.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Ik zit nog even te denken over de motie van de VVD, en dan niet over het maatschappelijke, maar over het financiële. Dus de exploitatie ter goedkeuring aan de raad voorleggen, daarvan zegt de wethouder dat dit niet kan omdat het niet aan de raad is. Klopt dat?

Wethouder **Bruines** (D66). De culturele instelling heeft een eigen exploitatiebegroting. Die wordt uiteindelijk vastgelegd in de subsidierelatie. Maar de exploitatie van het pand aan de ene kant en wat er gaat gebeuren in het pand aan de andere kant is in het hele besluitvormingsproces wel een onderdeel van de beoordeling of we op de goede weg zijn en of de bouw- of, in dit geval, verbouwingen passen in het financiële verhaal dat eraan vastzit. Dan heb je natuurlijk de investeringen en de verbouwing, die voor een deel samenhangen met de functie en voor een deel overigens sowieso moeten plaatsvinden, wat er ook verder in het pand gebeurt, op het gebied van asbest enzovoort. Uiteindelijk gaat de exploitatie over de jaarlijkse kosten die je maakt om het pand draaiende te houden en daar de functie in te vervullen. Dat heb je natuurlijk wel nodig om te beoordelen of de verbouwingskosten die je gaat investeren, passend zijn bij wat er gaat gebeuren. Daarom is de exploitatiebegroting dus wel belangrijk. Maar de culturele instelling moet haar eigen exploitatie draaien binnen de door de gemeente gegeven randvoorwaarden, namelijk het bedrag dat we ervoor over hebben.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Maar interpreteert de wethouder de motie zo dat die vraagt om inzicht te geven in die exploitatie en is die daarmee aan de raad? Of heb ik het verkeerd begrepen?

De **voorzitter**. De wethouder, kort graag.

Wethouder **Bruines** (D66). Dan gaat het over de exploitatie van de ambassade, hè? U ziet het in de stukken. De exploitatiebegroting wordt steeds verfijnder naarmate alles verder wordt uitgewerkt. Die krijgt u bij elke stap ook gewoon mee met de stukken, zodat u die kunt beoordelen. Er zitten dus vier stappen in voor de raad waarbij we kijken of we doorgaan op grond van wat er ligt. Daar zit het bij.

De **voorzitter**. Meneer De Vuyst, voor de laatste maal.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Voorzitter, bij mij zakt de tijd ook iedere keer een paar seconden. Maar de wethouder laat de motie dus aan de raad. Begrijp ik dat nu goed?

Wethouder **Bruines** (D66). Dat had ik al gezegd, ja, met die interpretatie.

De **voorzitter**. Meneer Etalle heeft een punt van orde.

Massimo Etalle (FVD). Ja. Ik heb bij het vorige ordepunt per abuis verkeerd gestemd. Ik zou daarin de doorslaggevende stem zijn geweest. Ik wil dat voorstel opnieuw in stemming brengen.

De **voorzitter**. Een ordevoorstel dat gedaan is, kunt u niet opnieuw in stemming brengen.

Massimo Etalle (FVD). Dan wil ik voorstellen om iedereen vier minuten extra spreektijd te geven.

De **voorzitter**. Zo kunnen we natuurlijk aan de gang blijven, maar het is wel een ander voorstel dan er net voorlag, dus ik wil dat dan ook feitelijk aanvliegen. Ik kijk wel heel even rond wat we daarvan vinden.

Rutger de Ridder (VVD). Meneer Etalle zegt dat hij verkeerd heeft gestemd. Normaal gesproken heeft dat geen effect; we zijn verder in het debat. Hij doet hier feitelijk een ander ordevoorstel. Dan zou ik dat gewoon in stemming brengen. Dan zien we wel of dat voor andere partijen betekent dat ze anders stemmen dan net of niet.

De **voorzitter**. Ik denk ook dat we het op die manier moeten doen. Mevrouw Mostert?

Marije Mostert (D66). Ik constateer alleen maar dat ik het vrij bijzonder vind dat je er bijna een halve raad over doet om erachter te komen dat je verkeerd hebt gestemd. Wat mij betreft gaan we hier niet in mee.

De **voorzitter**. Het is een ordevoorstel. Dat zullen we in stemming moeten brengen, of we het leuk vinden of niet.

Marije Mostert (D66). Tegen.

(Hilariteit)

De **voorzitter**. Dat donkerbruine vermoeden had ik al, mevrouw Mostert, maar we gaan dat wel even via het lijstje doen. Mevrouw Gerritsen, u had ook nog wat?

Leonie Gerritsen (PvdD). Kunnen we er twee minuten van maken dan? Dan komen we iedereen een beetje tegemoet.

De **voorzitter**. Het ordevoorstel is vier minuten. Laten we dat in stemming brengen. Dit is, voor de mensen thuis, het poldermodel in werking.

Massimo Etalle (FVD). Voorzitter, drie minuten.

De **voorzitter**. Het voorstel van de heer Etalle is om drie minuten toe te voegen aan de spreektijd. Dat gaan we in stemming brengen.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Voor.

Yousef Assad (D66). Tegen.

Rutger de Ridder (VVD). Voor.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Tegen drie minuten; ik zou twee minuten steunen.

De **voorzitter**. Dat is niet de vraag.

Leonie Gerritsen (PvdD). Omdat we anders hier nog meer minuten aan kwijt zijn en om de kleine fracties te matsen: voor.

Janneke Holman (PvdA). Tegen.

Hinke de Groot (CDA). Tegen.

De **voorzitter**. De fractie van DENK is niet aanwezig.

Fatima Faïd (HSP). Voor, maar met een zwaar hart.

De **voorzitter**. Dan weten we dat ook.

Lesley Arp (SP). Voor.

De **voorzitter**. De PVV is niet aanwezig.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Voor.

De **voorzitter**. Het is voorstel is van Forum voor Democratie, dus voor.

Martin van den Goorbergh (Groep van den Goorbergh). Voor.

De **voorzitter**. Er zijn 25 stemmen voor. Daarmee is het voorstel aangenomen. Er komen dus drie minuten per fractie bij.

Soms loopt de tijd inderdaad al. Dat is mensenwerk. We gaan proberen het heel goed te monitoren, maar het gebeurt weleens. Maar in principe zijn de eerste tien seconden van een interruptie vrij.

Er was geen behoefte aan een tweede termijn. Dit ordevoorstel kwam er even tussendoor.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**. Aan het einde gaan we stemmen over al datgene wat ingediend is.

Aan de orde is:

M. Voorstel van het college inzake Verzoek om bindend advies voor tijdelijke omgevingsvergunning Permanente Winter Opvang Sportlaan 600 (RIS320169).

De **voorzitter**. We komen nu nog even terug op de beantwoording van de vraag van mevrouw Verdonk over de winteropvang. Die stond nog open voor de burgemeester.

De beraadslaging wordt hervat.

De heer **Van Zanen**. Voorzitter, excuus, ik had een fysiek ongemak. Dat moest even hersteld worden, anders kan ik niet meer functioneren. Het heeft met mijn ogen te maken.

Voorzitter. Ik heb niet precies de vraag kunnen terugzien, wel de reactie die de wethouder heeft gegeven op de motie van de VVD. Eerlijk gezegd ben ik het daar volstrekt mee eens. Ik snap de vraag. Maar we handelen in dit geval - daar heb ik op toegezien, of ik zie in ieder geval geen reden om daar nu van af te wijken - precies hetzelfde als bij andere onvergunde situaties - we hebben er van de week in het fractievoorzittersoverleg nog een over schaatsen gehad - waarbij er concreet zicht is op legalisatie door een kansrijke vergunningsaanvraag. Als er sprake is van concreet zicht op legalisatie mag ook of kan ook een bevoegd gezag niet handhavend optreden. Het is dus niet aan de orde - dat is misschien de suggestie en dat zou ik heel vervelend vinden - dat de gemeente voor zichzelf andere regels hanteert dan voor burgers en ondernemers. We handelen hetzelfde.

Rita Verdonk (Hart voor Den Haag). Dat betekent dat iedere burger die een maand overtijd is met het aanvragen van zijn vergunning of illegaal bezig is met bepaalde zaken, zijn vergunning altijd goedgekeurd ziet door het gemeentebestuur?

De heer **Van Zanen**. Nee, daar ga ik niet van uit, mevrouw Verdonk. We handelen in dit geval hetzelfde als bij andere onvergunde situaties. Want: als er sprake is van concreet zicht op legalisatie. Dus als iemand dat niet heeft en maar wat doet en het onvergund is en ook niet te legaliseren is en niet kansrijk, dan wordt er wel degelijk opgetreden. Sterker nog, dat doe ook ik en andere portefeuillehouders ook. Daarover leest u ook weleens wat in de krant, want daar is lang niet iedereen het mee eens. Maar dat kan me lekker niks schelen, want als het moet, dan moet het. Maar als er concreet zicht is op legalisatie, mógen we ook niet handhavend optreden. Dus welke portefeuillehouder dat ook betreft, dat kan niet.

Rita Verdonk (Hart voor Den Haag). Dus een burger die zicht heeft op een bouwvergunning en een halfjaar eerder begint met bouwen, kan gewoon zijn gang gaan?

De heer **Van Zanen**. Ik zou het werkelijk niet weten of het een halfjaar is of zes weken. Dan zou ik me moeten verdiepen in de jurisprudentie. Ik heb het over dit geval, de vraag naar deze aanleiding. Wat ik weet en wat ik kan toetsen en wat mijn verantwoordelijk betreft: als er concreet zicht is op legalisatie, kunnen we niet handhavend optreden. Dat betekent dus een concreet zicht op een kansrijke vergunningaanvraag. Dat passen we toe bij ondernemers, dat passen we toe bij burgers en dat passen we ook in dit geval toe.

De **voorzitter**. Mevrouw Verdonk, voor de laatste maal.

Rita Verdonk (Hart voor Den Haag). Dan nodig ik nu alle burgers en ondernemers van Den Haag uit om vooral te beginnen met bouwwerkzaamheden als er zicht is op legalisatie. Begin een halfjaar eerder als je zeker weet dat je de bouwvergunning krijgt. Niet moeilijk meer over doen, de gemeente vindt het goed.

De heer **Van Zanen**. Ik zou dat de burgers en de ondernemers, de goedwillende mensen zéér willen ontraden, want u komt ons tegen.

De **voorzitter**. Dit was de nog openstaande vraag ten aanzien van dat agendapunt.

De beraadslaging wordt gesloten.

Aan de orde is:

P. Voorstel van het college inzake Vaststelling bestemmingsplan Plesmanweg 1-6 (RIS319781).

De **voorzitter**. De eerste spreker op de sprekerslijst, de heer Dubbelaar, is nog niet aanwezig. Dan gaan we even door naar de tweede spreker op de lijst. Dat is de heer Groenewold namens D66. Ja, dat is genieten, meneer Groenewold.

De beraadslaging wordt geopend.

Dennis Groenewold (D66). Voorzitter. Laat ik dan beginnen met een compliment aan de heer Dubbelaar. Hij gaat zo dadelijk een motie indienen waar ik ook lang naar heb gezocht. Over het onderwerp, de Plesmanweg hebben we het over, was een goede discussie in de commissie. Dat project loopt al heel lang. Daar hebben de bewoners uit de omgeving echt goed over meegedacht. De ontwikkelaar heeft vaak overleg gehad met de bewoners en er is ook echt goed geluisterd. Er waren mijns inziens nog twee dingen die daar ter discussie lagen.

Allereerst ging het over een van de weggetjes daarnaartoe, waar het karakter van het groen en eigenlijk wat het nu is zo veel mogelijk behouden zou moeten worden volgens de bewoners. Dat had dan ook te maken met hoe daar verkeer naartoe kon dat met name bedoeld is voor verhuizingen, postbezorging en dat soort zaken. Ik heb daar lang op gepuzzeld en ik kwam daar eigenlijk niet uit. Maar de heer Dubbelaar heeft er dadelijk een prachtige motie over die hij gaat indienen. Die heb ik van harte ondertekend.

Het tweede punt waar ik nog aandacht voor wilde, is een punt dat vanochtend en de vorige keer bij de raad ook ter sprake kwam bij de inspraak. Dat ging over de horeca. Er zijn wat zorgen bij de bewoners dat die tot overlast zou leiden. In eerste instantie had ik het idee - met hulp van het ambtelijk apparaat, dat daar goed over heeft meegedacht - om daar dan geen ticketverkoop toe te staan voor eventuele feestjes en evenementen, zodat dat iets ingeperkt zou kunnen worden. Dat is een vrij minimale tegemoetkoming. Maar tijdens de inspraak kwam de spreker met het idee om de eindtijd op twaalf uur te zetten voor de horeca die daar gaat komen. Er is toen overleg geweest tussen de bewoners en de ontwikkelaar. De ambtenaren hier hebben ook goed meegekeken. Dat heeft tot het compromis geleid dat de horeca daar om twaalf uur dicht zou kunnen. Daar is iedereen het over eens. Wij moeten dat alleen nog vaststellen in het bestemmingsplan dat voorligt. Ik heb dat in een amendement verwoord. Daarom het volgende amendement - dus we mogen de tijd stoppen; dat is nieuw: 'Het Bestemmingsplan Plesmanweg 1-6 wordt als volgt gewijzigd: Aan de planregels in artikel 3.3 worden de leden toegevoegd: e. in afwijking van het bepaalde in artikel 1.36 horeca-inrichting, ondergeschikte horeca en aan de hoofdfunctie gerelateerde horeca liggen de openingstijden van horeca categorie middelzwaar van maandag tot en met zondag tussen 07.00 uur en 00.00 uur f. geen georganiseerde evenementen toe te staan met kaartverkoop.'

Dat is het amendement. De tijd mag weer lopen. Ik hoop hiermee tegemoet te komen aan de wensen van de bewoners op een manier die ook voor de ondernemer die daar gaat exploiteren te doen is en ook voor de ontwikkelaar. Zo kan deze ontwikkeling plaatsvinden en hoeven we geen rechtszaak te hebben waar dit nog uitgevochten gaat worden.

Isabel Bos (GroenLinks). In het amendement dat net is ingediend vraagt u om andere openingstijden dan we normaal zouden zien bij middelzware horeca. Waarom dan eigenlijk de keuze om voor middelzware horeca te gaan en niet voor een andere vorm te kiezen?

Dennis Groenewold (D66). Daar heb ik over nagedacht. Dan kom je volgens mij op lichte horeca. Dat heeft weer andere dingen die het daar wat lastiger maken, zoals een bepaalde verkoop van drankjes die wel of niet kunnen. Dat zou voor de ondernemer weer tot een negatief resultaat hebben geleid. En aangezien er door de bewoners is gezegd dat zij hiermee kunnen leven en dat dit compromis voor hen voldoende is, heb ik het op deze manier verwoord en was dat andere niet nodig.

Samir Ahraoui (PvdA). Dank voor dit amendement. De enige vraag die ik er nog bij had, is hoe ik dit moest lezen in het licht van bijvoorbeeld de regeling die we hebben voor als het meer dan 25 graden is en sommige horeca dan weer iets langer open mag zijn. Beperkt dit amendement dat echt tot twaalf uur, ongeacht omstandigheden zoals bijvoorbeeld lekker weer of andere dingen? Of zou volgens D66 die 25-graden-plusregeling dan wel van toepassing kunnen zijn?

Dennis Groenewold (D66). Zoals ik het lees, wordt die dan beperkt.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Misschien toch een klein technisch puntje: ik mis in het amendement een besluit. Er staat wel dat we bijeen zijn en er staat dat er iets gewijzigd wordt, maar er staat niet of er een besluit genomen wordt. Dus ik vroeg me af hoe het juridisch zou zijn als we dit nu gaan aannemen.

Dennis Groenewold (D66). Er staat 'het bestemmingsplan wordt als volgt gewijzigd'. Ik ben ervan uitgegaan dat met het aannemen van dit amendement dat zou betekenen: besluit om het bestemmingsplan als volgt te wijzigen. Als u dat wilt, kan ik het nog aanpassen. Dan zal ik het dadelijk aangepast indienen. Het gaat er bij moties en amendementen volgens mij vooral om dat duidelijk is wat ermee bedoeld wordt. Dit is de intentie ervan. De intentie is dat we het als volgt gaan wijzigen, als de raad daarmee instemt. Ik hoop natuurlijk op brede steun!

De **voorzitter**. Door de heer Groenewold, daartoe gesteund door mevrouw De Groot, wordt het volgende amendement (P.A D66) voorgesteld:

Amendement P.A D66 Beperk overlast voor omwonenden

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Voorstel van het college inzake Vaststelling bestemmingsplan Plesmanweg 1-6 (RIS319781).

Het Bestemmingsplan Plesmanweg 1-6 wordt als volgt gewijzigd:

Aan de planregels in artikel 3.3 worden de leden toegevoegd:

- e. in afwijking van het bepaalde in artikel 1.36 horeca-inrichting, ondergeschikte horeca en aan de hoofdfunctie gerelateerde horeca liggen de openingstijden van horeca categorie middelzwaar van maandag tot en met zondag tussen 07.00 uur en 00.00 uur
- f. geen georganiseerde evenementen toe te staan met kaartverkoop

Het amendement maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Arjen Dubbelaar (Hart voor Den Haag). Geachte voorzitter. Geachte raadsleden. Sinds 2016 praten we over de herbestemming van de Plesmanweg. Het monument Plesmanduin wordt momenteel volledig gerenoveerd en verbouwd. Dit bestemmingsplan maakt de realisatie van woningen mogelijk op de plek van het achtergelegen kantoorgebouw: 157 appartementen. Hart voor Den Haag wil deze ontwikkeling ook steunen, meneer Van Asten.

Tijdens de behandeling in de commissie Ruimte heb ik aandacht gevraagd voor diverse zaken. Tijdens de hoorzitting hebben we geluisterd naar bezwaren van bewoners. De heer Schipper, die direct naast de plek woont waar deze woningen worden gerealiseerd, heeft zijn zorgen geuit. Hart voor Den Haag vindt dat deze zorgen serieus genomen moeten worden. Bewoners maken zich zorgen over de hoeveelheid verkeersbewegingen voor gebouwdelen G en H en het illegaal gebruik van die opstelplaatsen door pakket- en bezorgdiensten en leveranciers van boodschappen. U kent ze wel, de Albert Heijns, de Hello Freshes, de Picnics. Hart voor Den Haag wil het karakter van de Kwekerijweg zo veel mogelijk behouden. Door de inspraak van de heer Schipper heb ik de volgende motie opgesteld, Bescherm landelijke karakter Kwekerijweg. Deze motie verzoekt het college het karakter van de Kwekerijweg zoveel als mogelijk te behouden; met de ontwikkelaar een systeem te ontwikkelen voor afhandeling van pakket- en bezorgdiensten, boodschappendiensten en de raad hierover te informeren. Deze motie wordt mede ingediend door de heer Rutger de Ridder namens de Haagse VVD en de heer Groenewold namens D66. Ik vraag uw steun voor deze belangrijke motie.

De **voorzitter**. Door de heer Dubbelaar, daartoe gesteund door de heer De Ridder en de heer Groenewold, wordt de volgende motie (P.1 HvDH) ingediend:

Motie P.1 HvDH Bescherm landelijke karakter Kwekerijweg

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het voorstel van het college inzake Vaststelling bestemmingsplan Plesmanweg 1-6 (RIS319781).

Constaterende dat,

- het monument Plesmanduin momenteel volledig wordt gerenoveerd en verbouwd;
- de ontwikkelaar het achtergelegen kantoorpand, De Saxofoon, wil slopen en daarvoor in de plaats drie woongebouwen wil realiseren;
- het nieuwe bestemmingsplan Plesmanweg 1-6 op de plek van De Saxofoon de ontwikkeling van maximaal 157 appartementen mogelijk maakt;
- er aan de kant van de Kwekerijweg en tussen gebouwdelen G en H een opstelplaats voor hulpdiensten wordt aangelegd.

Overwegende dat,

- bewoners zorgen hebben over de hoeveelheid verkeerbewegingen voor gebouwdelen G en H;
- bewoners zorgen hebben over het illegaal gebruik van deze opstelplaatsen door pakket en bezorgdiensten en leveranciers van (online) boodschappen zoals Albert Heijn, HelloFresh, Picnic en Jumbo.

Van mening dat,

- de zorgen van bewoners serieus genomen moeten worden;
- het karakter van de Kwekerijweg zoveel als mogelijk behouden dient te worden.

Verzoekt het college,

- het karakter van de Kwekerijweg zoveel als mogelijk te behouden;
- met de ontwikkelaar een systeem te ontwikkelen voor afhandeling van pakket en bezorgdiensten, boodschappendiensten en de raad hierover te informeren,

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Lesley Arp (SP). Voorzitter. Ik wil toch even iets zeggen hierover. Ik kon niet bij de behandeling in de commissie Ruimte kon zijn. Dit plan is natuurlijk al eerder langsgekomen in de raad. Het pijnpunt voor ons als fractie zit vooral in de programmering, dus de betaalbaarheid. Maar ik wil wel zeggen dat mijn fractie wel het gevoel heeft dat er een heel zorgvuldig proces is doorlopen. Daar zou onze tegenstem dus niets mee te maken hebben.

Wethouder **Van Asten** (D66). Voorzitter. Dank voor een mooi debat, ook in de commissie, over dit onderwerp. Er waren veel insprekers vanuit de wijk. Het leeft daar om er daadwerkelijk iets nieuws te maken. Dat vervallen kantoorgebouw graag zo snel mogelijk weg en dan een passende nieuwe ontwikkeling. Ik denk dat er een goed debat is geweest tussen de bewoners, de wijkvereniging en de

ontwikkelaar. Dat heeft ertoe geleid dat er al aanpassingen zijn geweest. De complimenten van mevrouw Arp gelden dan eigenlijk ook voor die ontwikkeling tussen bewoners en ontwikkelaar. En inderdaad, het woningbouwprogramma stamde nog uit een wat verder verleden en lag ook al vast. Dan moeten we ons daaraan houden. Maar ik snap uw beweegredenen goed.

Er zijn een motie en een amendement ingediend die mooi in lijn liggen met het debat in de commissie en de inspreker van vandaag. Allereerst het amendement van de heer Groenewold: de zorgen over de horeca worden hiermee goed geadresseerd. Zo is de horeca daar echt gericht op die plek, zonder grote uitstraling naar buiten toe, wat die plek inderdaad niet ten goede zou komen. Dit amendement kan het college dus graag aan de raad laten.

Dan hebben we nog de motie die is ingediend door de heer Dubbelaar, Bescherm landelijke karakter Kwekerijweg. Het is natuurlijk een prachtig mooi gebied dat, als het goed is, ook nog mooier gaat worden. Als ik het herstel van het oorspronkelijke monument zie en de woningen die er nu in zitten, verwacht ik veel van de gebouwen die erbij komen te staan. Ook voor de omwonenden moet dat waarde toevoegen, dus zo veel mogelijk rust. Deze motie gaat specifiek in op de verkeersbewegingen en dat we die goed moeten gaan regelen. Met deze motie in de hand kunnen wij verdergaan met de ontwikkelaar om ervoor te zorgen dat dit ook zo wordt uitgevoerd. Ook de motie laten wij dus graag aan de raad.

De **voorzitter**. Hartelijk dank. Ik constateer dat er geen sprake is van een tweede termijn.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**. Vanavond gaan we stemmen over datgene wat is ingediend.

Aan de orde is:

- **Afscheid van de gemeentelijke jeugdbudsman mevrouw Nass.**

De **voorzitter**. Mevrouw Nass is hier aanwezig. Ik wil graag het woord geven aan de burgemeester om de afzwaaiende jeugdbudsman toe te spreken. Daarna is er ook nog gelegenheid voor haar om ons toe te spreken. Maar we gaan eerst luisteren naar de burgemeester.

De heer **Van Zanen**. Voorzitter. Geachte leden van de raad. Dag, mevrouw Nass, Yvette. Zes jaar geleden werd je benoemd tot jeugdbudsman van Den Haag en van Leidschendam-Voorburg. Je was - dat ben je nog steeds trouwens niet - niet de eerste de beste. Je nam een bak deskundigheid en ervaring mee vanuit je vorige functie als jurist bij de ombudscommissie 's-Hertogenbosch en als mediator en bemiddelaar in conflicten met de overheid. Je was van het begin af aan duidelijk over je ambitie als jeugdbudsman. Je wilde een toegankelijk ankerpunt zijn voor de jeugd, hun verzorgers en betrokken professionals. Ik citeer uit een artikel. 'Kinderen en jongeren weten nu niet goed hoe ze voor hun rechten kunnen opkomen. Dat komt omdat ze niet voldoende weten wat die rechten zijn en daar ook niet goed over worden geïnformeerd. Jeugdbudsman Yvette Nass vindt voorlichting dan ook een belangrijke taak om hen weerbaarder te maken. Kinderen en jongeren, hun ouders of professionals die een klacht hebben over de gemeente, jeugdzorg of onderwijs, kunnen bij haar aankloppen.' Einde citaat.

Een terugblik laat ons zien dat je voortvarend aan de slag ging. Je wees ons, de gemeente, andere organisaties en hulpinstellingen op de knelpunten waar kinderen, jongeren en hun ouders tegen aanliepen in hun contact met ons. Je gaf ons ook mee hoe het beter kon, zoals bij leerlingenvervoer. Je organiseerde rondetafelgesprekken met betrokkenen om een goed beeld te krijgen van knelpunten, zoals het aanvraagtraject en flexibele vervoerstijden. Je pleitte voor meer maatwerk, waarbij kind en gezin centraal staan. Vorig jaar bleek de aanvraag van leerlingenvervoer opnieuw een knelpunt te zijn. Je startte een vervolgonderzoek met de focus op de aanvraagprocedure. Naar aanleiding van corona gaf je aan dat het rekening houden met het perspectief van jongeren in het coronabeleid, belangrijk is

om naleving door jongeren te bevorderen. Je adviseerde ons om bij het nemen van coronamaatregelen jongeren meer te betrekken.

Je kreeg ook klachten over acute inkomensproblemen. Als het moest, zette je zelf de schouders eronder. Zoals bij een klacht van een meisje van vijftien in een logeerhuis. Ze kreeg geen zak- en kleedgeld. Na onderzoek door jou bleek dat er voor kinderen als dit meisje niets is geregeld. Jouw rapport over deze zaak zorgde er niet alleen voor dat dit meisje zak- en kleedgeld kreeg, er kwam een heuse Haagse regeling voor zak- en kleedgeld voor kinderen in vergelijkbare situaties. Chapeau!

Ten slotte. Je deed je werk met passie en volharding. Met name op een vlak: kinderrechten. Je pleitte er nadrukkelijk voor dat instanties zoals wij, de gemeente, bij het nemen van beslissingen naast het belang van kinderen en jongeren kinderrechten voor ogen houden. Ik noem enkele aanbevelingen in je jaarverslagen. Betrek jongeren bij besluiten die hun leven raken. Luister beter naar kinderen en jongeren. Jongeren willen meebeslissen over besluiten die hen aangaan.

Yvette, namens onze gemeenteraad dank ik je voor je inzet, bevlogenheid en volharding als jeugdbudsmans van onze stad. Het ga je goed!

(Applaus)

De **voorzitter**. Mevrouw Nass, Yvette. We willen u graag de gelegenheid om ons toe te spreken. Dat is vanaf de belangrijkste plek die we in deze zaal hebben. Dat is de plek vanwaar de mensen uit de stad ons ook toespreken, en dat is ook waar u het altijd voor gedaan heeft. Het woord is aan u.

Yvette Nass. Het is een hele eer om hier te mogen eindigen. Ik sta hier natuurlijk een beetje met een dubbel gevoel. Dank voor de mooie woorden. Ook dank dat me nog een moment gegund is om nog even kort met jullie terug te kijken.

Want wat bijzonder is, is dat uw raad als enige gemeente in Nederland gekozen heeft voor een jeugdbudsmans. Daarmee is het een unieke functie. Er is er maar één van. Ik heb de eer gehad om dat de afgelopen zes jaar voor uw raad te mogen doen. Ik heb dit ambt altijd met heel veel passie, met liefde, met trots vervuld. Gelukkig heb ik dat ook niet alleen hoeven te doen. Ik heb altijd kunnen bogen op een fantastisch team van collega's binnen ons kantoor van de gemeentelijke ombudsmans. Maar ook de niet aflatende inzet van de klachtencoördinatoren hier binnen de gemeente hebben gemaakt dat ik mijn werk ook effectief heb kunnen doen. Zonder mijn collega's, zonder de klachtencoördinatoren had ik dit zo niet kunnen doen. Hun positie verdient ook waardering.

Op mijn beurt heb ik ook heel veel waardering voor het werk van uw raad, van het college, van het GMT, maar ook van de uitvoerende ambtenaren. Want in deze tijd van schaarste van mensen en middelen is het best ingewikkeld en een zware taak om behoorlijke dienstverlening en behoorlijke klachtbehandeling te blijven leveren. Daar heb ik ook oog voor. Ik hoop dat u gezien hebt dat waar ik misschien toch soms af en toe die pitbull was of die vasthoudende jurist, dit wel altijd met het begrip voor uw situatie was en vanuit de passie voor mijn werk en voor de jongeren hier in Den Haag. Want willen we uiteindelijk niet allemaal hetzelfde, dat het beter wordt voor de jongeren en voor de kinderen hier in Den Haag? Want zij zijn toch wel het hart van deze stad en wellicht ook de toekomst van deze stad.

Waar ik toch nog echt specifiek even bij stil wil staan, is de steun en de waardering die ik vanuit uw raad altijd gevoeld heb en waardoor ik mijn werk ook altijd met plezier ben blijven doen. Want door uw raad zijn er moties, amendementen en uiteindelijk ook beleidswijzigingen aangenomen. Dat heeft gemaakt dat we, ieder vanuit eigen rol en taak maar wel samen, het beter hebben kunnen maken voor de jongeren en de kinderen hier in Den Haag. Dus ik wil iedereen die dat mogelijk heeft gemaakt, uw raad, het college, de ambtenaren, enorm bedanken voor de steun en het vertrouwen die ik altijd gehad heb.

Ik zou het kort houden, dus daar hou ik me aan. Ik kijk even naar Lilian. Ik zei al dat ik steun heb gevoeld vanuit de raad, maar ik vergeet bijna ook de steun vanuit de griffie, de raadsgriffier en de

griffiemedewerkers. Ook daar heb ik altijd veel steun van ontvangen om dit werk zo mooi te kunnen blijven doen.

Ik zou geen ombudsman zijn als ik niet toch nog als laatste iets mee zou geven aan uw raad. U kent mij! Ik zou mee willen geven om ook in samenwerking straks met mijn opvolger de kinderen en de jongeren hier in Den Haag centraal te blijven stellen, in besluit, beleid en in uitvoering. Want zij zijn de toekomst en zij hebben ons daarbij nodig. Ik reken op u. Dank u wel.

(Applaus)

De **voorzitter**. Mevrouw Nass, hartelijk dank daarvoor. Alle goeds gewenst in de vervolgstappen die u gaat nemen. Die liggen in uw geboortestad. Daar wensen we u alle succes en alle goeds bij. Ik denk dat we dat ook allemaal heel graag even persoonlijk willen doen. Dat gaan we in de foyer doen. Dus dan kunnen we ook persoonlijk even een hand geven en alle goeds wensen. De nieuw beëdigde fractievertegenwoordiger, de heer Bastiaan Meijer, van de SP kunnen we daar ook feliciteren. Dat gaan wij dus combineren. Daarna zijn we ook geschorst voor de dinerpauze. Ik zie nog een melding van mevrouw Peeck.

Caroline Peeck (VVD). Ik wilde even zeggen dat ik een gewijzigde motie K.1 heb rondgestuurd.

De **voorzitter**. Motie K.1 VVD is in die zin gewijzigd, dat ze thans luidt:

Gewijzigde motie K.1 VVD Meer versmallen leidt tot meer onveiligheidsgevallen

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Vaststelling voorontwerp Van Hogenhoucklaan (RIS319454).

Constaterende dat:

- de gemeente al meer dan 2 jaar in overleg is met de klankbordgroep over de herinrichting van de Van Hogenhoucklaan;
- er nu een voorontwerp ligt waarin het tweerichtingsgedeelte zwaar tegen de wens in van de klankbordgroep versmald wordt van zes naar vijf meter in plaats van naar 5 meter 40;
- er in de afgelopen jaren op de Van Hogenhoucklaan nul ongelukken gebeurd zijn;
- juist op dit deel van de laan naar verhouding veel fietsers, waaronder scholieren, ouderen en sporters, auto's van en naar de sportverenigingen en laad- en lossende vrachtwagens rijden;
- het college liever vasthoudt aan het handboek dan te luisteren naar de klankbordgroep waarin de wijkvereniging Benoordenhout, voetbal en cricketclub Koninklijke HC&VV, stichting van Hogenhoucklaan Verkeersveilig en Leefbaar, stichting Voorall, de Fietsersbond en enkele omwonenden zitten;
- Veilig Verkeer Nederland de wens van de klankbordgroep ondersteunt.
- de richtlijnen van CROW ook een breedte van 5 meter 40 op een erftoegangsweg ondersteunen.

Overwegende dat:

- de gemeente de Van Hogenhoucklaan vergelijkt met de Ruyschrocklaan en Kraaienlaan, lanen waar geen sportverenigingen aan liggen, geen honderden kinderen iedere dag heen en weer op fietsen, geen laad- en lossende vrachtwagens rijden en waar alleen bestemmingsverkeer is;
- met de komst van de padelbanen op tennispark WW, het voornemen van van voetbal- en cricketclub Koninklijke HCVV tot uitbreiding van de velden er nog meer verkeersbewegingen komen.

Verzoekt het college:

- de Van Hogenhoucklaan conform de wens van de klankbordgroep te versmallen van 6 meter naar 5 meter 40 in plaats van naar 5 meter.

En gaat over tot de orde van de dag.

De gewijzigde motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

De **voorzitter**. We zijn geschorst tot zeven uur.

De vergadering wordt van 17.59 uur tot 19.17 uur geschorst.

Voorzitter: de heer Van Zanen.

De **voorzitter**. U heeft voor u liggen de raadsbrede evaluatie Raad in de Stad. Het verzoek is om die in te vullen. Ik neem aan dat u die allemaal heeft. Anders kunt u zich melden bij de griffie.

Voordat we gaan naar agendapunt Q, Voorstel van het college inzake Nachtvisie Den Haag, wil ik kort stilstaan bij het overlijden van meneer Bom. Ik verzoek u allen te gaan staan.

Vorige week zaterdagochtend vroeg kreeg ik een sms-berichtje, een verdrietig sms-berichtje dat oud-nachtburgemeester René Bom was overleden. Ik heb als volgt gereageerd, en dat wil ik hier bij jullie, bij u, leden van de raad, herhalen. 'Met het veel te vroege overlijden van René Bom, ontvanger van de stadspenning, verliest Den Haag een markant figuur. Hij betekende veel voor ons, en veel voor velen. Als Hagenees in hart en nieren, als nachtburgemeester en als 'Mister Parkpop' voegde René zijn geheel eigen noten toe aan de melodie van de stad. Ik ben ervan overtuigd dat die noten nog lang zullen doorklinken.'

René woonde op het laatste, of niet helemaal op het laatste, vlak bij mij om de hoek. Ik heb in het weekend vaak de gewoonte om 's ochtends vroeg een stuk te lopen. Dan zie ik er niet op mijn allerbest uit, maar ik doe enorm mijn best. Toen kreeg ik een appje: 'Was jij het nou of was je het niet? Ik dorst je niet aan te spreken.' Toen zat hij voor het raam, waarschijnlijk in zijn rolstoel, en zag me voorbijkomen. Mijn laatste herinnering aan René Bom, een unieke figuur.

(De aanwezigen nemen enige ogenblikken stilte in acht)

De **voorzitter**. Mooi dat ook Pat Smith hier is. Zijn naam is al een paar keer gevallen vandaag. Nu is hij er wel. Maar nu krijgt hij het woord niet!

Aan de orde is:

Q. Voorstel van het college inzake Nachtvisie Den Haag (RIS319421).

De beraadslaging wordt geopend.

Coen Bom (Hart voor Den Haag). Voorzitter. U zult begrijpen dat met een achternaam als Bom mij regelmatig is gevraagd of wij familie waren. Dat waren wij niet. Maar natuurlijk, inderdaad, een markant mens is van ons heengegaan. Dank voor het moment stilte.

De Nachtvisie; ik kan er veel over zeggen. We hebben het er ook al veel over gehad in de commissie. We kunnen een mooie visie neerzetten, maar de vraag is natuurlijk wat we gaan doen. Dan heb ik het voornamelijk over de geluidsnormen. Die liggen landelijk vast, maar hoe ga je die handhaven? Dat is het punt. Mensen op het Rembrandtplein gaan niet om drie uur 's nachts de politie bellen. Volgens de wethouder is dat in Amsterdam trouwens wel zo. Hoe gaat het college om met zoiets? Heeft de Nachtvisie dan wel kans van slagen?

Over de nachtheffingen hebben we het al vaker gehad. Zeker wij als partij zijn daar natuurlijk erg voorstander van, ook in de uitloopstraatjes die net buiten het gebied liggen. Ik had 't Gouden Hoofd aangegeven, maar ik noem ook Lokaal Vredebreuk in de Papestraat bij de Paap en Catacomben, dat soort locaties. Als we die willen als nachtlocaties, hoe snel gaat dat dan in werking, zou ik graag willen weten voor de ondernemers. Wanneer kunnen ze zo'n nachtvergunning aanvragen, als dit wordt aangenomen?

Fatima Faïd (HSP). Voorzitter. Vandaag dient mijn partij een aantal moties in waarmee we hopen het nachtleven in Den Haag net wat leefbaarder, veiliger maar ook iets stiller te maken. Het zijn creatieve oplossingen voor alledaagse problemen.

Motie een heet 'Gehorige muren, geen boze burens'. Deze motie is een win-winsituatie voor de bewoners in drukke uitgaansgebieden en onze dove en slechthorende stadsgenoten. Na een succesvolle pilot in Amsterdam kan Den Haag niet achterblijven. Door woningen in de uitgaansgelegenheden gericht aan hen aan te bieden, kunnen we overlast verminderen en een stabiel woongenot bevorderen. Zo blijven de feestvierders gelukkig en hebben onze burens niets te klagen. Het is zoals een bekende Haagse wijsheid zegt: niet gehoord is niet gestoord. Het dictum luidt: verzoekt het college een pilot op te stellen waarin dove en slechthorende mensen voorrang krijgen bij de toewijzing van woningen in uitgaansgebieden en de relevante belangenorganisaties hierbij te betrekken; en de raad hierover te informeren. Deze is medeondertekend door de heer Van Esch van D66.

Leonie Gerritsen (PvdD). Niet alle doven en slechthorenden hebben op dezelfde manier last van geluidsoverlast. Voor heel veel slechthorenden is juist achtergrondgeluid echt killing. Hoe ga je daar dan precies mee om?

Fatima Faïd (HSP). Daarom hebben we opgeschreven om de belangenorganisaties erbij te betrekken. Het is een pilot. Daarmee kun je ervaringen opdoen. In Amsterdam was die dus heel erg succesvol. Dan kan je dus gewoon kijken wie daarvoor in aanmerking zou komen. Als je er last van hebt, denk ik niet dat je moet gaan wonen in een uitgaansgebied. Dat lijkt me dan niet heel handig.

Motie twee heet 'Ruil het rumoer voor rust'. Soms voel je je meer thuis in een buurt die beter aansluit bij je levensstijl. Voor sommigen is dat een bruisend centrum, voor anderen juist een rustige woonwijk. Door de huidige krapte op de woningmarkt ben je soms geforceerd om ergens te gaan wonen wat niet je eerste of tweede keuze was. Met deze motie willen we een jaarlijkse beurs organiseren voor bewoners die graag van huis willen ruilen, de ene groep naar het uitgaansgebied en de andere naar de rust van de woonwijken. Zo kan iedereen wonen waar ie zich het beste voelt, want zoals sommigen zeggen: je huis kies je niet altijd, maar je buurt wel. Het dictum: verzoekt het college een jaarlijkse beurs te organiseren voor mensen die geïnteresseerd zijn in een huizenruil tussen uitgaansgebied en woonwijk. Deze is medeondertekend door de heer Van Esch van D66.

Als we het hebben over bewust keuzes maken: ook in het uitgaansleven willen we dat iedereen veilige keuzes kan maken. Dat brengt me bij de motie Houd grip op je trip. We leven in een realiteit waarin drugsgebruik in het uitgaansleven voorkomt. Deze motie stelt voor om drugstests of evenementen in te voeren om de veiligheid van uitgaanders te waarborgen. In landen waar dit mogelijk is, zoals Zwitserland, zien we een afname van drugsgerelateerde incidenten. Dit zou ook bij ons kunnen helpen om ziekenhuisopnames te voorkomen. Of zoals wij hier zeggen: een veilige trip is een goede trip. Het dictum luidt: verzoekt het college te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om drugstests op verantwoorde wijze terug te brengen op evenementen en nachtclubs binnen onze gemeente.

Van de ene trip naar de nachtelijke tripjes van de nachtburgemeester. Onze laatste motie heet 'Nachtburgemeester, brood nodig'. Allereerst willen wij René Bom bedanken als grondlegger voor deze functie. Vorige week is hij via de artiesteningang de hemel binnengekomen. Den Haag zit nu al zijn derde nachtburgemeester; waarschijnlijk de enige in Den Haag die vrijwillig nachtdiensten draait. Laat me het nog een keer zeggen: vrijwillig. Deze baan eist aanzienlijke toewijding, inzet en aandacht. Daarom is het niet meer dan terecht dat er een structurele vergoeding wordt toegekend. Dus laten we

ervoor zorgen dat de nachtburgemeester niet alleen gratis koffie krijgt, maar ook niet zelf de bitterballen hoeft te betalen tijdens zijn nachtdienst. Het dictum: verzoekt het college een jaarlijkse vergoeding beschikbaar te stellen voor de nachtburgemeester, ter compensatie van gemaakte kosten en inzet; de hoogte van de vergoeding vast te stellen op basis van vergelijkbare regelingen in andere gemeenten. Ik moet er even bij zeggen dat we deze motie hebben aangepast.

De **voorzitter**. Door mevrouw Faïd, daartoe gesteund door de heer Van Esch, worden de volgende moties (Q.1 HSP en Q.4 HSP) ingediend:

Motie Q.1 HSP Gehorige muren, geen boze burens

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het voorstel van het college inzake Nachtvisie Den Haag (RIS319421)

Overwegende, dat:

- *Dove- en slechthorende mensen* minder hinder ondervinden van geluidsoverlast in gebieden met veel nachtelijk leven, zoals uitgaansgebieden;
- Geluidsoverlast in uitgaansgebieden vaak leidt tot klachten en onvrede van bewoners die er geen rekening mee kunnen houden;
- Burenconflicten over geluidsoverlast een negatieve impact kunnen hebben op het woonplezier en de leefbaarheid van het uitgaansgebied;
- Het aanbieden van woningen in uitgaansgebieden aan *dove- en slechthorende mensen* biedt een oplossing voor zowel de woningbehoefte van deze groep als het verminderen van klachten over geluidsoverlast.

Constaterende, dat:

- Geluidsoverlast één van de grootste uitdagingen vormt voor de leefbaarheid in uitgaansgebieden, en vaak tot spanningen leidt tussen bewoners en ondernemers;
- In Amsterdam is al een succesvolle pilot geweest tussen een woningcorporatie en een nachtclub.
- *Dove- en slechthorende mensen* minder hinder ervaren van deze overlast en daarom minder geneigd zijn om klachten in te dienen bij de gemeente of de verhuurder;
- Het gericht aanbieden van woningen aan *dove- en slechthorende mensen* in deze gebieden kan een *win-winsituatie* creëren door het aantal burenlachten onder geluidsoverlast te verminderen en de woonervaring van deze groep te verbeteren.

Verzoekt het college:

- Een pilot op te stellen waarin *dove- en slechthorende mensen* voorrang krijgen bij de toewijzing van woningen in uitgaansgebieden en de relevante *belangenorganisaties* hierbij te betrekken;
- En de raad hierover te informeren.

En gaat over tot de orde van de dag.

Motie Q.4 HSP Ruil het rumoer voor rust

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van voorstel van het college inzake Nachtvisie Den Haag (RIS319421)

Overwegende, dat:

- Geluidsoverlast in uitgaansgebieden vaak leidt tot klachten en onvrede van bewoners die er geen rekening mee kunnen houden;
- Burenconflicten over geluidsoverlast een negatieve impact kunnen hebben op het woonplezier;
- Er sprake is van een zeer beperkt aanbod op de woningmarkt en mensen niet vaak de mogelijkheid hebben om te wonen op een locatie waar hun levensstijl bij past.

Constaterende, dat:

- Geluidsoverlast één van de grootste uitdagingen vormt voor de leefbaarheid in uitgaansgebieden, en vaak tot spanningen leidt tussen bewoners en ondernemers;
- Een ontmoetingsplek voor mensen met de wens om te verhuizen naar uitgaansgebied of juist woonwijk de mogelijkheden hiervoor creëert, en deze nog ontbreekt

Verzoekt het college:

- Een jaarlijkse beurs te organiseren voor mensen die geïnteresseerd zijn in een huizenruil tussen uitgaansgebied en woonwijk.

En gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**. Door mevrouw Faïd worden de volgende moties (Q.2 HSP en Q.3 HSP) ingediend:

Moties Q.2 HSP Houd grip op je trip

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het voorstel van het college inzake Nachtvisie Den Haag (RIS319421).

Overwegende, dat:

- Er in het verleden drugtests werden aangeboden op evenementen, maar dit beleid werd afgeschaft;
- Er tegenwoordig meerdere incidenten met drugs gerelateerde ziekenhuisopnames en sterfgevallen zijn tijdens uitgaansfeesten;
- In landen zoals Zwitserland, waar drugs wel getest kunnen worden op evenementen, wat heeft geleid van minder tot geen drugsgerelateerde doden, en wijst op de mogelijke preventieve werking van tests.

Constaterende, dat:

- Het aanbieden van drugstest bijdraagt aan de *volksgezondheid* en zorgt voor een *veiliger uitgaansklimaat*;
- Onderzoek geen aanwijzingen heeft gevonden dat drugstest het gebruik van drugs significant aanmoedigt;
- Drugsgebruik in het uitgaansleven realiteit is en dat testen kunnen bijdragen aan betere voorlichting en preventie;
- *De zorg* hiermee wordt ontlast;
- Organisaties zoals het *Trimbos instituut* en de *GGD* kunnen helpen met een veilige en effectieve implementatie van drugstesten op evenementen.

Van mening, dat;

- *Schadebeperking* als aanvulling op preventief beleid beter aansluit bij de realiteit van drugsgebruik tijdens uitgaansgelegenheden en zo bijdraagt aan een veiliger uitgaansklimaat.

Verzoekt het college:

- Te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om drugstests op verantwoorde wijze terug te brengen op evenementen en nachtclubs binnen onze gemeente.

En gaat over tot de orde van de dag.

Motie Q.3 HSP Nachburgemeester, brood nodig

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het voorstel van het college inzake Nachtvisie Den Haag (RIS319421).

Overwegende, dat:

- De Nachburgemeester een belangrijke bijdrage levert aan het nachtleven en de leefbaarheid van onze gemeente;
- De Nachburgemeester een verbindende rol speelt tussen bewoners, bezoekers, ondernemers en de gemeente;
- Het uitvoeren van de rol van Nachburgemeester tijd en middelen vereist, waaronder deelname aan bijeenkomsten, het organiseren van de Nachtraad en het onderhouden van contact met diverse partijen;
- Het wenselijk is dat de Nachburgemeester hun functie kan vervullen zonder financiële belemmering.

Constaterende, dat:

- De activiteiten van de nachburgemeester een belangrijke rol speelt in het behartigen van de belangen van nachtwerkers, culturele ondernemers & uitgaanspubliek die vaak niet dezelfde ondersteuning ontvangen als andere sectoren in de stad

Van mening, dat;

- Het passend is dat de gemeente haar waardering voor de inzet van de Nachburgemeester uitdrukt door een financiële vergoeding te verstrekken, zodat de functie ook in de toekomst duurzaam kan worden ingevuld.

Verzoekt het college:

- Een jaarlijkse vergoeding beschikbaar te stellen voor de Nachburgemeester, ter compensatie van gemaakte kosten en inzet;
- De hoogte van de vergoeding vast te stellen op basis van vergelijkbare regelingen in andere gemeenten.

En gaat over tot de orde van de dag.

De moties maken onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Voorzitter. Wat GroenLinks betreft mag de Haagse nacht nog wel wat meer gaan bruisen. Deze Nachtvisie, met onder andere voorstellen voor het uitbreiden van het aantal nachtontheffingen en bijbehorende sluitingstijden, maar ook een impulsregeling voor nieuwe initiatieven om de nacht diverser te maken en het verplichtstellen van de 'Safer Clubbing'-training om te zorgen dat de nacht veilig is voor iedereen, steunt GroenLinks van harte.

Voor een echt bruisende nacht is ook ruimte nodig. Ik hoorde daar volgens mij de heer Bom ook over. Ruimte om geluid te maken, los te kunnen gaan en de nacht écht te vieren. Nog te vaak zien

we in onze stad dat de behoefte van de nachtliefhebbers en jongeren om uit te gaan, botsen met die van omwonenden. In andere steden, bijvoorbeeld in Toronto, wordt gewerkt met het 'Agent of Change'-programma, waarbij bestaande clubs en muziekpodia meer bescherming krijgen en nieuwe bewoners zich vooraf bewust zijn van de eventuele overlast die komt kijken bij wonen op die plek. Dat lijkt daar goed te werken. Daarom dient mijn fractie de motie in met de titel Maak de nacht niet ondergeschikt. Deze verzoekt het college te onderzoeken of het programma 'Agent of Change' zoals toegepast in Toronto, ook in Den Haag toegepast zou kunnen worden.

Tot slot. De Haagse nacht en de Haagse binnenstad zullen niet meer hetzelfde zijn na het heengaan van René Bom, oud-nachtburgemeester van de Haagse nacht. Met zijn petje, zijn bril, zijn schorre stem en zijn jaloersmakende houten fiets waarop hij in onvervalst Haags toeristen rondleidde, hoorde hij bij de Haagse nacht en eigenlijk ook wel een beetje bij de dag. Hij had zelfs in het Engels nog een Haags accent, heb ik vaak kunnen horen op het Noordeinde. We wensen familie, vrienden en nabestaanden vanaf hier sterkte met het verdriet.

De **voorzitter**. Door de heer De Vuyst wordt de volgende motie (Q.5 GL) ingediend:

Motie Q.5 GL Maak de Nacht niet ondergeschikt

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Nachtvisie.

Overwegende, dat:

- Nachtcultuur een essentiële functie vervult binnen de stad;
- De ontwikkeling van locaties voor nachtcultuur vaak achterblijft bij andere stedelijke ontwikkelingen;
- Ruimte voor locaties voor nachtcultuur nog schaarser is dan ruimte voor andere voorzieningen, in verband met sectorspecifieke eisen zoals geluidsnormen.

Constaterende, dat:

- o.a. Zeta op de Grote Markt geen avondprogrammering meer draait in verband met klachten over geluidsoverlast van omwonende(n);
- Er in Toronto het zogenoemde “Agent of Change” programma is ontwikkeld, waarbij bestaande muziekpodia en uitgaanslocaties meer bescherming krijgen en voor verhuurders en ontwikkelaars een verplichting geldt om (nieuwe) bewoners in de buurt van deze locaties te attenderen op de aanwezigheid van deze locaties.

Van oordeel, dat:

- Een soortgelijk programma als het “Agent of Change” programma uit Toronto ook in Den Haag haar vruchten af kan werpen, en de nachtcultuur kan ondersteunen.

Verzoekt het college:

- Te onderzoeken of het programma “Agent of Change” zoals toegepast in Toronto, ook in Den Haag toegepast zou kunnen worden.

En gaat over tot de orde van de dag

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Samir Ahraui (PvdA). Voorzitter. Ook namens mijn fractie sterkte voor eenieder die René Bom lief was.

Voorzitter. Mijn fractie kan het bij dit voorstel kort houden, want we zijn blij met de visie die er nu ligt. Dank aan het college hiervoor. We hopen dat het college zich blijft inzetten voor een toegankelijk nachtleven. Dat betekent wat ons betreft dat we organisaties niet alleen bij nieuwe vergunningen aan toegankelijkheidsvoorwaarden houden, maar dat we ons ook proberen in te spannen om initiatieven die al een vergunning hebben, hiertoe aan te sporen.

Minstens zo belangrijk is het dat we als gemeente ervoor staan dat iedereen zich welkom voelt in het nachtleven. In de commissie is hier ook veel aandacht voor geweest. We zijn dan ook blij met de inzet van mysteryguests om te toetsen of dit in de praktijk ook goed gaat. Wat mijn fractie betreft kijken we ook nog wat creatiever naar mogelijkheden om te laten zien bij welke organisaties dit consequent goed op orde is. In het debat over de nota Inclusief Samenleven ben ik bijvoorbeeld al ingegaan op de mogelijkheid voor een Haags inclusiekeurmerk voor organisaties die het op dit gebied goed doen. Dit idee werd ook al breed gedeeld in het stembusakkoord uit 2022. Maar er is tot nu toe weinig opvolging aan gegeven. Wat ons betreft zou zo'n keurmerk juist in de horeca van toegevoegde waarde kunnen zijn voor ondernemers die aantoonbaar hun best doen om een veilige en inclusieve omgeving te garanderen. Het deurbeleid is daar een onderdeel van, maar denk ook aan het naleven van de principes en maatregelen uit de 'Safer Clubbing'-training. Zo is voor de bezoekers ook duidelijk waar zij ervan uit kunnen gaan dat ze bij het barpersoneel terecht kunnen als zich een nare situatie voordoet. Tegelijkertijd kan het ook een positieve prikkel zijn voor de nachthoreca om extra zijn best te doen.

Met de inzet van mysteryguests om dit te toetsen, zorgen we er daarnaast voor dat dit verder gaat dan alleen een checklist die organisaties kunnen afvinken. Zo kan het ook daadwerkelijk getoetst worden. Daarom de motie met het dictum: verzoekt het college met de inzet van mysteryguests niet alleen het deurbeleid te toetsen maar ook of de organisatie zich ook binnen de muren inzet voor een veilig en inclusief uitgaansklimaat; een Haags keurmerk voor een veilig en inclusief nachtleven te ontwikkelen dat uitgereikt kan worden aan nachthoreca die aantoonbaar goed bezig zijn op het gebied van veiligheid en inclusiviteit. De motie is mede ingediend door Adeel Mahmood van DENK.

Tot slot. Mijn fractie vindt het fijn dat er geld gereserveerd is voor de regelingen voor akoestische onderzoeken. Maar wij hebben nog steeds zorgen over of dit bedrag toereikend gaat zijn. Kan het college toezeggen hier in ieder geval in de voortgangsrapportages op terug te komen en dan met name in te gaan op het aantal aanvragen, wat de resultaten zijn en of het bedrag toereikend is? Tot zover.

De **voorzitter**. Door de heer Ahraui, daartoe gesteund door de heer Mahmood, wordt de volgende motie (Q.6 PvdA) ingediend:

Motie Q.6 PvdA Veiligheid top? Plak een keurmerk erop!

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Voorstel van het college inzake Nachtvisie Den Haag (RIS319421).

Overwegende, dat:

- De gemeente terecht inzet op een veilig en inclusief nachtleven en daartoe samenwerkt met de sector door bijvoorbeeld het verplicht maken van Safer Clubbing trainingen;
- Door het inzetten van mystery guests ook getoetst kan worden of het deurbeleid van horecazaken niet discriminerend is;
- De sector zelf ook grote bereidheid toont bij te dragen aan een fijn nachtleven voor iedereen.

Constaterende, dat:

- Het voor bezoekers van het nachtleven belangrijk is dat duidelijk is bij welke club of kroeg zij een fijne plek kunnen vinden;
- Het actief en betrouwbaar kunnen uitdragen van de inzet op een veilige en inclusieve sfeer een positieve prikkel voor de Haagse nachthoreca kan zijn om hier actief aan te werken;
- Het volgen van de Safer Clubbing training alleen bij nieuwe vergunningen verplicht is en bestaande horeca ook aangemoedigd moet worden om de training te volgen.

Verzoekt het college:

- Met de inzet van mystery guests niet alleen het deurbeleid te toetsen maar ook of de organisatie zich ook binnen de muren inzet voor een veilig en inclusief uitgaansklimaat.
- Een Haags keurmerk voor een veilig en inclusief nachtleven te ontwikkelen dat uitgereikt kan worden aan nachthoreca die aantoonbaar goed bezig zijn op het gebied van veiligheid en inclusiviteit;

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Anthony Uduba (VVD). Voorzitter. Ook namens mijn fractie oprecht medeleven aan de nabestaanden van de heer Bom.

Dan terug naar de Nachtvisie. De Haagse VVD vindt een bruisend nachtleven passen bij een levendige stad zoals Den Haag. Maar bij deze levendigheid hoort ook vrijheid geven aan ondernemers om voor deze levendigheid te zorgen. Deze vrijheid komt ook met verantwoordelijkheid. Verantwoordelijkheid vanuit de ondernemers, verantwoordelijkheid vanuit de nachtgangers, maar ook verantwoordelijkheid vanuit de gemeente.

Veiligheid is essentieel, niet alleen voor de leefbaarheid voor onze bewoners, maar ook voor een sterk ondernemersklimaat. Daarom pleiten we voor een intensievere samenwerking met de politie, waarbij de politiegegevens worden gebruikt om de inzet van de horecastewards te optimaliseren. Door deze gerichte inzet kunnen stewards op de juiste momenten en op de juiste locatie, waar het risico het grootste is, aantreden. Graag de toezegging van het college om hier werk van te maken.

Kavish Partiman (CDA). Voorzitter. Ik hoef niet in herhaling te treden. Mijn collega Standhardt heeft al heel uitgebreid stilgestaan bij hoe wij als CDA kijken naar de Nachtvisie. Een punt wil ik er wel uithalen en dat is hoe wij kijken naar de verdeling van uitgaan in de stad. We kijken naar de kernuitgaansgebieden als zijnde echt daarvoor bestemd. We zijn er dan ook een groot voorstander van dat er veel meer reuring en gezelligheid komt en dat het ook wel veel meer mensen naar onze stad trekt, vanwege de economische bedrijvigheid, maar ook gewoon voor het plezier van wonen in leuke uitgaansgebieden.

Tegelijkertijd hebben we woonwijken. Die moeten wat ons betreft ook echt blijven voor het wonen. Daar moeten mensen na een lange dag werken in alle rust terug kunnen komen zonder overlast te ondervinden. Daarom dienen wij ook een amendement in. Ik heb geleerd dat ik 'stop de tijd' moet zeggen. Het amendement luidt: 'Besluit om: II. af te wijken van het vigerende horecabeleid door aan initiatieven, die voldoen aan de in de nachtvisie gestelde criteria, nachtontheffingen te verlenen met een geldigheid van 5 jaar; met dien verstande dat in de Nachtvisie op bladzijde 16 in de voorwaarden voor de nieuwe tijdelijke nachtontheffingen buiten de uitgaanskernen (pagina 16, RIS319421 Bijlage Nachtvisie Den Haag) het volgende wordt gewijzigd: Het initiatief vestigt zich op een van de kansrijke locaties uit de locatiescan of op een locatie die voldoet aan de criteria zoals opgenomen in de locatiescan, voor zover deze locatie zich niet in een woonwijk bevindt.'

Coen Bom (Hart voor Den Haag). Wat vindt u precies een woonwijk, meneer Partiman?

Kavish Partiman (CDA). Alle gebieden waar mensen wonen en die buiten de uitgaanskernen vallen.

De **voorzitter**. Het is helder? Oké.

Door de heer Partiman wordt het volgende amendement (Q.A CDA) voorgesteld:

Amendement Q.A CDA Een levendige stad en leefbare wijken

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Voorstel van het college inzake Nachtvisie Den Haag.

Besluit om:

II. af te wijken van het vigerende horecabeleid door aan initiatieven, die voldoen aan de in de nachtvisie gestelde criteria, nachtontheffingen te verlenen met een geldigheid van 5 jaar; met dien verstande dat in de Nachtvisie op bladzijde 16 in de voorwaarden voor de nieuwe tijdelijke nachtontheffingen buiten de uitgaanskernen (pagina 16, RIS319421 Bijlage Nachtvisie Den Haag) het volgende wordt gewijzigd:

- Het initiatief vestigt zich op een van de kansrijke locaties uit de locatiescan of op een locatie die voldoet aan de criteria zoals opgenomen in de locatiescan, **voor zover deze locatie zich niet in een woonwijk bevindt.**

Het amendement maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Voorzitter. Met deze Nachtvisie slaat het college een pad in dat de ChristenUnie/SGP niet mee kan bewandelen. De nacht is er voor het grootste deel van onze inwoners om te slapen. Met deze visie raakt de balans tussen slaap, leefbaarheid en horeca zoek. In de Nachtvisie worden verschillende locaties buiten de uitgaanskernen geselecteerd als kansrijk, waaronder ook het winkelcentrum aan het De Savornin Lohmanplein, middenin een woonwijk en wat de ChristenUnie/SGP betreft geen geschikte plek. Daarom een amendement getiteld Lekker slapen in Loosduinen, waarvan het dictum luidt: 'Besluit om dictumpunt II als volgt te wijzigen: af te wijken van het vigerende horecabeleid door aan initiatieven, die voldoen aan de in de nachtvisie gestelde criteria, nachtontheffingen te verlenen met een geldigheid van 5 jaar met dien verstande dat het De Savornin Lohmanplein 9 geen geschikte locatie is voor nachtcultuur.'

Daarnaast heeft het college plannen om voor een aantal plekken te onderzoeken of de bestemming wonen moet wijzigen in een andere, volgens het college meer passende bestemming bij horeca. Maar in het dictum staat een veel ruimere opvatting van dit onderzoek. Dat is wat ons betreft onwenselijk. Want naast een groot tekort aan woningen is het een verkeerd signaal aan bewoners in de uitgaanskernen, alsof hun belang minder groot is dan dat van de horeca. U kent ons als constructief. We hebben dus een amendement geschreven om het onderzoek te beperken conform de Nachtvisie. Dat luidt: 'Besluit om dictumpunt VI als volgt te wijzigen: te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om in de uitgaanskernen Grote Markt en Plein een beperkt aantal panden te transformeren naar functies die beter samengaan met uitgaanshoreca dan de woonfunctie conform de in de Nachtvisie opgestelde uitgangspunten'.

De **voorzitter**. Door mevrouw Klokkenburg worden de volgende amendementen (Q.B CU/SGP en Q.C CU/SGP) voorgesteld:

Amendement Q.B CU/SGP Bezint eer ge begint met het onttrekken van woningen

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024 ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Nachtvisie Den Haag (RIS319421),

Besluit om dictumpunt VI als volgt te wijzigen:

- te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om in de uitgaanskernen **Grote Markt en Plein een beperkt aantal panden** te transformeren naar functies die beter samengaan met uitgaanshoreca dan de woonfunctie **conform de in de Nachtvisie opgestelde uitgangspunten**;

Amendement Q.C CU/SGP Lekker slapen in Loosduinen

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024 ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Nachtvisie Den Haag (RIS319421),

Besluit om dictumpunt II als volgt te wijzigen:

- af te wijken van het vigerende horecabeleid door aan initiatieven, die voldoen aan de in de nachtvisie gestelde criteria, nachtontheffingen te verlenen met een geldigheid van 5 jaar **met dien verstande dat het De Savornin Lohmanplein 9 geen geschikte locatie is voor nachtcultuur**;

De amendementen maken onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Leonie Gerritsen (PvdD). Voorzitter. Allereerst natuurlijk sterkte aan de nabestaanden van oud-nachtburgemeester René Bom. Wie kent hem niet? Hij heeft een heel belangrijke functie vervuld en is daar echt iets mee begonnen. Dat wordt natuurlijk prachtig voortgezet door zijn opvolger, hier vanavond in de zaal. Interessant is de motie van de HSP om te kijken naar een vergoeding voor het nachtburgemeesterschap. Dat doen we voor veel van dit type raadgevers, dus waarom niet die in de nacht? Ik kijk natuurlijk heel erg uit naar de verkiezingen voor de volgende nachtburgemeester, die er ook aan zitten te komen. Dat wordt vast weer een mooi feestje.

Voorzitter. De Partij voor de Dieren is blij dat er een nachtvisie wordt vastgesteld om met een bredere blik te kijken naar de specifieke uitdagingen die de nacht met zich meebrengt. Mijn fractie vindt het ook een goed idee dat de gemeente met pandeigenaren gaat onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om wonen en uitgaan in de uitgaanskernen beter met elkaar te combineren. Want met conflict is niemand gelukkig, de bewoners niet en de ondernemers niet. Dit vergt wel een zorgvuldig proces, zeker gezien de gevoeligheid van dit onderwerp. Daarom verzoeken we college een tussenstap in het proces in te bouwen, waarbij de onderzoeksresultaten worden gedeeld met de raad, alvorens wordt overgegaan tot beleidswijzigingen. Die motie dien ik in.

Ik heb zojuist nog een mooi document ontvangen van Pat Smith over innovatieve geluidsmaatregelen, echt andere manieren om geluidsoverlast te beperken. Ik ben benieuwd of de wethouder daar ook goed naar wil kijken en daarmee aan de slag wil gaan. Ik zie haar al knikken. We zijn heel erg benieuwd of daar misschien de redding ligt of we in elk geval kunnen werken aan goede oplossingen.

De **voorzitter**. Door mevrouw Gerritsen wordt de volgende motie (Q.7 PvdD) ingediend:

Motie Q.7 PvdD Zorgvuldig proces

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Voorstel van het college inzake Nachtvisie Den Haag (RIS319421).

Constaterende, dat:

- in de Nachtvisie staat dat de gemeente gaat onderzoeken met pandeigenaren welke mogelijkheden er zijn om wonen en uitgaan in de uitgaanskernen beter met elkaar te combineren;
- eventuele beleidswijziging dan zouden worden opgenomen in de volgende nota voorraadbeleid, die dit jaar wordt geactualiseerd.

Overwegende, dat:

- spanningen tussen uitgaanskernen en (sommige) bewoners al jaren lopen, en een zorgvuldig proces nodig is waarin de raad en belanghebbenden worden meegenomen;
- er nu een risico is dat het onderwerp ondersneeuwt in de nota voorraadbeleid.

Verzoekt het college:

- een tussenstap in het proces in te bouwen, waarbij de onderzoeksresultaten worden gedeeld met de raad, alvorens wordt overgegaan tot beleidswijzigingen.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Lesley Arp (SP). Voorzitter. Iedereen verdient een plekje in de nacht. Zo kent onze fractie de liefhebbers van livemuziek, karaoke, snookeren, museumnacht, en had de wethouder het ook nog over pijltjes gooien in de commissie. Wat dat betreft wilden wij er graag aandacht voor vragen dat er plekken zijn en initiatieven in Den Haag die zich tussen verschillende disciplines bevinden en zich niet uitsluitend richten op muziek, dansen of wat men onder het gangbare stappen verstaat. Daar hebben we ook een discussie over gehad in de commissie. Wat ons betreft zou in ieder geval breder gekeken kunnen worden dan alleen livemuziek bij de criteria voor de nachtontheffingen. Daarom het volgende amendement - ik wil graag de tijd laten stoppen: 'Besluit om: II. af te wijken van het vigerende horecabeleid door aan initiatieven, die voldoen aan de in de nachtvisie gestelde criteria, nachtontheffingen te verlenen met een geldigheid van 5 jaar; met dien verstande dat in de Nachtvisie op bladzijde 16 in de voorwaarden voor de nieuwe tijdelijke nachtontheffingen buiten de uitgaanskernen (pagina 16, RIS319421 Bijlage Nachtvisie Den Haag) het volgende wordt gewijzigd: - Het initiatief betreft een nachtclub, of een muziekpodium of een culturele onderneming/instelling. - De programmering bestaat uit optredens van artiesten die ter plaatse muziek maken/creëren, zowel 'live' als elektronische muziek, maar kan ook bestaan uit een nachtconcept voor culturele of interdisciplinaire activiteiten.'

Tot slot willen wij wel opmerken dat ons is opgevallen dat blijkbaar de deadline voor de subsidie impuls nachtcultuur al is verstreken, zagen wij op de website, terwijl wij als raad dit debat nog niet hadden gehad. Ik ben dus wel benieuwd hoe dat zit. Gaat deze weer open, als er nog geld over is?

De **voorzitter**. Door mevrouw Arp wordt het volgende amendement (Q.D SP) voorgesteld:

Amendement Q.D SP Open blik op nachtcultuur

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Voorstel van het college inzake Nachtvisie Den Haag.

Besluit om:

II. af te wijken van het vigerende horecabeleid door aan initiatieven, die voldoen aan de in de nachtvisie gestelde criteria, nachtontheffingen te verlenen met een geldigheid van 5 jaar; met dien verstande dat in de Nachtvisie op bladzijde 16 in de voorwaarden voor de nieuwe tijdelijke nachtontheffingen buiten de uitgaanskernen (pagina 16, RIS319421 Bijlage Nachtvisie Den Haag) het volgende wordt gewijzigd:

- Het initiatief betreft een nachtclub, ~~of een~~ muziekpodium **of een culturele onderneming/instelling.**
- De programmering bestaat uit optredens van artiesten die ter plaatse muziek maken/creëren, zowel “live” als elektronische muziek, **maar kan ook bestaan uit een nachtconcept voor culturele of interdisciplinaire activiteiten.**

Het amendement maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Massimo Etalle (FVD). Voorzitter. Allereerst wil ik de nachtburgemeester zijn vrienden, zijn feestvrienden en zijn familie condoleren met zijn overlijden.

Eigenaren van discotheken nemen een groot risico: donkere zalen met harde muziek en veel beschonken feestvierders. Is er een vechtpartij, dan zijn zij verantwoordelijk. Is er drugsproblematiek, dan zijn zij verantwoordelijk. Hoewel een metaaldetector een steekpartij kan voorkomen, schuilt een handgemeen of andere overlast in een klein hoekje. Ondernemers hebben jaren aan ervaring. Zij weten waar de risico's schuilen. Het college en een deel van deze raad begrijpen niet waarom niet iedereen altijd toegelaten wordt in een discotheek. Als ik in pak bij een technobunker aanklop, dan kom ik niet binnen. Als ik straalbezopen aan kom zetten bij een kroeg, dan kom ik vaak niet binnen.

De **voorzitter**. De leden hoeven geen instemming of afkeuring van een betoog te geven. U kunt het uitleggen, maar gaat uw gang. Ik kan het niet afkeuren, dus praat u rustig verder.

Massimo Etalle (FVD). Maar bijvoorbeeld ook groepen oudere mannen zijn soms niet welkom. Dat is voor hen jammer, maar voor de bezoekers van de club beter. Zo maakt een portier afwezig zijn over wie wel of niet past bij de uitgaansgelegenheid. Helaas wil het college mysteryguests in gaan zetten om vermeend racisme onder portiers te ontdekken. Hiermee doet het geen recht aan de vrijheid van ondernemers om keuzes te maken over hun deurbeleid. Daarom dien ik samen met de heer Bom van Hart voor Den Haag de volgende motie in:

constaterende dat het college voornemens is mysteryguests in te zetten om vermeend racisme in het deurbeleid van uitgaansgelegenheden te onderzoeken, dat het college voornemens is hier € 50.000 aan uit te geven;

overwegende dat horecaondernemers zelf verantwoordelijkheid dragen over wat zich in hun vestigingen afspeelt, dat horecaondernemers de vrijheid moeten hebben mensen naar eigen inschatting te weigeren of toe te laten, dat restrictief deurbeleid een belangrijke voorwaarde is voor een veilig nachtleven en dat deze spokenjacht geen recht doet aan de overwegingen en ervaringen op basis waarvan ondernemers hun deurbeleid vormgeven;

van mening dat het bevorderen van een veilig uitgaansklimaat moet gebeuren door het versterken van de verantwoordelijkheid van de ondernemers, zonder dat hun onterecht controlemechanismen worden opgelegd;

roept het college op per direct te stoppen met het inzetten van mysteryguests voor de controle van deurbeleid in uitgaansgelegenheden.

De **voorzitter**. Door de heer Etalle, daartoe gesteund door de heer Bom, wordt de volgende motie (Q.8 FVD) ingediend:

Motie Q8 FVD Stop de spokenjacht

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Voorstel van het college inzake Nachtvisie Den Haag (RIS319421).

Constaterende, dat:

- Het college voornemens is mystery guests in te zetten om vermeend racisme in het deurbeleid van uitgaansgelegenheden te onderzoeken
- Het college voornemen is hier €50.000 aan uit te geven

Overwegende, dat:

- Horeca ondernemers zelf verantwoordelijkheid dragen over wat zich in hun vestigingen afspeelt
- Horeca ondernemers de vrijheid moeten hebben mensen naar eigen inschatting te weigeren of toe te laten
- Restrictief deurbeleid een belangrijke voorwaarde is voor een veilig nachtleven
- Deze spokenjacht geen recht doet aan de overwegingen en ervaringen op basis waarvan ondernemers hun deurbeleid vormgeven

Van mening, dat:

- Het bevorderen van een veilig uitgaansklimaat moet gebeuren door het versterken van de verantwoordelijkheid van de ondernemers, zonder dat hen onterecht controlemechanismen worden opgelegd

Roept het college op:

- Per direct te stoppen met het inzetten van mystery guests voor de controle van deurbeleid in uitgaansgelegenheden;

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Wethouder **Bruines** (D66). Voorzitter. Ook namens mij innige deelneming aan de nabestaanden van René Bom. Het is jammer dat hij er niet meer is.

Dank voor de opmerkingen en ook voor de goede discussies die we in de commissie hebben gehad. Dank ook aan de partijen, organisaties en personen die hebben meegewerkt aan de totstandkoming van de Nachtvisie. Het is echt een gezamenlijk product waar iedereen heel trots op mag zijn. Het is mooi en terecht dat die breed gedragen wordt. Door sommigen van u is gezegd: papier is een ding maar we moeten ook aan de slag. Welnu, dat laatste is het college ook absoluut van plan.

De heer Bom heeft gevraagd naar het geluid. We moeten de wet natuurlijk handhaven, zeker als er geklaagd wordt. De geluidsnormen zijn van toepassing op geluidsgevoelige functies. Als er een bepaald geluid op de gevel komt en daarover geklaagd wordt, dan moet daarop gehandhaafd worden. Dat is de reden waarom we in de kernuitgaansgebieden juist naar die functies willen gaan kijken en dat willen gaan onderzoeken. We zoeken juist die ruimte om bijvoorbeeld met isolatie die scans te kunnen doen om het terug te dringen. Dat kan dus een beetje helpen maar het blijft, zoals we ook van de insprekers hebben gehoord, altijd het zoeken naar een goed evenwicht tussen enerzijds levendigheid

en uitgaan en anderzijds wonen en het prettig kunnen blijven functioneren in zo'n buurt. Daar is niet een pasklare oplossing voor, zodat geprobeerd moet worden om met elkaar te zoeken naar dat evenwicht.

De heer Bom heeft verder gevraagd wanneer de vergunningen kunnen worden aangevraagd. Direct na het vaststellen kunnen die aanvragen worden gedaan. Als men dan aan de voorwaarden voldoet zoals die omschreven staan, dan kan toekenning plaatsvinden. Dat kan dan via de Horecabalie of via de website.

De PvdA heeft gevraagd naar de geluidsisolatie. Daar zullen we zeker op terugkomen in de voortgangsrapportage. Er was geld beschikbaar voor dit jaar omdat we ervan uitgingen dat deze nota veel eerder zou worden vastgesteld. Daarom heb ik in de loop van dit najaar het besluit genomen om die regeling al open te stellen. Het is namelijk sowieso een goede regeling om die isolatie mogelijk te maken, want anders hadden we het desbetreffende geld niet meer kunnen gebruiken. Inmiddels is dat geld op en zullen we moeten kijken hoe we er volgend jaar mee verder kunnen, maar ik zal u daarover in ieder geval nader informeren. Dit is dan tevens een antwoord op de vraag van mevrouw Arp hierover.

Dan kom ik op motie Q.1 HSP, Gehorige muren, geen boze burens, over de pilot in Amsterdam. In de visie hebben we aangekondigd te zullen onderzoeken wat we met elkaar kunnen doen om de woonfunctie en de uitgaansfunctie te combineren. We zullen die pilot bestuderen. Als die ook hier van toepassing is, kunnen we daar wellicht ook wat mee doen. Het college kan het oordeel over deze motie dan ook aan de raad laten.

Motie Q.4 HSP, Ruil het rumoer voor rust, vraagt om een jaarlijkse beurs te organiseren voor mensen die geïnteresseerd zijn in huizenruil. Op een bepaalde schaal kunnen we dat doen. Ik vind dat best een aardig idee. We willen inderdaad gaan onderzoeken wat we kunnen doen om die functies beter te combineren. Dit is mogelijk een oplossing en neem ik dus graag mee in de verdere mogelijkheden. Het oordeel over deze motie kan ik dus aan de raad laten.

Motie Q.2 HSP, Houd grip op je trip, vraagt te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om drugstests op verantwoorde wijze terug te brengen op evenementen en nachtclubs binnen onze gemeente. Dit is een onderwerp waarover de opvattingen nogal verschillen en waarover we ook heel verschillend worden geadviseerd. Dat heeft ook te maken met de betrouwbaarheid van testen die je op zo'n korte termijn doet. We blijven het echter wel een belangrijk onderwerp vinden. Ik heb ook even met collega Vavrie overlegd en wij zijn van mening dat het verstandig is om nog even heel goed op een rijtje te zetten wat de mogelijkheden zijn. Derhalve laten we het oordeel over deze motie aan de raad.

Motie Q.3 HSP, Nachtburgemeester, brood nodig, gaat over het vaststellen van een vergoeding voor de nachtburgemeester. Ik denk dat het goed is te zeggen dat we degenen die tot nu toe als nachtburgemeester hebben gefunctioneerd heel veel dank verschuldigd zijn. Het is een waardevolle functie. De kracht zat er ook wel in dat het niet zozeer op initiatief van de gemeente was maar op dat van de sector zelf. Dat maakt het ook wat lastig om er als gemeente een vergoeding voor vast te stellen. Wel denk ik dat het goed is om een vergelijking te maken met andere steden en om dit in het traject richting de mogelijke nieuwe nachtburgemeester mee te nemen. We kijken er dus naar en zullen u erover rapporteren waarna we er een besluit over kunnen nemen. Ik zie mevrouw Faïd knikken. Als we de motie letterlijk nemen moeten we die ontraden maar op de manier zoals wij die toelichten, waarop ik mevrouw Faïd bevestigend zie knikken, kunnen we het oordeel over de motie aan de raad laten.

Fatima Faïd (HSP). Ik zit inderdaad te knikken. De wethouder heeft gelijk. Ik ben het eens, u kunt de motie zo interpreteren.

Wethouder **Bruines (D66).** Ja.

Motie Q.5 GL, Maak de Nachtvisie niet ondergeschikt, vraagt te onderzoeken of het programma 'Agent of Change' zoals toegepast in Toronto, ook in Den Haag toegepast zou kunnen worden. Dat is een programma dat gaat over bescherming en hoe je daarmee om moet gaan en

daarover communiceert. Die gedachte is wel verwerkt in de Nachtvisie, namelijk in het actiepunt geluidsisolerende maatregelen bij nieuwbouw of transformatie en in het actiepunt maatregelen bestaande woningen. Daar komt ook die subsidieregeling uit voort. Deze motie gaat evenwel over meer dan dat. Dat neemt niet weg dat ik daar wel mee aan de slag wil. We moeten ook even kijken wat er in Nederland op dit moment juridisch mogelijk is op dit punt, want daar zit een beetje de ingewikkeldheid. Maar ik wil u zeker informeren over wat de mogelijkheden zijn. Met deze uitleg kunnen we deze motie aan de raad laten.

Motie Q.6 PvdA, Veiligheid top, plak een keurmerk erop, gaat over mysteryguests. Een tegengestelde motie ligt er van Forum voor Democratie. Het college werkt aan een inclusief uitgaanspact, waarbij horecazaken zich committeren aan een veilige en inclusieve uitgaansomgeving. Het ondertekenen van dat pact kan wellicht leiden tot een keurmerk. Uitgaande van de gedachte dat elke club en uitgaansgelegenheid een eigen signatuur, een eigen sfeer en eigen sfeerpunten heeft, kan het nooit zo zijn dat mensen die graag en op een nette en keurige manier naar binnen willen, geweigerd worden. In die zin kunnen we deze motie aan de raad laten. Ik voeg er dan meteen aan toe dat op basis van de omgekeerde redenering, we de motie van Forum voor Democratie ontraden.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Ik heb nog een vraag over motie Q.5 GL. Er wordt daarin specifiek gewezen op de nachtcultuur maar er zijn hierbij wel degelijk ook andere sectoren in onze stad denkbaar. Ik noem bijvoorbeeld de haven waar ook geluid gemaakt wordt en waar mensen naast wonen en soms klagen over het geluid. Dus als we dit gaan doen in de stad, is het dan de bedoeling dat dit niet alleen geldt voor uitgaansgebieden maar ook voor andere plekken waar geluid gemaakt wordt waardoor mensen overlast kunnen ervaren maar die overlast ondergeschikt is aan wat daar gebeurt?

Wethouder **Bruines** (D66). Dat zou heel goed kunnen. Ik weet er op dit moment te weinig van, maar ik kan mij heel goed voorstellen dat het daarop ook van toepassing kan zijn. Sprekend over de haven, weet ik dat aan alle mensen die daar zijn komen wonen, verteld is dat er in dat gebied gewerkt wordt. Desalniettemin vind ik dit wel een interessant punt. Ik denk dat ik nu maar even de vrijheid neem om namens de collega's, onder wie met name de collega die gaat over het geluid, wethouder Barker, te zeggen dat we nog even goed gaan kijken naar wat dit kan betekenen. Voor dit onderwerp zeg ik het in ieder geval toe. Ik denk namelijk dat mevrouw Klokkenburg hier gelijk in heeft.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Ik zou het dan toch wel zo uitgelegd willen hebben dat als de wethouder hiermee aan de gang gaat, het bijvoorbeeld ook voor de haven geldt.

Wethouder **Bruines** (D66). Ik vind het in die zin een beetje lastig, dat ik niet precies de details ken van het programma dat in de motie wordt genoemd. Dus we zullen ernaar kijken en zullen u erover rapporteren.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Ik wil er nog aan toevoegen dat 'Agent of Change' specifiek gaat over muziek en muziekoverlast. Dus ik kan mij heel goed de behoefte voorstellen van mevrouw Klokkenburg, maar ik weet niet of dat programma daarvoor de oplossing gaat zijn.

Wethouder **Bruines** (D66). Volgens mij willen we allemaal helder hebben wat er kan en hoe breed we dat kunnen bekijken. Mocht de motie worden aangenomen, dan komt het college er bij de afdoening met plezier op terug.

Amendement Q.A CDA stelt eigenlijk voor dat er in woonwijken überhaupt geen nieuwe locaties kunnen worden gevestigd voor het uitgaansleven. Dan wordt het wel een beetje ingewikkeld, en wel om het volgende. We hebben namelijk juist afgesproken om een locatiescan te maken met voorwaarden daaromheen, zoals richtafstanden, inpasbaarheid en betrokkenheid van bewoners als het gaat om nachtontheffingen. Dat is juist allemaal opgeschreven om te waarborgen dat wanneer je iets in een woonomgeving wil doen op dat vlak, dit ook kan. Daar komt dan ook nog de vraag bij wanneer iets een woonomgeving is. We hebben natuurlijk overal wel woningen in deze stad. Bijvoorbeeld

Laakhavens en Binckhorst zijn plekken waarop je de functie nachtleven van toepassing kan verklaren maar daar wonen ook mensen. Dus daarom zijn die richtafstanden en de opdracht om ook in gesprek te gaan met de omgeving opgenomen in die voorwaarden. Het college is van mening dat dat de richtlijn zou moeten zijn waar we ons aan moeten houden. Daarom ontraden we dit amendement.

Kavish Partiman (CDA). Collega Klokkenburg heeft een amendement ingediend dat het voorbeeld aanhaalt waarbij het niet zo handig is om dat te willen doen. In nieuwe gebieden waar een ontwikkeling plaatsvindt, kan je, rekening houdend met de nieuwe woningen die daar gaan komen, kijken naar de inpassing en hoe je dat vormgeeft, maar in bestaande woonwijken loop je dan echt wel tegen problemen aan. Dan wil je niet hebben dat er in een bestaande woonwijk een vergunning wordt verleend en een ondernemer daarin investeert, maar je uiteindelijk tot de conclusie moet komen dat het daar niet past of niet goed is. Dus wellicht is de bedoeling van ons niet helemaal goed overgekomen. Het gaat meer om bestaande woonwijken en niet zozeer om nieuwbouwgebieden zoals de Binckhorst waar nieuwe ontwikkelingen gaande zijn en waar het wellicht wel in past. Als u het in dat licht bekijkt, zou het dan wel mogelijk zijn?

De **voorzitter**. Ik wijs er overigens op dat het college door zijn spreektijd heen is. Maar gaat u door, wethouder Bruines.

Wethouder **Bruines** (D66). Ik snap heel goed wat de heer Partiman bedoelt. In de Nachtvisie staat juist dat de criteria voor de locatiestudie gelden als criteria voor elk nieuw initiatief. Het kan dus zijn dat er een locatie is die wel aan die criteria voldoet maar formeel in een woonwijk ligt, waarbij er ook over met de omwonenden is overlegd en men tot de conclusie komt dat het wel degelijk kan. Dat is iets waar je dan juist beleid op maakt. Ik denk dat we ons dan heel erg beperken door dat niet te doen. Dus dat is de reden waarom we het amendement van het CDA ontraden. Eigenlijk geldt hetzelfde voor het amendement van mevrouw Klokkenburg op dit punt. Overigens is op die desbetreffende locatie inmiddels iets anders gevestigd. Dus voor het De Savornin Lohmanplein is dat in ieder geval niet zo actueel meer.

Kavish Partiman (CDA). Los ervan dat er daar iets anders is gevestigd: het had zomaar wel een uitgaansgelegenheid kunnen worden. Dat is ook precies het punt. Hoewel het helemaal voldeed aan alle criteria die we hebben gesteld, viel tegelijkertijd te voorzien dat er op een gegeven moment overlast zou ontstaan, zoals dat ook bij bepaalde zalencentra in woonwijken het geval is geweest waar overlast werd ervaren, terwijl ze wel voldeden aan alle criteria die we hebben gesteld. Vandaar ons voorstel. In wijken waar we nog vormgeven aan het creëren van de ruimte, dus in de ontwikkelgebieden kun je er wel naar kijken maar laat die oude woonwijken met rust en focus op de kernuitgaansgebieden. Ik vraag in dat licht om een reflectie van het college daarop.

Wethouder **Bruines** (D66). Als je in de visie zou opnemen 'voor zover deze locatie zich niet een woonwijk bevindt', beperk je het enorm om juist ook buiten de uitgaansgebieden iets mogelijk te maken, mits - en daar zit de zorgvuldigheid in - het voldoet aan de criteria en er ook geen overlast is. Vervolgens vindt vergunningverlening plaats onder de afspraak dat het functioneert en er geen overlast ontstaat en bovendien kan die vergunning weer worden ingetrokken als daar binnen een bepaalde periode toch sprake van is. Dus daar zit eigenlijk de toetsing in: de afstand, het overleg, de meting van geluid op de gevel volgens de geluidsnormen. Als je ergens in een woonwijk bijvoorbeeld een diepe kelder hebt waar je het op een goede manier kan organiseren en het voldoet aan genoemde vereisten die in de locatiescan zijn opgenomen, dan denk ik dat de kracht van de Nachtvisie er juist in ligt om het daar mogelijk te maken, met daarbij de vervolgspraken dat ook bewezen wordt dat het daar echt kan. Het college is van mening dat dit amendement een grote beperking is van hetgeen beoogd is met de Nachtvisie en bovendien niet nodig is. Dat betekent dat het college ook amendement Q.C CU/SGP, Lekker slapen in Loosduinen, ontraadt.

Amendement Q.B CU/SGP stelt voor te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om in de uitgaanskernen Grote Markt en Plein een beperkt aantal panden te transformeren naar functies die beter samengaan met uitgaanshoreca dan de woonfunctie conform de in de Nachtvisie opgestelde uitgangspunten. Eigenlijk is dat wat we al doen. Het onderzoek dat is aangekondigd beperkt zich tot die twee uitgaanskernen, Grote Markt en Plein. In de Nachtvisie staat dat de uitkomsten van het onderzoek bepalen of we kiezen voor een beleidswijziging. Daar hoort dan uiteraard de afweging bij voor welke gebieden, welke woningen en in welke mate dat zal gelden. Het zal altijd om een beperkt aantal mogelijke woningen gaan en het gaat ook altijd om vrijwilligheid. Dus eigenlijk is het amendement een beetje overbodig. Ik kan het amendement aan de raad laten of het vanwege overbodigheid ontraden, maar het is in ieder geval in lijn met hetgeen wij als college voorstaan met wat er in de Nachtvisie staat.

Motie Q.7, Zorgvuldig proces, kan het college aan de raad laten. Het is prima om middels een brief tussentijds terug te koppelen over de stand van zaken.

Mevrouw Gerritsen heeft gevraagd of we de nieuwe inzichten rond geluid kunnen bestuderen. Ja, dat zullen we zeker doen. Dus daar komen we nog op terug. Ik denk ook zomaar dat we het nog wel vaker over die geluidsaspecten hebben.

Dan kom ik op amendement Q.D SP, Open blik op nachtcultuur. In de toelichting staan allerlei dingen waarvan ik niet helemaal zeker weet of dat allemaal van toepassing is, maar zoals het in het dictum staat, namelijk een nachtconcept voor culturele of interdisciplinaire activiteiten, kan het college ermee uit de voeten en kunnen we het aan de raad laten.

De VVD heeft gevraagd of de samenwerking tussen politie en horeca goed is en of signalen worden doorgegeven. Ik heb er even met de burgemeester over gesproken; u kunt ervan uitgaan dat dit zo is en dat het goed wordt opgepakt. We zijn ook heel blij dat we weer voldoende horecastewards kunnen aanstellen, zoals u dat in de begroting heeft vastgesteld.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**. Later vandaag zullen we stemmen over het voorstel, de moties en amendementen.

Aan de orde is:

R. Voorstel van het college inzake Actieplan Maatschappelijk en Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen Den Haag (RIS319227).

De beraadslaging wordt geopend.

Ralf Sluijs (Hart voor Den Haag). Voorzitter. Ik heb drie amendementen. Het eerste amendement heeft als titel 'Behoud verse snijbloemen' en heeft als dictum: Besluit om: Het Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVOI) als volgt te wijzigen: Het artikel op pagina 26 van het Actieplan MVOI aan te passen door de volgende passage te schrappen: 'We beperken de inkoop van snijbloemen voor feestelijke gelegenheden door te kiezen voor alternatieven. De resterende snijbloemen moeten biologisch zijn.' Met dit amendement wordt de beperking op de inkoop van verse snijbloemen voor feestelijke gelegenheden uit het actieplan geschrapt en behoudt de gemeente ook de vrijheid om snijbloemen in te zetten bij gemeentelijke evenementen, ceremonies en jubilea.

Leonie Gerritsen (PvdD). Het actieplan gaat er natuurlijk om dat we op een goede voorbeeldmanier laten zien hoe je het ook kan doen. Dat duurzaamheid daarbij centraal staat, is wel een integraal onderdeel van dit actieplan. Door er nu een paar dingetjes uit te halen omdat Hart voor Den Haag die niet leuk vindt, haalt ook wel het idee achter het hele stuk weg.

Ralf Sluijs (Hart voor Den Haag). Het is een heel dik stuk en het is mede door Hart voor Den Haag dat we het in een raadsvoorstel hebben laten aanbieden zodat we het kunnen amenderen. Volgens mij zijn wij hier als raadsleden allemaal bezig om stukken op hun merites te beoordelen. Wij doen dat ook. Wij proberen dat met een aantal amendementen beter te maken en aan te passen. Op basis daarvan kunnen we als raad ook besluiten wat we ermee doen. Dat is precies de weg zoals we die gekozen hebben met elkaar. Dit is een van de amendementen. Bij Hart voor Den Haag zijn we gek op bloemen en daarom hebben we dit amendement ook ingediend.

Leonie Gerritsen (PvdD). Het staat er natuurlijk niet voor niks in. Snijbloemen die niet biologisch geteeld zijn, zijn ongelofelijk slecht voor de leefomgeving en ook voor de gezondheid van mensen die eromheen wonen. Natuurlijk, iedereen vindt dat bloemen er mooi uitzien. Dit stuk kijkt ook naar alternatieven die duurzamer zijn en die niet schadelijk zijn voor het milieu en de gezondheid van mensen. Is Hart voor Den Haag het dan niet met de Partij voor de Dieren eens dat het echt ook belangrijk is om te denken aan de gezondheid van mensen die daar last van hebben?

Ralf Sluijs (Hart voor Den Haag). De bloemen mogen best biologisch geteeld zijn. Dat vind ik helemaal prima, maar als we dan nog maar wel het boeketje bloemen erin houden. Zoals het er nu echter voorligt, wordt dat helemaal geschrapt en dan lopen de mensen hier allemaal met een vetplant te sjouwen; dan heb je hier 25 jaar je best gedaan en dan krijg je een vetplant. Nou, wij vinden dat niet zo heel erg feestelijk en niet zo gezellig. Wij willen gewoon een mooi boeket bloemen. Daarom dit amendement.

De **voorzitter**. Laatste keer, mevrouw Gerritsen.

Leonie Gerritsen (PvdD). Dan heeft u het stuk toch niet helemaal goed gelezen, want zelfs in het deel dat u wil schrappen, staat dat biologische bloemen nog steeds een mogelijkheid zijn.

Ralf Sluijs (Hart voor Den Haag). Ja, de resterende snijbloemen. Maar als ik lees dat we de inkoop van snijbloemen voor feestelijke gelegenheden gaan beperken, en dan weet ik wel wat er gaat gebeuren. De rest dat biologisch is, zal dan wel zo minimaal zijn dat het helemaal geen naam meer mag hebben. Dus laten we dit nu zo doorvoeren met dit amendement. Dan kunnen we ook nog steeds bloemen doen. Biologisch geteeld, allemaal prima, dan bent u ook gelukkig, denk ik, maar dit is wat Hart voor Den Haag vindt; wij zijn gek op bloemen en op deze manier maken we ook de mensen die heel hard gewerkt hebben en die dat verdienen blij met een bloemetje.

Ons volgende amendement heeft als titel 'Focus op kostenefficiëntie bij inkoop', met als dictum: Besluit om: Het Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVOI) als volgt te wijzigen: Het artikel op pagina 4, waarin staat: 'Bij alles wat we als gemeente kopen of aanbesteden - of het nu gaat om een contract voor groenonderhoud, het brood in ons bedrijfsrestaurant, de inkoop van zorg of de aanleg van een nieuw fietspad - letten we daarom niet alleen op de laagste prijs of de hoogste kwaliteit. We kijken óók hoe ons geld kan bijdragen aan de beleidsdoelen van de gemeente op het gebied van duurzaamheid, werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, de lokale economie, internationale rechtvaardigheid en inclusiviteit.' te vervangen door de tekst: 'Bij alles wat we als gemeente kopen of aanbesteden, blijven kostenefficiëntie en kwaliteit de prioriteit. Duurzaamheid en sociale criteria worden meegewogen, mits zij kosteneffectief en uitvoerbaar zijn.'

Ons laatste amendement heeft als titel 'Versterk het Haagse MKB', met als dictum: Besluit om: Het Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVOI) als volgt te wijzigen: De passage op pagina 21: 'Het merendeel van onze opdrachten komt al terecht bij het regionale MKB.' te wijzigen naar: 'Het merendeel van onze opdrachten komt terecht bij het regionale MKB, waarbij lokale bedrijven met haalbare en realistische criteria kunnen deelnemen.'

Of we als Hart voor Den Haag voor of tegen dit raadsvoorstel zullen stemmen, is afhankelijk van de appreciatie van het college van deze amendementen.

De **voorzitter**. Door de heer Sluijs worden de volgende amendementen (R.A HvDH, R.B HvDH en R.C HvDH) voorgesteld:

Amendement R.A HvDH Behoud verse snijbloemen

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Voorstel van het college inzake Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen.

Besluit om:

Het Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVOI) als volgt te wijzigen:

- **Het artikel op pagina 26 van het Actieplan MVOI aan te passen door de volgende passage te schrappen:** *“We beperken de inkoop van snijbloemen voor feestelijke gelegenheden door te kiezen voor alternatieven. De resterende snijbloemen moeten biologisch zijn.”*
-

Amendement R.B HvDH Focus op Kostenefficiëntie bij inkoop

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen.

Besluit om:

Het Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVOI) als volgt te wijzigen:

- Het artikel op pagina 4, waarin staat: *“Bij alles wat we als gemeente kopen of aanbesteden – of het nu gaat om een contract voor groenonderhoud, het brood in ons bedrijfsrestaurant, de inkoop van zorg of de aanleg van een nieuw fietspad – letten we daarom niet alleen op de laagste prijs of de hoogste kwaliteit. We kijken óók hoe ons geld kan bijdragen aan de beleidsdoelen van de gemeente op het gebied van duurzaamheid, werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, de lokale economie, internationale rechtvaardigheid en inclusiviteit.”* te vervangen door de tekst:

“Bij alles wat we als gemeente kopen of aanbesteden, blijven kostenefficiëntie en kwaliteit de prioriteit. Duurzaamheid en sociale criteria worden meegewogen, mits zij kosteneffectief en uitvoerbaar zijn.”

Amendement R.C HvDH Versterk het Haagse MKB

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen.

Besluit om:

Het Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVOI) als volgt te wijzigen:

- De passage op pagina 21: *“Het merendeel van onze opdrachten komt al terecht bij het regionale MKB.”* te wijzigen naar:

“Het merendeel van onze opdrachten komt terecht bij het regionale MKB, waarbij lokale bedrijven met haalbare en realistische criteria kunnen deelnemen.”

De amendementen maken onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Yousef Assad (D66). Voorzitter. Mijn fractie complimenteert het college met dit ambitieuze en toekomstgerichte actieplan. Het weerspiegelt de kernwaarden van onze stad: bijdragen aan duurzaamheid, sociaal ondernemerschap, diversiteit, inclusie en meer. Met een jaarlijks inkoopvolume van € 1 mld. ligt er een enorme kans voor ons om echt impact te maken. Op het gebied van mensenrechten zie ik in dit actieplan nog wel onvoldoende maatregelen terugkomen. Als internationale stad van vrede en recht heeft Den Haag een bijzondere verantwoordelijkheid om mensenrechten en internationale rechtvaardigheid centraal te stellen. Dit is niet alleen wie we zijn maar ook wat we uitstralen naar de wereld. Het kan en mag niet zo zijn dat onze opdrachten en inkopen direct of indirect bijdragen aan mensenrechtenschendingen, waar ook ter wereld. Daarom pleit D66 voor een versteviging van dit actieplan met concrete instrumenten die bedrijven verplichten verantwoordelijkheid te nemen voor de hele keten, van productie tot levering. Dit noemen we ketenverantwoordelijkheid. Als stad moeten we het goede voorbeeld geven en onze verantwoordelijkheid hierin nemen. Om dit te waarborgen dient D66 een amendement in, genaamd 'Menswaardige aanbestedingen', met als dictum: Besluit om als actie in hoofdstuk 3.2 Ketenverantwoordelijkheid de volgende nieuwe tekst toe te voegen: 'Bij aanbestedingen voor leveringen, werken en diensten met een waarde die minimaal het Europese drempelbedrag voor niet-centrale overheidsinstanties bedraagt, nemen we de OESO-richtlijnen voor mensenrechten uit hoofdstuk IV op in de gunningscriteria en uitvoeringsvoorwaarden. Hierbij nemen we de toelichting op dit hoofdstuk in acht voor een zorgvuldige uitwerking. Bij de uitwerking sluiten we ons aan bij de OECD Due Diligence Guidance for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct. We starten met een gefaseerde invoering, waarbij we beginnen met aanbestedingen met een hoog risicoprofiel. We werken uit welke type aanbestedingen een hoog en laag risicoprofiel hebben. De eisen die we aan leveranciers stellen, passen we ook toe binnen onze eigen organisatie.'

Voorzitter. Op het gebied van duurzaamheid worden mooie stappen gezet en daar is D66 tevreden mee. Maar laten we eerlijk zijn: het kan nog ambitieuzer. Want de kosten van klimaatverandering worden nu vaak afgewenteld op de samenleving. Dat betekent dat de uitstoot van CO₂ leidt tot klimaatschade. En wie betaalt daarvoor en wie lijdt daaronder? Dat is de gewone Hagenaar. Dat is niet rechtvaardig en zeker ook niet duurzaam. Daarom pleiten we ervoor om een eerlijke beprijzing van CO₂-uitstoot in te stellen. Dit stimuleert duurzame keuzes en zorgt ervoor dat vervuilende projecten beter inzichtelijk worden in termen van kosten van hun impact. Zo worden schone alternatieven goedkoper en kansrijker om te kiezen en wordt de werkelijke klimaatschade inzichtelijk en rechtvaardig verdeeld. Deze stap sluit naadloos aan bij de ambities die we als stad hebben. Den Haag kan en moet hierin voorlopen. Daartoe dient D66 hierover een amendement in.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Met hoeveel gaan de regeldruk en de administratieve druk voor ondernemers en de gemeente stijgen door deze amendementen of in ieder geval uw eerste amendement?

Yousef Assad (D66). Uiteraard komt er werk bij kijken. En de vraag is ook: waarom doen we dit eigenlijk? We hebben te maken met een uitdaging als het gaat om klimaat. Als we in Den Haag op dit moment projecten uitvoeren, dan komen daar ook klimaatschade en kosten uit voort. Dat moeten we dan wel met elkaar eerlijk verdelen en ook duurzaam inzichtelijk maken, teneinde ook de juiste keuzes te kunnen maken. Dat betekent inderdaad dat er werk bij komt kijken, maar daar zijn bestaande modellen en standaarden voor. Dit wordt ook op landelijk niveau uitgevoerd. Dat alles biedt een uitkomst om ervoor te zorgen dat het goed en vlekkeloos uitgevoerd kan worden.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Mijn vraag was niet waar we het voor doen maar mijn vraag was: hoeveel administratieve lastendruk levert dit op voor ondernemers? En daar heb ik geen antwoord op gehoord.

Yousef Assad (D66). Ik kan het niet in cijfers kwantificeren en dergelijke, maar daar zijn bestaande modellen voor, waar al mee wordt gewerkt, om het juist gemakkelijk te maken en ondernemers te helpen, ook aan de kant van de gemeenten. Dus het is niet iets nieuws waarmee we komen en dit is niet iets wat D66 heeft bedacht. Dit wordt door vooraanstaande wetenschappers en organisaties die pleiten voor meer actie op het gebied van duurzaamheid, aangevoerd. Er is ook al ervaring mee, wereldwijd, ook in bepaalde gemeenten in Nederland, waar we ook van kunnen leren. Dus ik zie geen probleem als het gaat om gelddruk.

De **voorzitter**. Laatste keer, mevrouw Van Basten Batenburg.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Ik denk dat ondernemers die problemen wel gaan zien en dat D66 daaraan voorbijgaat. Dan mijn laatste vraag aan de heer Assad: wat betekent dit uiteindelijk voor die ondernemers? Als er uit zou blijken dat die CO₂-voetafdruk te groot is of de prijs zo hoog is, gaat D66 dan zeggen: dat is te hoog, dat mag niet meer? Worden mensen daar dan op afgerekend? Hoe gaat dat?

Yousef Assad (D66). Nee, zo werkt het niet. Een gemeente heeft een project. We moeten inzichtelijk maken hoeveel CO₂-uitstoot bij elk project vrijkomt en hoeveel dat kost. Dan kun je kijken welke klimaatschade ontstaat. Dat betekent ook dat de gemeente duurzame en schone alternatieven kan kiezen. Als bedrijven met een bepaald resultaat komen, kun je ze daarbij ook helpen. We zitten in een transitie. Met elkaar moeten we proberen sectoren en bedrijven samen met de overheid een bepaalde kant op te krijgen om die transitie tot stand te brengen. Dit is een van de instrumenten waar heel goede, belangrijke en positieve ervaringen mee worden opgedaan, juist om het met de ondernemers te doen. Daar zit geen enkele tegenstrijdigheid in.

Lesley Arp (SP). In beginsel kijk ik positief naar dit voorstel, maar ik vind het ingewikkeld dat ons wordt gevraagd een pasklare mening te hebben over CO₂-beprijzing. Ik vind het eigenlijk best wel een technisch onderwerp. Ik weet ook niet zo goed wat dit voorstel betekent voor niet zozeer de grote vervuilers - daar heeft D66 mij zeker aan haar zijde - maar voor bijvoorbeeld het kleinbedrijf. Kan D66 daarover wat meer uitleggen, zodat ik beter snap wat dit voor consequenties zou hebben?

Yousef Assad (D66). Dat het direct MKB'ers zou raken, is hier niet het geval. Dit is een instrument dat de gemeente intern gebruikt, op basis waarvan vervolgens keuzes worden gemaakt. Dit zorgt ervoor dat gesprekken met ondernemers, nieuwe ontwikkelingen of standaarden die hiervoor bestaan, daarvoor kunnen worden gebruikt. Het is dus niet zo dat er per CO₂-uitstoot een prijs voor ondernemers wordt vastgesteld en dat men in bepaalde gevallen daardoor niet meer mag meedoen. Zo werkt het instrument niet. Op dit moment voeren we als gemeente al pilots uit. De uitwerking daarvan komt nog naar de raad om er verder over te spreken. Dan kunnen we denk ik ook een heel goed debat voeren over hoe dit uitpakt voor MKB'ers. Dat kunnen we dan ook veel meer inzichtelijk maken. Dan denk ik dat die zorgen ook weggenomen kunnen worden. Dus laten we het stap voor stap doen. Dit is in ieder geval een belangrijke verankering in het raadsvoorstel, namelijk dat we het gaan doen. Over hoe we het vervolgens gaan doen en wat het betekent voor wat voor type ondernemer dan ook, kunnen we het debat nog goed voeren.

Lesley Arp (SP). Ik vind het echt een sympathiek voorstel maar ik vind het tegelijkertijd ook wel een beetje ingewikkeld worden. De heer Assad zegt dat er pilots zijn en dat de raad het resultaat daarvan nog krijgt. Voor mijn fractie is het belangrijk om dan tastbaar te hebben dat dit bijvoorbeeld niet onopzettelijk wel het MKB raakt, terwijl met het voorstel wel wordt aangegeven dat we het nu gaan doen. Dus snapt de heer Assad mijn worsteling en is er een manier om er toch wat meer comfort in te

krijgen, zodat we nu niet een beslissing nemen waarvan we niet weten wat de impact ervan is voor het MKB? Ik worstel er namelijk echt wel een beetje mee.

Yousef Assad (D66). Die worsteling kan ik mij heel goed voorstellen. Ik kan niet anders dan zeggen dat op basis van de ervaringen die er landelijk en in gemeenten zijn, MKB'ers niet worden geraakt zoals dat wordt gedacht. Dat is echt niet zo, dat is niet het geval. Maar goed, dat zijn mijn woorden, dus moet u mij geloven op mijn bruine ogen. Het is verder goed om nog te zeggen dat in de programmarekening door het college is aangegeven dat die resultaten positief zijn uitpakkt en dat we die nog gaan bespreken. Dit is vooral ook een intern instrument voor de gemeente om keuzes inzichtelijk te maken, om soms keuzes te maken die schoner zijn terwijl het, als je de klimaatschade erin meeneemt, duurder lijkt. Dat geldt ook voor toekomstige generaties, dus voor de langere termijn, maar ik probeer echt de zorg weg te nemen dat dit een bestraffing of het wegzetten van MKB'ers is. Integendeel.

De **voorzitter**. Laatste keer, mevrouw Arp.

Lesley Arp (SP). Het is ook zeker niet zo dat ik de heer Assad niet vertrouw. Zoals ik heb aangegeven, vind ik dit best een pittige en ingewikkelde materie. Ik denk dat ik gewoon bij de beantwoording van de wethouder de vraag ga stellen wat die pilots hebben opgeleverd en of hij bij mij de zorg kan wegnemen dat dit een vervelend neveneffect zou kunnen hebben voor MKB'ers. Op basis van de reactie van de wethouder ga ik dan beoordelen hoe ik over dit amendement stem.

Yousef Assad (D66). Dat lijkt mij een goed idee.

Dan kom ik op het amendement zelf en het dictum ervan luidt: Besluit om op pagina 22 van het Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen aan het derde actiepunt de volgende dikgedrukte tekst toe te voegen: Hierbij hanteren we een eerlijke prijs per ton CO₂, gebaseerd op internationale afspraken om de wereldwijde temperatuurstijging te beperken tot maximaal 2°C, met een doelstelling van maximaal 1,5°C. Bij positieve resultaten van de pilots voeren we het volledig in bij gemeentelijke investeringen, opdrachten en inkopen.

De **voorzitter**. Door de heer Assad, daartoe gesteund door de heer Thepass, wordt het volgende amendement (R.D D66) voorgesteld:

Amendement R.D D66 Klimaatkosten zichtbaar in Haagse keuzes

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het voorstel van het college inzake Actieplan Maatschappelijk en Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen Den Haag (RIS319227).

Besluit om op pagina 22 van het Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen aan het derde actiepunt de volgende **dikgedrukte tekst** toe te voegen:

- We gaan het instrument CO₂-beprijzing vaker toepassen. **Hierbij hanteren we een eerlijke prijs per ton CO₂, gebaseerd op internationale afspraken om de wereldwijde temperatuurstijging te beperken tot maximaal 2 °C, met een doelstelling van maximaal 1,5 °C. Bij positieve resultaten van de pilots voeren we het volledig in bij gemeentelijke investeringen, opdrachten en inkopen.**

De **voorzitter**. Door de heer Assad, daartoe gesteund door de heer Thepass, mevrouw Faïd, de heer Mahmood, mevrouw Gerritsen en mevrouw Holman, wordt het volgende amendement (R.E D66) voorgesteld:

Amendement R.E D66 Menswaardige aanbestedingen

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het voorstel van het college inzake Actieplan Maatschappelijk en Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen Den Haag (RIS319227).

Besluit om als actie in hoofdstuk 3.2 Ketenverantwoordelijkheid de volgende nieuwe tekst toe te voegen:

- Bij aanbestedingen voor leveringen, werken en diensten met een waarde die minimaal het Europese drempelbedrag voor niet-centrale overheidsinstanties bedraagt, nemen we de OESO-richtlijnen voor mensenrechten uit hoofdstuk IV op in de gunningscriteria en uitvoeringsvoorwaarden (onder andere door te vragen om een plan van aanpak gericht op het voorkomen en verbeteren van mensenrechten in de keten). Hierbij nemen we de toelichting op dit hoofdstuk in acht voor een zorgvuldige uitwerking. Bij de uitwerking sluiten we ons aan bij OECD Due Diligence Guidance for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct. We starten met een gefaseerde invoering, waarbij we beginnen met aanbestedingen met een hoog risicoprofiel. We werken uit welke type aanbestedingen een hoog- en laag risicoprofiel hebben. De eisen die we aan leveranciers stellen, passen we ook toe binnen onze eigen organisatie.

De amendementen maken onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Massimo Etalle (FVD). Voorzitter. Het plan voor maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en investeren bevat eigenlijk alles waar de FVD tegen is. De vrije markt is een van de laatste plekken waar vrije mensen hun wereld kunnen bouwen zonder dat ze geterroriseerd worden door HR-managers en ambtelijke cultuur. Maar dankzij onze woekerende verzorgingsstaat worden ondernemers in bijna alles gedwongen samen te werken met de Staat. Met de kosten woekert ook de ideologische macht van deze Staat steeds verder. Het plan voor maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en investeren dwingt ondernemers die gemeenteklussen aannemen, beoordeeld te worden op diversiteitseisen. Nu ben ik toch benieuwd; voldoet een Turks familiebedrijf met uitsluitend Turken in dienst aan deze diversiteitseisen, ook al is dat geen goede afspiegeling van onze samenleving? Hoe wordt deze diversiteit gemeten?

Ook wordt CO₂-toetsing toegepast. Zogenaamd groenere bedrijven krijgen eerder opdrachten dan andere bedrijven. Dit gaat dus voorbij de CO₂-regels die nu al gelden waar ondernemers al onder gebukt gaan. Zo dwingt de overheid vrije ondernemers door vernederende hoepels te springen. Zo worden ondernemers niet meer beoordeeld op de kwaliteit van hun dienst of product maar op de mate waarin zij de linkse hobby's van dit college onderschrijven. Zo betaalt de gemeente meer voor minder. Door dit plan gaat Den Haag achteruit.

Vincent Thepass (GroenLinks). Voorzitter. Met ruim € 1 mld. aan inkoopkracht hebben we als Den Haag voor een deel de sleutel in handen om onze economie duurzaam en rechtvaardiger te maken. Met dit plan zetten we stappen om dat gericht te doen. We geven daarmee ook invulling aan de coalitieafspraken om duurzaamheid meer gewicht te geven in ons inkoopbeleid en daar zijn we als GroenLinks blij mee. Wel denken we dat sommige punten nog wat aangescherpt kunnen worden en

daarom staan we ook onder de amendementen van collega Assad over mensenrechten in de keten en over eerlijke CO₂-beprijzing.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Voorzitter. De ChristenUnie/SGP is blij dat dit college werk maakt van onze maatschappelijke verantwoordelijkheid om de impact van onze investeringen maximaal ten goede te laten komen aan waar we invloed op hebben. Maar voor de ambities van social return missen we nog een element, namelijk dat opdrachtnemers vooraf al een mogelijke invulling geven van wat ze beogen te doen met social return. Dat versterkt de positie van sociaal ondernemers in onze stad. Daarom een amendement met als dictum: Besluit om dictumpunt IV als volgt te wijzigen: Voor het beleidsdoel Werk en participatie te kiezen voor een benadering waarbij opdrachten zoveel mogelijk worden inbesteed bij Den Haag Werkt/Werk in Opdracht, dan wel worden voorbehouden aan sociale ondernemingen. Indien deze twee opties niet mogelijk zijn, wordt gekozen voor toepassing van social return, waarbij opdrachtnemers minimaal 5% van de gegunde opdrachtsom inzetten op werkgelegenheid of arbeidsontwikkeling voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De opdrachtnemer dient bij inschrijving voor de opdracht aan te geven wat de invulling van de 5% social return zal zijn en wordt daarop beoordeeld.

De **voorzitter**. Door mevrouw Klokkenburg wordt het volgende amendement (R.F CU/SGP) voorgesteld:

Amendement R.F CU/SGP Vergroot de impact van social return

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het Voorstel van het college inzake Actieplan Maatschappelijk en Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen Den Haag (RIS319227)

Besluit om dictumpunt IV als volgt te wijzigen:

- Voor het beleidsdoel Werk en participatie te kiezen voor een benadering waarbij opdrachten zoveel mogelijk worden inbesteed bij Den Haag Werkt/Werk in Opdracht, dan wel worden voorbehouden aan sociale ondernemingen. Indien deze twee opties niet mogelijk zijn, wordt gekozen voor toepassing van social return, waarbij opdrachtnemers minimaal 5% van de gegunde opdrachtsom inzetten op werkgelegenheid of arbeidsontwikkeling voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. **De opdrachtnemer dient bij inschrijving voor de opdracht aan te geven wat de invulling van de 5% social return zal zijn en wordt daarop beoordeeld.**

Het amendement maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Voorzitter. Stop de tijd, want ik wil graag alleen een amendement indienen. Dat is het amendement MKB-vriendelijk aanbesteden als prioriteit. Daarin vervangen we de titel van I.4 naar: vitaal en innovatief lokaal ondernemerschap. Dictum V komt als volgt te luiden: Met het beleidsdoel Vitaal & innovatief lokaal ondernemerschap MKB-vriendelijk aanbesteden prioriteit te maken. Verder stelt het amendement voor om aan het actieplan in hoofdstuk 3.4 op pagina 21 de actie toe te voegen: met MKB Den Haag en VNO-NCW Den Haag een breed onderzoek te doen onder Haagse MKB'ers om barrières in de gemeentelijke inkoop weg te nemen en de bevindingen om te zetten in de benodigde aanpassingen.

De **voorzitter**. Door mevrouw Van Basten Batenburg wordt het volgende amendement (R.G VVD) voorgesteld:

Amendement R.G VVD MKB vriendelijk aanbesteden als prioriteit

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het voorstel van het college inzake actieplan maatschappelijk en verantwoord opdrachtgeven en inkopen Den Haag.

Besluit:

I. Invulling te geven aan het beleid op gebied van Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen door te kiezen voor de volgende beleidsdoelen:

1. Diversiteit & Inclusie;
2. Ketenvaerantwoordelijkheid;
3. Werk en participatie;
4. **Vitaal en innovatief lokaal ondernemerschap;**
5. Klimaat;
6. Gezonde leefomgeving;
7. Circulariteit.

V. Met het beleidsdoel Vitaal & innovatief lokaal ondernemerschap MKB-vriendelijk aanbesteden prioriteit te maken;

En aan het actieplan in hoofdstuk 3.4 op pagina 21 de actie toe te voegen: **met MKB Den Haag en VNO-NCW Den Haag een breed onderzoek te doen onder Haagse MKB'ers om barrières in de gemeentelijke inkoop weg te nemen en de bevindingen om te zetten in de benodigde aanpassingen.**

Het amendement maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

De **voorzitter**. Dan geef ik het woord aan wethouder Kapteijns voor de beantwoording. U heeft de eer om volledig in blesuretijd te spreken. Dat is in het voetbal op het ogenblik voor Nederland nogal succesvol, dus we verwachten van u dan ook niets anders. Gaat uw gang.

Wethouder **Kapteijns** (GroenLinks). Ook PSV scoorde gisteren nog in blesuretijd! Maar dat terzijde, voorzitter.

Ik zal omwille van de blesuretijd proberen kort in te gaan op de amendementen, maar niet nadat ik heb gezegd dat het college best wel trots is op het actieplan MVOI dat hier voorligt. We hebben in Den Haag een lange traditie met maatschappelijk verantwoord inkopen. Nu plakken we er ook de O van opdrachtgeven op. Dat betekent dat we veel eerder in de inkoopketen gaan kijken hoe we onze impact kunnen vergroten. Met de € 1 mld. die we als stad Den Haag uitgeven kunnen we een hele goede bijdrage leveren aan de ambities die we hebben in ons beleid als het gaat om het sociaal ondernemerschap, het stimuleren van het MKB, het aan het werk helpen van mensen die in de bijstand zitten en het actief invulling geven aan ons klimaat en circulair beleid. Dat gaat enorm doorwerken als we dat ook in onze opdrachten doen. Dat is de gedachte achter het MVOI-beleid. We hebben het genoeg gehad om dit twee keer in de commissie te mogen bespreken, een keer als gewoon voorstel en de tweede keer als raadsvoorstel. Ik zie dat ook terug in het feit dat er geen moties zijn ingediend maar zeven amendementen. Dus het was, denk ik, een goed idee om er een raadsvoorstel van te maken. Met daarbij de volgende wat technische opmerking. In mijn tijd als raadslid werd alleen het dictum geamendeerd terwijl er nu sprake is van allerlei amendementen die ook het stuk zelf amenderen. Ik stel voor dat als er amendementen worden aangenomen, we zo goed mogelijk recht doen aan wat daarin staat. Over hoe we dat dan vervolgens allemaal technisch gaan doen, zal het college dan een voorstel doen.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Ik vind dit erg jammer, want wat de wethouder zegt kan gewoon niet. Als wij iets amenderen als raad, dan is het geamendeerd. Punt.

Wethouder **Kapteijs** (GroenLinks). Het is niet mijn bedoeling om hier een principieel debat uit te lokken. Een amendement moet ook iets vervangen. Dat is in de techniek niet bij alle amendementen even zuiver. Zo was mijn opmerking bedoeld, maar vanzelfsprekend voeren we de aangenomen amendementen uit en passen we de teksten conform aan. 'Naar de letter' hoor ik hier zeggen, en dat is wat we gaan doen. Wel vraagt het college enige ruimte waar dat technisch gezien niet helemaal past.

De fractie van Forum voor Democratie heeft een vraag gesteld over de diversiteitseisen. Het idee achter die diversiteitseisen is dat we bijvoorbeeld eisen opnemen om in organisaties die we inhuren, discriminatie tegen te gaan. Het beleid dat we op dat gebied als gemeente hebben, geldt dus ook voor bedrijven en organisaties waar we zaken mee doen.

Massimo Etalle (FVD). Als een Turks familiebedrijf alleen maar Turken in dienst heeft, kunt u dan zeggen dat er gediscrimineerd wordt omdat er alleen maar Turken aangenomen zijn? Hoe beoordeelt u die discriminatie op basis van de samenstelling van een bedrijf?

Wethouder **Kapteijs** (GroenLinks). Dat doen we gewoon aan de hand van de overeenkomsten die we afsluiten met bijvoorbeeld uitzendbureaus, waarbij we kijken op wat voor manier een organisatie uitvoering geeft aan in dit geval de Grondwet.

Massimo Etalle (FVD). In de Grondwet staat niets over dit soort diversiteit. Dus kunt u een duidelijk antwoord geven op mijn vraag hoe u die diversiteit beoordeelt? U zegt dat er een afspraak wordt gemaakt met een uitzendbureau. Als bij een bedrijf bijvoorbeeld Marokkanen worden geweigerd omdat er alleen maar Turken werken, voldoet dat dan aan de diversiteit volgens u?

Wethouder **Kapteijs** (GroenLinks). Iedereen die geschikt en gekwalificeerd is om bij een bedrijf te werken, zou bij zo'n bedrijf moeten kunnen werken. Op zo'n manier kijken we daarnaar.

Dan de amendementen. Ik begin bij amendement R.A HvDH, Behoud verse snijbloemen. Het zou een misverstand zijn te denken dat op basis van dit actieplan we geen snijbloemen meer zouden kunnen inkopen als gemeente, maar we geven wel uiting aan het uitgangspunt van het MVOI-actieplan dat we bevorderen dat binnen eenzelfde sector of binnen eenzelfde soort bedrijven de duurzame varianten worden gestimuleerd. Daar komt deze tekst vandaan, namelijk dat als het mogelijk is er bij de inkoop van snijbloemen wordt gekozen voor een feestelijk alternatief. Toevallig stond ik samen met de woordvoerder van Hart voor Den Haag op dit onderwerp eerder vandaag in de rij met een feestelijke plant voor het afscheid van de Jeugdbondsman. Daar was helemaal niks minder feestelijks aan. Die prachtige plant was een goed alternatief. Dus op die manier moet u dat lezen. Met dat in het achterhoofd zou ik het amendement graag willen ontraden.

Amendement R.B HvDH, Focus op kostenefficiëntie bij inkoop, stelt voor om een deel van het desbetreffende artikel te schrappen. Dit amendement moet ik dan ook ontraden. Dit raakt ook wel een beetje de kern van het MVOI-beleid. Het is niet dat we de duurzaamheid en de sociale criteria erbij doen als iets wat ook een rol kan hebben. Nee, we kijken naar kwaliteit in de brede zin van het woord. Dat doen we altijd ook in relatie tot kosten maar we geven duurzaamheid en sociale aspecten daarbij wel een gelijkwaardige weging. Aannee van dit amendement zou dit uitgangspunt schrappen en daar zou het college tegen zijn. Dus daarom ontraad ik dit amendement.

Dan het amendement R.C HvDH, Versterk het Haagse MKB. Inkopen bij het MKB en ook het regionaal en Haagse MKB is een van de prioriteiten van het MVOI-beleid. Dat hebben we als college ook zelf toegevoegd, want dit zit niet in de landelijke richtlijnen. We vinden dit met elkaar belangrijk en het lukt ook heel goed. 86% van de euro's die we uitgeven als stad Den Haag komt terecht bij MKB-bedrijven, waarvan een groot deel ook binnen de regio. Bij onderhandse aanbestedingen zorgen we er altijd voor dat twee bedrijven uit de regio expliciet uitgenodigd worden om een aanbieding te

doen. Dus eigenlijk is het amendement overbodig. We hebben namelijk al haalbare en realistische criteria, want het lukt heel goed om ook regionale MKB-bedrijven opdrachten te laten verwerven. Ook in de premisse in de toelichting dat het onrealistische hoge eisen zouden zijn, herkent het college zich niet. Dus alle reden om dit amendement te ontraden.

Ralf Sluijs (Hart voor Den Haag). Herkent de wethouder de zin 'Wij gaan van onze zijde open op zoek naar brede steun voor de plannen in de hele raad'?

Wethouder **Kapteijns** (GroenLinks). Ja, en ik herken ook wat het college en meerdere fracties hebben gezegd, namelijk dat we plannen op de inhoud beoordelen.

Ralf Sluijs (Hart voor Den Haag). Het was vanmorgen wethouder Van Asten die deze zin uitsprak namens het hele college. Ik heb keihard mijn best gedaan op deze amendementen. We hebben constructief meegedacht om het plan dat er ligt, te verbeteren. En dan worden alle drie de amendementen ontraden. Waar is die open houding dan?

Wethouder **Kapteijns** (GroenLinks). U zoomt nu in op één agendapunt. We hebben vandaag vele agendapunten. Op veel onderwerpen zien we bij het college heel veel ruimte om tegemoet te komen aan de ideeën en de wensen vanuit uw partij en veel andere partijen. Ik heb de opdracht om inhoudelijk te kijken of deze amendementen een versterking zouden betekenen voor de doelen waar we als college voor staan en dat is niet het geval.

De **voorzitter**. Laatste keer, meneer Sluijs.

Ralf Sluijs (Hart voor Den Haag). Ik zoom in op drie hele belangrijke onderdelen van dit grote plan dat er ligt. Een groot plan voor de wethouder, een groot plan voor de gemeente. Wij zoomen dan in op drie concrete plannen en ik zie van die open houding, waar vanmorgen nog over is gesproken, helemaal niets meer terug. U wilt de steun van de grootste partij van de stad helemaal niet voor dit plan en dat stelt mij teleur.

Wethouder **Kapteijns** (GroenLinks). Ik vind het jammer dat te horen want het college en ook ikzelf stellen niet graag mensen teleur, zeker geen raadsleden. Maar, nogmaals, mijn oproep zou zijn: mochten deze amendementen het niet halen, kijk dan naar het grotere geheel, naar de stappen die we met elkaar vooruitzetten, juist ook als het gaat om thema's die ook voor uw partij belangrijk zijn. We gaan met dit plan nog meer inzetten om het MKB opdrachten te gunnen, mits ze aan de voorwaarden voldoen en het proportioneel is. De amendementen die u voorstelt, maken het plan echter niet beter, zoals ik al heb beargumenteerd.

Dan kom ik op de amendementen van D66, samen ingediend met GroenLinks. Amendement R.E D66, Menswaardige aanbestedingen, betreft een belangrijk maar ook best ingewikkeld onderwerp. Als Den Haag willen wij ook invulling geven aan internationale ketenverantwoordelijkheid. We willen niet dat bij onze inkopen mensenrechten geschonden worden. Het is wel best lastig, zeker in de keten, om dat met elkaar vast te stellen. Het amendement stelt voor om hierbij met de OESO-richtlijn te gaan werken. Dat is ook de richtlijn die bijvoorbeeld de rijksoverheid hanteert en waarover we met de andere G4-gemeenten in gesprek zijn. Het college kan er dan ook mee uit de voeten mocht dit amendement worden aangenomen, met daarbij natuurlijk wel de kanttekening dat het een ongoing process is. We gaan stap voor stap en in samenwerking met de andere grote steden kijken welke ketens dat het meest gaat betreffen en hoe we in overleg met de leveranciers daarin stappen kunnen zetten. Dit amendement geeft daar een concrete richting aan. Dus daar kan het college mee uit de voeten.

Dan amendement R.D D66, Klimaatkosten zichtbaar in Haagse keuzes. De heer Assad heeft al vaker aandacht gevraagd voor het instrument CO₂-beprijzing. Als college zijn we er zelf ook al langer mee bezig. Zoals ik al eerder heb gezegd, heeft het best lang geduurd voordat we die pilots hebben kunnen doen, maar, naar ik heb begrepen, kunnen we uw raad daarover binnenkort informeren,

hopelijk nog dit jaar en anders begin volgend jaar. In lijn daarmee lees ik ook dit amendement. We gaan overigens nog meer pilots doen, want er zijn verschillende vormen van CO₂-beprijzing, dit om het nog ingewikkelder te maken, zeg ik tegen mevrouw Arp. Dus we doen op verschillende plekken pilots, waarbij het altijd proportioneel moet zijn, er meerdere alternatieven moeten zijn en het moet gaan om typen opdrachten die zich ervoor lenen. Bijvoorbeeld in de bouwsector en de grond-, weg- en waterbouwsector is heel veel ervaring met CO₂-kentallen. Die grote aannemers hebben er heel veel informatie en data over. Voor hen is het ook een logische stap om er in de aanbestedingen meer mee te doen. Aan de hand van die pilots kunnen we ze daarop dan ook uitvragen. Dat gaan we stap voor stap doen, mits dit amendement aangenomen wordt. Dus dit amendement kan ik aan de raad laten.

Lesley Arp (SP). Dat stap voor stap is voor mijn fractie echt wel een belangrijke waarborg. Het amendement hinkt naar mijn gevoel namelijk een beetje op twee gedachten: we gaan de pilots afmaken maar we gaan ook eigenlijk nu al een indicatie geven van hoe we vervolgens vooruitgaan. Mijn fractie zou graag zien dat als we die positieve resultaten hebben, we als raad daarover worden geïnformeerd en de wethouder nu ook hard toezegt dat dit het MKB niet op een serieuze manier benadeelt, dus dat dit ook wel mee wordt genomen in de afweging of het wel of niet een positief resultaat is. Dat vindt mijn fractie namelijk wel heel belangrijk.

Wethouder **Kapteijns (GroenLinks).** Dat vindt het college ook heel belangrijk. In het amendement staat dat bij positief resultaat van de pilots we hiermee verder gaan. Bij 'positief' hoort inderdaad ook 'uitvoerbaar voor het bedrijfsleven'. Wanneer de informerende brief die uw kant opkomt, eenmaal geagendeerd is, kunnen we met elkaar het gesprek erover hebben hoe we de volgende stap kunnen zetten; het college zal daar dan natuurlijk zelf ook een voorstel voor doen.

Lesley Arp (SP). Oké. Er komt dus een brief waarin, naar ik hoop, door het college de uitvoerbaarheid voor het kleinbedrijf - daar gaat het mij namelijk specifiek om - wordt onderbouwd? Dan gaan we niet meteen, zonder dat de raad ernaar heeft kunnen kijken, met volle vaart vooruit?

Wethouder **Kapteijns (GroenLinks).** Nee, we gaan het stap voor stap doen. De sectoren en de typen bedrijven waar het college in eerste instantie aan denkt, zijn ook niet de kleine bedrijven. Dan gaat het over de grotere infrastructurele projecten die we ook hebben als stad Den Haag. Ik denk bijvoorbeeld aan kadevervangingen, dus dat type projecten. Die lenen zich voor dit instrument om daarin een volgende stap te zetten. Dat doen we op basis van positieve resultaten van pilots, en dan 'positieve' in de brede zin van het woord.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Ook mijn fractie strugglet wel een beetje met dit amendement. Alle woorden van de wethouder ten spijt, is het namelijk wel heel binair opgeschreven. Zo heb ik nog geen idee wat die 'positieve resultaten' zouden zijn. Hetzelfde geldt voor dat 'volledig invoeren'. De wethouder zegt wel dat het stapsgewijs gebeurt, maar het is binair opgeschreven. Dus ik zoek een beetje naar de waarborg dat dit dan ook daadwerkelijk stapsgewijs gaat gebeuren. Begrijpt de wethouder die struggle bij mij en hoe duidt hij 'positieve resultaten'?

Wethouder **Kapteijns (GroenLinks).** Ik kijk de indieners nu ook een beetje met een schuin oog aan maar ik neem aan dat zij het met het college eens zijn als ik zeg dat het vooral toeziet op het eindbeeld. Uiteindelijk willen we namelijk naar volledige implementatie mits we de eerste stappen die we gaan zetten op een positieve manier met elkaar tot een einde hebben gebracht.

Yousef Assad (D66). In het amendement staat inderdaad het woord 'volledig', hoewel er geen termijn bij staat. Kan de wethouder ermee uit de voeten dat we ervoor zorgen dat het stap voor stap wordt gedaan zoals de wethouder het heeft uitgelegd, ook wat betreft de toegezegde brief en tegemoetkomend ook aan de zorgen die leven in de raad? We moeten inderdaad niet doordenderen maar het is wel een transitie waarmee we moeten beginnen en waar we ook van moeten leren. Kan de wethouder daarmee uit de voeten?

Wethouder **Kapteijs** (GroenLinks). Ja, zo zou ik het amendement dan willen uitleggen. Ik zou mij ook kunnen voorstellen dat het woord 'volledig' uit het amendement wordt geschrapt, maar dat is dan aan de indieners. Als het echter blijft staan, ziet het wat het college betreft toe op het eindbeeld, ook op een manier die voor het bedrijfsleven behapbaar is.

Dan kom ik op amendement R.F CU/SGP, Vergroot de impact van social return. Dat is een heel sympathiek amendement want ook het college wil dat nog meer sociale bedrijven in Den Haag de kans krijgen om mee te profiteren van de opdrachten die we als gemeente uitzetten. Toch wil ik dit amendement ontraden vanwege twee redenen. De eerste is dat de huidige aanpak eigenlijk al behoorlijk effectief is. We zien dat 90% tot 95% van de social return ingevuld wordt in de afgeronde projecten. Bij de paar procent waar het net niet lukt, is daar vaak ook echt wel een goede reden voor. De tweede reden is dat het extra uitvoeringslasten met zich mee brengt voor alle bedrijven. Als dit amendement wordt aangenomen, moeten alle bedrijven op voorhand meer informatie aanleveren over hoe ze social return gaan invullen. Dus ook de bedrijven die de opdracht niet krijgen, moeten dat doen, wat echt een drempel opwerpt en ook leidt tot meer werk voor die bedrijven die uiteindelijk de opdracht niet verwerven. Het lost het probleem dus ook niet op. Hoe sympathiek ook, ik zou het amendement graag willen ontraden.

Tot slot amendement R.G VVD, MKB-vriendelijk aanbesteden als topprioriteit. Dit amendement ziet deels toe op het dictum en deels op het actieplan zelf. Het eerste deel van het amendement vraagt extra aandacht voor het MKB-vriendelijk aanbesteden. Alle doelen van het MVOI wegen in dat opzicht even zwaar. Het is natuurlijk ook wel afhankelijk van wat voor soort opdracht het is, maar zoals de tekst hier staat, kan het college ermee uit de voeten. Wat betreft de actie om samen met MKB Den Haag en VNO-NCW een breed onderzoek te doen om te kijken of het nog beter kan: daar kan het college ook wel mee uit de voeten, in die zin dat het college niet denkt aan een onderzoek door een bureau of iets dergelijks; wel gaat het college graag nog een keer extra in gesprek met een representatieve groep MKB-bedrijven om te kijken hoe we onze inkoopopdrachten nog MKB-vriendelijker kunnen maken en hoe we ervoor kunnen zorgen dat nog meer MKB-bedrijven ook uit Den Haag en de Haagse regio gebruik kunnen maken van onze inkoopopdrachten. Dus met die uitleg zou ik dit amendement aan de raad kunnen laten.

De beraadslaging wordt gesloten.

Aan de orde is:

S. Gewijzigd initiatiefvoorstel Hart voor Den Haag: Dag van de ondernemer (RIS317135).

De **voorzitter**. Ik geef allereerst het woord aan de initiatiefnemer, de heer Sluijs.

Ralf Sluijs (Hart voor Den Haag). Voorzitter. In de commissie hebben we al uitgebreid gesproken over het prachtige tienpuntenplan Dag van de ondernemer. We hebben naar aanleiding daarvan ook nog wat wijzigingen doorgevoerd. Van diverse commissieleden hebben we ook verschillende tips en wijzigingssuggesties meegekregen die ik vervolgens ook heb doorgevoerd. Zeker gelet op wat we vanmorgen al besproken hebben, reken ik dan ook op een open en constructieve houding zodat we dit voorstel er met elkaar doorheen gaan krijgen.

De **voorzitter**. Zo is dat. Geef nooit de moed op.

De beraadslaging wordt geopend.

Lesley Arp (SP). Voorzitter. Als mijn fractie niet bij een commissiebehandeling kan zijn, vind ik het altijd netjes om nog even iets in de raad te zeggen. Dank aan de initiatiefnemer voor dit

initiatiefvoorstel. Er staan overigens voorstellen in waar we zeer enthousiast over zijn en voorstellen waar we minder enthousiast over zijn, wat de afweging lastig maakt. Heel leuke voorstellen vinden we het meer inzetten op kleinschalige bedrijfsruimten in Zuidwest en het bieden van ruimte voor kiosken en lokaal aanbesteden. Dat zijn allemaal dingen waar wij ons goed in kunnen vinden. Tegelijkertijd bevat het voorstel een aantal elementen die gewoon geld kosten. Denk aan het aanstellen van extra fondsenwerfers. Uit het voorstel wordt niet duidelijk ten koste van welke activiteiten dit gaat. Dus kan het college aangeven hoe deze extra inzet bekostigd gaat worden wanneer dit voorstel zou worden aangenomen? Ook vindt de SP dat het schrappen van regels altijd op basis van inhoudelijke overwegingen zou moeten gebeuren en niet op basis van een formule, zoals wordt geopperd door de indiener. Hoe wordt bepaald wat een onnodige regel is die geschrapt moet worden?

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Voorzitter. Helaas konden wij niet bij het commissiedebat aanwezig zijn, dus daarom vandaag nog even wat woorden. Allereerst dank aan de indieners voor het initiatiefvoorstel. Mijn fractie ziet meerdere punten ook wel als mooi en sympathiek, zoals de inzet voor Zuidwest en voor de kiosken. Echter, met een aantal punten hebben we wel moeite, zoals het extra geld voor prestige-evenementen, geld dat wij liever in de wijk economie van Zuidwest zouden willen steken. Daarom heeft mijn fractie vooralsnog twijfels om voor het hele initiatiefvoorstel te stemmen.

De **voorzitter**. Dan is het woord aan het college.

Wethouder **Bruines** (D66). Voorzitter. Mevrouw Arp had een vraag gesteld over meer fondsenwerfers. Het college heeft eerder aangegeven dat dit punt overbodig was. We onderschrijven het belang van die fondsenwerving. Op dit moment zijn we bezig om een extra impuls te geven aan de positionering van Den Haag in Brussel om meer aanspraak te maken op Europese subsidies. Er is capaciteit beschikbaar voor fondsenwerving en lobby op economisch terrein, maar we gaan dat niet extra doen, bovenop wat we al in het kader van het coalitieakkoord hebben gedaan.

Wethouder **Icar** (DENK). Voorzitter. Dank aan de indiener. We hebben uitgebreid over dit initiatiefvoorstel gesproken in de commissie. Met betrekking tot de kiosken is er een aanpassing gedaan. Helaas blijven wij het voorstel ontraden. Op dit moment zijn we ook bezig met de evaluatie van het kioskenbeleid die eerder is toegezegd en die uw kant op komt.

De **voorzitter**. Dan is het woord aan de indiener van het initiatiefvoorstel.

Ralf Sluijs (Hart voor Den Haag). Voorzitter. Dank aan de partijen die nog het woord gevoerd hebben. Fijn dat we daarvan nog kennis hebben kunnen nemen.

De zorg met betrekking tot de fondsenwerfers zou ik wel weg willen nemen. Een goede fondsenwerfer mag toch hopelijk meer opleveren dan dat die kost. Een goede fondsenwerfer haalt geld op voor de gemeenschap en de gemeente dat we vervolgens weer kunnen investeren in de economie. Dus ik zou zeggen: doe ons nog meer fondsenwerfers zoals in Rotterdam die miljoenen binnenhalen, vele miljoenen meer dan in Den Haag. Dus wat ons betreft zien we graag meer fondsenwerfers want die leveren hun geld altijd op en zelfs in veelvoud. Die zorg zou ik dus willen wegnemen.

Dan ten aanzien van de wijzigingen die we hebben aangebracht. We hebben best wel wat wijzigingen doorgevoerd naar aanleiding van de commissiebehandeling. Er is een besluitpunt uitgehaald en eentje is er gehalveerd. Ik zou het zonde vinden als heel veel goede voorstellen het niet gaan halen. Daarom is mijn voorstel om per besluitpunt te stemmen zodat partijen ook een eigen afweging per punt kunnen maken. Ik denk namelijk dat het zonde zou zijn als het hele plan, inclusief de goede onderdelen erin, het niet zou halen.

De **voorzitter**. Dat zijn er negen. Dus dan hebben we negen stemmingen erbij. Zullen we dat doen? Oké, dan gaan we dat doen. Dat is ook weer iets nieuws, zeg, jeetje mina.

Lesley Arp (SP). Voorzitter, mag ik nog een klein punt van orde doen?

De **voorzitter**. Jazeker.

Lesley Arp (SP). Dat per dictum stemmen, waarom de heer Sluijs zo-even vroeg, is iets wat volgens mij wel eens eerder is gebeurd. Ik vraag mij dan nog wel af of bij de stemmingen ook in beeld komt waar de dictumpunten specifiek over gaan of dat we ons er nu alvast op moeten voorbereiden dat we bij die stemmingen het initiatiefvoorstel erbij moeten houden. Ik vind dit wel belangrijk om te weten zodat we ons goed kunnen voorbereiden.

De **voorzitter**. We gaan daarnaar kijken.

De beraadslaging wordt gesloten.

Aan de orde is:

T. Gewijzigd initiatiefvoorstel CU/SGP en PvdD: Er staat een paard in het portiek (RIS317746).

De **voorzitter**. Ik geef allereerst het woord aan de mede-initiatiefneemster, mevrouw Klokkenburg.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Voorzitter. Een paard in het portiek in Rustenburg, een haan die de hele Goudenregenstraat wakker houdt en een varken in een bovenwoning in Zuidwest. Dat zijn ongewenste situaties, slecht voor dier en slecht voor de buurt. Dat geldt zeker in Den Haag, de meest dichtbevolkte stad van Nederland, waar natuurlijk wel plek is voor dieren maar waar we dan wel rekening met elkaar moeten houden. Samen met de Partij voor de Dieren hebben we daarom het initiatiefvoorstel Er staat een paard in het portiek ingediend waarin we in navolging van veel andere gemeenten in de APV beperkingen opnemen aan het houden van bepaalde dieren. Dit alles mede namens collega Smit en collega Van Vliet. Ook dank aan de commissie voor de nuttige inbreng twee maanden geleden, op basis waarvan is besloten een aantal wijzigingen aan te brengen in het voorstel die u inmiddels allemaal heeft kunnen zien. Ik ben benieuwd hoe de raad denkt over het gewijzigde voorstel.

De beraadslaging wordt geopend.

Robin Smit (PvdD). Voorzitter. Allereerst dank voor de prettige samenwerking met de fractie van de ChristenUnie/SGP en ook dank aan de medewerkers achter de schermen die er ook hard aan hebben gewerkt. In de commissie hebben we het al gehad over de signalen en de noodzaak van dit voorstel. Een paard met veulen in een gang in de Vogelwijk, een paard in een portiek in Rustenburg, een schaap op het balkon in Loosduinen en een varkentje in een klein huisje in het Valkenboskwartier. En ik kan u nog een aantal voorbeelden geven maar mijn spreektijd limiteert mij tot deze voorbeelden. Dit voorstel borgt niet alleen het dierenwelzijn maar vooral een prettige leefomgeving voor mens en dier. Kortom, steun dit voorstel!

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Voorzitter. Dank voor alle positieve inbreng vanavond en ik reken op uw aller steun!

De beraadslaging wordt gesloten.

Voorzitter: de heer Sluijs.

Aan de orde is:

U. Gewijzigd initiatiefvoorstel Hart voor Den Haag: Gemeente pak regie, nu een taskforce ouderenhuisvesting (RIS317560).

De **voorzitter**. Ik geef het woord aan de initiatiefnemer, de heer De Mos, voor een korte toelichting op het voorstel.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Voorzitter. We hebben over dit voorstel een heel goed debat gehad in de commissie waar al behoorlijk wat vrolijkheid was maar er ook nog wat wensen waren voor aanpassingen. Die aanpassingen heb ik doorgevoerd en heb ik op 10 november jongstleden aan de commissieleden gemaïld. Daarop heb ik overigens geen respons meer gehad, zodat ik aanneem dat die tot tevredenheid hebben geleid.

Het initiatiefvoorstel heeft tot doel om enige hardheid en regie te krijgen bij het tot stand komen van ouderenhuisvesting, zowel in bejaardencentra 2.0 als in het groepswonen. We hebben de insprekers bij de commissievergadering en ook vanmorgen gehoord. Zo probeert de Initiatiefgroep Knarrenhof al tien jaar, aangenomen moties ten spijt, voet aan Haagse grond te krijgen. Met een wachtlijst van 700 geïnteresseerden voelen zij zich nauwelijks gehoord. 1.800 belangstellenden hebben zich bij het Centrum Groepswonen aangemeld voor een plaatsje in een geclusterde woonvorm voor senioren. De voorzitter van de Vereniging Groepswonen door Ouderen stelt dat er sinds 2018 geen enkele woongroep voor ouderen is bijgekomen, terwijl de vraag zo groot is. Werk aan de winkel dus. Ik hoop dan ook dat het voorstel vandaag wordt aangenomen.

De beraadslaging wordt geopend.

Hinke de Groot (CDA). Voorzitter. Allereerst dank aan de indiener voor dit initiatiefvoorstel. Het CDA vindt het belangrijk dat we bouwen aan woongemeenschappen, ook voor ouderen. Dat gaat eenzaamheid tegen en zorgt ervoor dat zorg voor ouderen goed kan worden georganiseerd en zorgt voor nabuurschap, maar ook leidt het ertoe dat de huizen waarin ouderen nu wonen ook weer beschikbaar kunnen komen voor gezinnen. Ouderen willen heus wel kleiner wonen maar dan moet er wel een alternatief zijn om die nieuwe thuisplek te vinden. In zijn eerdere preadvies stelt het college dat er al veel gebeurt, namelijk met de Woonzorgvisie en de Seniorvriendelijke Stad. Ik moet dan ook heel eerlijk zeggen dat ik een beetje worstel met dit voorstel. Er gebeuren al heel veel zaken in het kader van de Woonvisie, waar we volgende week woensdag weer een debat over hebben. Hoe ziet de indiener dit en hoe staat hij tegenover de reactie van het college dat er in verband met de Woonzorgvisie al een klankbordgroep is samengesteld? Het idee van zo'n klankbordgroep is op zich interessant maar het is natuurlijk wat iets anders dan een taskforce. Dus kan dat in de ogen van de indiener wel hetzelfde zijn of niet? Dat maakt voor ons wel uit wat betreft de verdere appreciatie hiervan.

We hebben inmiddels een gewijzigd initiatiefvoorstel gekregen maar een preadvies over dat gewijzigd initiatiefvoorstel heb ik nog niet voorbij zien komen. Ik ben dan ook benieuwd of het preadvies ongewijzigd is gebleven of dat het inmiddels is veranderd.

Vincent Thepass (GroenLinks). Voorzitter. Namens GroenLinks dank aan de initiatiefnemer voor het werk dat in het voorstel is gestopt. GroenLinks kan zich ook vinden in veel van de problemen die in het initiatiefvoorstel geschetst worden. Denk aan de problemen rond de stop op nieuwe

bejaardentehuizen, de zware druk op mantelzorgers en de gevolgen van marktwerking in de zorg. Waar we wel iets meer twijfels over hebben, is over de oplossingen die worden aangedragen. Dus daar heb ik nog een aantal vragen over, overigens mede namens collega Ahraui van de PvdA.

Allereerst wil ik mij aansluiten bij de vraag van het CDA over hoe dit zich nu verhoudt tot de Woonzorgvisie. Daarnaast zou ik wel willen weten wat concreet de toegevoegde waarde is van zo'n taskforce, behalve dat het daadkrachtig klinkt. Hoe ziet de werkwijze eruit? Er wordt geclaimd dat er bijvoorbeeld meer gestuurd zal gaan worden. Hoe moet ik dit concreet voor mij zien?

Ik zie in het initiatiefvoorstel vooral veel dictapunten die oproepen tot onderzoek. Wat onderscheidt dit initiatiefvoorstel van een onderzoeksmotie?

Tot slot een vraag aan het college, namelijk het verzoek om op de inspraak vanochtend van de Knarrenhof te reageren. Ze gaven aan dat er eindelijk wat tempo zit in het project, wat mooi is, maar ze uitten tegelijkertijd ook wel kritiek op de verkokering binnen de gemeente. Mijn vraag is dan ook hoe dit wordt aangepakt.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Voorzitter. Dank aan de indieners voor het werk dat is besteed aan dit initiatiefvoorstel. Wat mijn fractie betreft is het terecht dat de indieners meer aandacht vragen voor ouderenhuisvesting, want het lukt de laatste jaren onvoldoende om echt goede woningen voor ouderen te realiseren, woningen die ook voldoen aan de woonwensen van ouderen. Wellicht is de Wenkebach een goed voorbeeld van hoe woningen niet aansluiten bij woonwensen.

De ChristenUnie/SGP heeft het initiatiefvoorstel dan ook met interesse gelezen. Dank ook voor de gedane aanpassingen die het voorstel onzes inziens ook beter maken. Ik ben nog wel benieuwd naar de reactie van het college op die aanpassingen.

De **voorzitter**. Dan geef ik het woord aan het college.

Wethouder **Balster** (PvdA). Voorzitter. Veel dank, ook vanaf hier, voor het vele werk van de initiatiefnemers rond dit initiatiefvoorstel. Zoals bij de bespreking van de eerste versie van het voorstel in de commissie aangegeven, onderstreept het college de ambitie van de indieners op het gebied van seniorenhuisvesting. Het is ongelofelijk belangrijk dat we daar met vereende kracht en meer sturend aan werken. Ik heb toen ook aangegeven dat in het nadenken richting de Woonzorgvisie die binnenkort bij u op de mat valt, heel veel van de zaken die in het initiatiefvoorstel worden voorgesteld, al in enige vorm worden meegenomen. Dus wat dat betreft heeft u een voorziene blik gehad. In dat kader kunnen we twee dingen doen. We hebben vrij kort voor deze vergadering het gewijzigd initiatiefvoorstel gehad waardoor er daarover nog geen preadvies ligt. Aangezien een aantal zaken erg in lijn is met het toekomstige beleid kunnen we met elkaar afspreken dat we bij de Woonzorgvisie een nadere appreciatie geven van de verschillende elementen in het initiatiefvoorstel. In dat geval kan het college op een aantal specifieke zaken na, het initiatiefvoorstel aan de raad laten. We kunnen er ook met elkaar voor kiezen om het later nog wat gedetailleerder te behandelen en dan kunnen we ook op die specifieke punten nog wat nader ingaan.

Het belangrijkste punt in het initiatiefvoorstel is de taskforce. In het kader van het toewerken naar de Woonzorgvisie wordt er inmiddels al gewerkt met een stuurgroep waar verschillende zorg- en woonpartijen al zitting in hebben. Dat gaat een beetje de vorm krijgen van hoe het ook in dit initiatiefvoorstel is voorgesteld. Daarnaast is er al een klankbordgroep in de steigers gezet, waar ook juist de huurders, de cliënten en alle andere betrokkenen bij betrokken zijn.

Ten aanzien van de laatste drie dicta die onder de portefeuille van college Vavier vallen, zal zij zo meteen nog aangeven waarom een aantal zaken overbodig dan wel echt al anders georganiseerd zijn. Bij deze algemene inleiding wil ik het namens het college nu laten.

Wethouder **Vavier** (GroenLinks). Voorzitter. Dank aan de indiener van dit initiatiefvoorstel over dit belangrijke onderwerp. Er is gevraagd hoe het college het gewijzigde initiatiefvoorstel apprecieert. Er is een onderwerp bijgekomen en dit zit in de sandwich tussen de laatste twee in het oorspronkelijke initiatiefvoorstel. Dat gaat dan om de punten 8, 9 en 10, waarbij punt 9 er nieuw bij is gekomen. Aan

punt 8 heeft de indiener toegevoegd dat er geen mensen met dementie gedwongen meer thuis mogen wonen die niet meer in staat zijn om alleen thuis te wonen. We snappen die toevoeging die ook sterk voortkwam uit de discussie hierover in het commissiedebat. Het preadvies blijft echter wel ongewijzigd. Bovendien is het ook iets waar wij niet over gaan als gemeente. Ook als seniorvriendelijke stad willen we er echt alles aan doen dat senioren zo lang mogelijk en zo plezierig mogelijk thuis kunnen blijven wonen met de hulp en de ondersteuning die zij daarbij nodig hebben. Daar zetten we ook alles op in en daarvoor komt ook het plan seniorenbeleid naar uw raad. Het besluit dat mensen niet meer alleen thuis kunnen blijven wonen, wordt echter genomen door de zorgverzekeraar. Dus als gemeente gaan wij daar niet over. Dus hier kan het college helaas niet mee uit de voeten.

Dictumpunt 10 is ongewijzigd; het heeft alleen een ander nummertje gekregen. Dat gaat over de spoedzorg Haaglanden. Ook daarover blijft het preadvies ongewijzigd. We hebben er overleg over gehad. Ook dit is overigens een Zorgverzekeringswettaak. De gemeente gaat er dus zelf niet over maar we hebben natuurlijk wel contact met alle organisaties in de keten voor spoedzorg. Zij hebben aangegeven dat er op dit moment geen problemen zijn

Dan het 'gesandwichte', nieuwe dictumpunt om mantelzorgers in de stad te ontlasten en een actieplan ontlasten mantelzorgers op te stellen. Dat is naar het oordeel van het college overbodig. We hebben de actielijn informele zorg, waaronder met name het ontlasten van mantelzorgers een ongelofelijk belangrijk onderwerp is waar we als gemeente ook heel erg hard op inzetten.

De **voorzitter**. Dan wil ik graag de indiener nog de gelegenheid bieden om te reageren.

Richard de Mos (Hart voor Den Haag). Voorzitter. We hebben vanmiddag de insprekers van de Knarrenhof gehoord; tien jaar zijn ze tevergeefs bezig. Je kunt dus volgens mij niet zeggen: we zitten er lekker bovenop. In 2017 was er de aangenomen motie van Groep de Mos en het CDA over Ben Oude Nijhuis. In 2021 was er de unaniem aangenomen motie van Hart voor Den Haag over de Knarrenhofjes. Alweer een jaar geleden was er de aangenomen motie van Hart voor Den Haag over het realiseren van ten minste vijf bejaardenoorden. Het heeft dus nogal haast, want de mensen zoeken nu een seniorenwoning, een groepswoning voor ouderen. De inspreker heeft ook wel eens gekscherend tegen mij gezegd: als deze gemeente aan de slag gaat, ben ik dood en begraven als er eens een keer een centrum voor groepswonen is waar ik terecht kan. Daarom die taskforce. En dan wordt er gezegd: waarom niet in de Woonzorgvisie die binnenkort op de mat ligt? Ja, dit voorstel ligt er al meer dan een jaar. Dus dan had er ook wel wat eerder over gepreadviseerd kunnen worden en had het ook wel wat eerder opgepakt kunnen worden, want er is heel veel urgentie op het gebied van ouderenhuisvesting.

We hebben daartoe een aantal voorstellen gedaan waarover we de wethouders hebben gehoord. Ik zou ook willen voorstellen om straks per dictum te stemmen, zodat de leden kunnen kijken wat voor hen het meest urgent is. Ik hoop gewoon dat die taskforce er komt, omdat het belangrijk is om er enige hardheid in te krijgen en om ervoor te zorgen dat ook ieder kwartaal terugkomt hoe het staat met de Knarrenhof, met nieuwe woongroepen voor ouderen, met die honderden mensen die een woning zoeken en met de doorstroming. Daarom is die taskforce zo ontzettend belangrijk.

Nieuw in het initiatiefvoorstel is punt 7, de Haagse tafel voor ouderenhuisvesting, gebaseerd op de Haagse tafel wonen. Juist omdat die ouderen zo op zoek zijn naar woningen, kan je daar een aparte Haagse tafel voor ouderenhuisvesting voor maken. Bij de commissie is dat idee ook gelanceerd door de insprekers. We hebben hier de Vereniging Groepswonen door Ouderen gehad. We hebben hier het Knarrenhofinitiatief gehad. We hebben hier het Centrum Groepswonen gehad. Die waren er allemaal voor. Ik dacht toch dat we ook in de commissie best wel veel bereikt hadden, ook waar het gaat om die wijzigingen. Het verbaast mij dan ook hier te horen: ik heb het zo kort voor de vergadering gehad. Ik heb het op 10 november gestuurd naar de griffie en naar de commissieleden zelf. Daar kwamen geen reacties op. Als ik het naar de griffie stuur, komt het ook in het RIS te staan. En ik heb het inderdaad pas vrijdagavond om tien over zes nog los naar de wethouder gemaild, in de hoop dat er wat gebeuren gaat.

Nou, dat is het hele verhaal. Ik hoop dat de mensen toch met heel veel energie gaan stemmen en inzien dat wat hier voorligt, zeer belangrijk is.

De **voorzitter**. Ik begrijp dat het uw voorstel is om ook over dit agendapunt per besluitpunt te stemmen. Dus dat gaan we ook zo doen.

De beraadslaging wordt gesloten.

Aan de orde is:

V. Gewijzigd initiatiefvoorstel Hart voor Den Haag: Dodenmonument Bezuidenhout, herinnering en oproep (RIS315421).

De **voorzitter**. Ik geef allereerst het woord aan de initiatiefnemer zelf, de heer Martini, voor een toelichting op het voorstel.

Constant Martini (Hart voor Den Haag). Voorzitter. Ik hoef niet meer zo veel toelichting te geven, want ik denk dat de commissiebehandeling en de anderhalf jaar dat we hiermee bezig zijn al in ruime mate hebben laten zien waar het hier om gaat. De reden waarom ik betrokken raakte met het punt van de oorlogsslachtoffers in Bezuidenhout, is dat we weliswaar herdenken dat er 400 mensen bij een vreselijk bombardement om het leven zijn gekomen maar we ons niet realiseren dat in heel Bezuidenhout 2.200 mensen oorlogsslachtoffer waren, waaronder dan de 1.300 Joden, de 60 verzetsstrijders en de 60 militairen, nog los van degenen die bij de Arbeitseinsatz zijn overleden. Dat is een veel grotere groep waarvan je er niet van bewust bent maar die het toch ook verdient om herdacht te worden. Vandaar dat ik dit voorstel heb uitgewerkt tot wat er nu voorligt. Als er nog vragen zijn, ben ik graag bereid die te beantwoorden.

De beraadslaging wordt geopend.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Voorzitter. De VVD waardeert de aanpassingen door de indiener en we zien dat hij tegemoet wil komen aan de zorgen die leefden in de commissie, maar belangrijke vragen en bezwaren van mijn fractie blijven overeind. Wij zijn niet voor een monument met namen vanwege de grote foutgevoeligheid. Het blijft ook onduidelijk welk kader precies zou moeten gelden. Zijn het mensen die in het Bezuidenhout zijn gestorven door oorlog? Zijn het mensen in het Bezuidenhout die in de oorlog zijn gestorven? En wat als je stierf omdat je fout was en in het Bezuidenhout werd vermoord door het verzet? Staat je naam dan op dit monument? Welk kader geeft de raad hier eigenlijk precies voor als we dit voorstel zouden aannemen?

Omdat het initiatief met gemeenschapsgeld moet worden gefinancierd, moeten we ook scherpe keuzes maken. We moeten ook wegen wat we doen met de schaarse capaciteit van het Gemeentearchief dat als dit voorstel wordt aangenomen een historisch onderzoek moet doen naar 2.000 namen. Hoeveel tijd kost dit de organisatie, zo vraag ik het college.

Voorzitter. De VVD vindt herdenken heel erg belangrijk maar we zien op verschillende plekken in Den Haag meer aanleiding om een teken van herdenking aan te brengen, plekken die wat ons betreft voor moeten gaan op nog een extra monument in het Bezuidenhout. Wij zullen dit voorstel daarom niet steunen.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Voorzitter. Dank aan de indieners voor dit initiatiefvoorstel. De ChristenUnie/SGP is echter niet zo enthousiast over dit voorstel en dat is ook eerder in de commissie gedeeld. Ondanks de wijzigingen die er zijn gedaan, heeft mijn fractie bedenkingen bij het nieuwe dictum. Zo hebben we zorgen als het gaat om de correctheid. Het

dictumpunt dat laat zien dat er een monument zou moeten komen waarbij fouten hersteld kunnen worden in de namen, laat eigenlijk wel zien dat we dit niet moeten willen. Collega Van Basten Batenburg heeft al een aantal redenen genoemd, zoals de tijd en het onderzoek dat nodig zou zijn voor het Gemeentearchief, het geld dat daarvoor beschikbaar zou moeten zijn en de correctheid, waar ik mij volledig bij aansluit. Wij zullen dit initiatiefvoorstel dan ook niet steunen.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Voorzitter. Het initiatiefvoorstel van de heer Martini stelt ons als GroenLinks voor een dilemma. Allereerst: wij hebben enorme waardering voor de tomeloze inzet van de heer Martini; iemand heeft de term 'oliemannetje' gebruikt en de heer Martini heeft die als geuzennaam overgenomen. We hebben dat ook aan zijn inzet kunnen zien, met alle credits die daarbij horen. Als GroenLinks zijn we voor het herdenken van en het stilstaan bij slachtoffers, ook 80 jaar na de oorlog. En er wordt veel herdacht in Den Haag, zo bleek uit het overzicht van de burgemeester dat ons is toegestuurd. Maar waar het vergissingsbombardement duidelijk uniek is voor Bezuidenhout, zien we dat minder met deze dodenlijst en zien we ook dezelfde bezwaren die de VVD noemt. Dat plaatst ons dus voor dat dilemma. Hoewel we de beraadslaging verder nog zullen volgen, zeg ik dat wij vooralsnog niet voor het voorstel zullen stemmen.

De **voorzitter**. Dan geef ik graag het woord aan de burgemeester voor de beantwoording vanuit het college.

De heer **Van Zanen**. Voorzitter. Ik heb gelezen wie de indieners zijn, dus het is een 'uphill battle', maar ik ga toch zeggen wat ik er namens het college over wil zeggen.

In de eerste plaats heb ik grote bewondering voor de wijze waarop het initiatief tot stand is gekomen. Ook als je geen Hagenees of Hagenaar bent, is een van de eerste dingen die je moet weten wat daar allemaal gebeurd is. Het is dan ook goed dat er zoveel mensen zijn die zich tot op de dag van vandaag hier actief mee bezighouden en dat alle kleuren van de regenboog dat ook doen. Verder zie ik ook dat sinds we dit in april hebben besproken, er ten aanzien van de kernelementen van de discussie een beweging is gemaakt. Dat is allereerst het punt van de verwatering. Met alle respect en in alle vriendelijkheid, zoals dat ook ging in de commissie, wordt er ook in de wijk verschillend over gedacht. Dat maakt het echter alleen maar moediger en beter dat we proberen ook vanuit de gemeente en vanuit de raad hier een stem aan te geven om dit op te lossen of in ieder geval weer verder te brengen. Een van de aarzelingen was: voorkom nou dat die herdenking die het zo goed doet, verwatert door weer een nieuw monument. Daar wordt rekening mee gehouden. Het is zelfs een soort van randvoorwaarde. Dat vind ik dus echt een grote vooruitgang en ook een erkenning voor de meerdere kleuren die er rond het thema herdenken zijn.

Daarnaast kan ik namens het college nu niets inbrengen tegen de dekking want die is keurig. Technisch is die gewoon keurig. Ik vind het alleen niet fraai dat bij de presentatie van het initiatief werd gezegd dat er sprake zal zijn van crowdfunding maar dat het eind van het liedje nu is dat we toch weer zelf als gemeente moeten schokken. Ik weet dat u daarover gaat en dat het uw geld en uw potje is, maar ik ben hier wel streng in namens het college; het herdenkingenlandschap in Den Haag is rijk, veelvormig en veelkleurig. Ik wil u waarschuwen of ik wil u voorhouden, geachte gemeenteraad, dat als we dit iedere keer doen, het potje niet eindeloos is. Een grotere aarzeling heb ik echter bij het volgende. Het zou crowdfunding worden. Er waren meerdere varianten. Het plan is dat het herdenkingsmonument inmiddels ook nog robuust en goed zichtbaar moet zijn. Maar dat red je niet voor € 120.000. En dan weet ik het alweer. Dan is het geld straks op en is er eigenlijk nog niks geregeld en wordt er vervolgens gezegd: ja, we zijn zo ver, dat het moet doorgaan. Dat vind ik een camelnose en ik vind dat ook niet fair, want dan wekken we verwachtingen die we niet zouden moeten wekken. Dus ik zou u willen suggereren: houd het nu bij de eerdere versie van het initiatiefvoorstel. Maak iets wat aansluit op het huidige monument, wat de vorm van een maquette heeft, maar ga nu niet van een enorm monument uit want dat redt u niet voor € 120.000. Ik heb het nu gezegd aan de voorkant, dus kom er niet bij mij op terug dat het toch iets anders moet zijn. Dus ik dring erop aan.

Dan ga ik toch de bezwaarmakers over de namen tegenspreken en ga ik de initiatiefnemer op dit punt bijvallen. Ik weet hoe het in het Amsterdamse was. Ik heb het zelf ook in Utrecht bij het Spoorwegmuseum meegemaakt. Namen zijn een drama. Er komt altijd ruzie en gedonder van, maar er zijn inmiddels technieken waardoor het uiteindelijk wel goed kan lukken qua techniek. Dus ik geloof dat we daar wel uit zouden moeten kunnen komen. Bovendien, zo staat ook in het initiatiefvoorstel, wordt er ook rekenschap van gegeven. Dus daar zou ik overheen willen stappen. Die aarzeling heb ik nu dus iets minder. Ik vind het ook heel verstandig dat hierover nagedacht wordt voordat we dit gaan doen. Ik verzeker u overigens dat zelfs als we de beste mensen ervoor inzetten, er altijd fouten gemaakt zullen worden, maar dat hoort er gewoon bij en geeft ook niet. Het aardige van het verhaal is nou juist, wat de heer Martini net zelf ook al aangaf, dat het gaat om verschillende groepen. Dat vind ik ook juist zo aardig aan dit initiatief. Dus ik zou dat punt van die namen wel willen honoreren. Op een ander punt moet ik de andere woordvoerders wel weer bijvallen. Iemand van het archief aan het werk zetten is ook niet gratis. We kunnen wel doen alsof dat zo is, maar dat is niet het geval.

Kortom, het is een 'uphill battle'. Ik zie ook wie het initiatiefvoorstel allemaal hebben ondersteund. Het voorstel is inmiddels echt verbeterd. Ik zou het ook graag willen steunen maar ik aarzel, waar inmiddels wordt gesproken van een robuust en zeer zichtbaar monument, of we het redden voor € 120.000 terwijl ook de inzet van het archief geld zal gaan kosten.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Ik hoor de burgemeester anders denken over de namen en ik kan hem eigenlijk niet helemaal volgen hierin. Dus zou hij mij dat nog een keer kunnen uitleggen?

De heer **Van Zanen**. Ik ga zeggen wat ik weet en wat ik zelf heb meegemaakt. Het drama van de namen kan ik helemaal onderschrijven. Het gaat per definitie verkeerd. Dat kan ook niet anders want die perfectie bestaat niet. Bovendien: het onderzoek staat nooit stil. Maar is dat nou een reden om het nooit te doen? Dan zijn er vragen in de sfeer van de techniek. Hoe ga je de namen aanbrengen? Is dat dan snel en eenvoudig te repareren zonder dat het meteen heel veel geld kost? Is er bijvoorbeeld ook een onlineverbinding te maken waarbij je een keer of twee keer per jaar kunt aangeven welke verbeteringen er op de maquette zelf worden aangebracht? Daar is volgens mij iets aan te doen, zo schat ik in. Maar verder durf ik technisch niet te gaan.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). In alle eerlijkheid onthield ik van uw eerste antwoord de uitspraak 'namen zijn drama'. Dat bleef bij mij hangen. Ook zelf als historicus zou ik erop willen wijzen dat je dan terechtkomt in discussies over goed, fout, slachtoffer, dader et cetera. Als ik het afzet tegen die andere herdenking in Bezuidenhout, waar het een vergisbombardement was dat uniek was en dat het het op een na grootste bombardement in Nederland was, dan levert dat niet dat drama op. En als herdenken drama wordt ... Herdenken moet iets zijn wat ons samenbrengt. Snapt de burgemeester dus mijn aarzelingen?

De heer **Van Zanen**. We zijn er ook nog niet, want je zal ook aan de voorkant een aantal kaders met elkaar moeten afspreken. Maar zelf als je dat gedaan hebt, zal altijd weer blijken dat er toch nog een naam of een nieuw onderzoek aan de orde is. Maar ik snap dat de initiatiefnemers die namen een rol willen geven en ik heb inmiddels het vertrouwen dat dat te doen is als je het aan de voorkant van wat kaders voorziet, je het in de techniek een beetje simpel houdt en je het online actualiseert.

De **voorzitter**. Meneer De Vuyst, derde maal.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Maar dat non-stop actualiseren en het debat dat daarover heen komt, leidt dat alles dan niet te veel af van het herdenken en zijn daar dan geen kosten mee gemoeid? Het is fijn dat u waardering heeft voor de heer Martini - die delen we - en voor de andere initiatiefnemers, maar ik probeer het voorstel ook vanuit maatschappelijk en financieel perspectief te beoordelen, waarbij ik probeer te varen op de woorden van de burgemeester.

De heer **Van Zanen**. Ik heb grote aarzelingen over de centen en over de verwachtingen die daarbij worden gewekt. Ik heb betere verwachtingen sinds de eerste versie over de verwatering. Ik zie dat er contact gezocht wordt. Dat vind ik heel slim bedacht en goed. Ik snap de aarzeling over de namen. Ik ga ervan uit dat de initiatiefnemer daar nog iets over zal zeggen. Ik ga echter niet zo ver om daarvan meteen te zeggen: dat moet je absoluut niet doen. Ik denk wel dat u terecht de lat hoog legt.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Ik hoor de burgemeester net zeggen dat een onderzoeker een rol zou kunnen spelen bij het bepalen van welke namen er wel en niet op moeten. Maar je moet toch een kader hebben op basis waarvan die moet oordelen? Dat kader ontbreekt volgens mij echter nog.

De heer **Van Zanen**. Dat ben ik met u eens. Ik zou die vraag aan de initiatiefnemer willen doorgeven, maar ik denk zelf dat er ruimte voor zou kunnen zijn. Ik ga er zomaar van uit dat de initiatiefnemer en de mensen die erbij betrokken zijn, dit ook onderkennen en er ook rekening mee zullen houden. Alleen, ook dat zal weer geld kosten. Het is natuurlijk ook af te spreken dat er een tussenstapje komt, zo van: dit is dan het kader en zo gaan we het doen. We hebben echter maar € 120.000 en dat is niet zo veel voor dit soort dingen.

Rachid Guernaoui (Hart voor Den Haag). Ik hoor de burgemeester het de hele tijd over dat geld hebben, maar het is reëel geraamd. Natuurlijk kan het in de praktijk hoger zijn of lager zijn, maar daar hebben we dan ook weer voorzieningen voor. Dus dan is dat toch gewoon reëel gedekt? Tenzij u zegt: alles wat we ramen kunnen we niet doen, want het kan altijd duurder worden.

De heer **Van Zanen**. Het is met crowdfunding begonnen maar er is nu een keurige dekking. Ik waarschuw echter voor het volgende. 'Klein, maquette, beperkt met ook nog die namen', dat is nogal wat, maar nu staat er ook nog 'zichtbaar en robuust'. Dat kan allemaal meevallen maar ik vind het wel aan de riskante kant. Ik wil hier dan ook gezegd hebben: doe het nou beperkt, zorg dat het binnen die € 120.000 kan. Ik heb dus aarzelingen of die € 120.000 genoeg is. Dat zeg ik liever aan de voorkant dan aan de achterkant.

De **voorzitter**. Ik denk dat de burgemeester 'plaquette' bedoelt in plaats van 'maquette'.

De heer **Van Zanen**. Ja, plaquette.

De **voorzitter**. Dat is een wezenlijk verschil. Het gaat dus om een plaquette.

De heer **Van Zanen**. Inderdaad, plaquette, neem me niet kwalijk.

Rachid Guernaoui (Hart voor Den Haag). Het is natuurlijk goed dat de burgemeester zijn aarzelingen benoemt en hij dat hij vanuit zijn kennis en ervaring zegt dat er risico's zijn. Maar voor zover ik het kan zien, is het een reële raming. Wij gaan er ook van uit dat het gewoon binnen dat bedrag kan en past. Mocht dat niet lukken - dat gebeurt wel eens als er een initiatief vanuit de raad of een voorstel vanuit het college komt - dan zullen we dat moeten oplossen binnen de regels die we daarvoor hebben. Dus dat komt wel goed.

De heer **Van Zanen**. Ik hoor wat de heer Guernaoui zegt en hij heeft gehoord wat ik zei.

De **voorzitter**. Dan geef ik vervolgens het woord aan de initiatiefnemer om te reageren op de gestelde vragen en de gemaakte opmerkingen.

Constant Martini (Hart voor Den Haag). Voorzitter. Alle punten die langsgekomen zijn in de vorm van de vragen, zijn ook gepasseerd bij het opbouwen van dit stuk. Daar zijn toch een paar antwoorden op te geven die, naar ik hoop, u zo zullen bevredigen dat u toch zou willen voorstemmen, waar ik het

van belang vind dat er over dit soort zaken eigenlijk unanimititeit mogelijk zou moeten zijn of in ieder geval een zo groot mogelijke meerderheid.

Waar het gaat om de namen, biedt het dodenboek Bezuidenhout een heel goede invalshoek voor hoe je dat moet doen, omdat daarin ook de definities worden gehanteerd van de Oorlogsgravenstichting die zowel de oorlogsslachtoffers als de slachtoffers van de oorlog registreert. Daarmee is er toch een heel helder kader. Met de hantering van die definities zijn al 2.200 mensen van een naam voorzien. Ook is al aangegeven - dat kunt u allemaal op de website zien - wie dan als slachtoffer van de oorlogsactiviteiten in het Bezuidenhout moeten worden aangemerkt. Dus ook dat is zeer helder en duidelijk ingekaderd. De definitie die daarbij gehanteerd wordt, is ook heel helder. Het zijn tot nu toe vooral de vrijwilligers geweest die er ontzettend veel werk en tijd in hebben gestoken om op basis van die definities alle mensen die overleden zijn in het Bezuidenhout tijdens de oorlog op die manier te checken. Ik zou dus ook heel nadrukkelijk richting mevrouw Van Basten Batenburg willen zeggen dat het heel duidelijk is gekadreerd en het dus geen vrije kwestie is, wat ook noodzakelijk is omdat we natuurlijk willen dat er zo min mogelijk fouten gemaakt worden. Ik wijs er onder verwijzing naar genoemd dodenboek ook nog op dat de ouders niet herdacht worden. Die horen natuurlijk niet bij de opzet van dit initiatiefvoorstel. Ik denk dan ook dat we de risico's aan de voorkant hebben beperkt. De 1.300 Joodse Hagenaars die weg zijn, zijn allemaal bekend. Dat geldt ook voor alle militairen, alle verzetsstrijders en alle mensen die bij de Arbeitseinsatz overleden zijn. Van de 2.200 zijn dat ze bijna allemaal. Als je met dit monument dat we voor ogen hebben die 2.200 mensen kunt herdenken, is het wel heel raar om, als er dan een, twee, drie of vier namen verkeerd of anders zijn, te zeggen dat het dan helemaal geen betekenis meer heeft, het dan geen oproep voor vrede meer zou zijn. Een fout maken zou kunnen, maar het is dan wel een fout die je kan herstellen, zoals bij alle grote monumenten die we in Nederland hebben. Ik heb laatst begrepen dat er bij het Holocaustmonument ook sprake was van een fout; die is vervolgens ook gerepareerd en dan wordt dus ook niet gezegd: we doen dat monument niet.

Dan het geld. Het is geen camelnose. Het is alleen een camelnose als het college dat zou willen en als wij dat zouden willen. De procedure die ik heb aangepast naar aanleiding van de opmerkingen in de eerste commissievergadering is mijns inziens heel helder. Er wordt een ontwerp uitgeschreven, waarin de geldelijke omvang een van de criteria of het criterium is. Daarbinnen mag het college een oordeel geven of het daarmee eens is. Vervolgens gaat het de inspraak in en dan wordt het binnen het dan geldende kader, waaronder het financieel kader, uitgevoerd. Mij lijkt dat we op deze manier heel bewust kunnen sturen op hoeveel geld het kost. Het is geen camelnose! Die vind je alleen bij bestuurlijk kannibalisme; daar zie je camelnoses van € 10 mln. en ga zo maar door, waarbij gezegd wordt: dat maakt allemaal niet uit, dat dekken we gewoon zo. Dat is hier niet aan de orde. We hebben een procedure aangegeven met daarbij een bedrag. Dus laat de boel hier niet op springen. Er ligt gewoon een keurig nette dekking, zoals het ook hoort.

Verder vind ik niet dat er sprake is van verwatering. Ik heb dat ook uit mogen leggen in mijn wijzigingsvoorstel. Het is gewoon een herdenking over dat gedeelte van de stad dat zo zwaar geleden heeft. Het vergismonument dekt niet dit monument, want dat scheelt 1.600 tot 1.700 slachtoffers. Dat is toch van een heel andere omvang. U merkt misschien dat ik wat emotioneel word, wat natuurlijk vermeden moet worden, maar dit wilde ik toch nog even kwijt.

Ten slotte dank ik eenieder die heeft mee willen werken aan de totstandkoming van dit initiatiefvoorstel. Ik hoop dat u allen kunt stemmen voor dit voorstel.

De **voorzitter**. Dank u wel, meneer Martini. De bevreemding, ook nu vanuit de collegebanken, zit er nog steeds goed in bij u, wat mooi is om te zien.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**. Over emoties gesproken: die maken zich nu bijna van mij meester want we zijn toe aan het punt afronding debat commissie. Wie had dat durven denken toen we aan deze agenda begonnen? Dus dit is een kippenvelmoment.

- **Afronding debat commissie.**

Aan de orde is:

W. Raadsmededeling stand van zaken opvanglocatie Sportlaan (RIS320290).

De **voorzitter**. Dit debat is aangevraagd door Hart voor Den Haag.

De beraadslaging wordt geopend.

Rita Verdonk (Hart voor Den Haag). Voorzitter. Ik wil graag twee moties indienen. De eerste motie is getiteld 'Aanbesteding verbouw voormalig Haga', en die verzoekt het college om voor de commissievergadering van 12 december 2024, de raad te voorzien van alle stukken over de aanbesteding en daarbij aan te geven welke stukken vertrouwelijk zijn en de reden daarvoor. Deze motie is meeondertekend door Caroline Peeck van de VVD.

De tweede motie heeft als titel 'Alle informatie naar de raad'; je zou denken dat dit heel normaal is maar voor dit college vaak niet. De motie verzoekt dan ook het college om per ommegaande aan de raad te doen toekomen (in ieder geval voor de commissievergadering van 12 december 2024) zowel het bestuursakkoord, waarvan de wethouder heeft gezegd dat dat er is, als de samenwerkingsovereenkomst met het COA en daarbij ook de overwegingen (inclusief de onderliggende stukken) voor de beslissing om de verbouw van het voormalige Haga-ziekenhuis in eigen beheer te gaan doen. Deze motie is meeondertekend door Caroline Peeck van de VVD.

De **voorzitter**. Door mevrouw Verdonk worden de volgende moties (W.1 HvDH en W.2 HvDH) ingediend:

Motie W.1 HvDH Aanbesteding verbouw voormalig HAGA

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, in een debat over de Raadsmededeling Stand van zaken opvanglocatie Sportlaan (RIS320290).

Constaterende dat,

- Het college heeft aangekondigd dat er een aanbesteding moet plaatsvinden voor de uitvoering van de verbouwwerkzaamheden van het voormalige HAGA ziekenhuis;
- Het college in de onlangs rondgestuurde nieuwsbrief voor omwonenden de aanbesteding heeft ingetekend alsof die voor 1 november is afgerond.

Overwegende dat,

- Er geen informatie over bedoelde aanbesteding te vinden is op de gemeentelijke site en website Europese overheidsaanbestedingen [Ted.europa.eu](https://ted.europa.eu);
- Het gaat om een bedrag van 26,5 miljoen euro.

Van mening dat,

- Het college aan de Raad alle (mogelijke) informatie dient te verstrekken mbt de aanbesteding.

Verzoekt het College,

- Om voor de commissievergadering van 12 december 2024, de raad te voorzien van alle stukken over de aanbesteding en daarbij aan te geven welke stukken vertrouwelijk zijn en de reden daarvoor.

En gaat over tot de orde van de dag.

Motie W.2 HvDH Alle informatie naar de Raad

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, in een debat over de Raadsmededeling Stand van zaken opvanglocatie Sportlaan (RIS320290).

Constaterende dat,

- Het college heeft bevestigd dat er een bestuursakkoord is met het COA;
- Het college het bestuursakkoord niet heeft gedeeld met de Raad;
- Het college plotseling heeft besloten om de verbouwwerkzaamheden in eigen beheer te laten plaatsvinden;
- Het college de Raad niet heeft geïnformeerd over haar overwegingen om de verbouw in eigen beheer te doen.

Overwegende dat,

- De Raad recht heeft op gedegen informatie, zodat ze haar controlerende taak goed kan uitoefenen.

Van mening dat,

- Het college per direct duidelijkheid dient te geven aan de Raad.

Verzoekt het College,

- Per ommegaande aan de raad te doen toekomen (in ieder geval voor de commissievergadering van 12 december 2024) zowel het bestuursakkoord als de samenwerkingsovereenkomst met het COA en daarbij ook de overwegingen (inclusief de onderliggende stukken) voor de beslissing om de verbouw van het voormalige HAGA ziekenhuis in eigen beheer te gaan doen.

En gaat over tot de orde van de dag.

De moties maken onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Kavish Partiman (CDA). Voorzitter. We hebben een motie met als dictum: verzoekt het college vast te leggen dat de termijn van tijdelijke invulling van het Haga-complex gaat lopen vanaf de dag dat de eerste asielzoekers zijn ingehuisd. Deze motie is meeondertekend door collega Mostert van D66.

De **voorzitter**. Door de heer Partiman wordt de volgende motie (W.3 CDA) ingediend:

Motie W.3 CDA Geef duidelijkheid aan omwonenden

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van de Raadsmededeling stand van zaken opvanglocatie Sportlaan.

Constaterende dat:

- de gemeente het voormalige Haga-complex heeft aangekocht voor toekomstige woningbouw;
- de gemeente op 11 juli 2024 akkoord is gegaan met een investering voor de tijdelijke invulling van het complex, te weten de opvang van verschillende doelgroepen, waaronder asielzoekers;
- door het college op 11 juli 2024 de toezegging is gedaan dat de periode van tijdelijke huisvesting in het Haga-complex 5 jaar is, met uitloop tot 7 jaar als er onverhoopt vertragingen zijn;
- in de brief van 4 november 2024 wordt gemeld: ‘ de termijn van 5-7 jaar voor de tijdelijke invulling van de Sportlaan gaat van start wanneer *alle* doelgroepen zijn ingehuisd’.

Overwegende dat:

- deze alinea kan worden gelezen als een open einderegeling;
- onduidelijkheid afdoet aan het draagvlak onder buurtbewoners;
- het belangrijk is om duidelijkheid te verschaffen aan de buurtbewoners;
- de start van daadwerkelijke opvang van asielzoekers een logisch startpunt vormt voor de start van de termijn.

Verzoekt het college:

- vast te leggen dat de termijn van tijdelijke invulling van het Haga-complex gaat lopen vanaf de dag dat de *eerste* asielzoekers zijn ingehuisd.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Wethouder **Vavier** (GroenLinks). Voorzitter. Dank aan de indieners van de moties. Motie W.2 HvDH, Alle informatie naar de raad, vraagt om het bestuursakkoord. Dit is een overbodige motie. We hebben afgesproken dat we het bestuursakkoord met het COA zouden voegen bij de voortgangsrapportage die we conform afspraken met de raad voorafgaand aan ieder reces aan uw raad sturen. Dat heb ik toegezegd in de commissievergadering en dat zal ik ook doen.

Motie W.1 HvDH, Aanbesteding verbouw voormalig Haga, is ook overbodig. Alle stukken staan op de website voor Europese overheidsaanbestedingen. Met liefde deel ik overigens de link naar deze website waarop alle aanbestedingsstukken staan gepubliceerd.

Caroline Peeck (VVD). Als de bestuursovereenkomst er al is en we die als raad graag nog voor 12 december zouden willen zien, kan de wethouder dan toezeggen om die gewoon nu op te sturen?

Wethouder **Vavier** (GroenLinks). Dat kan maar het is niet conform we hebben afgesproken met elkaar. We zouden voorafgaand aan ieder reces een voortgangsrapportage naar de raad sturen. In de commissievergadering heb ik toegezegd dat ik de bestuursovereenkomst zou bijvoegen als bijlage van de voortgangsrapportage. Ik kan die ook nu al naar de raad sturen maar of die tien dagen voor de commissievergadering van 12 december wordt aangeboden, daar kunnen we dan niet aan voldoen.

Caroline Peeck (VVD). We zien heel graag dat u die ons toestuurt. Als dat dinsdag na het college is, is dat voor ons prima.

Wethouder **Vavier** (GroenLinks). Dan zou ik daar vandaag of morgenochtend de opdracht voor moeten geven en dan kan die helaas niet dinsdag al in het college liggen. Dan ligt die pas op 10 december in het college. Dus 10 december kan die dan bij uw raad liggen.

Dan motie W.3 CDA, Geef duidelijkheid aan omwonenden. Het college heeft steeds gezegd dat de termijn van vier tot zeven jaar start na de inhuizing van alle doelgroepen. Deze motie vraagt om de termijn in te laten gaan vanaf de dag dat de eerste asielzoekers zijn ingehuisd. Dat is een motie die

we aan de raad kunnen laten. We moeten dan weer wel wat anders communiceren aan de omwonenden maar als uw raad deze motie aanneemt, dan zullen we dat doen.

Marije Mostert (D66). Is er al enig beeld van wanneer de eerste asielzoeker ongeveer verwacht wordt? Dan mijn tweede vraag. We hebben het eerder gehad over de permanente invulling. Kan de wethouder een inschatting geven van wanneer daarover iets gezegd kan worden? Ik neem aan dat er op een gegeven moment een nota van uitgangspunten naar de raad gaat komen.

Wethouder **Vavier** (GroenLinks). Over die laatste vraag gaat collega Balster. We hebben allebei overigens al meermaals aangegeven dat collega Balster nu met het participatieplan bezig is en dat dit eind van het jaar of in januari naar de raad gaat. Collega Balster streeft ernaar, zoals hij al vaker heeft aangegeven, de nota van uitgangspunten voor de zomer aan de raad te kunnen aanbieden. We zijn dus nog bezig met de aanbestedingsprocedure. Het is echt nog even aan de aannemer hoe die planning van de verbouw van die verschillende bouwdelen zal zijn. Dus we kunnen daarom nog niet zeggen wanneer de eerste asielzoekers zullen worden ingehuisd. Helaas.

Marije Mostert (D66). Dank voor de beantwoording. Als het streven is de nota van uitgangspunten rond de zomer naar de raad te sturen, is dat dan ook het moment waarop kan worden vastgelegd wanneer er definitief ontwikkeld gaat worden en daar een startdatum aan kan worden gehangen?

Wethouder **Vavier** (GroenLinks). Nou vraagt mevrouw Mostert iets wat eigenlijk een beetje buiten mijn kennis ligt. Ik heb begrepen dat als er een nota van uitgangspunten naar de raad gaat, er ook nog een ontwikkelaar bij moet worden gezocht. Dus ik kan niet toezeggen dat we in de zomer dan ook al weten wat de startdatum is. Het is ook nog afhankelijk van zo veel andere dingen. Je kunt niet op de achterkant van een bierviltje de hele planning opschrijven. Dat is van veel zaken afhankelijk.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**. Over de moties wordt aan het einde van de vergadering gestemd.

Aan de orde is:

X. Beantwoording schriftelijke vragen inzake Verblijfstatus oudere Surinamers (RIS318630).

De **voorzitter**. Dit debat is aangevraagd door mevrouw Baboeram namens GroenLinks.

De beraadslaging wordt geopend.

Lenne Baboeram (GroenLinks). Voorzitter. Mijn motie heeft als titel 'Vier het verdiende staatsburgerschap'. Ik dien deze motie in omdat een groep ongedocumenteerde Surinamers die na 1975 hun Nederlandse staatsburgerschap verloor, eindelijk recht wordt gedaan. Dankzij een motie in de Tweede Kamer, ingediend door Henri Bontenbal van het CDA, krijgen zij van vanaf 1 januari 2025 hun staatsburgerschap terug. Dit verdient erkenning en een passend moment van waardigheid. Daarom verzoek ik het college deze ongedocumenteerde Surinamers, bij het verkrijgen van hun Nederlandse staatsburgerschap, uit te nodigen in de raadszaal en gezamenlijk te vieren dat zij het staatsburgerschap hebben gekregen. Deze motie is meeondertekend door mevrouw Holman van de PvdA, de heer Partiman van het CDA, de heer De Mos van Hart voor Den Haag, mevrouw Van Doorn van D66 en de heer Mahmood van DENK.

De **voorzitter**. Door mevrouw Baboeram, daartoe gesteund door mevrouw Holman, de heer Partiman, mevrouw Van Doorn, de heer Mahmood en de heer De Mos, wordt de volgende motie (X.1 GL) ingediend:

Motie X.1 GL Vier het verdiende staatsburgerschap

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Beantwoording schriftelijke vragen inzake Verblijfstatus oudere Surinamers (RIS318630).

Overwegende, dat:

- Een groep mensen die van Suriname naar Nederland emigreerde en na de onafhankelijkheid van Suriname in 1975 hun Nederlandse staatsburgerschap verloor, niet binnen vijf jaar opnieuw het staatsburgerschap aanvraag;
- Ongedocumenteerde mensen in een veel kwetsbare positie verkeren, omdat ze bijvoorbeeld zijn uitgesloten van sociale voorzieningen;
- Het schrijnende is dat deze groep sindsdien als ongedocumenteerden in Nederland, waaronder in Den Haag, verblijft, ondanks dat zij in Suriname, destijds een Nederlandse kolonie, zijn geboren en daarmee als Nederlandse staatsburgers.

Constaterende, dat:

- Ongedocumenteerde Surinamers vanaf 1 januari hun Nederlandse staatsburgerschap terugkrijgen;
- Er vanuit de gemeente weinig aandacht is geweest voor de situatie van deze groep;
- Bij het verkrijgen van het staatsburgerschap voor deze groep gepaste aandacht gewenst is.

Verzoekt het college:

- De ongedocumenteerde Surinamers, bij het verkrijgen van hun Nederlandse staatsburgerschap, uit te nodigen in de raadszaal en gezamenlijk te vieren dat zij het staatsburgerschap hebben gekregen.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Wethouder **Bredemeijer** (CDA). Voorzitter. Deze motie willen we graag overlaten aan het oordeel van de raad. Nog wel een kleine correctie: het is niet zo dat deze groep het staatsburgerschap ofwel de Nederlandse nationaliteit krijgt. Wel krijgt deze groep een verblijfstatus zodat ze ook een verblijfsvergunning kunnen aanvragen. Met die correctie laten we deze motie zeer zeker aan het oordeel van de raad.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**. Aan het eind van de vergadering stemmen we over de ingediende motie.

Aan de orde is:

Y. Raadsmededeling Vaccinatiegraadcijfers stadsdeel- en wijkniveau/Haagse vaccinatiecampagne (RIS319890).

De **voorzitter**. Dit debat is aangevraagd door D66.

De beraadslaging wordt geopend.

Caroline Verduin (D66). Voorzitter. Het is goed dat we vandaag nog over dit belangrijke onderwerp spreken, de lage vaccinatiegraad in Den Haag. Vanochtend hebben we een nogal indringende inspraak gehoord van een ouder die zijn kindjes verloor aan de kinkhoest. Ik denk dat we dit leed echt moeten voorkomen in de toekomst. Ik zie ook dat het college daar heel veel aan doet. Ter aanvulling op het beleid dat er al is, heb ik nog een aantal moties.

Dat is allereerst de motie Betrek ervaringsdeskundigen, waarin we het college verzoeken te inventariseren of ervaringsdeskundigen bereid zijn een bijdrage te leveren aan het geven van voorlichting aan ouders via informele netwerken en de raad hierover uiterlijk in april 2025 te informeren. Deze motie is meeondertekend door Adeel Mahmood van DENK.

Dan de motie Houd het overzichtelijk, met daarin het verzoek aan het college om bij de evaluatie van de campagne in gesprek te treden met CJG, VNG en het RIVM om te onderzoeken of bij het uitnodigingenbeleid voor het rijksvaccinatieprogramma deze op een meer overzichtelijke wijze per levenscategorie (baby, peuter (1-3 jaar), kind (4-9 jaar) en jongere (10-18 jaar) verzonden kan worden, en de raad over voorgaande uiterlijk in april 2025 te informeren. Ook deze motie is meeondertekend door Adeel Mahmood van DENK.

De laatste motie is de motie Betrouwbare en toegankelijke informatie, waarin we het college verzoeken om bij de evaluatie van de huidige communicatiecampagne te onderzoeken of en hoe meer focus gelegd kan worden op het belang van vaccinaties voor kind, ouders en omgeving, de gezondheidsgevaaren van niet-vaccineren, mogelijke bijwerkingen van de vaccinaties en de desinformatie die via de socials wordt verspreid, en de raad over voorgaande rond de zomer 2025 te informeren. Ook deze motie is meeondertekend door Adeel Mahmood van DENK.

De **voorzitter**. Door mevrouw Verduin, daartoe gesteund door de heer Mahmood, worden de volgende moties (Y.1 D66, Y.2 D66 en Y.3 D66) ingediend:

Motie Y.1 D66 Betrek ervaringsdeskundigen: Samen voor een Hogere Vaccinatiegraad in Den Haag

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het afrondend debat over de lage vaccinatiegraad in Den Haag.

Constaterende dat:

- de vaccinatiegraad in Den Haag de afgelopen jaren, sinds de Coronapandemie, steeds verder afneemt (onder meer door desinformatie over de COVID-19 vaccins) en in geen enkele Haagse wijk meer boven de minimaal benodigde 90% is;
- de vaccinatiegraad inmiddels zo gevaarlijk laag is dat een mazelenuitbraak heeft plaatsgevonden in Den Haag;

Van mening dat:

- naast meer effectieve communicatiecampagnes de persoonlijke voorlichting van grote invloed is op het besluit tot vaccineren;
- ervaringsdeskundigen een hele relevante en integrale rol kunnen spelen bij deze voorlichting;

Overwegende dat:

- informele netwerken (zoals buurthuizen, stichtingen, sportverenigingen en -clubs, religieuze instellingen, kinderdagverblijven en basisscholen) plekken zijn waar Haagse inwoners op een laagdrempelige manier informatie vandaan halen;

Verzoekt het college:

- te inventariseren of ervaringsdeskundigen bereid zijn een bijdrage te leveren aan het geven van voorlichting aan ouders via informele netwerken;
- de raad hierover uiterlijk in april 2025 te informeren.

En gaat over tot de orde van de dag.

Motie Y.2 D66 Betrouwbare/toegankelijke informatie: Samen voor een Hogere Vaccinatiegraad in Den Haag

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het afrondend debat over de lage vaccinatiegraad in Den Haag.

Constaterende dat:

- de vaccinatiegraad in Den Haag de afgelopen jaren, sinds de Coronapandemie, steeds verder afneemt (onder meer door desinformatie over de COVID-19 vaccins) en in geen enkele Haagse wijk meer boven de minimaal benodigde 90% is;
- de vaccinatiegraad inmiddels zo gevaarlijk laag is dat een mazelenuitbraak heeft plaatsgevonden in Den Haag;
- in de gemeentelijke communicatie en voorlichting rondom vaccineren met name de voordelen van vaccineren worden gedeeld, maar nog te beperkt wordt ingegaan op de gezondheidsrisico's van niet-vaccineren (zoals de ziektebeelden en gezondheidsgevaaren van niet-vaccineren);

Van mening dat:

- informatie toegankelijker, overzichtelijker en vollediger gecommuniceerd zou moeten worden, waarbij ook aandacht wordt besteed aan desinformatie die met name via de social media wordt gedeeld, de risico's van niet-vaccineren en mogelijke bijwerkingen;
- mensen het recht hebben op zelfbeschikking en beslissingen moeten kunnen nemen op basis van eerlijke, actuele en volledige informatie.

Overwegende dat:

- de website van het CJG toegankelijker kan worden gemaakt om ouders beter te ondersteunen bij het vinden van betrouwbare informatie;

Verzoekt het college:

- bij de evaluatie van de huidige communicatiecampagne te onderzoeken of en hoe meer focus gelegd kan worden op het belang van vaccinaties voor kind, ouders en omgeving, de gezondheidsgevaaren van niet-vaccineren, mogelijke bijwerkingen van de vaccinaties en de desinformatie die via de socials wordt verspreid;
- de raad over voorgaande rond de zomer 2025 te informeren.

En gaat over tot de orde van de dag.

Motie Y.3 D66 Houd het overzichtelijk: Samen voor een Hogere Vaccinatiegraad in Den Haag

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het afrondend debat over de lage vaccinatiegraad in Den Haag.

Constaterende dat:

- de vaccinatiegraad in Den Haag de afgelopen jaren, sinds de Coronapandemie, steeds verder afneemt (onder meer door desinformatie over de COVID-19 vaccins) en in geen enkele Haagse wijk meer boven de minimaal benodigde 90% is;
- de vaccinatiegraad inmiddels zo gevaarlijk laag is dat een mazelenuitbraak heeft plaatsgevonden in Den Haag;
- ouders van pasgeborenen direct na de geboorte overladen worden met een grote hoeveelheid informatie (zoals brieven, folders, een vaccinatiebewijs-boekje en 11 oproepkaarten voor vaccinaties), wat kan leiden tot verwarring en afschrikking.

Overwegende dat:

- het vaccinatieschema van het Rijksvaccinatieprogramma vernieuwd gaat worden in 2025;
- dit nieuwe vaccinatieschema negen vaccinatiemomenten bevat, waarbij ouders direct bij de geboorte worden geïnformeerd over al deze vaccinatiemomenten, waarvan vier in het eerste levensjaar plaatsvinden.

Verzoekt het college:

- Bij de evaluatie van de campagne in gesprek te treden met CJG, VNG en het RIVM om te onderzoeken of bij het uitnodigingenbeleid voor het rijksvaccinatieprogramma deze op een meer overzichtelijke wijze per levenscategorie (baby, peuter (1-3 jaar), kind (4-9 jaar) en jongere (10-18 jaar) verzonden kan worden;
- de raad over voorgaande uiterlijk in april 2025 te informeren.

En gaat over tot de orde van de dag.

De moties maken onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Wethouder **Bredemeijer** (CDA). Voorzitter. Alle drie de moties wil ik graag aan het oordeel van de raad laten. Wat betreft de eerste motie kan ik mij aansluiten bij de woorden van mevrouw Verduin over de inspreker van vanochtend. Dat was zeer indrukwekkend en geeft nog maar weer de noodzaak aan van het voeren van veel gesprekken en het verschaffen van veel duidelijkheid over de gevaren van een lage vaccinatiegraad in Den Haag. Dat heeft mij dus ook zeer aangegrepen en vraagt ook om veel duidelijkheden van ervaringsdeskundigen. Dus deze motie laat ik over aan het oordeel van de raad.

Dan motie Y.3 D66. Het CJG is overigens de gemeente Den Haag, om het zomaar te zeggen. Maar uiteraard zullen we dat gesprek voeren. Dus oordeel raad.

Ten slotte motie Y.2 D66. Op dit moment zijn we al volle bak bezig met die campagne. Ook de komende tijd zullen op social media heel veel zaken zichtbaar worden op het gebied van die campagne. Als deze motie wordt aangenomen zullen we er daarna zeker lering uit trekken.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**. Over de ingediende moties stemmen we aan het einde van de vergadering.

Aan de orde is:

Z. Nieuwe eigenaar van 'penthouse' op Boulevard failliet.

De **voorzitter**. Dit debat is aangevraagd door Hart voor Den Haag.

De beraadslaging wordt geopend.

Coen Bom (Hart voor Den Haag). Voorzitter. Het is eigenlijk een aangehouden motie uit april die ik opnieuw indien. Dat heeft te maken met het feit dat we toen vroegen om werk te maken van het vinden van een internationale publiekstrekker en om iemand aan te stellen die zorgt dat de eigenaar wordt geholpen. We hebben de motie weliswaar iets aangepast maar het dictum van de motie is ongeveer hetzelfde gebleven: verzoekt het college de eigenaar/Hommerson te helpen door actief in te zetten op acquisitie om het futuristische paviljoen als de wiedeweerga te vullen met een publiekstrekker van jewelste en de raad over de uitkomsten te informeren.

De **voorzitter**. Door de heer Bom wordt de volgende motie (Z.1 HvDH) ingediend:

Motie Z.1 HvDH Vol inzetten op acquisitie vullen futuristische paviljoen Noordboulevard

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Nieuwe eigenaar van 'penthouse' op boulevard failliet.

Constaterende, dat:

- de tijdelijke invulling van het futuristische paviljoen op de Scheveningse Noordboulevard failliet is verklaard;
- dit paviljoen er mede door plannenmakerij van het college van B&W is gekomen;
- het werven van een internationale publiekstrekker een doorslaggevende voorwaarde was voor de bouw van het paviljoen;
- de splinternieuwe Noordboulevard met belastinggeld is gerealiseerd;
- ondernemers aan de Noordboulevard op basis van de belofte van een aansprekende publiekstrekker, die in het paviljoen zou komen, fors geïnvesteerd hebben;
- de Noordboulevard door (hernieuwde) leegstand van het futuristische paviljoen weer een spookboulevard dreigt te worden;

Verzoekt het college:

- Hommerson te helpen door actief in te zetten op acquisitie om hét futuristische paviljoen als de wiedeweerga te vullen met een publiekstrekker van jewelste;
- de Raad over de uitkomsten te informeren.

En gaat over tot de orde van de dag

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Fatima Faïd (HSP). Voorzitter. We hebben de motie Stel een deadline. De motie luidt als volgt: overwegende dat het het paviljoen aan het einde van de Boulevard sinds de oplevering in 2019 slechts drie maanden in gebruik is geweest en er dus sprake is van langdurige leegstand; constaterende dat verdere leegstand van dit gebouw een aanfluiting is voor Scheveningen, dat er blijkbaar geen behoefte bij de eigenaar is om dit gebouw (tijdelijk) te verhuren, dat er in de erfpachtovereenkomst voorwaarden zijn opgenomen over het gebruik van het gebouw waarvoor het bedoeld is, deze voorwaarden specifiek zijn: 'Het toegestane gebruik zal een bijzonder concept zijn en blijven, dat past bij de beoogde doelstelling van de gemeente om Scheveningen jaarrond voor toerisme aantrekkelijk te maken. De beoogde huurder/exploitant is thans Hard Rock Café. Strandweg Vastgoed BV zal de gemeente vooraf informeren over iedere voorgenomen wijziging van huurder/exploitant.' (RIS303329) en dat leegstand geen bijzonder concept is;

verzoekt het college bij voortdurende leegstand binnen een jaar de erfpachtrechten op te zeggen vanwege het ernstige tekortschieten van de eigenaar in haar verplichtingen.

De **voorzitter**. Door mevrouw Faïd wordt de volgende motie (Z.2 HSP) ingediend:

Motie Z.2 HSP Stel een deadline

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Eigenaar penthouse boulevard failliet.

Overwegende, dat:

- Het paviljoen aan het einde van de boulevard sinds de oplevering in 2019 slechts 3 maanden in gebruik is geweest;
- Er dus sprake is van langdurige leegstand;

Constaterende, dat:

- Verdere leegstand van dit gebouw een aanfluiting is voor Scheveningen;
- Er blijkt geen behoefte bij de eigenaar is om dit gebouw (tijdelijk) te verhuren;
- In de erfpachtovereenkomst voorwaarden zijn opgenomen over het gebruik van het gebouw waarvoor het bedoeld is;
- Deze voorwaarden specifiek zijn: “Het toegestane gebruik zal een bijzonder concept zijn en blijven, dat past bij de beoogde doelstelling van de gemeente om Scheveningen jaarrond voor toerisme aantrekkelijk te maken. De beoogde huurder/exploitant is thans Hard Rock Café. Strandweg Vastgoed BV zal de gemeente vooraf informeren over iedere voorgenomen wijziging van huurder/exploitant.” – uit RIS 303329;
- Leegstand geen bijzonder concept is.

Verzoekt het college:

- Bij voortdurende leegstand binnen een jaar de erfpachtrechten op te zeggen vanwege het ernstige tekortschieten van de eigenaar in haar verplichtingen.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Wethouder **Bruines** (D66). Voorzitter. Ik denk dat we het eens zijn dat het uitermate treurig en teleurstellend is dat er nog steeds niet een goede invulling van dit pand is gerealiseerd. Eerder dachten we dat er sprake was van een goede bestemming - dat was ook de reden waarom de motie van de heer Bom destijds is aangehouden - maar de desbetreffende exploitant heeft het niet gered. Wat we nu doen, is weer in overleg treden met de eigenaar, even wat steviger dan tot nu toe het geval was wat mij betreft.

De heer Bom zegt dat we als gemeente meer aan acquisitie moeten gaan doen. Ik vind het wel lastig om te gaan treden in de verantwoordelijkheden van een eigenaar. Ik zou wel heel graag dat gesprek aangaan, maar ik denk dat de motie wel iets te breed gesteld is, in de zin dat wij als gemeente nu het probleem zouden moeten gaan oplossen, hoewel ook wij vinden dat er iets moet gebeuren. Dus eerst het gesprek.

Mevrouw Faïd draait het wat om en zegt eigenlijk: ga nu ingrijpen. Ik begrijp heel goed wat zij bedoelt. Op korte termijn zijn de juridische mogelijkheden tot beëindiging beperkt, maar er kan natuurlijk wel druk worden uitgeoefend op de erfpachter. Op de middellange termijn zijn er wel mogelijkheden om de ondererfpacht te beëindigen wanneer die ondererfpachter zou volharden in

leegstand, te beginnen met een ingebrekestelling. Op het moment dat we dat pad opgaan, past dat echter niet in de planning zoals aangegeven in de motie want u heeft het daarin over een jaar. Het is namelijk een langduriger traject. Bovendien past het ook niet binnen het overleg dat we in eerste instantie willen gaan voeren.

Als we de overeenkomst daadwerkelijk zouden beëindigen, zullen we de getaxeerde waarde van het gebouw moeten vergoeden aan de erfpachtnemer. Dat kost ons geld en we hebben daar ook geen dekking voor. Dus op dit moment moet ik de motie ontraden. Ik zou zeggen: hou haar aan en in gedachten. Laten we kijken wat we op de korte termijn in constructief overleg kunnen doen. Ik wil u ook graag toezeggen om u daarover te berichten binnen niet al te lange termijn.

Fatima Faïd (HSP). Het staat natuurlijk al vanaf 2019 leeg. Het is dus niet 'net', zeg maar. We zouden nu kunnen starten met een onteigeningsprocedure. Wij zeggen: kijk het nog een jaar aan. U bent ook in gesprek met de eigenaar. Dat mag u wat ons betreft nog een jaar doen maar daarna moet je gewoon een procedure opstarten, want dit kan natuurlijk helemaal niet. Het is gewoon een aanfluiting voor Scheveningen en die mensen daar hebben dat niet verdiend.

Wethouder **Bruines** (D66). Ik ben het eens met wat mevrouw Faïd daarover zegt. Het college zegt daarbij wel dat dit instrument op dit moment misschien wat te groot is. We willen dat voor een volgende fase misschien wel in gedachten houden. Bovendien krijgt u binnenkort meer informatie over hoe we met leegstand om zouden kunnen gaan. Er zijn namelijk wellicht nog andere methodes. Zoals de motie nu echter geformuleerd is, moet het college daar nee tegen zeggen.

Wat de heer Bom betreft: ik snap dat ook heel erg maar we hebben geen middelen om extra acquisitie daarop te plegen. Ook principieel zijn we van mening dat de eigenaar een goede acquisitie zou moeten gaan voeren en niet de gemeente.

Fatima Faïd (HSP). Wat wij eigenlijk willen, is dat na dat jaar waarin we met z'n allen goed kijken wat we met dat pand kunnen, zo nodig de procedure kan worden gestart. Maar u zegt dat u er nog over gaat nadenken of dat u nog terugkomt met iets? Ik heb dat nog niet goed begrepen, dus als u mij dat nog even kan vertellen, dan kan ik er nog even over nadenken of ik mijn motie eventueel aanhoud.

Wethouder **Bruines** (D66). Los van het feit dat dit een zwaar instrument is, zit er ook een financiële consequentie aan. Dat vind ik wel een beetje lastig want het geld dat we hebben, stop ik, eerlijk gezegd, liever in een mooi evenement of andere fijne activiteiten, waarvoor we ook altijd aan het schrapen zijn. Dus dat vind ik een beetje het lastige nu. Dus ik zou u willen vragen om de motie nog even aan te houden en neemt u van mij aan dat we die in gedachten houden voor het geval het nu niet gaat lukken.

Fatima Faïd (HSP). Ik wil natuurlijk altijd in gedachten houden dat u onwijs uw best doet, maar ik wil dan liever toch wel een iets concreter antwoord voordat ik de motie ga aanhouden. Ik snap dat het geld gaat kosten maar wat daar nu gebeurt, is natuurlijk compleet belachelijk.

Wethouder **Bruines** (D66). We zijn het eens maar zoals de motie nu luidt, moet ik die ontraden. Ik hoor overigens goed wat u zegt en ik denk dat het ook wel gedeeld wordt door de raad dat daar nu echt iets moet gaan gebeuren, maar dit is in eerste instantie de verantwoordelijkheid van de eigenaar. We gaan dat in constructieve gesprekken verder proberen te brengen maar die verantwoordelijkheid ligt wel daar.

Hera Butt (GroenLinks). De wethouder had het zo-even over een leegstandsupdate of een document. Zou dit daarin meegenomen kunnen worden zodat de raad ook echt een document krijgt waar de strekking van de motie in wordt meegenomen?

Wethouder **Bruines** (D66). Ik snap die vraag. Ik denk niet dat het over casussen gaat maar wel over een instrument op, in eerste instantie, woongebied, maar ik kijk daarbij ook wat we op economisch gebied kunnen doen. In die algemeenheid zal die meegaan en dus niet specifiek waar het gaat om deze casus.

De beraadslaging wordt gesloten.

Aan de orde is:

AA. Beleidskader jaarwisseling 2024-2025 (RIS320134).

De **voorzitter**. Dit debat is aangevraagd door mevrouw Butt van GroenLinks.

De beraadslaging wordt geopend.

Hera Butt (GroenLinks). Voorzitter. We hebben een motie met als dictum: verzoekt het college te inventariseren wat de mogelijkheden, voordelen, nadelen en behoeften zijn om licht-, laser- of droneshow(s) te organiseren op één plek en/of te faciliteren op verschillende plekken in de stad, de ervaringen met de licht- en lasershow bij het Haags Aftelmoment bij de Hofvijver aankomende jaarwisseling hierin mee te nemen, de uitkomsten van dit onderzoek, uiterlijk met de evaluatie van de jaarwisseling 2024-2025, te delen met de raad en in lijn met de uitkomsten van dit onderzoek voor de volgende jaarwisseling ook voorbereidingen te treffen om licht-, laser- of droneshows te organiseren en/of te faciliteren. Deze motie is meeondertekend door Janneke Holman van de PvdA en Marieke van Doorn van D66.

De **voorzitter**. Door mevrouw Butt, daartoe gesteund door mevrouw Holman en mevrouw Van Doorn, wordt de volgende motie (AA.1 GL) ingediend:

Motie AA.1 GL Doe Den Haag een lichtshow cadeau

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Beleidskader jaarwisseling 2024-2025.

Overwegende, dat:

- Er dit jaar bij het Haags Aftelmoment bij de Hofvijver omwille van de veiligheid een licht- en lasershow in plaats van een vuurwerkshow zal plaatsvinden.
- De raad de wens heeft uitgesproken om de vuurwerkshow horend bij het Haags Aftelmoment afwisselend in verschillende stadsdelen te laten plaatsvinden (motie SP “Breng vuurwerkshow naar alle stadsdelen”, RIS313968), maar hier kon door onder andere veiligheidsrisico's geen geschikte locatie voor gevonden worden.

Constaterende, dat:

- Een licht-, laser- of droneshow, ten opzichte van een vuurwerkshow, aanzienlijk minder negatieve impact heeft op natuur en milieu, en daarnaast ook minder afhankelijk is van de weersomstandigheden.
- Een licht-, laser- of droneshow, ten opzichte van een vuurwerkshow, ook minder veiligheidsrisico's met zich meebrengt.
- Er vanuit de stad geen organisaties zijn die een vuurwerkshow naar het kaliber van het Haags Aftelmoment kunnen of willen organiseren, maar dit voor een licht-, laser- of droneshow anders zou kunnen zijn.

Van oordeel, dat:

- Locaties in de stad waar een vuurwerkshow niet mogelijk was (zoals te lezen in de afdoening van de motie “Breng vuurwerkshow naar alle stadsdelen”, RI312968) vanwege de veiligheid, mogelijk wel geschikt zouden kunnen zijn bij de keuze voor een licht-, laser- of droneshow.
- Een licht-, laser- of droneshow omwille van luchtkwaliteit en veiligheidsredenen toegankelijker is dan de traditionele vuurwerkshow bij de Hofvijver.

Van mening, dat:

- Alle inwoners van Den Haag naar een mooie licht-, laser- of droneshow zouden moeten kunnen gaan.

Verzoekt het college:

- Te inventariseren wat de mogelijkheden, voordelen, nadelen, en behoeften zijn om licht-, laser- of droneshow(s) te organiseren op één plek en/of te faciliteren op verschillende plekken in de stad.
- De ervaringen met de licht- en lasershow bij het Haags Aftelmoment bij de Hofvijver aankomende jaarwisseling hierin mee te nemen.
- De uitkomsten van dit onderzoek, uiterlijk met de evaluatie van de jaarwisseling 2024-2025, te delen met de raad.
- In lijn met de uitkomsten van dit onderzoek voor de volgende jaarwisseling ook voorbereidingen te treffen om licht-, laser- of droneshow(s) te organiseren en/of te faciliteren.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

Massimo Etalle (FVD). Voorzitter. Ik dien de volgende motie in:

constaterende dat het college zes Haagse wijken aangewezen heeft als vuurwerkvrije zone tijdens de jaarwisseling 2024-2025, dat het college aan de raad heeft gecommuniceerd dat het vuurwerkverbod in deze wijken niet gehandhaafd zal worden;

van oordeel dat de gemeente eenduidig moet zijn in haar communicatie naar de raad en naar de burger, dat een niet gehandhaafd verbod de drempel naar zwaardere vuurwerkdelen verlaagt, dat veilig afgestoken consumentenvuurwerk een essentieel onderdeel is van de jaarwisseling; roept het college op het voornemen een vuurwerkverbod in zes Haagse wijken uit te roepen, in te trekken.

Deze motie is meeondertekend door Rachid Guernaoui van Hart voor Den Haag en Lotte van Basten Batenburg van de VVD.

De **voorzitter**. Door de heer Etalle, daartoe gesteund door mevrouw Van Basten Batenburg, wordt de volgende motie (AA.2 FVD) ingediend:

Motie AA.2 FVD Predik wat u beleid!

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het afrondend debat over het Beleidskader jaarwisseling 2024-2025 (RIS320134)

Constaterende, dat:

- Het college zes Haagse wijken aangewezen heeft als vuurwerkvrije zone tijdens de jaarwisseling 2024-2025
- Het college aan de raad heeft gecommuniceerd dat het vuurwerkverbod in deze wijken niet gehandhaafd zal worden

Van oordeel, dat:

- De gemeente eenduidig moet zijn in haar communicatie naar de raad en naar de burger
- Een niet gehandhaafd verbod de drempel naar zwaardere vuurwerkdelen verlaagt
- Veilig afgestoken consumentenvuurwerk een essentieel onderdeel is van de jaarwisseling

Roept het college op:

- Het voornemen een vuurwerkverbod in zes Haagse wijken uit te roepen, in te trekken

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

De heer **Van Zanen**. Voorzitter. Allereerst de motie van mevrouw Butt. Een droneshow, dat kan niet omdat dat veel duurder is en ook verboden is boven de binnenstad. Dus die droneshow moet u dus even vergeten. Wat ik ook niet goed vind, is het laatste blokje van de motie. U loopt daarmee namelijk vooruit op de gang van zaken. Van de rest van de motie kan ik zeggen dat dat prima is, omdat het ondersteuning van beleid is. Voordat ik er een bij de Hofvijver heb geprobeerd en ik weet hoe dat bevalt en gaat, ga ik nu niets zeggen over een meervoudsvorm. Bovendien heb ik er ook geen sou, geen geld voor. Dat moet u dan ook nog eerst leveren. Ten tweede ga ik ook niet zonder dat ik weet hoe het is gegaan, de boer op om erom te vragen. Dus ik vind het te vroeg. Ik ga ook geen voorbereidingen treffen. Ik wil eerst even afwachten hoe het bij de Hofvijver gaat. U kunt de motie ook aanhouden. Dat is het, en verder is die in lijn met wat we eerder min of meer ook hebben besproken.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Ontraadt u daarmee dan de motie?

De heer **Van Zanen**. Als die ongewijzigd blijft en de drones erin blijven staan evenals dat laatste blokje, dan ontraad ik de motie. Als de motie op die punten gewijzigd wordt, kan ik ermee leven, want dan is die in lijn met wat we hebben besproken. Dan zou je die zelfs overbodig kunnen noemen maar laat ik die nu dan maar oordeel raad geven.

De **voorzitter**. Dat betreft twee vrij wezenlijke onderdelen van de motie. Mevrouw Butt, u mag even zeggen of u dat wel of niet doet, want verder heeft u geen spreektijd meer.

Hera Butt (GroenLinks). Ik vind het interessante punten. Ik ga er even over nadenken en dan kom ik er straks op terug.

De heer **Van Zanen**. Dan de motie van de heer Etalle. Dit is zeer herkenbaar. U weet ook hoe de portefeuillehouder hierover denkt. Twee jaar geleden hebben we een debat over dit onderwerp gehad en daar is uitgekomen dat de raad heeft gezegd: doe de helft. Dat is niet helemaal gelukt maar daar is dit uitgekomen. Het college heeft nu gezegd ermee door te willen gaan, in ieder geval nog twee jaar. Dat nu terugdraaien, u weet hoe ik daarover denk. Het ligt allemaal genuanceerd. Het college voert een opdracht uit van de raad. Als de raad er nu anders over denkt, dan ga ik het weer veranderen, maar eigenlijk vind ik dat nu ook wel weer heel erg moeilijk. U weet hoe ik erover denk, maar om nu, vier weken van tevoren te zeggen 'we doen het toch weer niet', vind ik ook niet erg geloofwaardig. Dus ik ontraad de motie.

Hera Butt (GroenLinks). Ik heb er nog even over nagedacht. De 'drones' haal ik uit de motie, evenals het laatste punt.

De **voorzitter**. Motie AA.1 GL is in die zin gewijzigd, dat ze thans luidt:

Gewijzigde motie: Doe Den Haag een lichtshow cadeau

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van Beleidskader jaarwisseling 2024-2025.

Overwegende, dat:

- Er dit jaar bij het Haags Aftelmoment bij de Hofvijver omwille van de veiligheid een licht- en lasershow in plaats van een vuurwerkshow zal plaatsvinden.

- De raad de wens heeft uitgesproken om de vuurwerkshow horend bij het Haags Aftelmoment afwisselend in verschillende stadsdelen te laten plaatsvinden (motie SP “Breng vuurwerkshow naar alle stadsdelen”, RIS313968), maar hier kon door onder andere veiligheidsrisico's geen geschikte locatie voor gevonden worden.

Constaterende, dat:

- Een licht- of lasershow, ten opzichte van een vuurwerkshow, aanzienlijk minder negatieve impact heeft op natuur en milieu, en daarnaast ook minder afhankelijk is van de weersomstandigheden.
- Een licht- of lasershow, ten opzichte van een vuurwerkshow, ook minder veiligheidsrisico's met zich meebrengt.
- Er vanuit de stad geen organisaties zijn die een vuurwerkshow naar het kaliber van het Haags Aftelmoment kunnen of willen organiseren, maar dit voor een licht- of lasershow anders zou kunnen zijn.

Van oordeel, dat:

- Locaties in de stad waar een vuurwerkshow niet mogelijk was (zoals te lezen in de afdoening van de motie “Breng vuurwerkshow naar alle stadsdelen”, RI312968) vanwege de veiligheid, mogelijk wel geschikt zouden kunnen zijn bij de keuze voor een licht- of lasershow.
- Een licht- of lasershow omwille van luchtkwaliteit en veiligheidsredenen toegankelijker is dan de traditionele vuurwerkshow bij de Hofvijver.

Van mening, dat:

- Alle inwoners van Den Haag naar een mooie licht- of lasershow zouden moeten kunnen gaan.

Verzoekt het college:

- Te inventariseren wat de mogelijkheden, voordelen, nadelen, en behoeften zijn om licht- of lasershow(s) te organiseren op één plek en/of te faciliteren op verschillende plekken in de stad.
- De ervaringen met de licht- en lasershow bij het Haags Aftelmoment bij de Hofvijver aankomende jaarwisseling hierin mee te nemen.
- De uitkomsten van dit onderzoek, uiterlijk met de evaluatie van de jaarwisseling 2024-2025, te delen met de raad.

En gaat over tot de orde van de dag.

De gewijzigde motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

De beraadslaging wordt gesloten.

Aan de orde is:

AB. Eindrapportage evaluatie beleidsnota Bewonersorganisaties en vervolgtraject (RIS320063).

De **voorzitter**. Dit debat is aangevraagd door D66.

De beraadslaging wordt geopend.

Marieke van Doorn (D66). Voorzitter. We hadden hier in september bewonersorganisaties op bezoek en zij vroegen ons toen: hoe kunnen we nou beter volgen wat er in onze wijken speelt? Het college gaat met een oplegger werken. Daar kregen we een mooie toezegging van de burgemeester dat hij er ook bij gaat zetten in welke wijk of in welk stadsdeel iets speelt middels een raadsvoorstel dat naar ons

toekomst. Toen dachten Mohammed Ghay van DENK en ik: oké, dan moeten we kijken hoe we die koppeling kunnen maken. Dat heeft geleid tot de motie Informatie-attendering bewonersorganisaties, waarin het presidium wordt opgeroepen om te onderzoeken of en hoe op basis van de Haagse oplegger de relevante wijken/stadsdelen vermeld kunnen worden in het RIS indien een raadsvoorstel betrekking heeft op één of meerdere wijken/stadsdelen, te onderzoeken of in het RIS een attenderingsoptie toegevoegd kan worden zodat bewoners en bewonersorganisaties zich kunnen aanmelden voor attenderingsmails, waarna zij een mail/overzicht van de (nieuwe) gemeentelijke stukken met vermelding van hun wijk/stadsdeel zullen ontvangen, en de raad in het eerste kwartaal van 2025 te informeren over de mogelijkheden en de uitvoering van bovenstaande. De motie dien ik in samen met de heer Mahmood, de heer Ahraui, de heer Martinez van Andel, mevrouw Bos en mevrouw De Groot.

De **voorzitter**. Door mevrouw Van Doorn, daartoe gesteund door de heer Mahmood, de heer Ahraui, de heer Martinez van Andel, mevrouw Bos en mevrouw De Groot, wordt de volgende motie (AB.1 D66) ingediend;

Motie AB.1 D66 Informatie-attendering bewonersorganisaties

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het afrondend debat over de eindrapportage evaluatie beleidsnota Bewonersorganisaties.

Constaterende dat:

- tijdens de bijeenkomst met bewonersorganisaties op het Stadhuis van 18 september 2024 door bewonersorganisaties werd verzocht om betere informatievoorziening over gemeentelijke plannen bij hen in de wijk of in het stadsdeel;
- het voor bewonersorganisaties ondoenlijk is om uit de enorme hoeveelheid stukken die dagelijks op RIS geplaatst worden de relevantie voor hun wijk of stadsdeel te halen;
- het college in de commissie Bestuur van 20 november 2024 bij de behandeling van De Haagse Oplegger heeft toegezegd om de wijken/stadsdelen te vermelden indien een raadsvoorstel betrekking heeft op één of meerdere wijken/stadsdelen.

Van oordeel dat:

- het voor de samenwerking met bewonersorganisaties juist zo belangrijk is dat zij zijn aangehaakt en een serieuze gesprekspartner zijn bij beleid en nieuwe ontwikkelingen;
- het via De Haagse Oplegger ook mogelijk zou moeten zijn om hier een specifieke attendering voor bewonersorganisaties uit te destilleren.

Roept het Presidium op:

- om te onderzoeken of en hoe op basis van de Haagse oplegger de relevante wijken/stadsdelen vermeld kunnen worden in het RIS indien een raadsvoorstel betrekking heeft op één of meerdere wijken/stadsdelen;
- te onderzoeken of in het RIS een attenderingsoptie toegevoegd kan worden zodat bewoners en bewonersorganisaties zich kunnen aanmelden voor attenderingsmails; waarna zij een mail/overzicht van de (nieuwe) gemeentelijke stukken met vermelding van hun wijk/stadsdeel zullen ontvangen;
- de raad in Q1 2025 te informeren over de mogelijkheden en de uitvoering van bovenstaande.

En gaat over tot de orde van de dag

De motie maakt onderdeel uit van de verdere beraadslaging.

De **voorzitter**. Aangezien deze motie is gericht aan het presidium geef ik graag het woord aan de heer De Ridder die namens het presidium de beantwoording zal doen.

Rutger de Ridder (VVD). Voorzitter. Het presidium vindt het een ongelofelijk sympathiek idee om na te denken over nog bredere informatievoorziening richting bewoners van de stad. Het presidium gaat dan ook onderzoeken of en hoe de aanduiding van een stadsdeel/wijk een plek kan krijgen in het RIS en gaat ook na of en vervolgens welke mogelijkheden er zijn voor een attendering per stadsdeel/wijk, want op dit moment bestaat die mogelijkheid nog niet. We geven daar nog wel de volgende winstwaarschuwing bij. De motie vraagt om de raad in het eerste kwartaal van 2025 te informeren over de mogelijkheden. Daar gaan we natuurlijk ons best voor doen maar er zijn ook nog wat andere zaken die u heeft ingediend, zoals ondertiteling. Dus we zijn heel druk en ook al die raadsvergaderingen vergen de nodige voorbereidingen, maar we doen ons best.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**. De heer Assad wil nog een wijziging van een amendement doorgeven.

Yousef Assad (D66). Voorzitter. Amendement R.D D66, Klimaatkosten zichtbaar in Haagse keuzes, is gewijzigd. De gewijzigde versie is inmiddels doorgestuurd naar de griffie, de fracties en het college. En dank voor de prachtige samenwerking.

De **voorzitter**. Keurig dat u dat even gemeld heeft, zodat iedereen er kennis van kan nemen.
Amendement R.D D66 is in die zin gewijzigd, dat het thans luidt:

Gewijzigd amendement R.D D66 Klimaatkosten zichtbaar in Haagse keuzes

De raad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen op 28 november 2024, ter bespreking van het voorstel van het college inzake Actieplan Maatschappelijk en Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen Den Haag (RIS319227).

Besluit om op pagina 22 van het Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen aan het derde actiepunt de volgende **dikgedrukte tekst** toe te voegen:

- We gaan het instrument CO2-beprijzing vaker toepassen. **Hierbij hanteren we een eerlijke prijs per ton CO2, gebaseerd op internationale afspraken om de wereldwijde temperatuurstijging te beperken tot maximaal 2 °C, met een doelstelling van maximaal 1,5 °C. Bij positieve resultaten van de pilots voeren we het instrument stapsgewijs in bij gemeentelijke investeringen, opdrachten en inkopen. De resultaten van de pilots worden voor de invoering ter beraadslaging voorgelegd aan de gemeenteraad.**

Het gewijzigd amendement maakt onderdeel uit van de verdere behandeling.

De **voorzitter**. Dan zijn we hiermee door alle agendapunten heen en kunnen we straks gaan stemmen.
Mevrouw Arp, u heeft een punt van orde?

Lesley Arp (SP). Ja, voorzitter. Meestal gaan we een half uur schorsen voor de stemmingen. Wat ik wel ingewikkeld vind, is dat er nu over twee initiatiefvoorstellen per dictum zal worden gestemd. Dus ik zou tien minuten meer willen hebben om die initiatiefvoorstellen nog even goed door te akkeren.

Fatima Faïd (HSP). Ik zou dan een kwartier extra willen voorstellen want er liggen ook nog twee moties die ik nog even heel goed met mijn fractie wil bespreken, waarvan een iemand nu als een gek hiernaartoe rijdt. Overigens gewoon met de tram, hè.

(Hilariteit)

De **voorzitter**. Ik ben de beroerdste niet en laten we elkaar ook een beetje steunen in de verzoeken en de tijd die we nodig hebben. Dus dan starten we om 22.55 uur met de stemmingen.

De vergadering wordt van 22.10 uur tot 22.55 uur geschorst.

De **voorzitter**. Voordat we gaan beginnen met de stemmingen, geef ik het woord aan de heer Van Esch over een punt van orde.

Andrew van Esch (D66). Ja, voorzitter, ik heb een punt van orde over de motie van de VVD over geen mini-Amare. Daar stonden wij onder, in de zin dat we die motie zouden steunen, maar dat gaan we helaas niet meer doen. Dat is motie O.1 VVD.

De **voorzitter**. Waarvan akte.

Dan deel ik zelf nog even mede dat ik niet mee zal stemmen over motie N.1.

- **Gestaakte stemmen raadsvergadering 14 november 2024.**

In stemming komt motie GL.10.

De **voorzitter**. De motie wordt verworpen met 21 tegen 23 stemmen.

In stemming komt motie PvdA.1.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 29 tegen 15 stemmen. Je vraagt je af waarom de stemming hierover de vorige keer gestaakt is, maar daar gaan wij als duiders nog maar eens heel goed naar kijken.

In stemming komt motie CDA.1.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 23 tegen 21 stemmen.

- **Voorstel van het college inzake Vaststelling bestemmingsplan Dreven 1 (RIS320058).**

In stemming komt amendement H.A CU/SGP.

De **voorzitter**. Het amendement wordt aangenomen met 38 tegen 6 stemmen.

In stemming komt amendement H.B SP.

De **voorzitter**. Ik constateer dat 22 leden voor en 22 leden tegen dit amendement hebben gestemd zodat de stemmen staken. De volgende keer gaan we er dus nog een keer over stemmen. O excuus, het is een amendement. Een ogenblik, graag.

De vergadering wordt enige ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**. Ik heb even ruggespraak gehouden. Er zal herstemd moeten worden. Omdat het amendement een directe werking heeft, betekent het dus dat het voorstel zelf ook naar de volgende raad gaat. Dat kan gewoon niet anders. Ik vind het echt heel erg vervelend maar dit is wel hoe het is.

Maarten De Vuyst (GroenLinks). Even uit mijn geheugen: een amendement haalt het of haalt het niet. Als het het niet haalt, wat nu het geval is, dan ga je door. Volgens mij hebben we dat in het verleden echt zo gedaan. De heer De Ridder zegt nu dat wanneer de stemmen twee keer staken, het ook niet doorgaat, maar wij hebben dit echt in het verleden wel eens aan de hand gehad, in de zin dat een amendement het haalt of het niet haalt. Het heeft het nu niet gehaald en dus stem je over het niet-geamendeerde voorstel.

De **voorzitter**. Het voorbeeld dat u aanhaalt, is een keer gebeurd en toen is er dezelfde avond nog herstemd. Dat kunnen we vanavond wel weer doen maar dan weet ik nu weer de uitslag. Dus dat heeft geen enkele zin.

Lotte van Basten Batenburg (VVD). Daar is toch juist de regel voor, dat als er dan nog een keer een uitslag is, die bepalend is? Aangezien we die oplossing eerder hebben gebruikt, lijkt het mij niet gek om dat nu weer te doen.

De **voorzitter**. Hoewel ik denk dat wat ik nu net voorstelde de meest praktische oplossing is, wil ik het ook graag nog even aan de indiener van het amendement voorleggen want dat vind ik wel zo zuiver.

Lesley Arp (SP). Ik zou er geen bezwaar tegen hebben om weer over het amendement te stemmen. Misschien kunnen mensen dan nog een keer naar de inhoud kijken en dan zien ze dat het niet zo heel spannend is.

Rachid Guernaoui (Hart voor Den Haag). Voordat we naar een tweede schorsing gaan, wil ik even schorsen om het Reglement van orde er even bij te halen, zodat ik zeker weet dat wat we gaan doen, ook klopt.

De **voorzitter**. Maar het Reglement van orde zegt daar niets over. U kunt het er dus gerust op naslaan maar dat hebben wij hier natuurlijk ook al met elkaar gedaan. Ik wil er gerust ook voor schorsen maar het Reglement van orde zegt er niks over. Hoelang wilt u schorsen, meneer Guernaoui?

Rachid Guernaoui (Hart voor Den Haag). Vijf minuten.

De **voorzitter**. Dan zijn we vijf minuten geschorst.

De vergadering wordt van 23.05 uur tot 23.15 uur geschorst.

De **voorzitter**. De argumenten van links tot rechts vliegen me om de oren, wat het toch een beetje lastig maakt. Maar gelukkig hebben we de Gemeentewet en daar moeten we ons dan ook aan vasthouden. De Gemeentewet zegt dat het dan doorgaat naar de volgende vergadering. We hebben een keer een voorbeeld gehad waarbij in dezelfde vergadering nog een keer werd gestemd, maar dat was een zeer zwaar termijngebonden stuk destijds. Bovendien gaan we nog nader uitzoeken in het presidium hoe dit verder zit, maar dit duidt er wel op dat we het naar de volgende vergadering moeten brengen en daarmee dus ook het raadsvoorstel zelf, dat nu dus ook niet stemming kan worden gebracht. Dat is wat de Gemeentewet hierover zegt.

Lesley Arp (SP). Ik snap heel goed de reactie dat we ons ook aan de wet hebben te houden maar ik wil toch aangegeven hebben dat mijn fractie het aanbod heeft gedaan om vandaag wel te stemmen, dit

voordat mij in de schoenen wordt geschoven dat ik volkshuisvestelijke problemen heb veroorzaakt of zo.

De **voorzitter**. Nee, mevrouw Arp, gelukkig is de wet er ter bescherming van ons allemaal, en de Gemeentewet zegt dat dit is zoals het is. En dat is ook de bescherming voor u. Dat gezegd hebbende, gaan we door met de stemmingen. Dus niets ten aanzien van dit voorstel wordt nu nog in stemming gebracht.

Marieke van Doorn (D66). Voorzitter, dit gehoord hebbende, zou ik graag nog even willen schorsen, vijf tot tien minuutjes.

De **voorzitter**. Ik zie niet in wat het verder nog verandert, maar het is uw goed recht om te vragen om een schorsing. Dus laten we dan vijf minuten schorsen.

De vergadering wordt van 23.17 uur tot 23.25 uur geschorst.

De **voorzitter**. We hebben het een en ander besproken. Laat ik vooropstellen dat we alles wat we hier doen, doen binnen de lijnen van de wet, binnen datgene wat er is afgesproken, zonder aanzien des voorstel, zonder aanzien des college of zonder aanzien van wie dan ook in deze zaal. De druk die uitgeoefend is op ook medewerkers van de griffie heb ik als buitengewoon hinderlijk ervaren. De mensen doen gewoon hun werk en dat doen ze zonder aanzien des voorstel of des college. Dat er druk uitgeoefend wordt om uiteindelijk toch nog iets door te willen zetten, om een stemming te willen afdwingen die binnen de grenzen van die wet niet mogelijk is, heb ik als zeer vervelend ervaren. We zijn nu gekomen tot een voorstel, ook gehoord hebbend dat er om een herstemming is gevraagd. Dat laatste is binnen de grenzen van de wet zoals we die net hebben geschetst, nu niet mogelijk. Er is wel een mogelijkheid om na afloop van alle overige stemmingen, een nieuwe raadsvergadering te starten waarbinnen we die stemming wel kunnen doen. Dat is de enige manier waarop we het kunnen doen binnen de wet, waar we ons allemaal toe hebben te verhouden. Dus na de overige stemmingen zal een nieuwe raadsvergadering gehouden worden, waarin we opnieuw kunnen stemmen over dit amendement, de moties en het voorstel zelf. Ik denk dat we daarmee ook recht doen aan alle geluiden die we zojuist gehoord hebben.

Fatima Faïd (HSP). Dit is natuurlijk allemaal supervervelend maar ik ga er wel van uit dat we om twaalf uur vanavond klaar zijn, conform de afspraak. We zitten nu namelijk in een soort glijbaan; alles is nu complete chaos aan het worden. Dus laten we in ieder geval zorgen dat we het eindtijdstip halen.

De **voorzitter**. Als iedereen alle adviezen van de griffie ter harte had genomen, waren we al bijna klaar geweest met de stemmingen, maar ik heb gehoord wat u gezegd heeft.

We gaan nu door met de overige stemmingen.

- **Voorstel van het college inzake Erfpacht: stelselwijziging (RIS317822).**

In stemming komt amendement I.A CU/SGP.

De **voorzitter**. Het amendement wordt aangenomen met 43 stemmen tegen 1 stem.

In stemming komt amendement I.C CU/SGP.

De **voorzitter**. Het amendement wordt aangenomen met 43 stemmen tegen 1 stem.

In stemming komt motie I.2 PvdD.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met algemene stemmen.

In stemming komt motie I.3 CDA.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 43 stemmen tegen 1 stem.

In stemming komt motie I.4 CU/SGP.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 43 stemmen tegen 1 stem.

In stemming komt motie I.5 VVD.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de stemmen staken, zodat deze motie doorgaat naar de volgende vergadering.

In stemming komt het aldus gewijzigde voorstel.

De **voorzitter**. Het aldus gewijzigde voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

Ik zou eigenlijk willen voorstellen om de herstemming over motie I.5 VVD te doen in de raadsvergadering die straks direct na afloop van deze raadsvergadering wordt gehouden.

Rutger de Ridder (VVD). Dat lijkt mij echt onverstandig. Ik snap het bij dat andere punt omdat er sprake is van termijngebondenheid, maar dit is een motie van afkeuring die gaat over het handelen van een persoon. Er is vandaag een raadslid niet aanwezig; we weten natuurlijk niet wat die zou stemmen. Het lijkt mij verstandig om de stemming over deze motie te tillen naar de volgende raad op 18 dan wel 19 december aanstaande. Ik denk niet dat dit een probleem zou moeten zijn voor de rest van de orde.

De **voorzitter**. Ik ben als was in uw handen. Dus laten we het zo doen. De stemming over de motie van afkeuring zal dus worden gehouden in de raad van 18 of 19 december aanstaande.

- **Burgerinitiatief referendum uitbreiding betaald parkeren.**

In stemming komt het voorstel.

De **voorzitter**. Het voorstel wordt aangenomen met 34 tegen 10 stemmen.

- **Voorstel van het college inzake Vaststelling voorontwerp Van Hogenhoucklaan (RIS319454).**

In stemming komt de gewijzigde motie K.1 VVD.

De **voorzitter**. De gewijzigde motie wordt aangenomen met 43 stemmen tegen 1 stem.

In stemming komt het voorstel.

De **voorzitter**. Het voorstel wordt aangenomen met algemene stemmen.

- **Voorstel van het college inzake Voorontwerp INTHR lijn 6B (Schilderswijk) (RIS319991).**

In stemming komt motie L.1 VVD.

De **voorzitter**. De motie wordt verworpen met 21 tegen 23 stemmen.

In stemming komt het voorstel.

De **voorzitter**. Het voorstel wordt aangenomen met 31 tegen 13 stemmen.

- Voorstel van het college inzake Verzoek om bindend advies voor tijdelijke omgevingsvergunning Permanente Winter Opvang Sportlaan 600 (RIS320169).

In stemming komt motie M.1 CU/SGP.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 25 tegen 19 stemmen.

In stemming komt motie M.2 CU/SGP.

De **voorzitter**. De motie wordt verworpen met 15 tegen 29 stemmen.

In stemming komt motie M.3 HvDH.

De **voorzitter**. De motie wordt verworpen met 19 tegen 25 stemmen.

In stemming komt motie M.4 VVD.

De **voorzitter**. De motie wordt verworpen met 21 tegen 23 stemmen.

In stemming komt het voorstel.

De **voorzitter**. Het voorstel wordt aangenomen met 25 tegen 19 stemmen.

- Voorstel van het college inzake Visie Museumkwartier 2033 – Oude Meesters en Nieuwe Helden in de Haagse Binnenstad (RIS320071).

In stemming komt motie N.1 HvDH.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 41 tegen 2 stemmen.

In stemming komt motie N.2 GL.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 25 tegen 19 stemmen.

In stemming komt motie N.3 PvdD.

De **voorzitter**. De motie wordt verworpen met 12 tegen 32 stemmen.

In stemming komt het voorstel.

De **voorzitter**. Het voorstel wordt aangenomen met 43 stemmen tegen 1 stem.

- Gewijzigd voorstel van het college inzake Formalisering voorbereidings- en uitwerkingskrediet transformatie Lange Voorhout 102 naar het Nieuwe Eschermuseum (RIS318437).

In stemming komt amendement O.B HSP.

De **voorzitter**. Het amendement wordt verworpen met 19 tegen 25 stemmen.

In stemming komt amendement O.C SP.

De **voorzitter**. Het amendement wordt aangenomen met 31 tegen 13 stemmen.

In stemming komt amendement O.D SP.

De **voorzitter**. Het amendement wordt aangenomen met 32 tegen 12 stemmen.

In stemming komt motie O.1 VVD.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 23 tegen 21 stemmen.

In stemming komt motie O.2 PvdA.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 25 tegen 19 stemmen.

In stemming komt motie O.3 HvDH.

De **voorzitter**. De motie wordt verworpen met 14 tegen 30 stemmen.

In stemming komt het aldus nader gewijzigde voorstel.

De **voorzitter**. Het aldus nader gewijzigde voorstel wordt aangenomen met 24 tegen 20 stemmen.

- Voorstel van het college inzake Vaststelling bestemmingsplan Plesmanweg 1-6 (RIS319781).

In stemming komt amendement P.A D66.

De **voorzitter**. Het amendement wordt aangenomen met algemene stemmen.

In stemming komt motie P.1 HvDH.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met algemene stemmen.

In stemming komt het aldus gewijzigde voorstel.

De **voorzitter**. Het aldus gewijzigde voorstel wordt aangenomen met 43 stemmen tegen 1 stem.

- Voorstel van het college inzake Nachtvisie Den Haag (RIS319421).

In stemming komt amendement Q.A CDA.

De **voorzitter**. Het amendement wordt verworpen met 11 tegen 33 stemmen.

In stemming komt amendement Q.B CU/SGP.

De **voorzitter**. Het amendement wordt aangenomen met 26 tegen 18 stemmen.

In stemming komt amendement Q.C CU/SP.

De **voorzitter**. Het amendement wordt verworpen met 3 tegen 41 stemmen.

In stemming komt amendement Q.D SP.

De **voorzitter**. Het amendement wordt aangenomen met 31 tegen 13 stemmen.

In stemming komt motie Q.1 HSP.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 26 tegen 18 stemmen.

In stemming komt motie Q.2 HSP.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 35 tegen 9 stemmen.

In stemming komt motie Q.3 HSP.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 34 tegen 10 stemmen.

In stemming komt motie Q.4 HSP.

De **voorzitter**. De motie wordt verworpen met 20 tegen 24 stemmen.

In stemming komt motie Q.5 GL.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 38 tegen 6 stemmen.

In stemming komt motie Q.6 PvdA.

De **voorzitter**. De motie wordt verworpen met 21 tegen 23 stemmen.

In stemming komt motie Q.7 PvdD.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 30 tegen 14 stemmen.

In stemming komt motie Q.8 FVD.

De **voorzitter**. De motie wordt verworpen met 19 tegen 25 stemmen.

In stemming komt het aldus gewijzigde voorstel.

De **voorzitter**. Het aldus gewijzigde voorstel wordt aangenomen met 42 tegen 2 stemmen.

- **Voorstel van het college inzake Actieplan Maatschappelijk en Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen Den Haag (RIS319227).**

In stemming komt amendement R.A HvDH.

De **voorzitter**. Het amendement wordt verworpen met 19 tegen 25 stemmen.

In stemming komt amendement R.B HvDH.

De **voorzitter**. Het amendement wordt verworpen met 19 tegen 25 stemmen.

In stemming komt amendement R.C HvDH.

De **voorzitter**. Het amendement wordt verworpen met 20 tegen 24 stemmen.

In stemming komt het gewijzigd amendement R.D D66.

De **voorzitter**. Het gewijzigd amendement wordt aangenomen met 25 tegen 19 stemmen.

In stemming komt amendement R.E D66.

De **voorzitter**. Het amendement wordt aangenomen met 23 tegen 21 stemmen.

In stemming komt amendement R.F CU/SGP.

De **voorzitter**. Het amendement wordt aangenomen met 25 tegen 19 stemmen.

In stemming komt amendement R.G VVD.

De **voorzitter**. Het amendement wordt aangenomen met 27 tegen 17 stemmen.

In stemming komt het aldus gewijzigde voorstel.

De **voorzitter**. Het aldus gewijzigde voorstel wordt aangenomen met 25 tegen 19 stemmen.

- **Gewijzigd initiatiefvoorstel Hart voor Den Haag: Dag van de ondernemer (RIS317135).**

In stemming komt dictum 1, Het college op te dragen een coördinerend wethouder economie aan te stellen.

De **voorzitter**. Dictum 1 wordt verworpen met 14 tegen 30 stemmen.

In stemming komt dictum 2, Het college op te dragen met een toekomstvisie te komen congressector.

De **voorzitter**. Dictum 2 wordt verworpen met 19 tegen 25 stemmen.

In stemming komt dictum 3, Het college op te dragen meer fondsenwerfers aan te stellen.

De **voorzitter**. Dictum 3 wordt verworpen met 19 tegen 25 stemmen.

In stemming komt dictum 4, Het college op te dragen regeldruk voor ondernemers terug te dringen.

De **voorzitter**. Dictum 4 wordt verworpen met 20 tegen 24 stemmen.

In stemming komt dictum 5, Het college op te dragen lokaal aan te besteden.

De **voorzitter**. Dictum 5 wordt verworpen met 21 tegen 23 stemmen.

In stemming komt dictum 6, Het college laten onderzoeken tarieven betaald parkeren rond winkelgebieden verlagen.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Voorzitter, ik heb een punt van orde. Volgens mij is dit in het gewijzigd voorstel helemaal doorgestreept. Dus ik heb het zo opgevat dat het niet in stemming zou worden gebracht.

De **voorzitter**. Als het goed is zijn de nummers doorgeteld, dus klopt het nummer niet met dat wat in het oorspronkelijke voorstel stond. Er worden er nu namelijk negen in stemming gebracht. Dus dictum 7 is nu dictum 6.

Dictum 6 wordt verworpen met 21 tegen 23 stemmen.

In stemming komt dictum 7, Het college laten onderzoeken ruimte voor meer mobiele kiosken.

De **voorzitter**. Dictum 7 wordt verworpen met 15 tegen 29 stemmen.

In stemming komt dictum 8, Het college maakt een voorstel versterken wijkeconomie Zuidwest.

De **voorzitter**. Dictum 8 wordt verworpen 21 tegen 23 stemmen.

In stemming komt dictum 9, Het college op te dragen een Haags evenementenfonds in te richten.

De **voorzitter**. Dictum 9 wordt verworpen met 19 tegen 25 stemmen.

- **Gewijzigd initiatiefvoorstel CU-SGP & PvdD: Er staat een paard in het portiek (RIS317746).**

In stemming komt het gewijzigd initiatiefvoorstel.

De **voorzitter**. Het gewijzigd initiatiefvoorstel wordt verworpen met 21 tegen 23 stemmen.

- **Gewijzigd initiatiefvoorstel Hart voor Den Haag: Gemeente pak regie, nu een taskforce ouderenhuisvesting (RIS317560).**

In stemming komt dictum 1, Taskforce ouderenhuisvesting in nieuwe Woonvisie.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de stemmen staken, zodat we hierover op 18 of 19 december weer gaan stemmen.

In stemming komt dictum 2, Taskforce komt met kosten-batenanalyse voor bejaardenhuizen.

De **voorzitter**. Dictum 2 wordt aangenomen met 23 tegen 21 stemmen.

In stemming komt dictum 3, Taskforce geeft overzicht panden om als bejaardenhuizen in te zetten.

De **voorzitter**. Dictum 3 wordt aangenomen met 23 tegen 21 stemmen.

In stemming komt dictum 4, Taskforce maakt inzichtelijk welke en hoeveel woonvormen voor ouderen nodig zijn.

De **voorzitter**. Dictum 4 wordt aangenomen met 23 tegen 21 stemmen.

In stemming komt dictum 5, Taskforce geeft een gedetailleerd overzicht van alle mogelijke partners.

De **voorzitter**. Dictum 5 wordt aangenomen met 23 tegen 21 stemmen.

In stemming komt dictum 6, Taskforce maakt werk van de onlangs aangenomen moties.

De **voorzitter**. Dictum 6 wordt aangenomen met 23 tegen 21 stemmen.

In stemming komt dictum 7, Er komt een Haagse tafel Ouderenhuisvesting.

De **voorzitter**. Ik constateer dat 22 leden voor en 22 leden tegen het dictum hebben gestemd zodat ook over dit dictum gestemd zal worden in de volgende vergadering op 18 of 19 december.

In stemming komt dictum 8, We spreken af dat Den Haag echt een dementievriendelijke stad wordt.

De **voorzitter**. Dictum 8 wordt aangenomen met 24 tegen 20 stemmen.

In stemming komt dictum 9, Actieplan Ontlasten mantelzorg opstellen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat 22 leden voor en 22 leden tegen het dictum hebben gestemd zodat ook over dit dictum gestemd zal worden in de volgende vergadering op 18 of 19 december.

In stemming komt dictum 10, Onderzoek of Spoedzorg Haaglanden haar belangrijke werk kan blijven doen.

De **voorzitter**. Dictum 10 wordt verworpen met 19 tegen 25 stemmen.

- **Gewijzigd initiatiefvoorstel Hart voor Den Haag: Dodenmonument Bezuidenhout, herinnering en oproep (RIS315421).**

In stemming komt het gewijzigd initiatiefvoorstel.

De **voorzitter**. Het gewijzigd initiatiefvoorstel wordt aangenomen met 27 tegen 17 stemmen. Daarmee feliciteren we ook de indiener.

- **Raadsmededeling stand van zaken opvanglocatie Sportlaan (RIS320290).**

In stemming komt motie W.1 HvDH.

De **voorzitter**. De motie wordt verworpen met 19 tegen 25 stemmen.

In stemming komt motie W.2 HvDH.

De **voorzitter**. De motie wordt verworpen met 19 tegen 25 stemmen.

In stemming komt motie W.3 CDA.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 41 tegen 3 stemmen.

- **Beantwoording schriftelijke vragen inzake Verblijfstatus oudere Surinamers (RIS318630).**

In stemming komt X.1 GL.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 37 tegen 7 stemmen.

- **Raadsmededeling Vaccinatiegraadcijfers stadsdeel- en wijkniveau/Haagse vaccinatiecampagne (RIS319890).**

In stemming komt motie Y.1 D66.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 43 stemmen tegen 1 stem.

In stemming komt motie Y.2 D66.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 43 stemmen tegen 1 stem.

In stemming komt motie Y.3 D66.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met 43 stemmen tegen 1 stem.

- **Nieuwe eigenaar van 'penthouse' op Boulevard failliet.**

In stemming komt motie Z.1 HvDH.

De **voorzitter**. De motie wordt verworpen met 19 tegen 25 stemmen.

In stemming komt motie Z.2 HSP.

De **voorzitter**. De motie wordt verworpen met 8 tegen 36 stemmen.

- **Beleidskader jaarwisseling 2024-2025 (RIS320134).**

In stemming komt de gewijzigde motie AA.1 GL.

De **voorzitter**. De gewijzigde motie wordt aangenomen met 23 tegen 21 stemmen.

In stemming komt motie AA.2 FVD.

De **voorzitter**. De motie wordt verworpen met 21 tegen 23 stemmen.

- **Eindrapportage evaluatie beleidsnota Bewonersorganisaties en vervolgtraject (RIS320063).**

In stemming komt motie AB.1 D66.

De **voorzitter**. De motie wordt aangenomen met algemene stemmen.

Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

Kavish Partiman (CDA). Voorzitter. We hebben tegen punt J, Burgerinitiatief referendum betaald parkeren, gestemd. Ons partijstandpunt is altijd geweest dat we tegen referenda zijn. Nu het voorstel echter is aangenomen willen we er constructief naar gaan kijken.

Peter Mekers (D66). Voorzitter. We hebben tegen alle dictumpunten onder agendapunt U gestemd, niet omdat we ze niet sympathiek vinden maar omdat ze al in de Woonvisie en de Woonzorgvisie meegenomen moeten worden en ze dus overbodig zijn.

Anthony Uduba (VVD). Voorzitter. De Haagse VVD heeft tegen het voorstel onder N gestemd omdat we vinden dat het voorstel niet uitgebreid genoeg is en het met de lessen die we hebben geleerd uit Amare beter kan.

Hera Butt (GroenLinks). Voorzitter. Mijn fractie heeft tegen motie M.2 CU/SGP, WKR, maar niet meer in Zuidwest, gestemd. Mijn fractie is het wel eens met de strekking en vindt ook dat er geen permanente WKR in Zuidwest moet komen of in andere meer sociaaleconomisch kwetsbare gebieden. Bij voorbaat Zuidwest uitsluiten is niet haalbaar, hoorden we, maar we benadrukken dat het college echt moet zoeken naar een plek buiten de meer sociaaleconomisch kwetsbare gebieden. Dus meer met de focus op het zand. Daar zullen we het college ook op bevragen.

Lesley Arp (SP). Voorzitter. Wij hebben tegen het voorstel van de VVD rond het Eschervoorstel gestemd omdat we daarin een spanning zagen met ons eigen voorstel over het Paleis. Omdat onze beide voorstellen het hebben gehaald, hebben wij wel voor het Eschervoorstel gestemd maar we zullen zeker kritisch kijken naar de scenario's die er uit komen. De stem is dan dus nog zeker niet bepaald.

Adeel Mahmood (DENK). Voorzitter. Wij hebben tegen de dictumpunten van het voorstel onder U gestemd. Ik sluit mij aan bij de stemverklaring van de heer Mekers van D66 daarover.

Verder hebben wij tegen motie M.2 CU/SGP gestemd. Wij kunnen ons aansluiten bij de woorden hierover van mevrouw Butt van GroenLinks.

Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP). Voorzitter. Wij hebben voor motie Q.5 GL, Maak de Nachtvisie niet ondergeschikt, gestemd, hoewel we het niet eens zijn met die motietitel. Bovendien heeft de wethouder toegezegd ook breder te zullen kijken, met daarbij ook de haven.

De **voorzitter**. Dat waren de stemverklaringen.

Dan wil ik nog even een mededeling doen over de stream. Die ligt er via de website uit, maar via YouTube en Facebook werkt de stream wel.

Zoals afgesproken, gaan we zo meteen nog een extra vergadering doen. Er is twintig minuten nodig om dat in orde te brengen. Dan kunnen we starten met de nieuwe vergadering waarin we de herstemming gaan doen.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter te 23.58 uur de vergadering.